

Майн Рид

Ловци на растения
Приключения сред Хималаите

Глава I

ЛОВЕЦ НА РАСТЕНИЯ

– Ловец на растения! Какво е пък това?

– Слушали сме за ловци на лисици, за ловци на елени, на мечки, на бизони, на лъвове, а също така и за „Млади ловци“¹, но никога не сме слушали за ловци на растения.

– Почакайте! И трюфелите² са растения, но ги издирват с помощта на кучета и тези, които ги събират, се наричат ловци на трюфели. Навярно това иска да каже капитанът?

Не, млади читатели. Нещо много по-различно. Моят ловец на растения не търси гъби. Неговата работа е много по-благородна, отколкото да задоволява капризния вкус на лакомника. За неговите усилия му дължат признателност всички цивилизовани хора – и вие също. Да, и вие трябва да му бъдете благодарни за много радости, които ви е дал. На него се дължи разнообразието и пъстротата на вашата градина. Прекрасната гергина, която се люлее над цветната леха, изящният божур, който блести на верандата, хубавата камелия, която ви се усмихва в цветарника, калмиите, азалиите, рододендроните, звездоподобните ямнини, мушкатата и хилядите други красиви цветя всички са ни поднесени в дар от ловеца на растения. С негова помощ Англия, студената мъглива Англия, се е превърнала в градина, пълна с цветя – по-разнообразни и по-красиви от цветята на прочутата кашмирска долина. Много от величествените дървета, които красят нашия английски пейзаж, много от храстите, които кичат дворовете на нашите вили и разнообразяват изгледа през нашите прозорци, са плод на неговия – труд. Ако не беше той, навярно нямаше да сте вкусили много от зеленчуците и плодовете, които ви се поднасят на обяд. Ако не беше той, устните ви навярно нямаше да се докоснат до тях. Ето защо споменавайте с добро ловеца на растения!

А сега, млади читатели, ще ви кажа съвсем сериозно кого наричам „ловец на растения“. С една дума, това е човек, който се отдава всецяло на професията да събира редки цветя и растения. Той не е просто ботаник – при все че трябва добре да познава ботаниката – а е по-скоро от ония хора, които досега наричахме „ботаници колекционери“.

Макар че хората на науката не гледат с достатъчно уважение на тия

1. „Млади ловци“ – заглавие на роман от същия автор. Б. пр.

2. Трюфели – вид вкусни гъби, които растат под земята.

колекционери и макар че кабинетните систематизатори на растения обичат да подценяват техния труд, аз се осмелявам да заявя, че и най-скромният от тяхното съсловие е допринесъл по-голяма полза на човечеството, отколкото дори великият Линеи³. Те са истинските ценни ботаници, защото не само са ни запознали с растителността на целия свят, но същевременно са ни дали възможност да видим и да помирим най-редките представители на тази растителност. С други думи, те са ни донесли цветя, които без тяхната помощ все още биха се „червели от срам, незабелязани от никого“, и биха „хабили напразно аромата си в безплодните пустини“.

Мои млади читатели, не мислете, че искам някак си да подценя заслугите на учения ботаник. Не, нищо подобно. Аз желая само да изтъкна значението на ония мъже, чиито заслуги според мене светът все още не е оценил достатъчно – това са ботаниците колекционери или ловците на растения.

Твърде е възможно да не сте дори и сънували за съществуването на такава професия или призвание. Имало е обаче хора, които са се занимавали с това още от най-ранни исторически времена. Още през дните на Плиний⁴ е имало колекционери, които са снабдявали с цветя градините на Херкулан и Помпей⁵. Колекционери на растения са били на служба при богатите мандарини в Китай, при сибаритите – придворни в Делхи и Кашмир, още по времето, когато нашите прадеди са се задоволявали само с дивите цветя из своите родни гори. Но дори и в Англия ловецът на растения или по право неговата професия е отдавна позната; тя е съществувала още от времето, когато е била открита и заселена Америка, и имената на Трейдскент, Бартам и Кейтсби – истински ловци на растения – са едни от най-уважаваните сред любителите на ботаниката. На тях ние дължим нашите тулипани⁶, магнолиите, кленовете, чинарите, акациите и много други благородни дървета, които отдавна растат из горите ни и заедно с нашите родни видове си оспорват правото над нашата почва.

Никога в миналото не е имало толкова много ловци на растения, колкото има сега. Вярвате ли, че стотици мъже се занимават с това благородно и полезно дело? Между тях се намират представители на

3. *Линеи Карл* (1707–1778) – именит шведски естествоизпитател, поставил основите на научното класиране на растенията и животните. Б. пр

4. *Плиний Кай Секунд* (23–79 н.е.) – римски естественик. Б. пр.

5. *Херкулан и Помпей* – градове в древна Италия. Б. пр.

6. *Тулипани* – тропически дървета с цветове, подобни на лале. Б. пр.

всички европейски народи – най-много германци, но има също тъй шведи и руснаци, датчани и англичани, французи, испанци и португалци, швейцарци и италианци. Увлечени в своята работа, те са се пръснали по всички краища на земното кълбо: из уединените клисури на Скалистите планини, сред непроходимите територии, в тесните проломи на Андите, сред девствените гори край Амазонка и Ориноко, в степите на Сибир, в заледените долини на Хималаите – навсякъде, навсякъде са те – сред диви и опасни местности, където неизследваното и неизвестното ги примамва към нови открития в растителния свят. Да се скитат неуморимо с широко отворени очи, проверявайки внимателно всеки лист и цвят, да минават през гори и поля, да се катерят по стръмни по стръмни канари, да газят из влажни тресавища или бързоструйни реки, да си проправят път през трънливи шубраци, през храсталаци и джунгли, да спят под открито небе, гладни, жадни, рискувайки живота си сред диви зверове и още по-диви хора – това са само някои от тежките изпитания и несгоди, които заплашват живота на ловците на растения.

Вие навярно ще попитате – защо тия мъже се излагат на такива трудности и опасности?

Причините са най-различни. Някои ловци на растения са увлечени от любов към ботаниката, други – от желание да странстват. Трети са на служба при някои царски особи или високопоставени лица – любители на ботаниката. Не малко от тях са пратеници на разни ботанически градини и разсадници. А четвърти, малцина на брой – със скромни имена и още по-скромни средства, макар и не по-малко ревностни в своята любима професия – са колекционери на частни разсадници.

Да, вие навярно ще останете изненадани, като чуете, че обикновеният търговец на семена в края на града, който ви продава корени, луковичи и разсади, държи между своите платени служители цял щаб от ловци на растения – мъже, добре подготвени по ботаника. Те кръстосват цялото земно кълбо и търсят нови растения и цветя, които да задоволяват вкуса и да радват очите на всички любители на природната красота.

Трябва ли да ви казвам, че животът на такива мъже е пълен с приключения и смъртни опасности? Вие сами ще съдите, след като прочетете няколко глави за преживелиците на един млад баварски ботаник – Карл Линден, през време на предприятия от него лов на растения в индийските „Алпи“ – величествените Хималайски планини.

Глава II

КАРЛ ЛИНДЕН

Карл Линден беше роден в Горна Бавария, близо до Тиролската граница. Той не произхождаше от знатен род, неговият баща беше градинар; но Карл беше добре възпитан и доста образован младеж, нещо, което е по-важно за днешните времена. Неговият баща, градинарят, беше човек амбициозен, но малко образован и тъй като това обстоятелство често му пречеше в живота, реши синът му да не страда по същата причина.

Деветнадесетгодишният Карл Линден мислеше, че неговият народ няма оная свобода, която заслужава да има. По онова време той беше студент в един университет и, естествено, бе проникнат от идеалите за национална свобода, които вълнуваха сърцата на германците през 1848 година.

Той не само изявяваше убежденията си с думи, но заедно със своите съотечественици от университета се опита да приложи тези убеждения на практика и стана един от онези храбри студенти, които през 1848 година освободиха Баден и Бавария.

Но не можеше така лесно да бъде победена силната хидра – съюзът на коронованите глави. И както много други млади патриоти нашият герой беше принуден да избяга от родината си.

Изгнаник в Лондон или „бежанец“, както обикновено се казва, Карл Линден не знаеше какво да прави. Баща му беше беден и не можеше да му изпраща пари; а освен това не бе много доволен от сина си. Старецът беше от ония, които все още вярваха в божествените права на царете и уважаваше установения ред, колкото и да беше тираничен. Той се разсърди на Карл за неблагоприятното му да стане патриот или „бунтовник“, както обичаха да се изразяват коронованите чудовища. Башката имаше по-добри планове за своя син: да го види секретар на някой голям благородник или чиновник в митницата, а може би и на офицерска служба в личната охрана на някой незначителен деспот. Която и да е от тия професии би задоволила амбициите на бащата на Карл. Ето защо той беше недоволен от поведението на своя син. И Карл не можеше да се надява на никаква помощ от дома поне дотогава, докато не премине ядът на баща му.

Но какво можеше да прави младият бежанец? Той разбра, че

английското гостоприемство е твърде студено. Наистина, Карл се радваше на свобода – свобода да скита из улиците и да проси.

За щастие той се сети как да се прехранва. В миналото му се случваше сегиз-тогиз да помага на баща си в градината. Можеше да копае, да засява, да разсажда. Можеше отлично да кастри дървета и да отглежда цветя. Разбираше от работа в оранжерия, в парник, в разсадник – нещо повече, познаваше имената и особеностите на много от растенията, които се отглеждат в Европа – с една дума, Карл беше ботаник. Тия познания той бе придобил чрез ранните си занимания в градината на един благородник, където баща му беше надзирател, и тъй като имаше влечение към ботаниката, той се беше заел с нея и я бе изучил.

Ако нищо друго не можеше да върши, би могъл поне да работи в някоя градина, в някой разсадник или друго подобно място. Това би било по-приятно, отколкото да скита без работа из улиците на големия град и да умира от глад сред неговото прекомерно изобилие.

С такива мисли младият бежанец почука на вратата на един от разкошните разсадници, които изобилстват в околностите на Лондон. Там разказа своята история и го взеха на работа.

Скоро умният и предприемчив собственик на разсадника откри, че неговото германско протеже има доста ботанически познания. Точно такъв човек му трябваше. Той бе изпратил вече ловци на растения в други части на света – в Северна и Южна Америка, в Африка, в Австралия. Сега търсеше някой за Индия; искаше да обогати своята колекция растения от Хималаите, добили по онова време голяма известност поради великолепните растителни видове, които прочутите ловци на растения Роял и Хукър бяха открили.

Прекрасните борови дървета, кедри, разните видове бамбуци; величествените магнолии и рододендрони, които растат в такова изобилие из хималайските долини, бяха подробно описани, а много от тях – пренесени и засадени в някои градини из Европа. Тия растения бяха на мода и следователно собствениците на разсадници искаха да се сдобият с тях.

Още по-интересни и ценни обаче ги правеше фактът, че много от тия красиви екзотични растения вирееха добре на открито из високите местности на Северна Европа, където климатът и температурата са почти същите, каквито са и по високите места, откъдето те произхождат.

Не един ботаник колекционер, а мнозина бяха изпратени по това време да изследват веригата на индийските „Алпи“, сред чиито широки простори имаше достатъчно място за всички.

В числото на тия ловци на растения беше и нашият герой Карл Линден.

Глава III ГАСПАР, ОСАРУ И ФРИЦ

С английския кораб ловецът на растения стигна до Калкута, а собствените му здрави крака го отнесоха до подножието на Хималаите. До там той би могъл да стигне по много други начини, тъй като едва ли в друга страна на света има толкова различни средства за пътуване, колкото в Индия. Слонове, камили, коне, мулета, магарета, понита⁷, биволи, волове, зебута⁸, якове⁹ и мъже – всички могат да послужат за пренасяне на пътника от едно място до друго. Дори и кучета, кози и овци биват използвани като товарни животни.

Ако Карл Линден беше правителствен пратеник или ако беше на служба при някой големец, той навярно би пътувал много по-разкошно – в широко седло с балдахин върху гърба на някой слон или в някоя ориенталска носилка, придружен от няколко носачи и цяла дузина кули¹⁰, готови да му прислужват. Но Карл Линден не можеше да пилее парите си по такъв глупав начин. Той не разполагаше с обществени пари, а със средствата на едно частно предприятие, а те бяха доста ограничени. Но това не значеше, че той нямаше да изпълни възложената му задача. Не една многочислена експедиция, състояща се от охолни надменни мъже, е тръгвала на път без оглед на парични разходи и загуби и – уви! – се е връщала, без да постигне желаната цел. „Многото готвачи развалят гозбата“ – казва една стара поговорка, която с право може да бъде спомената, когато се говори за изследователски експедиции. И наистина въпрос е дали предприятиите по частен път инициативи не са допринесли повече за географските открития, отколкото шумните демонстрации на разни правителства. Във всеки случай съвсем ясно е, че изследователските експедиции, на които дължим по-голямата част от нашите познания за земното кълбо, са именно експедициите, екипирани с най-малко средства. За пример мога да ви посоча проучването и топографирането¹¹ на северните брегове на Америка. След като бяха изразходвани огромни суми и пожертвай животът на мнозина храбри мъже, това проучване

7. Пони – порода дребни коне. Б. пр.

8. Зебу – порода говеда с голяма гърбица. Б. пр.

9. Як – тибетско говедо с много дълга козина. Б. пр.

10. Кули – носачи, черноработници в Индия, Китай и други източни страни. Б. пр.

11. Топографиране – нанасяне на карта. Б. пр.

беше извършено най-после от екипажа на една обикновена лодка, изпратена от компанията „Хъдзънов залив“, и то със средства, които не биха стигнали на никоя от нашите пищни арктически експедиции дори за седмица.

Бих могъл да посоча и евтиния начин, по който американците изследват своя огромен континент. Напоследък те изпратиха един служител сам-самичък да с е спусне до Амазонка и да проучи обширното ѝ корито от Андите до Атлантически океан. Задачата беше изпълнена и един обстоен доклад бе представен на американското правителство и на света; разходите за това бяха само неколкостотин долара. А една английска научна експедиция с подобна задача би ни коствала няколко хиляди лири и навярно направените разноски биха били по-големи от резултатите.

Положението на нашия ловец на растения беше като това на американския изследовател. Той нямаше нито скъпа екипировка, нито тълпа мързеловци да го съпровожда, а стигна пеш до Хималаите и твърде бе решил пеш да се изкачи по необятните склонове и да прекоси неравните долини.

Но Карл Линден не беше сам. Съвсем не! Съпровождаше го лице, което му беше по-мило от всички хора на света – неговият единствен брат. Да, едрият младеж до него е брат му Гаспар, който намери Карл в изгнание и сега споделя трудностите и опасностите на неговата експедиция. На ръст те не се различават много един от друг, при все че Гаспар е с две години по-млад. Но Гаспар не беше губил сили в много учене. Никога не бе стоял затворен между градски или университетски стени, а току-що бе напуснал родните си хълмове и неговото здраво тяло и червени бузи представляват пълна противоположност на нежното тяло и бледото лице на студента.

Облеклото им отговаря на техния външен вид. Дрехите на Карл са по-тъмни, както подобава на учен; на главата си носи забранената „Хекерова шапка“¹². Облеклото на Гаспар е по-ярко – облечен е в зелена тиролска куртка, зелена шапка с високо островърхо дъно, сини кадифени панталони и ботуши Блюхер¹³.

И двамата носят пушки с обикновените ловджийски снаряжения. Гаспаровата пушка е гладкоцевна, двуцевка, а Карловата – къса винтовка, модел, известен под името „Швейцарски ловец“. Гаспар е истински

12. *Фридрих Хекер* (181–1881) – немски буржоазен демократ, републиканец. Един от водачите на въстанието в Баден през 1848 година. Б. пр.

13. *Блюхер* (1742–1818) – пруски фелдмаршал от войната с Наполеон. Б. пр.

ловец и при все че още е момче, той често бе проследявал някоя дива коза по нейните шеметно високи пътеки из родните си планини. Той не е много образован, тъй като малко е ходил на училище, но в ловджийското изкуство е твърде опитен и сръчен. Храбър и весел момък е Гаспар, неуморим и леко подвижен; Карл не би могъл да си намери в цяла Индия по-добър помощник.

Но има още една личност в групата на ловеца на растения – водачът Осару. Описанието на Осару би изпълнило цели страници и той заслужава такова о писание, но ние ще го оставим да бъде опознат чрез делата му. Достатъчно е да споменем, че Осару е индус, с приятна външност, с мургав цвят на кожата, с големи хубави очи и буйна черна коса – отличителен белег за хората от неговата раса. Той принадлежи към кастата „шикари“, което ще рече „ловец“ и е такъв не само по име, но и в действителност е един от прочутите „могъщи ловци“ в провинцията, където е роден. Името му е добре известно надлъж и нашир.

Дрехите и снаряжението на Осару са коренно различни от тези на неговите спътници. Памучно наметало, широки панталони, сандали, ален пояс около кръста, пъстра чалма на главата, леко копие в ръка, бамбуков лък, колчан със стрели на гърба, дълъг нож, пхнат в пояса, окачена през рамо кожена торба, пълна с всевъзможни принадлежности, които на пръв поглед приличаха на лъскави играчки. Такъв беше външният вид на нашия шикари.

Осару никога не беше се качвал на величествените Хималаи. Той бе жител на горещите равнини, ловец от джунглите и при все това ботаникът го нае за водач. Но не толкова като водач, който би им помагал да намират пътя, а като човек, който познаваше обичаите в тази част на света и умееше да води домакинство под открито небе. Като такъв Осару беше незаменим.

А за Осару тази експедиция беше добре дошла. От далечните равнини той неведнъж се бе взирал в гигантските Хималаи, неведнъж бе наблюдавал техните куполи и върхове с бляскаво белите одежди на вечния сняг и често бе пожелавал да отиде на лов из тях. Но при все че бе живял близо до чудно високите върхове и ги бе наблюдавал през целия си живот, той не бе имал досега такъв удобен случай. Затова с радост прие предложението на младия ботаник и стана ловец и водач на експедицията.

В тяхната компания имаше още един ловджия, не по-малък любител на лова от Осару или Гаспар. Това бе едно четириногло същество, високо колкото мастиф¹⁴. Но тъмнокафявият цвят на неговата кожа, както

и дългите му увиснали уши показваха, че то принадлежи към друга порода – тази на ловджийските копои. Наистина това беше прекрасно гонче, чиито здрави челюсти бяха поваляли на земята не един сур елен и баварски глиган. Фриц действително бе рядко куче, ценено и уважавано от своя господар. А този господар беше Гаспар. Той не би го дал и за най-добрия слон в цяла Индия.

Глава IV КРЪВ ЛИ Е ТОВА?

Вижте сега ловеца на растения и неговия малък отряд на път!

Още същия ден, в който наеха водача Осару, те тръгнаха на поход заедно. Всеки носеше на гърба си раница и одеяло и тъй като сам трябваше да се грижи за нещата си, нямаше много излишен багаж. Осару вървеше няколко крачки напред, а Карл и Гаспар по навик ходеха един до друг там, където широчината на пътеката им позволяваше. Фриц обикновено тичаше след тях, при все че понякога подскачаше и около индуса, като че ли инстинктивно познаваше родения ловец. И макар че се знаеха отскоро, Фриц беше станал вече любимец на нашия шикари.

Както вървяха, вниманието на Гаспар беше привлечено от някакви червени петна, които от време на време се виждаха по пътеката. Тя беше равна, така че и най-малкият предмет можеше лесно да бъде забелязан. Петната приличаха на кървави и бяха съвсем пресни.

– Това е кръв! – каза Карл, който също ги забеляза.

– Чудя се дали кръвта е от човек, или от звяр – каза Гаспар след малко.

– Да, братко – добави Карл, – мисля, че е от звяр, и то доста голям. Наблюдавам тези петна вече цяла миля; толкова кръв е изтекла, колкото няма дори във вените на великан. Предполагам, че кръвта е текла от някой слон.

– Но няма никакви следи от слон – отговори Гаспар, – поне не се виждат никакви пресни следи, а тази кръв изглежда току-що пролята.

– Прав си, Гаспар – съгласи се брат му. – Не може да е от слон, нито пък от камила. Чудя се от какво ли може да бъде?

След тези въпроси и двамата младежи отправиха поглед напред в посоката, в която вървяха, надявайки се да открият причината на това странно явление. Докъдето погледът им стигаше, не се виждаше никой друг освен Осару. Само индусът вървеше по пътя. Но кръвта не можеше да бъде от него, сигурно не! Загубата на толкова много кръв отдавна би го погубила. Така си мислеха Карл и Гаспар.

Те спряха обаче поглед върху Осару и точно в този момент видяха как той наклони глава на една страна, като че ли искаше да плюе на земята. Младежите забелязаха мястото и какво беше учудването им, когато стигнаха до него и откриха на пътя още едно червено петно, точно

като тези, които бяха наблюдавали досега. Не ще и съмнение. Осару храчи кръв!

За да бъдат сигурни, те продължиха да го наблюдават известно време и стотина ярда по-нататък видяха как той повтори своето кърваво храчене.

Карл и Гаспар се разтревожиха много за живота на своя водач.

– Бедният Осару! – въздъхнаха те. – Няма да живее дълго след загубата на толкова много кръв.

Казвайки това, двамата изтичаха напред и му извикаха да спре. Индушът се обърна и се спря учуден – какво ли се е случило? Бързо откачи лъка си и намести стрела върху тетивата, мислейки, че са нападнати от някакъв враг. Кучето, доловило тревогата, се втурна презглава към ловците и скоро беше при тях.

– Какво има, Осару? – попитаха Карл и Гаспар в един глас.

– Има, сахиби¹⁵? Не знам какво има... Нищо!

– Къде те боли? Болен ли си?

– Не, сахиби! Аз не болен... Защо питат моите господари?

– Но тази кръв? Виждаш ли?

И те посочиха червената слюнка на земята.

При тези думи шакари захвана така силно да се смее, че хвърли своите разпитвачи в още по-голямо недоумение. Неговият смях съвсем не означаваше неуважение към младите сахиби, ала той не можеше да не се смее, когато разбра тяхната заблуда.

– Поуни, сахиби! – каза той и извади от торбата си свити на ролка няколко тютюневи листа; после отхапа от единия им край, за да убеди младежите, че това наистина е поуни – причината за странния цвят на неговата слюнка.

Младежите изведнъж разбраха грешката си. Свитите на ролка листа, които Осару им показа, представляваха прочутия бетел; Осару дъвчеше бетел, както милиони негови съотечественици и като много други милиони туземци – жители на Асам, Бирма, Сиам, Китай, Индокитай, Малая, Филипините и други острови от великия Индийски архипелаг. Разбира се, младежите бяха любопитни да узнаят какво точно представлява бетелът и водачът започна да им дава подробни сведения за този странен продукт.

Бетел или поун, както го наричат индусите, е сложно вещество; състои се от лист, орех и малко негасена вар. Листата се берат от един

15. *Сахиб* – европейец, господар, господин. Б. пр.

вечнозелен храст, който се отглежда в Индия специално за тази цел. Осару им обясни, че този храст расте под бамбукови навеси и го ограждат с плет, за да не се повреди от силните слънчеви лъчи. Растението се нуждае от топлина и влага, но изложено на слънце или на силни ветрове, то повяхва и листата му загубват своя аромат и своя остър лютив вкус. Неговото отглеждане изисква големи грижи. Всеки ден стопанинът влиза под навеса през една малка вратичка и внимателно почиства крехките стъбла. Мястото, където расте този храст, е любимо свърталище на разни отровни змии и тия ежедневни посещения на „нивата“ са наистина доста опасни за стопанина. Но бетелът е толкова доходен и зрялата реколта носи такава добра печалба, че производителят не се бои от труд и опасности. По една случайност Осару намери в торбата си няколко цели, напълно запазени листа. Той ги знаеше само като „поунови листа“, ала ботаникът веднага позна, че те са от едно рядко парниково растение, принадлежащо към пиперовия род (Piperaceae). Всъщност това бе един вид пипер – Piper, наричан още пиперен бетул (малайски пипер). Със своите тъмнозелени, овални, островърхи листа това растение наподобява пълзящия храст, от който се добива обикновеният черен пипер. Друг един вид, известен под името Piper siriboa, се култивира със същата цел. Но достатъчно казахме вече за една от съставните части на тази своеобразна ориенталска „дъвка“.

– А сега – продължи Осару, като се обърна настрана и посочи нагоре, – ако сахибите погледнат нататък, ще видят поуновия орех.

Младешите погледнаха към посоченото място и с интерес забелязаха няколко стройни палмови дървета, високи до петдесет фута¹⁶, с гладки цилиндрични стъбла и красив кичур от перести листа на върха. Тия листа бяха широки цели два ярда¹⁷, а дължината им беше още по-голяма. Дори и младите листенца бяха дълги повече от един ярд. И точно под мястото, откъдето листата започваха да растат, увиснали на стъблото, се показваха цял куп орехи с оранжевочервен цвят, всеки един голям колкото кокоше яйце. Това бяха прочутите орехи Бетел, описани отдавна в книгите на пътешествениците из Ориента. Карл позна дървото Agesa satesbu или палмата Бетел, смятана от мнозина за най-красивата индийска палма.

От същия вид Agesa има още две известни палми: едната вирее пак в Индия, а другата – американската палма – е по-прочута и от палмата

16. Фут – английска мярка за дължина от 30,3 см. Б. пр.

17. Ярд – английска мярка за дължина от 91 см. Б. пр.

бетел и е позната под името „зелка-палма“. Тя се среща из Карибските острови. Стъблото ѝ достига на височина до двеста фута, при все че диаметърът му е само седем инча¹⁸. Това красиво вретенообразно дърво често бива отсичано заради крехките му сърцевидни листа към върха, които, сготвени, се ядат вместо зеле.

Осару показва на младите си господари как бетелът се приготвява за дъвчене. Първом се разстилат листата на бетеловия пипер. Върху тях се насипва тънък пласт негасена вар, предварително намокрена, за да се задържи на място. Тогава бетеловият орех се нарязва на малки резенчета, които се нареждат най-отгоре, и всичко това се навива като пура с остри краища. Тия пури се нареждат в спретната бамбукова кутия и се изваждат, когато потрябват за дъвчене.

Орехът, взет отделно, не може да се яде. Неговият вкус е много остър и стипчив, тъй като съдържа танин. Но заедно с пиперовия лист и варта орехът става по-мек и по-приятен. Той е много парлив за вкуса на европейца и лесно замайва главата на тия, които не са свикнали с него. Един закоравял дъвкач на бетел като Осару обаче не изпитва тези неприятности и би се изсмял, ако някой му каже, че ще се „опие“ от поуни.

Бетеловият орех има свойството да боядисва слюнката и да я прави тъмночервена, така че тя заприличва на кръв. Във връзка с този факт надареният със схватлив ум Осару, който беше посетил големия град Калкута и обиколил част от Индия, разправи един интересен анекдот. Ето същината на неговия разказ:

Един млад лекар, току-що напусна Европа и университета, пристигнал с голям параход в някакъв индийски град. Още на следната сутрин, като се разхождал из улиците на едно предградие, срещнал младо момиче, което сякаш хрachelo кръв. Лекарят се обърнал кръгом и тръгнал след момичето, което продължило да плюе кръв почти на всяка крачка. При мисълта, че е девойката няма да живее повече от час, той се загрижил и я проследил до нейния дом, представил се на родителите ѝ и ги убедил, че от признаците, които наблюдавал, след няколко минути тяхната дъщеря ще ги напусне завинаги. Тогава и родителите се разтревожили, както и самото момиче, тъй като никой не се и съмнявал в способностите на важния лекар-сахиб. Изпратили за свещеник, но преди той да пристигне, момичето наистина умряло.

Да, момичето починало от страх; лекарят просто го уплашил до смърт! Но нито родителите на момичето, нито свещеникът, нито пък

18. *Инч* – английска мярка за дължина от 2,5 см. Б. пр.

лекарят разбрали това. Лекарят продължавал да вярва, че момичето починало от хранене на кръв, а другите изобщо не разбрали, че именно поради храненето на „кръв“ той сложил своята диагноза.

Слухът за способния лекар скоро се пръснал наоколо. Болните просто тичали при него и той бил на път да натрупа голямо богатство. Но не след дълго лекарят забелязал и у други хора признаци на същата болест, от която умряло бедното момиче, и научил, че тази „болест“ произлиза от дъвчене на бетел. Ако е бил по-съобразителен, той щеше да запази тайната за себе си; но за свое нещастие той бил бърборко и не могъл да се сдържи, а разказал цялата история на приятелите си. Разказал я някак си като виц, като шега – защото европейците за жалост не ценят много-много живота на туземците.

В края на краищата обаче това съвсем не излязло шега за самия лекар. Родителите на момичето, както и хората в града разбрали как стои цялата работа и приятелите на починалата се заклели да отмъстят. Пациентите напуснали младия лекар тъй бързо, както и дошли при него; за да се избави от неприятности и за да избегне опасността, която го застрашавала, той бил принуден да отпътува със същия параход, с който пристигнал.

Глава V

ПТИЦИ РИБОЛОВЦИ

– Нашите пътешественици следваха един от притоците на Брамапутра, който извира от Хималаите, тече на юг и се влива в река там, където тя прави голям завой. Ловецът на растения бе решил да навлезе в хималайската област, наречена Бутан, защото тя още не беше посещавана от други ботаници и се говореше, че е пълна с богата и разнообразна флора. Нашите ловци все още пътуваха през населени места, където се виждаха полета, засети с ориз и захарна тръстика, бананови гори и различни видове палми, някои от които – като кокосовата палма и бетела – се отглеждат заради техните орехообразни плодове, а други – като широколистната кариота, за добиване на палмово вино.

Виждаха се и цели полета, засети с мак, от който се добива опиум, мангови дървета и високата широколистна папайя, както и виещите се около палмите стъбла на черния пипер с красивите си зелени листа. Срещаша се по пътя хлебни дървета с огромни плодове, смокини и гори от *Urtica*¹⁹, разни видове борове и *Euphorbia*²⁰, както и най-различни портокалови дървета.

Младият ботаник откри много растения и дървета, които принадлежаша към флората на Китай, а забеляза и много други неща, които му напомнях прочетеното в книгите за Китай. И наистина, тази част на Индия, която е съвсем близо до границите на Асам, по своите природни богатства много прилича на Китай. Дори и нравите и обичаите на местното население наподобяваха тези на хората от Небесната империя²¹. И сякаш за да бъде приликата още по-пълна, в тази част на страната с успех се отглежда и чаят.

Но нашите пътешественици напредваха и скоро имаха случай да наблюдават нещо, което им напомни за Китай повече от всичко видно дотогава.

Заобикаляйки една горичка, те се намериха пред не много голямо езеро, а близо до брега видяха мъж в малка лека лодка. Застанал прав, хванал в ръцете си дълъг тънък прът, той буташе лодката към средата на езерото.

19. *Urtica* – тропически дървета, чиито стъбла и листа са покрити с бодлив мъх. Б. пр.

20. *Euphorbia* – дебели храсти, чиито стъбла изпускат отровна млечна мъзга. Б. пр.

21. *Небесна империя* – така са наричали някога Китай. Б. пр.

Нашите пътешественици – но не и Осару – извикаха от учудване и изведнъж се спряха.

На какво ли се учудиха толкова много? Сигурно не на лодката, нито на мъжа в нея, нито пък на дългия бамбуков прът в ръцете му. Не! Това бяха обикновени неща, които те виждаха всеки ден по пътя си. Нито едно от тях не беше ги накарало да се спрат изведнъж и да застанат тъй учудени. Причината беше съвсем друга: от двете страни на лодката, по самия ѝ ръб, бяха накацали цял ред птици, големи колкото гъски. Гушите и гърдите им бяха бели, крилата и гърбовете им – изпъстрени с тъмнокафяви пера, шиите им – дълги и извити, човките им – големи и жълти, а опашките им – широки, със закръглени краища.

Макар че мъжът беше прав в лодката и размахваше дългия си прът над главите им ту от едната, ту от другата страна, птиците изглеждаха толкова питомни, че не обръщаха внимание на неговите движения; при това не бяха вързани, а просто кацнали върху ръба на лодката. От време на време някоя от тях протягаше дългата си шия над водата, поизвиваше глава на една страна, после я изправяше и отново заемаше предишното си положение. Невиждани птици – толкова питомни! Ненаправно гледката изненада баварските младежи. И двамата се обърнаха за обяснение към Осару, който просто кимна с глава към езерото и каза:

– Той лови риба.

– О, рибар значи! – добави младият ботаник. – Да, сахиб. Гледайте, ще видите.

Това обяснение наистина бе достатъчно. Младежите си спомниха – те бяха чели някъде как китайците ловят риба с корморани²² и при все че гледаха отдалече, видяха, че птиците по лодката са именно корморани. Всички бяха от рода *Phalacrocorax sinensis*. Макар и малко по-различни от обикновения корморан, те притежаваха същите характерни белези – дълго, плоско тяло, силно изпъкнали гърди, подвит накрая клон и широка закръглена опашка.

Тъй като желяеха да видят как птиците ловят риба, нашите пътешественици застанаха на брега на езерото. По всичко личеше, че риболовецът още не беше започнал работа, а само се придвижваше към определеното място.

След малко той стигна до средата на езерото и като остави настрана дългия си бамбуков прът, почна да се разправя с птиците. Чуха го да им говори и да ги насочва, също както ловецът насочва своето куче;

22. *Корморан* – морска хищна птица, морски гарван. Б. пр.

тукакси едрите птици разтваряха дългите си крила, хвъркваха от ръба на лодката и след като полетяха малко, всички до една се гмуркаха във водата.

И нашите пътешественици видяха рядка картина. Тук някоя птица леко плуваше, впила поглед в кристалната повърхност; там широката опашка на друга стърчеше нагоре, а тялото ѝ не се виждаше под водата; по-нататък трета беше потънала цяла и само кръгообразните вълни показваха къде е, четвърта се бореше с някаква голяма риба, която блестеше в човката ѝ, подобна на щипци; пета вече хвърчеше със своята люспеста плячка и я отнасяше към лодката. Така и дванадесетте птици бяха всецяло отдадени на това необикновено занимание, за което бяха обучени. И езерото, което преди това беше спокойно и гладко като огледало, скоро се покри с вълни, с кръгообразни водовъртежи, с мехури и пяна, сред които големите птици се спускаха, гмуркаха и пляскаха с криле, гонейки своя лов. Напразно рибите се опитваха да избягат – корморанът може да се спуска бързо във водата и да плува под нея не по-бавно, отколкото на повърхността. Гърдите му, подобни на носа на кораб, порят водата като стрела. Употребявайки силните си криле вместо гребла, а широката си опашка вместо кормило, птицата може да се обръща изведнъж, накъдето си иска, или да се впуска напред с невероятна бързина.

Нашите пътешественици имаха възможност да наблюдават нещо особено. Ако някоя от птиците хванеше необикновено голяма риба, преголяма, за да я занесе до лодката, то тогава няколко други птици се спускаха нататък, за да ѝ помогнат да пренесе плячката.

Вие навярно се учудвате как тия птици, които се хранят с риба, не поглъщат рибата, която улавят, а я занасят на господаря си. С по-младите птици, както и с тия, които не са напълно обучени, такива дребни кражби се случват понякога. Но в подобни случаи ловецът взима предпазни мерки – слага на шията на птицата специална халка, внимавайки халката да не се смъкне до дебелията част на гърлото и да задуши птицата. С добре дресирани птици тази мярка е съвсем излишна. Независимо от това, дали са гладни или не, те донасят целия свой улов на господаря си, който ги възнагражда за техния честен труд, като им подхвърля по-малките и не толкова ценни рибки.

От време на време някоя птица я домързва и стои над водата, без да изпълнява своите задължения. В такъв случай риболовецът се приближава с ладията, протяга бамбуковия си прът, удря силно във водата близо до мястото, където ленивката се е застояла, и започва да ѝ се кара. Почти винаги това дава добър резултат: крилатият рибар стреснат от

добре познатия глас на своя господар, почва да работи с нови сили.

Този лов продължава няколко часа, докато птиците се изморят. Тогава господарят им позволява да се приберат и да кацнат върху лодката, където той сваля халките им, храни ги и нежно ги милва.

Нашите пътешественици не дочакаха да видят този край, а продължиха по-нататък. По пътя Карл разправи на Гаспар как не много отдавна, до царуването на Чарлз I, из много страни в Европа, особено в Холандия, са обучавали обикновения корморан да лови риба по същия начин и че в наши дни той се прилага доста често в много области на Китай, където пазарищата на някои от най-големите градове са снабдявани с риба, уловена само от корморани.

И наистина няма други хора на света така изкусни в култивирането на растения и дресиране на животни като теснооките жители на Небесната империя.

Глава VI ТЕРАИ

Когато човек напусне морското равнище и почне да се приближава към някоя висока планинска верига, той навлиза в обширна област, пълна с хълмове и дълбоки клисури, прорязани от бързеи и буйни рекички. Тия хълмове не могат да се сравняват с грандиозната планинска верига освен по широчината, която при първоразредните планини достига от двадесет до петдесет мили. Такива хълмове лежат от двете страни на високата планинска верига – Андите – в Южна и Северна Америка, както и в полите на Скалистите планини и на Алигените. Срещат се и в Италия, в полите на Алпите. Французите наричат тия хълмове „пиедмон“, а в нашия език те носят не по-малко подходящото име „предпланини“.

И индийските „Алпи“ не са лишени от тази геологическа особеност. В полите на целия им южен склон, обърнат към индустанската равнина, се простира пояс от предпланини, на места широки повече от петдесет мили. Те се отличават със своите стръмни възвишения, дълбоки долини и клисури, бързи пенливи потоци и, естествено, с дивни, живописни гледки.

По-ниската част на този предпланински пояс, която се намира непосредствено до топлите равнини, е позната на европейците под името тераи. Тераи е неправилна ивица земя, от десет до тридесет мили широка, и се простира покрай цялата основа на Хималаите от реката Сутледжа до Горен Асам. Това е една особена област. Тя не прилича нито на индийските равнини, нито на Хималайските планини, а и флората и фауната ѝ са свършено различни. Различен е и климатът ѝ – нездравословен, маларичен, един от най-смъртоносните в света. Ето защо Тераи е почти ненаселена земя; единствените ѝ жители са полудивите мехи, чиито разпръснати жилища се намират на големи разстояния едно от друго.

По-голямата част на Тераи е покрита с гори и непроходими джунгли и въпреки нездравословния си климат тя е любимо свърталище на диви зверове, характерни за тази част на земното кълбо. Тигри, индийски лъвове, пантери, леопарди, чакали и много други четириноги хищници бродят из гъстите джунгли; диви слонове, бизони и носорози се срещат из горите, а по тревистите поляни пасат самбури и елени. Отровни змии, отвратителни гущери и прилепи, както и най-красиви птици и

пеперуди се срещат в Тераи.

След неколкодневно пътешествие нашите ловци оставиха зад себе си по-населените места на страната и навлязоха в тая покрита с джунгли област. В деня, в който проникнаха в Тераи, те бяха тръгнали рано на път, така че пристигнаха на определеното за нощуване място няколко часа преди залез слънце. Младият ботаник, възхитен от многото оригинални и невиджани дотогава видове растения, реши да остане на това място няколко дни.

Нашите пътешественици нямаха палатка. Такъв товар щеше само да им пречи, тъй като те пътуваха пеша. И без това всеки от тримата мъкнеше толкова багаж, колкото можеше. Всеки носеше по едно одеяло и разни други принадлежности. И тримата бяха спали много пъти под открито небе. Защо да не спят и сега?

Там, където бяха спрели, те нямаха нужда от никакъв заслон. Природата ги беше снабдила с покрив, по-добър и от брезентовата палатка. Техният бивак се намираше под навес от гъсти листа – листата на дървото баниан.

Млади читатели, вие навярно сте слушали за огромното дърво баниан, което расте в Индия – това чудно дърво, чиито клони, след като се разпрострат далеч от главния дънер, пускат корени в земята, така че скоро поникват все повече и повече млади стъбла, докато цялото пространство наоколо се заеме от едно-единствено дърво; под неговия сенчест свод може да спре на лагер цял кавалерийски полк или да се състои голямо публично събрание. Сигурно сте чели за това дърво или пък сте го видели на картина? Тогава няма нужда да ви го описвам много подробно. Позволете само да ви кажа, това е смокиново дърво, но не същото, което ражда смокините за ядене, тъй много обичани от вас, а друг вид дърво от същия род... От този, както и от всеки друг род има много и различни разновидности. Някои от тях са просто пълзящи и виещи се растения, които се залавят за скалите или дънерите на други дървета, също както лозата и бръшлянът. Други – като баниана – са едни от най-грамадните горски дървета. Те се срещат почти изключително в тропическите страни или в горещи области близо до тропиците, и то в двете полукълба – в Америка и в Стария свят. Някои прекрасни видове растат и в Австралия. Те всички притежават повече или по-малко особения навик да спускат от клоните си нови корени и да образуват нови стъбла като баниана. И често пъти скриват от погледа ни стъблата на други дървета, като ги обгръщат изцяло със своите клони.

Такава необикновена картина се откри пред очите и на нашите

пътешественици. Банианът, който бяха избрали за свой покрив, беше доста младо дърво, следователно не от най-големите; от върха му се издигаха нагоре огромните ветрилообразни листа на палмово дърво, известно под името „палмирска палма“. Дънерът на палмовото дърво не се виждаше и ако Карл Линден не беше естественик и не знаеше нищо за особения навик на баниана, той щеше да си блъска главата, за да си обясни това странно явление. Горе, над самия връх на смокиновото дърво, се простираха дългите лъчеобразни листа на палмата и изглеждаха толкова различни от листата на смокинята, че представляваха чудна, необяснима гледка. Листата на смокинята имаха овална, донякъде и сърцевидна форма и, разбира се, ярко се различаваха от дългите корави вейки на палмировата палма.

И ето загадката – как е попаднала палмата на върха на смокинята? Естествено, човек може да предположи, че някое палмово семе е било посадено на върха на баниановото дърво и там е покълнало, развило се е и е разпротряло своите вейки.

Но как е попаднало палмовото семе на върха на смокинята? Човешка ръка ли го е посадила, или някоя птица го е занесла там? Едва ли е занесено от птица, защото плодът на палмата е голям колкото детска глава и всяка от трите семки, намиращи се в него, е голяма колкото гъше яйце. Някоя птица не би могла да издигне високо такъв обемист товар. Ако само едно палмово дърво растеше от върха на някой баниан, можеше да се предположи, че човек го е посадил там. Но ето, че из горите на Индия се срещат много такива съчетания, и то в съвсем ненаселени области... Как да си обясним тогава съжителството на тия дървета?

От нашите трима пътешественици като Гаспар беше в недоумение. Карл и Осару знаеха на какво се дължи това странно явление и Карл се зае да го обясни.

– Истината е – каза той, – че не палмата е порасла на смокинята, а тъкмо обратното: банианът е нахалният паразит. Някоя птица, горски гълъб или може би фазан е отнесъл плода на смокинята и го е поставил там, гдето палмата се разклонява. И най-малката птица може да свърши тая работа, тъй като плодът на смокинята не е по-голям от една дребна череша. Веднъж оставено там, семето се е развило и е почнало да спуска корените си надолу покрай дънера на палмата, докато са стигнали земята. Тия корени са се обвивали така плътнo около стъблото на палмата, че съвсем са го закрили, оставяйки, както виждате, само върха му. Покъсно смокинята е пунала своите странични клони и е заприличала на банианово дърво с ветриловидната палма, изникнала сякаш от неговия

дънер.

Това беше правилното обяснение. Осару разказа, че индусите гледат на подобна дружба между двете дървета с голямо благоговение и вярват, че това е свещен съюз, извършен от провидението. От своя страна, Осару, който не беше толкова тесногръд и не вярваше в никаква религия, се изсмива на тия суеверия и ги нарече „глупости“.

Глава VII

ВИНО ОТ ПАЛМИРА

Щом се освободи от багажа си, Осару почна да се изкачва по баниановото дърво. Това не беше трудно, тъй като дървото благодарение на своя особен начин на растене беше пълно с чепове и грапавини, а освен това Осару можеше да се катери като котка.

Но каква работа имаше той горе на дървото? От плодовете ли искаше да си набере? Сигурно не, защото смокините още не бяха узрели, а дори и зрели, те не са много вкусни за ядене. Може би Осару имаше намерение да си откъсне от орехите на палмата? И това не, те още не бяха оформени. Големите съцветия не бяха се разтворили, зелените им обвивки едва започваха да се пукат. Наистина младите и крехки орехи на палмата биха задоволили и най-изтънчения вкус, но за тях беше още рано. Както вече споменахме, те стават големи колкото детска глава, имат триъгълна форма, със заоблени краища, съставени са от дебела, месеста и сочна обвивка с жълтеникав цвят. Тъкмо тези ядки се ядат, докато са още млади и меки; а когато презреят, те стават синкави, доста твърди, безвкусни и не са вече за ядене. Но Осару сигурно не търсеше ядки, тъй като нямаше и помен от плодовете, а само цветове, и то все още скрити в големите си обвивки.

Младежите внимателно наблюдаваха. Осару носеше със себе си една бамбукова цев, която бе отрязал от много дебел филиз. Единият ѝ край беше запушен от междувъзлиято, а другият – отворен, по този начин тя образуваше бутилка, годна да побере повече от литър. Младежите видяха и друг предмет в ръцете на Осару – камък, голям колкото паважно блокче. Беше взел и дългия си нож.

След няколко секунди индусът стигна до самия връх на баниановото дърво и улавяйки се за дългите палмови листа, се настани между тях. После прихвана една пъпка и като я изви към стъблото, започна да я удря с камъка, очевидно с намерение да посплеска младия цвят. Това той успя да стори само с няколко удара. Тогава извади ножа от пояса си и с едно сръчно замахване отрязва горната половина на пъпката и тя падна на земята.

После дойде ред на бамбуковия съд. Осару го постави така, че останалата част от пъпката да влезе в кухата тръстикова цев. След това привърза и пъпката, и цевта за дръжката на един палмов лист, но така, че

бамбуковият съд да стои в отвесно положение, с дъното надолу. Когато извърши и това, индусят хвърли камъка, постави отново ножа в пояса си и слезе от дървото.

– А сега, сахиби – каза той, щом стъпи на земята, – почакайте един час и ще пиете индийско шампанско.

След около час обещанието бе изпълнено. Бамбуковият съд беше отвързан и снет. Той беше пълен с хладна бистра течност, от която всички пиха и я провъзгласиха за равна на най-доброто шампанско. И наистина, няма друго по-съблазнително, по-прелестно питие в цяла Индия от сока на палмировата палма. Но той е силно упоителен и се пие с охота от местните жители там, където расте това забележително дърво.

От този сок може да се получи захар, само като се извари. За тази цел сокът се изцежда от дървото по същия начин, но тогава се слага и малко вар в съда, в който се събира, иначе сокът би ферментирал и производството на захар би се осуетило.

А защо Осару избра именно тази палма, за да наточи сок? Защото банианът, който обвиваше нейното стъбло, представляваше отлична стълба за изкачване. Иначе той не би могъл тъй лесно да се изкатери по гладкото стройно палмово стъбло, което се издига нагоре тридесет-четиридесет фута без никакъв чеп или клон. И, разбира се, щом бамбуковият съд бе изпразнен, Осару се изкачи още веднъж на дървото и го постави под „канелката“, защото знаеше, че сокът продължава да тече. Той може да тече в продължение на няколко дни, само че всеки ден трябва отново да се отрязва по един тънък пласт от пъпката, за да могат порите да бъдат винаги отворени.

При все че денят беше топъл, щом се свечери, времето застудя и нашите пътешественици трябваше да запалят огън. С помощта на праханта и огнивото си Осару подпали купчина сухи листа и мъх, от които скоро се издигна буен пламък. В това време Карл и Гаспар накръшиха сухи клони от едно паднало наблизко дърво и като ги награбиха, отнесоха ги и ги натрупаха върху пламтящите листа. След няколко минути се издигна буен огън. Нашите приятели насядаха около него и почнаха да си приготвяват вечеря от ориз и малко сушено месо, което бяха купили в последното село.

Докато бяха заети с това приятно за гладни хора занимание, ботаникът, чиито очи неуморно търсеха да открият нещо, свързано с неговата любима професия, забеляза, че дървата в огъня горят като дъбови. Той взе една от главните, разряза я с ножа си и с изненада откри, че това наистина беше дъб. Не можеше да има грешка – Карл добре познаваше

вътрешните жилки и фибри на този гигант от северните гори. Учуди се на това, е тук, дето растителността е напълно тропическа, вирее и дъб. Наистина Карл очакваше да срещне представители от рода на дъбовото дърво по склоновете на Хималаите, но сега той се намираще още в тяхното подножие, сред царството на палмите и бананите.

Тогава още Карл не знаеше, пък и мнозина не знаят, че дъбът е и тропическо дърво, че много видове от неговия род се срещат из горещите пояси, дето някои растат дори и на самото морско равнище. Чудно е също и това, че няма никакъв дъб в тропическите области на Южна Америка и Африка, нито в Цейлон, нито дори в самия Индийски полуостров; докато в Източен Бенгал, на Молукските и Индийските острови се срещат може би повече видове, отколкото в която и да е друга част на земното кълбо.

Баварските младежи се зарадваха, като видяха този „стар приятел“, както нарекоха дъба. След вечеря те дълго разговаряха по този въпрос и решиха, щом се развидели, да потърсят в гората някой жив, неповален дъб, за да бъдат още по-сигурни в току-що направеното откритие.

И тъкмо възнамеряваха да се завият с одеялата си и да легнат да спят, една нова случка ги задържа будни още час-два.

Глава VIII САМБУРЪТ

– Погледни! – извика Гаспар, който имаше по-набито око от брат си. – Погледни! Погледни нататък! Две светли точки, нали?

– Да, наистина! – отговори Карл. – Виждам ги: светли, кръгли точки. Какво може да е това?

– Животно! – отвърна Гаспар. – В това съм сигурен. Навярно някой див звяр.

Те наблюдаваха странните светлинки с известно безпокойствие, защото знаеха, че се намират сред любимото свърталище на опасни зверове.

– Може да е тигър – предположи Карл. – Или пантера – добави брат му.

– Дано не е нито едното, нито другото – каза Карл. Разговорът беше прекъснат от Осару, който също забеляза светлите точки и побърза да успокои младежите.

– Самбур – каза индусът.

Двамата братя знаеха, че Осару назовава с това име едрия елен или рогач, известен на европейците като самбурски елен. Значи бяха се изплашили от очите на елен, извърнал глава към пламъка на дъбовите клони.

Страхът им скоро се превърна в истинска радост. Две причини промениха настроението им: възможността да стрелят и да убият елена би била отличен спорт, от друга страна – и двамата с удоволствие биха хапнали котлет от прясно еленово месо.

Всички, включително и Осару, добре знаеха как трябва да постъпи един ловец в такъв случай и затова не бързаха. И най-малкото движение от тяхна страна можеше да изплаши животното. А подскочеше ли то назад в гората или извърнеше ли си главата, те не биха го открили вече в гъстия мрак наоколо. Виждаха се само двете му светещи очи и ако четириногото създание би пожелало в този миг да ги затвори, то можеше да си стои там до пукване на зората, без никаква опасност да стане прицелна точка.

Но животното беше твърде любопитно, за да вземе тази предпазителна мярка. И то продължаваше да стои все на същото място с широко отворени очи, които блестяха в светлината на огъня като две кръгли

мишени.

Гаспар шепнешком предупреди другите да стоят тихо и да не помръдват дори с пръст. Самият той поляка-лека протегна ръка, хвана голямата си двуцевна пушка, издигна я бавно пред очите си, прицели се и гръмна. Той беше достатъчно предвидлив и не се прицели между Очите на елена. Така би постъпил, ако имаше куршум в пушката си; но той знаеше, че тя е пълна само със сачми, а сачмите – колкото и да бяха едри едва ли биха пробили коравия дебел череп на такъв як елен като самбура. И така вместо в очите на животното той се прицели един фут понадолу, точно под тях. По водоравното положение на очите Гаспар беше разбрал, че еленът е застанал право с лице към огъня и целта му беше да забие сачмите в гърдите и шията на животното.

Веднага след първия изстрел, макар че светещите очи угаснаха като духнати свещи, Гаспар побърза да изпрати и втори – за всеки случай.

Той можеше да си спести труда, защото първият изстрел беше свършил вече работата, шумът от ритане и търкаляне по сухите листа показваше, че еленът бе ударен и ако не е убит, то поне е тежко ранен.

Преди още ловците да натъкмят факлите си и да се отправят към ранения дивеч, кучето Фриц с един скок се намери при него, захапа го за шията и бързо сложи край на мъките му, като го удуши.

Тримата едва завлякоха трупа до огъня, защото самбурският елен е най-едрият от всички елени, а специално този, който бе паднал в ръцете им, беше доста стар рогач с грамадни разклонени рога, с които приживе навярно много се е гордял.

Самбурът принадлежи към най-забележителните видове елени. Макар че не може да се мери по големина с американския уапити (*Cervus canadensis*), той е по-едър от благородния европейски елен и е пъргав, смел и зъл. Когато е преследван, той е опасен враг както на кучетата, така и на ловците. Кожата му е дебела, а твърдата му остра козина има сивокафяв цвят. Космите му са дълги и рошави, особено на шията, а под гърлото образуват нещо като брада, подобна на тая у американския уапити. На горната част на врата му има грива, която допълва свирепия и самоуверен вид на животното. Възчерен обръч опасва муцуната, а обикновеният белег от „подопашен ремък“ около опашката му има жълтеникав цвят.

Това е описанието на обикновения самбур, добре познат на европейците, и наричан от англо-индийските ловци „рогач“. Но не трябва да се забравя, че в различните области на Азия има много разновидности самбури. Зоолозите обикновени ги поставят в една група, наречена

Rusa, и едни или други представители на тази група могат да се открият във всяка област на Индия – от Цейлон до Хималаите и от реката Инд до островите на Индийския архипелаг. Те живеят из горите и обикновено край бреговете на потоци, реки и езера.

Америка отдавна се счита за еленово царство, тъй като Африка се смята за истинска родина на антилопите. Това схващане обаче е отчасти неправилно и се е наложило може би от факта, че американските видове елени са по-добре познати от европейските. Вярно е, че най-едрият елен, лосът (*Cervus alces*) се среща на американския континент така, както се среща и в Северна Европа и Азия, но броят на видовете елени в Америка, както в Северна, така и в Южна, е много ограничен. И един ден, когато фауната на Източна Азия, искам да кажа на всички страни, включително на островите от Индийския архипелаг, бъде напълно проучена, ние ще открием, че там има не два пъти, а три пъти повече видове елени от тези, които се срещат в Америка.

Като си помислим за големия брой образовани англичани както на военна, така и на административна служба, които са прекарвали целия си живот в Индия, не можем да не останем учудени, че толкова малко се знае за фауната на Ориента. Повечето офицери и чиновници на служба в Индия са гледали на дивеча в тази страна като ловци, а не като естествоведеници. За тях еленът си е елен и всяко говедо е бивол. А може да бъде гаял или дива крава, или гаур или пък гял, но кое точно е вол и дали последните четири от споменатите животни са от един и същи вид – това за тях си остава неизвестно. И ако господата не са се сещали от време на време да изпратят у дома по някоя кожа или чифт рога, ние никога нямаше да узнаем за съществуването на животното, от което тия трофеи са били смъкнати. Наистина науката не може да се чувства много задължена на уважаемата „Източноиндийска компания“. Ние особено ценим такива редки изключения като Спайкс, Ходжсън и други и ако във всяка провинция имаше по един чиновник като тях, скоро бихме имали на ръка такова описание на фауната, което би учудило дори и очилатия кабинетен учен.

Глава IX

НОЩНИЯТ ГРАБИТЕЛ

Осару бързо одра кожата на елена, разреза трупа на четири парчета и ги окачи на едно дърво. Макар че и тримата бяха вечеряли, вълнение-то от неочакваното събитие възбуди отново апетита им и те с охота изядоха по една пържола, изпечена върху жарта от дъбовите клони, и след като пийнаха няколко глътки от вкусното палмово вино, нашите пътешественици събраха малко сух мъх (*Usnea*), разстлаха го близо до огъня, загърнаха се в одеялата си и заспаха.

Около полунощ в лагера настана тревога. Вдигна я кучето Фриц; със сърдитото си лаене и яростно скачане то сякаш искаше да каже, че някой, който няма работа насам, се е приближил до огъня. Още щом се събудиха, ловците сякаш чуха наблизено някакви стъпки и тихото ръмжение на див звяр. Но беше почти невъзможно да различат какъвто и да е определен звук, тъй като по това време на годината тропическите гори са пълни с такъв шум и врява, че често пъти двама души, които разговарят, трудно се чуват един друг. Свиренето на шурците, крякането на блатните жабоци, звъntenето на дървесните жаби, хрипящия глас и крясъците на кукумявките и нощните ястреби изпълваха индийската гора с оглушителен шум през цялата нощ.

След известно време Фриц престана да лае, всички заспаха отново и се събудиха чак на сутринта.

Щом се разсъмна, те станаха и се заловиха да си приготвят закуска. Хвърлиха нов наръч дърва в огъня и си точеха зъбите за ароматни пържоли „на скара“. Осару се изкачи до своята „винена бъчва“, а Гаспар отиде за месото.

Четирите парчета от елена бяха окачени на едно дърво на около петдесет крачки от огъня. Причината за „складирането“ му на това разстояние бе, че там течеше поток и те бяха отнесли месото до самата вода, за да го изчистят по-лесно. Един хоризонтален клон, разположен на удобна височина от земята, беше привлякъл вниманието на Осару и той го избра за „хладилник“.

Но ето че гласът на Гаспар накара другите да се втурнат към него.

– Вижете! – извика той, когато те се приближиха. – Единият бут го няма!

– Охо, тук е имало крадци! – каза Карл. – Затова Фриц лая през

нощта.

– Крадци! – махна с ръка Гаспар. – Но не са били хора. Те биха отвлели всичкото месо, а не само един бут. Не, това е работа на някой див звяр!

– Да, сахиб, вие казва истината – рече индусът, който току-що бе дошъл. – Див звяр... много див звяр... Голям тигър!

Когато чуха името на този страшен хищник, и двамата младежи трепнаха и се огледаха загрижено наоколо. Дори и самият Осару не можеше да скрие, че се е поуплашил. Те не можеха да си представят, че са спали на открито, тъй близо до тигър – най-свирепото и най-страшното от всички диви животни, и то в Индия, където постоянно се носят слухове за опустошенията от този хищник!

– Сигурен ли си, че е тигър? – попита ботаникът, прекъсвайки Осару.

– Да, сахиб, гледайте тук! Вижте следите! Индусът посочи няколко следи по пясъка край брега на рекичката. Наистина там се виждаха отпечатащи от краката на голямо животно и след внимателно изследване лесно беше да се разпознае, че са отпечатащи на животно от котешкия род. Виждаше се меката част на лапата, леко отпечатана върху пясъка, и плитките следи на ноктите, защото тигърът, макар и да притежава дълги и остри нокти, може, когато ходи, да ги свива навътре по такъв начин, че да оставя едва забележими следи върху пясъка или глината. Следите бяха много големи, за да се заблуди човек и да помисли, че са от леопард или пантера; наистина биха могли да бъдат и от лъв. А имаше и лъвове в тази местност. Но Осару можеше добре да различава следите от двата едри хищника. Без да се колебае нито за минутка, той обяви, че крадецът е бил тигър.

– И тримата започнаха най-сериозно да обмислят какво да правят при тези обстоятелства. Да напуснат ли лагера и да продължат пътя си? Карл имаше голямо желание да прекарат още ден-два на това място. Той не се съмняваше, че ще открие поне няколко нови видове растения, но при мисълта, че имат такъв съсед, те не биха могли да спят спокойно. Тигърът може пак да ги посети. Той не би изоставил току-тъй мястото, където бе намерил такова гостоприемство – толкова вкусна вечеря. Навярно е видял останалото месо и отново ще им дойде на гости през нощта. Наистина те биха могли да запалят големи огньове и да го прогонят от своя бивак, но и това не би ги освободило от мрачното предчувствие, че животът им е в опасност. Дори и през деня нямаше да бъдат сигурни, че той не ще ги нападне, особено когато навлезе в гората да търсят

нови растения. Това им занятие би ги отвело точно там, където срещата им с този опасен съсед би била почти неизбежна. Ето защо най-, добре ще бъде може би да си съберат нещата и да продължат пътешествието си.

Те спореха по този въпрос, докато закусуваха. Гаспар, страстен ловец, искаше поне да зърне тигъра. Но Карл беше по-благоразумен, ако не по-боязлив, и мислеше, че ще бъде по-добре да тръгнат на път. Такова беше мнението на ботаника. Но накрая той отстъпи пред Гаспар или по-скоро пред Осару, който каза, че ще убие тигъра, ако останат само още една нощ.

– Какво? С твоя лък ли, Осару? – попита Гаспар. – С отровните си стрели?

– Не, млади сахиби! – отговори Осару.

– И аз мислех, че едва ли би могъл да убиеш тигър с такова оръжие. Как възнамеряваш да свършиш тая работа?

– Ако сахиб Карл съгласен останем до утре, Осару ще покаже... той убие тигър, жив ще го хване.

– Ще го хванеш жив? В капан или в примка?

– Никакъв капан... никаква примка. Ще видите. Осару върши, каквото казва... Ще хване тигър жив.

Явно, Осару имаше някакъв план и двамата младежи горяха от любопитство да узнаят какъв е той. Тъй като индусът уверяваше, че улавянето на тигъра не е свързано с никаква опасност, ботаникът се съгласи да останат и разреши на Осару да направи своя опит.

Тогаво Осару им разкри своя план и щом закусуха, всички се впрегнаха на работа за изпълнението му.

И ето какво направиха. Най-напред отидоха в близкия тръстиков шубрак и нарязаха голям брой бамбукови цеви. След това продупчиха кората на баниановото дърво и поставиха цевите така, че млечнобялата мъзга да се стича в тях. Тъй като долният край на всяка цев си беше естествено запушен от междувъзлиято, те служеха като съдове за събиране на сока. Бяха продупчени само стъблата на млади и сочни дървета. Щом бамбуковите съдове се напълниха със сок, изпразниха ги в готварското котле и го поставиха да ври на слаб огън. Разбъркваха го и от време на време прибавяха пресен сок, докато той скоро се сгъсти и стана лепкав като най-доброкачествения птичи клей²³. Всъщност точно такъв беше и истинският птичи клей, добит от стъблото на дивия чешпир и

23. *Птичи клей* – лепило за ловене на птици. Б. пр.

употребяван от птицеловците в Индия.

Докато сокът вреше на огъня, Карл и Гаспар по нареждане на Осару се катереха по дърветата и събираха огромно количество листа. Тия листа бяха набрани от банианови дървета, и то от най-младите фиданки и издънки. Всеки лист беше голям колкото чаена чинийка и покрит с вълнест мъх, присъщ само на листа от по-младите дървета, защото, когато баниановото дърво почне да остарява, листата му стават все по-корави и по-гладки.

Когато птичият клей беше готов и смокиновите листа, струпани пред Осару, той продължи изпълнението на плана си. Двете парчета месо от елена още висяха на дървото. Оставиха ги нарочно – като стръв на своеобразния капан, който Осару приготвяваше. Трябваше само да ги издигнат малко по-високо от земята, за да не може тигърът така лесно да ги грабне и по този начин да осуети хитрата стратегия на ловеца.

След малко месото бе окачено така, както трябва, Осару изчисти земята наоколо и даде нареждане на своите помощници да отнесат настрана всички гнили пънове и сухи пръчки. Когато и това беше свършено, Осару се зае с последните приготовления, които продължиха повече от два часа. Той взе птичия клей, намаза с него всички събрани смокинови листа и ги нареди по земята така, че те покриха едно пространство с диаметър от няколко ярда. В средата на това пространство се намираше окаченото месо; никакво живо същество не можеше да се доближи до него, без да стъпи върху намазаните листа. Листата бяха намазани и от двете страни, така че да залепнат леко о тревата и ветрецът да не може да ги размести.

Когато всичко беше свършено както трябва, Осару и двамата младежи се върнаха при огъня и обядваха с голям апетит. Вече беше късно следобед, но те дълго се бяха трудили, без да мислят за ядене, докато всичко бе напълно готово. Сега вече не им оставаше нищо друго, освен да чакат резултатите на своята стратегия.

Глава X

РАЗГОВОР ЗА ТИГРИТЕ

Едва ли трябва да ви описвам тигъра. Сигурно сте го виждали жив или на картина. Той е голяма котка с нашарена кожа. Другите едри животни от котешкия род, които имат петнисти кожи, не са тигри. Те са или ягуари, или пантери, леопарди или рисове и оцелоти или пуми. Няма никаква опасност да сгрешите и да вземете тигъра за някое друго животно. След лъва тигърът е най-едрото животно от котешкия род, а някои тигри са по-големи и от най-едрия лъв. Рошавата грива, която покрива врата и раменете на лъва, го прави да изглежда по-голям, отколкото е в действителност. Одерете кожата му и ще видите, че той е голям, колкото един одран тигър.

Както лъвовете, така и тигрите не се различават много по форма и цвят. Природата не смее да се шегува с тия свирепи хищници; това тя прави само с по-дребните и по-смирени животни. Основният цвят на тигърската кожа е светложълт или тъмножълт, а браздите или линиите са повече или по-малко черни. Но общият външен вид на всички тигри е един и същ, така че те лесно могат да бъдат познати.

Тигърът се среща много по-рядко, отколкото лъвът, и границите на неговата родина са много по-ограничени. Докато лъвът се среща из цяла Африка, както и в южната половина на Азия, тигърът броди само из югоизточните области на Азия и из някои от по-големите острови на Индийския архипелаг. На запад неговата територия се простира само до реката Инд, а докъде точно стига на север – това още не се знае. Някои природоизпитатели твърдят, че в Азия има тигри и на север, чак до реката Об. Това доказва, че тигърът не е изцяло тропическо животно, както обикновено се смята. Известно е, че в миналото тигри са обитавали и бреговете на Каспийско море. Там е била провинцията Хиркания и няколко римски автори споменават за хиркански тигри. Те навярно не са имали наум някои петнисти животни от котешкия род – пантера или леопард, – тъй като римляните са знаели разликата между тях и истинските тигри с нашарена кожа. Ако през времето на император Август е имало тигри в тези отвъдхималайски области, възможно е и сега да ги има, още повече че съществуването на тигри в Монголия и Северен Китай през наши дни, е доказан факт.

Ако вярваме на някои пътешественици, тогава трябва да има тигри

не само в Африка, но и в Америка. Испанците в Америка смят ягуара за тигър, а „тигрите“ в описанията на старите пътешественици из Африка не са нищо друго освен пантери и леопарди.

Истинските родни места на това свирепо животно са горещите и обширни джунгли на Индостан, Сиам, Малая и някои части на Китай. Там тигърът броди из гъсталаци и гори като неограничен господар. Лъвът също-се среща из тия места, но рядко и понеже не се изпречва често пред очите на хората, те по-малко го познават и по-малко се страхуват от него.

Ние, които живеем далеч от свърталищата на тези огромни хищници, не можем и да си представим какъв ужас всяват те сред населението в страните, дето обитават.

На много места човешкият живот е в постоянна опасност; и както ние се страхуваме да не срещнем някое бясно куче, така хората там, когато са на път, се боят да не бъдат изненадани от някой тигър. Причините за този страх съвсем не са разни измислици и съчинени истории. Във всяко село ще ви разкажат за истински нападения и схватки с тигри; във всяка паланка ще ви изброят имената на хора, убити или ранени от тигри. Може да ви се стори невероятно, но е добре известен фактът, че щом се появят тигри и пантери в някоя област, колкото и плодородна да е тя, цялото население я напуска и се преселва на друго място. Такива преселения са ставали доста често и в Южна Америка, причинени от далеч по-безопасния звяр – ягуара.

В някои части на Индия туземци рядко се съпротивляват, когато ги нападне тигър. Техните суевория помагат на жестокото чудовище да ги унищожава. Те вярват, че тигърът е надарен със свръхестествена сила и е изпратен от боговете да погубва хората; убедени в това, те вдигат ръце и се предават, без да оказват и най-слаба съпротива.

В други области, където живеят по-смели племена, тигърът е подложен на енергично преследване и в различни места се прилагат най-различни средства за убиването или залавянето му.

Някъде си служат с капан от лък и отровна стрела, като завързват спомагателен шнур за тетивата на лъка. Наблизо поставят на земята стръв, но така, че когато тигърът се приближи до нея, ще не ще, дръпва спомагателния шнур, който отпуска тетивата на лъка, и тигърът бива пронизан от стрелата, чиято отрова впоследствие го умъртвява.

По същия начин залагат и пушка, с която тигърът сам се застрелва.

Капанът от дървени греди, наречен „смъртоносно падане“ – употребяван често от горските жители в Америка за ловене на черни мечки, – е

известен и на индийските ловци на тигри. Той се състои от два тежки дънера или греди. Една от гредите е прикрепена върху другата с помощта на специална подпорка или „спусък“, и то така, че щом животното докосне подпорката, гредата пада и го притиска. И за този вид клопка се употребява стръв.

Излизането на лов за тигри с опитомени слонове е царско развлечение в Индия. На него се радват индийските раджи, а понякога и английските чиновници от Източноиндийската компания. Този вид спорт, разбира се, е много интересен и забавен, ала не е свързан с никакви хитрости. Ловците, въоръжени с пушки и копия, яздят дресирани слонове. Придружават ги голям брой туземци, които обграждат гората, вдигат лова и го подкарват към ловците. Много мъже са ставали жертва на този опасен спорт, но те обикновено са бедни селяни, наети да викат и подпращат дивеча. А за един индийски раджа животът на няколко десетки негови слуги едва ли струва толкова, колкото животът на един тигър.

Говори се, че китайците ловят тигри с капан, в който вместо стръв слагат огледало. Тигърът се приближава, вижда в огледалото собствения си образ и взимайки го за свой съперник, втурва се към него, натиска спусъка и сам се хваща в капана. Може би е вярно, че китайците си служат с подобна хитрост, в това няма нищо чудно. Но едва ли е възможно да хващат голям брой тигри по този начин.

Вие навярно ще си помислите, че и планът на Осару не е по-добър от този на китайците. Да, той наистина изглеждаше доста безсмислен за неговите спътници, когато Осару им каза, че има намерение да хване тигър с помощта на птичи клей.

Глава XI ТИГЪР, УЛОВЕН С КЛЕЙ

Планът на индуса бе подложен на проверка по-рано, отколкото се очакваше. Тримата ловци предполагаха, че тигърът няма да се върне преди залез слънце и бяха решили да прекарат нощта между клоните на баниановото дърво, за да бъдат по-далеч от всяка опасност. На тигъра можеше да му хрумне да се поразходи из техния лагер! Обикновено тия свирепи хищници се плашат от огъня, но някои от тях не му обръщат внимание и е имало случаи, когато тигри са нападали хора, седнали близо до буйно пламтящ огън. Осару знаеше няколко такива случаи и затова настояваше всички да нощуват горе на дървото. Вярно е, че ако тигърът ги забележи, може лесно да се покатери на дървото, но той едва ли би открил тяхното скривалище, ако те пазят тишина и не привлекат вниманието му. Те побързаха и си построиха между клоните нещо като легло от бамбукови стъбла, за да има къде да легнат.

В края на краищата обаче не стана нужда да нощуват в това гнездо или по право излишно беше да прекарат цялата нощ в него. Но те го използваха за известно време и оттам станаха свидетели на такова своеобразно и комично зрелище, каквото никой от тях не беше виждал.

Оставаше около половин час до залез слънце. Всички бяха насядали около огъня, когато дочуха някакъв особен звук, наподобяващ „хъркането“ на кукурузороначка – тъй добре познато на всеки, който е пътувал из земеделски области. Но за разлика от него този звук не беше постоянен, а спираше от време на време, после пак се чуваше няколко секунди и отново заглъхваше.

Единствен Осару се разтревожи от този звук; другите бяха само любопитни. Звукът беше доста необикновен и двамата младежи се чудеха от какво ли може да е, но не се уплашиха.

Скоро обаче и те се разтревожиха като индуса, когато той им каза, че това не е нищо друго освен познатото „хъррр“ на тигъра!

Осару им съобщи това със зловещ шепот, като същевременно запълзя към дънера на баниановото дърво и направи знак на младежите да го последват.

Те се подчиниха, без да възразяват нито дума, и скоро тримата се изкачиха един след друг на дървото и се настаниха безшумно сред клоните.

Гледайки надолу през вейките на дървото, те виждаха месото, окачено на клона, а така също и цялото пространство, постлано с намазани-те лъскави листа.

Кой знае – може би месото, което тигърът беше откраднал предишната нощ, не беше му стигнало за един ден и той бе огладнял, още преди да стане време за вечеря! Във всеки случай Осару, който добре познаваше навичките на този нашарен грабител, съвсем не го очакваше да се върне толкова рано, а мислеше, че ще се яви едва след като се стъмни. Ала страшното „хъррр“, което от време на време все по-ясно и по-силно гърмеше из гората, показваше, че голямата котка е наблизил.

Изведнъж те съгледаха тигъра да се показва из хрусталаците от другата страна на поточето. Белезникавият цвят на дебелия му врат и на широките му гърди изпъкваше ярко върху фона на тъмнозелените листа. Тигърът пристъпваше дебнешком, също като котка, която се промъква до някоя непредпазлива птичка – грамадните му лапи, протегнати напред, гърбът му, превит надолу – отвратително, страшно зрелище! Очите му сякаш изпускаха огън, когато се обръщаха към съблазнителните бутове, окачени на високия клон.

След като се поогледа, той изви дългия си гръб нагоре и бързо прескочи рекичката. После, без да се бави, изтича леко напред и се спря точно под окаченото месо.

Осару нарочно бе вдигнал месото по-високо, отколкото преди, така че най-ниските части на бутове бяха цели дванадесет фута от земята. При все че тигърът може да скача на голямо разстояние хоризонтално, той не е твърде способен да подскача нагоре и затова апетитните късове месо бяха недостижими за него. Това обстоятелство малко го посмути – та нали при последното му посещение нещата бяха по-иначе разположени... Но след като изгледа месото за минута-две и недоволено силно изсумтя, той притисна лапи до земята и подскочи високо във въздуха.

Опитът излезе несполучлив. Отново се намери на земята, без да докосне месото, ядоса се и изрева сърдито.

След миг пак подскочи. Този път успя да удари с лапата си единия бут, който се залюля напред-назад, но не падна, защото беше здраво вързан за дървото.

Изведнъж вниманието на големия хищник бе привлечено от друго обстоятелство, което много го озадачи. Той забеляза, че нещо бе залепнало на лапите му. Издигна едната си лапа и видя няколко листа, полепнали по нея. Какво ли се е случило с тези листа, та стоят на ходилата му? Изглеждаха мокри, но какво от това? Никога не бе виждал листа –

мокри или сухи – да полепват по краката му. Може би те му бяха попречили да скочи толкова високо, колкото искаше. Във всеки случай те безспорно му пречеха и той би трябвало да се отърве от тях, преди да направи нов скок. Тигърът леко разтърси лапата си, но листата не падаха. Раздруса я по-силно, но листата си стояха. Чудно нещо! По тях имаше някаква леплива течност, каквато не беше виждал през досегашните си странствания. Неведнъж бе ходил под смокинови дървета, но никога не бе стъпвал върху такива лепкави листа като тези.

Още веднъж силно раздруса лапата си, но пак без резултат. Листата стояха все тъй здраво залепени, сякаш бяха направени от лейкопласт – един лист бе покрил цялото му ходило, а други – полепнали отстрани. Няколко дори се бяха залепили за глезените му. Какво ли значеше това?

Като видя, че от клатенето на лапата няма никаква полза, той се опита да се отърве от листата по единствения друг начин, който знаеше, а именно като ги махне с бузите си или с муцуната си. Той издигна крак нагоре, тръкна го отстрани на лицето си и успя да махне повечето листа от лапата си, но за негово съжаление те се залепиха за главата, за ушите и челюстите му – което беше още по-неудобно и неприятно. И той реши да ги махне оттам с помощта на лапата си; но вместо това техният брой се увеличи, защото на краката му сега се беше събрала нова купчина лепкави листа. Тогава опита с другия крак, но резултатът не беше по-добър: и този му крак бе покрит с лепкави листа, които се отделяха от лапата, но се залепяха по лицето му и оставаха там въпреки всичките му усилия да ги махне. Някои от тях покриха дори очите му и почти го ослепиха. Имаше обаче още един начин да се освободи от листата, които бяха полепнали по главата му. Всеки път, когато прибягваше до помощта на лапите си, положението ставаше все по-лошо и по-лошо. „Но – мислеше си той – има друг начин да се отърва от тях: ще отъркам главата си о земята!“

Речено – сторено. Той притисна едната страна на лицето си о земята и като се тласкаше напред със задните си крака, силно я отърка, за да се избави от сполетялата го беда. После обърна и другата страна, отърка и нея по същия начин, но след малко откри, че положението му е по-лошо отпреди. Всъщност той забеляза, че и двете му очи бяха напълно закрити „като с превръзка“ и че сега беше съвсем сляп. Той усети още, че цялото му тяло – от носа до крайчеца на опашката му – беше облепено със смокинови листа.

Сега вече тигърът загуби всякакво търпение. Не мислеше вече за месото, а искаше само да излезе от това затруднено положение. Той

подскачаше и тичаше наоколо, като търкаше главата си о земята или я чешеше с огромните си лапи и непрекъснато се блъскаше в близките дънери на дърветата. А през това време гората кънтеше от неговото ръмжене, виене и рев.

До този критичен момент нашите пътешественици наблюдаваха всяко негово движение, готови да се пръснат от смях, ала не смееха да издадат нито звук, за да не прекъснат забавното зрелище. Най-после Осару разбра, че е дошло време за работа, а не само за смях, и слезе от дървото с дългото си копие в ръка, като направи знак на другите да го последват със своите пушки.

Индусът можеше без голям риск за живота си да се приближи и да промуши тигъра с копието си, но за по-сигурно и двуцевката, напълнена със сачми, и винтовката на Карл бяха изпразнени в тялото на хищника. Един от куршумите, които го бе улучил в ребрата, сложи край на усилията му и го простря на тревата мъртъв като риба.

Ловците разгледаха тигъра внимателно и видяха, че смокиновите листа бяха покрили плътно очите му и той наистина е бил съвсем спял. Напразно се бе опитвал да ги махне с огромните си лапи – ноктите му бяха тъй обвити с лепкави листа, че бяха съвършено безполезни; нямаше да бъдат опасни, дори ако някой излезеше насреща им с голи ръце.

Когато интересното зрелище свърши, тримата избухнаха в буен смях, защото имаше нещо много забавно и комично не само в тая идея, но и в самото и изпълнение – да уловиш един тигър с такова просто средство, с птичи клей.

Глава XII НЕОБИКНОВЕН САЛ

Осару не пропусна да одере кожата на тигъра и да си опече за вечеря голяма пържола, отрязана от месестите му ребра. Младежите не опитаха тази своеобразна храна, макар индусът да ги уверяваше, че месото на тигъра е много по-вкусно от това на самбурския елен. Може би Осару беше прав, тъй като е добре известно, че някои месоядни животни са не само вкусни, но представляват истински деликатес. Изглежда, че вкусът на месото съвсем не зависи от храната на самото животно; никое друго същество не яде такива мръсотии като домашната свиня и въпреки това има ли по-вкусно и по-крехко месо от печен свински бут? А, от друга страна, месото на много животни, които пасат само зелена трева или ядат сладки сочни корени и растения, е извънредно горчиво. За доказателство бих споменал южноамериканския тапир, африканската зебра и квага²⁴, та дори и някои породи сърни и антилопи, чието месо може да се яде само тогава, когато няма нищо друго за ядене.

Същото нещо може да се каже и за птиците. Месото на много хищни птици е така вкусно, както месото на най-отбрания дивеч. Например месото на едрият ястреб (любимо ядене на негрите из плантацияте), но нищо не Отстъпва пред месото на птиците, с които той се храни.

Осару обаче одра тигъра не толкова заради месото, колкото заради кожата му, макар че сама по себе си тя не представлява някаква особена ценност в Индия, където такава кожа не струва кой знае колко пари. Ако беше кожа на пантера или леопард, или дори по-малко красивата кожа на чита²⁵, тогава нейната стойност би била много по-голяма. Но имаше нещо друго, което повдигаше цената на тигровата кожа и това нещо бе добре известно на индуса. Осару знаеше, че за всеки убит тигър дават награда от десет рупии²⁶, а за да се получи наградата, трябва да се представи кожата. Вярно, наградите се изплащаха от „Източноиндийската компанията“, и то само за тигри, убити на нейна територия. Този тигър беше убит извън границите на британските владения, но какво от това? Тигърската кожа си е тигърска кожа! Осару мечтаеше някой ден, и

24. *Квага* – изчезнал днес вид зебра, която имала ивици само до половината на тялото. Б. пр.

25. *Чита* – гепард, опитомяван от ловджиите и дресиран да лови антилопи. Б. пр.

26. *Рупия* – индийска монета. Б. пр.

то скоро, да се разхожда из улиците на Калкута. С тази мисъл на ум той се изкачи на баниановото дърво и скри кожата сред най-високите клони, за да я вземе оттам, когато се върне от планината.

Нашите приятели прекараха в тази местност още два дни и ловецът на растения остана много доволен; Те откриха голям брой редки растения, някои от тях съвсем неизвестни, събраха семената им и както кожата на тигъра – скриха ги на сигурно място, за да не се обременяват с излишен товар при пътуването си из планината. Карл беше решил да състави своята колекция именно по този начин – като оставя семена и орехи на различни места по пътя. А на връщане той се надяваше да наеме кули, за да му помогнат да ги отнесе до Калкута или някой друг пристанищен град.

На четвъртия ден пътешествениците отново тръгнаха на път, все така право на север, към планините. Те нямаха нужда от водач, за да им показва пътя, тъй като реката, до извора на която бяха решили да стигнат, ги водеше достатъчно добре. Обикновено вървяха по самия ѝ бряг, но от време на време гъсти мочурливи джунгли ги заставяха да се отдалечат от нея на известно разстояние, където пътят беше по-безопасен и по-открит.

По обяд стигнаха до един поток, който се вливаше в голяма река. Той преграждаше пътя им и, разбира се, трябваше да го преминат. Нямахме нито мост, нито брод, нито пък се виждаше наблизо някакъв плавателен съд, потокът беше и широк, и дълбок. Те тръгнаха срещу течението и извървяха повече от миля, но не намериха нито по-плитко, нито по-гясно място. Повървяха още няколко часа нагоре-надолу, но напразно – не откриха никаква възможност за преминаване.

Гаспар и Осару бяха добри плувци, но Карл не можеше да преплува нито педя и само заради него те се бавеха и търсеха брод. Двамата плувци веднага биха се хвърлили във водата, без да обръщат внимание на бързото ѝ течение, но какво да правят с Карл? През такава буйна и бърза река и най-добрият плувец можеше само да преплува до отсрещния бряг, но не и да се наеме да помогне на Карл. Как тогава да минат отсреща?

Седнали под едно дърво, те подробно разискваха този въпрос. Без съмнение изобретателният Осару скоро щеше да намери някакво разрешение и да пренесе младия сахиб отсреща, но в този момент им пристигна съвсем неочаквана помощ.

На другия бряг, точно срещу мястото, където бяха седнали, имаше тясно открито пространство, нещо като полянка, зад която се издигаше

гъста гора.

От тази гора излезе един човек и тръгна през полянката, право към реката. Неговото мургаво лице, гъстата му черна коса, паднала небрежно върху раменете, облеклото му, състоящо се от едно-единствено покривало, препасано през кръста с кожен колан, голите му крака, обути само със сандали – всичко показваше, че той е някой полудив туземец от Тераи.

Неговото появяване беше голяма изненада и учуди всички освен Осару. Не дивият му вид и странното му облекло, ги учудиха, защото хора, пътуващи из Индостан, мъчно могат да бъдат слисани от диви лица и необикновени дрехи. Това, което поразии нашите пътешественици, както би поразило и всеки друг, беше, че появилият се пред тях човек носеше цял бивол на гърба си. Не само бут или глава от бивол, а цял бивол – едър, черен и космат като английски бик. Гърбът на животното лежеше върху гърба на човека, главата и рогата стърчаха над раменете му, краката висяха отпред, а опашката се влачеше по петите му.

Нашите пътешественици не можеха да проумеят – как е възможно сам човек да носи такъв товар! А този див туземец не само го носеше, но изглежда, че го носеше с лекота и крачеше пъргаво през полянката сякаш на гърба му имаше торба пух.

И Карл, и Гаспар извикаха от изненада и обсипаха Осару с въпроси. В отговор Осару само се усмихна многозначително – очевидно той можеше да обясни и това тайнствено явление... Но само смайването на неговите приятели го забавляваше толкова много, че той искаше да позабави разяснението на загадката, без разбира се, да бъде груб и невъзпитан.

Увлечението на младежите се увеличи, когато още един туземец излезе от гората с бивол на гърба, също както първият; а след него – още един и още един, докато половин дузина мъже, всеки с бивол на гърба, тръгнаха през полянката.

В това време първият беше стигнал вече до брега на реката. Учудването на двамата младежи достигна своя връх, когато видяха как той свали грамадното животно от раменете си, прегърна го с две ръце, сложи го пред себе си във водата и го възседна като кон. След малко човекът беше вече сред потока; биволът плаваше под него или по право – мъжът като че ли го тласкаше напред с ръце и с крака вместо с гребла.

Щом достигнаха водата, и другите мъже постъпиха по същия начин и скоро цялата компания заплава заедно и премина буйния поток.

И едва когато първият мех²⁷ излезе на брега, близо до мястото,

където нашите пътешественици го чакаха, когато вдигна бивола от водата и го сложи на раменете си, те узнаха за голяма своя изненада, че това, което бяха взели за бивол, не беше нищо друго освен надута с въздух биволска кожа, която служеше вместо сал на дивите, но находчиви туземци, населяващи тази област.

Със същото приспособление си служат и жителите на Пенджаб и на други области в Индия, където няма много бродове, а мостове не могат да се построят. Те одират цялата кожа на бивола, като оставят краката, главата и рогата, за да се хващат, и си служат с тях при плаването. Тогава зашиват кожата отвсякъде и я надуват като балон. И тъй като цялата кожа е запазена заедно с главата, рогата и краката, тя толкова много прилича на жив бивол, че дори и кучетата се лъжат и често лягат и вят по нея. Разбира се, въздухът в една такава кожа е предостатъчен, за да удържи един човек на повърхността на водата. Понякога, когато трябва да бъде пренесена някаква стока, свързват няколко кожи заедно една до друга и по този начин образуват отличен сал.

Това беше направено и сега, само за няколко минути. Мехите, макар и полудиви, са винаги учтиви, когато имат работа с чужденци. Достатъчно беше Осару да каже няколко думи и ботаникът да предложи няколко лули тютюн, за да се осигури желаният сал от биволски кожи. За по-малко от половин час нашите пътешественици бяха пренесени невредими на отсрещния бряг, откъдето спокойно продължиха пътя си.

Глава XIII

НАЙ-ВИСОКАТА ТРЕВА В СВЕТА

Като вървяха нагоре по течението на реката, от време на време нашите приятели биваха принудени да преминават големи пространства, покрити с трева, известна под името трева на джунглите (*Dab-grass*), която се издигаше над главата на най-високия от тримата, а дори и да бяха великани, тя пак би ги надвишила.

Самият Голиат²⁸ или някой циклоп²⁹ и на пръсти да би се повдигнал сред тази трева, пак не би видял нищо пред себе си.

От любопитство ботаникът премери няколко стръка от тази гигантска трева и установи, че тя е висока цели четиринадесет фута, а в долната си част, близо до корена – дебела колкото човешки пръст. Разбира се, никакво животно освен жирафът не може да подаде главата си над такава висока трева, но в тази част на света няма никакви жирафи, защото тия дългошийни същества се срещат само в Африка и никъде другаде. Тук обаче се раждат диви слонове; и най-едрият от тях може да се скрие във високата морава така лесно, както мишка в тревата на някоя английска ливада.

Но има и други животни, които се установяват на местожителство в тази трева. Тя е любимо свърталище както на тигъра, така и на индийския лъв; ето защо не без чувство на страх нашите ботаници си проправяха път през високите й тръстиковидни стъбла.

Вие навярно сте готови да признаете, че тревата на джунглите е наистина висока трева. Но тя съвсем не е най-високата в света, нито дори в Източна Индия. Вярвате ли, че има трева, пет пъти по-висока? И все пак такава трева съществува и то не другаде, а в Индия. Да, тя е от рода на просото (*Panicum arborescens*), достига на височина до петдесет фута и стъблата й не са по-дебели от обикновено гъше перо. Този необикновен вид трева обаче е пълзящо растение и вирее в гората, където се уви-ва около дърветата и почти достига върховете им.

„Ето това е най-високата трева в света!“ – навярно ще си помислите вие. Но напразно. Пригответе се да чуете, че има и много по-висока, достигаща изумителната височина от сто фута!

Но вие вече се досещате за какво ви говорях – за нищо друго освен

28. *Голиат* – филистимски едър юнак, споменат в Библията. Б. пр.

29. *Циклопи* – митични сицилийски еднооки великани. Б. пр.

за гигантския бамбук. Това е най-високата трева в света!

Вие познавате бамбука като „тръстика“, но всъщност бамбукът е истинска трева от рода на gramineae и единствената разлика между него и другите видове трева от този род се състои само в исполинските му размери.

Млади читатели, аз мога смело да заявя, че в цялото растително царство няма други растения тъй ценни за човешката раса, както са „тревите“. Между всички цивилизовани народи хлябът се смята за храна от първа необходимост и ненапрасно си е спечелил името „опора на живота“, а почти всички видове хляб се произвеждат от трева. Пшеницата, ечемикът, овесът, царевичата и оризът – всички са треви. Трева е също така и захарната тръстика – тъй ценна поради деликатеса, с който ни снабдява. Бихме изпълнили много страници от нашата малка книга, ако речем да изброим различните видове треви, които снабдяват човечеството с продукти от първа необходимост и с деликатеси. Други страници пък можем да изпълним с имената на треви, които също биха били полезни за човека, но още не се култивират.

От всички видове треви обаче най-интересен е бамбукът. Макар че това благородно растение не дава никакъв хранителен продукт, то попълва повече нужди в стопанския живот на човека, отколкото кой и да е друг представител на растителното царство.

Това, което различните видове палми са за жителите на Южна Америка или тропическа Африка, това е бамбукът за туземното население на Южна Азия и околните острови. Природата едва ли би могла да поднесе на тези люде дар, по-ценен от това благородно растение, чиито леки и грациозни стъбла служат за множество полезни цели. Наистина тия цели са толкова много, че само изброяването им би представлявало доста трудна задача. Ето и някои от тях, за да можете да си съставите мнение за ценните качества на това великолепно растение – бамбука.

Младите издънки на някои видове бамбук се изрязват още докато са крехки и се ядат като аспержи. Порасналите, но още зелени стъбла служат за вази, пропити с постоянна влага и удобни за пренасяне на пресни цветя на стотици мили разстояние. Когато узреят и станат корави, от тях правят лъкове, стрели и колчани, дръжки на копия, мечти на платноходки, бастуни, дръжки за паланкини³⁰, мостове и парапетите им, както и много други предмети. От здравите сортове бамбук, още докато растат, образуват живи плетове, които нищо не може да разруши освен

30. Паланкини – ориенталски носилки. Б. пр.

редовна пехота или артилерия. Като връзват бамбукови стъбла, малайците сглобяват чудно леки стълби, които са удобни за пренасяне от едно място на друго, особено там, където не може да се занесе по-тежко съоръжение. От скълцаните и накснати във вода листа и стъбла се приготвява китайска хартия, чието качество може да се подобри, като в сместа се прибави недообработен памук и още по-внимателно се раздроби. С листата на някои дребни видове бамбук китайците облицоват своите чаени сандъчета. Дълги бамбукови стъбла с изрязани междувъзлия служат за водопроводни тръби или с малка допълнителна обработка – за калъфки, в които съхраняват книжни свитъци. Разцепен на тънки ленти, бамбукът представлява здрав и траен материал за плетене на кошници, рогозки, завеси и дори платна на лодки; а на някои по-големи и по-дебели стъбла китайските резбари издълбават красиви орнаменти. Още по-голямо е значението на бамбука като строителен материал. В много области на Индия туземците издигат скелета на къщата си само от бамбук. За под нареждат едно до друго цели стъбла, дебели четирипет инча, а отгоре ги покриват напреко с ивички от нацепен бамбук, около един инч широки, и ги завързват с влакна пак от тръстика.

Стените на къщите си те правят също от бамбукови стъбла. За тези цел ги разцепват надлъж, изрязват външните им съединителни пръстени, премахват и съответните вътрешни междувъзлия, след това ги оставят на слънцето да съхнат, като слагат отгоре им някаква тежест, за да останат плоски. Цели бамбукови стъбла служат за подпорни греди; самата къща обикновено те покриват с тънки бамбукови летви, дълги шест фута, наредени една върху друга така, че горната летва да достига на два фута от края на долната; по този начин образуват покрив от три пласта. Те правят и друг вид покрив, още по-интересен – избират едри прави бамбукови стъбла, достатъчно дълги, за да стигнат от централната покривна греда до корнизите на къщата; разцепват ги точно на две, изчистват междувъзлията им и така приготвените стъбла нареждат едно до друго, с кухата или вътрешна страна отгоре; върху тях нареждат втори пласт, но с външната или изпъкнала страна отгоре. Вторият пласт се нарежда върху първия по такъв начин, че всяка изпъкнала част да легне върху две съседни вдлъбнати части, точно там, където ръбовете им се допират, така че да се образуват улейчета, по които да се стича дъждовна вода.

Това са само някои от случаите, в които се употребява бамбукът, изброени от един любознателен писател; те едва ли представляват и една десета част от всички цели, за които местното население в Индия

употребява тази ценна „трева“.

Едно от най-забележителните качества на бамбука е, че той може бързо и удобно да се реже и дяла и да се приспособява за най-различни цели. Видният английски ботаник Хукър разказва, че неговите шест прислужници му построили напълно мебелирана къща от бамбук със столове и маси само за час.

Има много видове бамбук – може би около петдесет; някои от тях виреят в Африка и Южна Америка, но по-голям брой принадлежат на Южна Азия, дето е истинската родина на тези гигантски треви. Тия видове се различават един от друг в много отношения – някои са дебели и здрави, докато други са леки, крехки и еластични. Но най-много се различават те по своите размери. Срещат се най-различни големини – от тръстиката джудже, тънка като житно стъбло и само два фута висока, до грамадния бамбук, дебел колкото човешко тяло и висок до сто фута!

Глава XIV ЛЮДОЕДИ

Осару беше прекарал целия си живот в страна, покрита с бамбук, и знаеше добре за какво можеше да се използва. От разните видове бамбук и тръстика той можеше да измайстори най-различни къщни принадлежности: съдове, прибори и други съоръжения. Ако би трябвало да пътува из някоя местност, където няма вода, и се нуждаеше от по-голям съд или „манерка“, той би си я приготвил по следния начин: ще вземе бамбуково стъбло с две разклонения, дълги по няколко фута и дебели шест-седем инча; ще ги изреже така, че долната да служи за дъно и на двете. За да може да се налива вода, в горното коляно на всяко от двете разклонения ще пробие малка дупка, която впоследствие ще затваря със запушалки, направени от сърцевината на палма или друго меко дърво, каквито изобилстват в тропическите гори на Индия. Той не би се тревожил, ако не намери достатъчно дълго бамбуково разклонено стъбло. В такъв случай би си направил съд от две или повече цеви, като ги съедини и изреже междувъзлията им така, че водата да може да изпълни Цялата кухня. След като приготви две такива „оканици“, ще ги привърже една за друга под остър ъгъл, така че да приемат формата на римската цифра V. И тогава, за да може по-удобно да ги носи, ще ги закрепи с ремък на гърба си така, че върхът да бъде надолу, а двата края да стърчат по малко над раменете му. По този начин той би се сдобил със съд за вода, който по лекота и издръжливост – две важни качества – би надминал и най-добрия съд, направен от тенекеджия или бъчвар.

Но тъй като те пътуваха през местност, където намираха вода на всяка миля или две, такава бамбукова „манерка“ не им беше нужна. Една-единствена цев, побираща не повече от едни кварта³¹, можеше спокойно да ги снабдява с вода, когато пожелаеха.

Ако ония мехи не бяха се появили навреме с техните салове от биволски кожи, Осару сигурно щеше да намери някакъв начин да преминат реката. Той доказа това само няколко часа по-късно, когато нашите пътешественици отново се намериха пред подобно затруднение. Сега пътят им бе преграден от голяма река, по чието течение те се движеха. Трябваше или да преминат един широк завой на реката, или пък да го

31. *Кварта* – английска мярка за точност – 1,137 литра. Б. пр.

заобикалят, което значеше да извървят няколко мили, и то според Осару през мъчнопроходима местност, пълна с мочури и блата.

Осару предложи да преминат реката, но как? Тук трябваше да плават по-продължително време, а не се виждаха никакви туземци с жени салове. Но Осару посочи към близкорастящия гъсталак от великолепен бамбук.

- О, ти навярно искаш да направиш сал от тръстика?
- Да, сахиб! – отговори индусът.
- Страхувам се, че това ще ти отнеме дълго време.
- Не страхувай, сахиб. Половин час стига!

Осару устоя на обещанието си. За половин час не само един, а три сала – тоест по един за всеки, – бяха направени, готови да бъдат пуснати във водата. Направата им беше толкова проста, колкото и остроумна. Всеки сал се състоеше от четири бамбукови стъбла, кръстосани и вързани едно за друго с ратан³², така че образуваха квадрат, достатъчно голям, за да се побере в него едно човешко тяло. Разбира се, кухите бамбукови стъбла с добре запушени краища съдържаха достатъчно въздух, за да удържат човек на повърхността на водата, а от това повече не беше и нужно.

Тогава всеки от нашите пътници със своя товар на гърба си стъпи сред празния квадрат, издиган в ръце бамбуковата рамка, навлезе смело във водата и скоро заплава надолу по течението ѝ. Осару предварително им бе дал наставления как да пазят равновесие, как да се задържат прави във водата и как да гребат с ръце и крака; така че след доста пляскане, цамбуркане, викове и смях и тримата пристигнаха благополучно на отсрещния бряг. Разбира се, че Фриц ги изпревари и без сал.

Тъй като трябваше да преминат реката още един път на другия край на завоя, те пренесоха саловете си през сушата и след второто излизане от водата се намериха отново на пътеката, която следваха. И така всеки ден – ако не и всеки час – нашите пътешественици оставаха учудени от някой нов подвиг на своя водач, както и от някоя нова употреба на благодатния бамбук.

Но ето, че ги очакваше и друга изненада. Осару сякаш си беше запазил правото да извърши още едно необикновено дело пак със забележителната помощ на бамбука. Още на другия ден му се удаде случай да се прояви и да предизвика възхищението не само на своите спътници, но и на едно цяло туземско село, чиито жители извлякоха не малка

32. Ратан – тънка индийска тръстика. Б. пр.

полза от подвига на Осару.

Споменахме вече, че на много места в Индия хората живеят в постоянен страх от тигри, както и от лъвове, диви слонове, пантери и носорози. Тия хора нямат никакво понятие от огнестрелни оръжия. Наистина някои от тях все още носят своите къси старовремски пушки, които се палат с фитил. Но тези пушки, както и лъковете с отровни стрели, са слаби оръжия за лов, особено при схватки със силни диви зверове.

Често пъти жителите на някое село прекарват седмици и месеци, обхванати от смъртен страх поради това, че някой тигър си е свил леговище наблизко и напада крави, биволици и други домашни животни. Едва след като са страдали дълго време и са понесли много загуби, тия бедни хора, докарани до отчаяние, се събират и решават да влязат в открит бой с жълтия тиранин. В тия схватки често пъти има и човешки жертви, а почти всякога някой от ловците получава от лапите на тигъра такива удари или наранявания, че осакатява за цял живот.

Но има и по-лоши случаи. Нерядко тигърът, вместо да напада говедата, отвлича някого от самите туземци и ако не бъде преследвано и убито хищното чудовище, то обикновено повтаря престъпните си нападения. Странно, но факт е, че тигър, който е ял веднъж човешко месо, започва да го харесва повече от всяка друга храна и е готов да извърши най-смелите си нападения, за да се сдобие с него. Такива тигри се срещат често в Индия и са известни на местното население под страшното име людоеди.

Интересно е, че кафрите и други туземци от Южна Африка наричат със същото име ония лъвове, които се хранят с човешко месо.

Едва ли бихме могли да си представим по-страшно чудовище от лъв или тигър, придобил такъв вкус. В Индия такъв звяр всява ужас сред населението на цялата околност. И ако някъде наблизко има английски военен пост, туземците се обръщат към него с молба за помощ; те знаят, че нашите храбри съотечественици със своите слонове и отлични пушки лесно ще се справят със свирепия деспот на джунглите. Когато наблизко няма такава помощ, тогава местните ловци обединяват усилията си или улавят тигъра с помощта на някаква хитрост, или път рискуват живота си в открита и смела борба. Неведнъж Осару бе взимал участие в подобен лов на тигри и се бе отличавал както със своя изобретателен ум, така и със своето безстрашие; така че всички начини за хващане или убиване на тигри му бяха познати.

Предстоеше му сега да покаже своето изкуство по нов начин, който беше също така необикновен и остроумен, както и намазването на

СМОКИНОВИТЕ ЛИСТА С КЛЕЙ.

Глава XV СМЪРТТА НА ЛЮДОЕДА

Пътеката, по която вървяха нашите пътешественици, ги изведе до едно село, разположено в отдалечена гориста част на Тераи. Жителите на това село ги посрещнаха сладостни приветствия. За тяхното приближаване се беше разчуло преди те да стигнат селото и депутация от туземци ги причака на самия път, където с възторжени викове и жестикулации ги поздравиха с добре дошли.

За известно време Карл и Гаспар, които не знаеха езика на туземците, не можеха да разберат какво значи всичко това. Те помолиха Осару да им обясни.

– Людоед! – каза той.

– Людоед?

– Да, сахиб. Людоед в гората.

Този отговор не беше достатъчно ясен. Какво искаше да каже Осару? Людоед в гората! Какво ли е това животно? Гаспар и Карл никога не бяха чували такова нещо. И те разпитаха Осару.

Той им обясни какво значи людоед. Тигър, наречен така, както и вие вече знаете, защото напада човешки същества. Този тигър беше вече убил и отнесъл един мъж, една жена и две деца, а също и голям брой домашни животни. Повече от три месеца обикалял селото и държал жителите му в постоянна тревога. Няколко семейства се изселили само от страх пред жестокия хищник; а останалите се затваряли в колибите си, щом паднел здрач, и не се показвали навън чак до зори. Но веднъж дори и тази предпазна мярка не помогнала; кръвожадният тигър се промъкнал през слабите бамбукови стени и грабнал едно дете пред очите на съкрушените му родители.

Няколко пъти плахите, но разгневени туземци се събрали и се опитвали да се отърват от този ужасен враг. Всеки път го намирали в леговището му, но понеже не били добри ловци, пък и оръжието им не било съвършено, той успявал да им се изплъзне от ръцете. При тези обстоятелства тигърът винаги излизал победител и през време на една от тия схватки споменатият мъж станал жертва. При други срещи с този проклет звяр били ранени още няколко туземци. Нищо чудно, че с такъв гост пред своите колиби те бяха постоянно угрижени и уплашени.

Но защо се радваха толкова много при приближаването на нашите

пътешественици?

С чувство на гордост Осару обясни каква е работата. Разбира се, той имаше защо да се гордее...

Оказа се, че неговата слава на непобедим ловец на тигри го предхождаше навсякъде, името му беше познато дори и в Тераи. Узнали, че той пристига, придружен от двама чужденци, жителите на селото се надяваха, че с помощта на прочутия ловец и на сахибите-чужденци те най-после ще се освободят от страшния разбойник.

Щом го помолиха, Осару веднага обеща да им помогне. Разбира се, ботаникът не се противопостави, а Гаспар беше във възторг от предстоящия лов. Трябваше да пренощуват в селото, тъй като не можеше да се предприеме нищо, преди да се стъмни. Те биха могли да организират голяма хайка, да обходят гората с викачи и да нападнат тигъра в леговището му. Но какво би излязло от това? Може би загубата на още няколко души. Никой от туземците не искаше да рискува живота си в такъв лов, а не беше и този начинът, по който Осару убиваше тигрите.

Карл и Гаспар очакваха, че техният водач ще опита още един път хитростта с лепилото и листата. Отначало и Осару възнамеряваше да стори това, но след като поразпита, разбра, че не може да се намери птичи клей. Местните жители не знаеха как да го приготвяват, а наоколо нямаше смокинови дървета, нито див чемшир или някакви други храсти, от които би могло да се приготви желаното лепило.

Какво ли щеше да предприеме Осару при тези обстоятелства? Ще се откаже ли от обещанието си да убие людоеда и ще остави ли безпомощните жители на произвола на съдбата? Не! Неговото ловджийско честолюбие не ще му позволи да стори подобно нещо. Името му на голям ловец беше поставено на изпитание, а освен това той беше трогнат като човек. Карл и Гаспар доста се бяха заинтересували от този случай и настояваха пред Осару да направи всичко възможно, като му обещаваха своята безрезервна помощ.

Решено беше следователно, че тигърът трябваше да бъде убит на всяка цена.

Осару познаваше и други средства освен птичия клей и ловджийските хайки и веднага се зае с изпълнение на своя план. Той имаше на разположение голям брой помощници, тъй като жителите на селото работеха с охота и тичаха насам-натам при всяко негово кимване с глава. Край селото имаше голямо празно място, където се започнаха и самите приготовления.

Най-напред Осару нареди да донесат четири големи кола и да ги

забият в земята, така че да образуват четириъгълник – осем фута дълъг и осем широк. Тия стълбове, забити здраво в земята, стърчаха нагоре цели осем фута и всеки от тях беше разклонен на върха. На тия вилообразни разклонения поставиха четири здрави греди в хоризонтално положение и ги вързаха с ремъци от сурова кожа. След това от кол до кол изкопаха дълбоки канавки, в които забиха здрави бамбукови стъбла, раздалчени четири инча едно от друго; самите стъбла бяха около четири инча дебели. Тогава запълниха канавките с пръст и добре я утъпкаха с крака, така че правите бамбукови стъбла да не могат да бъдат помръднати. Направиха и покрив пак от бамбукови стъбла, които наредиха отгоре в хоризонтално положение, и съединиха краищата им с краищата на отвесните стъбла така, че те станаха още по-крепки. Отвесните стъбла, забити в земята, както и хоризонталните на покрива, бяха здраво вързани едно за друго, а също и за основните четири греди, които бяха издялани на определени места нарочно за тази цел. Постройката беше готова. Тя приличаше на огромна клетка с решетести стени от гладки жълти пръчки, всяка една дебела четири инча. Липсваше й само врата, но тя беше съвсем излишна. И макар че постройката беше предназначена за „капан“, очакваната „птица“ не трябваше по никакъв начин да влезе вътре.

После Осару поръча на жителите от селото да му доведат коза, която е родила наскоро и чиито малки са живи. Това беше лесно изпълнено. Трябваше му още едно нещо, но и то беше отрано приготвено, тъй като за него така, както и за козата, той беше споменал още през деня. Това последно нещо беше една биволска кожа също като кожата, с които бяха преминали реката.

Денят беше към своя край, когато всички приготовления бяха свършени; нямаше никакво време за губене. С помощта на туземците Осару бързо се облече в нова премяна – биволската кожа; ръцете и нозете му заеха мястото на краката на животното, а главата с рогата покри главата на Осару като качулка, така че очите му свободно гледаха пред дупките на кожата.

Преобразен по този начин, Осару влезе в бамбуковата клетка, като взе и козата със себе си. Коловете, оставени настрана, за да може да се влезе в клетката, сега бяха забити здраво в земята както другите. Когато и това беше свършено, туземците заедно с Карл и Гаспар се прибраха в селото, като оставиха ловеца и козата сами.

Ако някой странник минеше покрай това място, навярно би си помислил, че в малката постройка, прилична на кафез, чисто и просто, са

затворени един бивол и една коза. След по-внимателно вглеждане обаче той би открил, че биволът здраво държеше с предните си копита едно дълго копие с бамбукова дръжка; и това беше единственото нещо, което изглеждаше странно: инак той си лежеше на земята като всеки друг бивол, а козата стоеше изправена до него.

Слънцето залезе, падна нощ. Жителите на селото се затвориха в колибите си, изгасиха всички светлини и зачакаха с притаен дъх. И Осару, от своя страна, беше неспокоен – не от страх, защото той се беше добре укрепил срещу всяка опасност. Безпокоеше го мисълта дали людоедът ще дойде, та да му даде възможност да покаже превъзходството на своето ловджийско изкуство.

Той сигурно щеше да пристигне. Туземците уверяваха Осару, че свирепият звяр имал обичай да ги посещава всяка нощ и да дебне с часове около селото. И само когато успявал да отмъкне някое говедо и да се понасити, той не се вестявал с дни наред; но тъй като скоро не бил отвлечал никаква жертва, те го очакваха тая нощ.

Осару беше сигурен, че ако тигърът дойде близо до селото, той ще го привлече към клетката. Тя беше добра примамка, така че планът му едва ли би могъл да пропадне. Козата, отделена от малките си, блееше непрекъснато, а яретата ѝ отговаряха от селото. Ловецът знаеше от опит, че тигърът има особена слабост към козе месо и че блеенето на козата сигурно ще го примами, стига той да дойде наблизко, за да я чуе. Но туземците го бяха уверили, че и това ще стане.

Осару не остана излъган, нито пък трябваше да чака дълго. Не беше прекарал повече от половин час в своята биволска маскировка, когато силен рев откъм гората възвести приближаването на страшния людоед и накара козата да заскача като дива из клетката, издавайки от време на време пронизителен вресък.

Точно това искаше и Осару. Чул веднъж гласа на козата, тигърът нямаше нужда от друга покана и само след няколко минути самоуверено се затича към ограденото място. Страшният хищник нямаше никакво намерение да се притайва. От дълго време вече той беше господар из тия места и не се страхуваше от никакъв неприятел, а беше и гладен... Козата, която бе чул да блее, щеше да бъде чудесна вечеря и той реши да сложи лапите си върху нея, без да се бави. Само след миг той се намери на десет фута от клетката.

Странный вид на постройката го озадачи и той се спря да я поразгледа. За щастие имаше луна, та светлината помагаше не само на тигъра да види какво има в клетката, но и на Осару, за да следи всяко негово

движение.

„Разбира се – помисли си тигърът, – това е някаква ограда, която тия глупави туземци са издигнали, за да попречат на козата и бивола да се запилят из гората, а може би и за да ги опазят от мене! Да, изглежда, че са си дали много труд и са я направили по особен начин. Но да видим дали стените ѝ са здрави!“

Разсъждавайки така, той се приближи, изправи се на задните си крака, хвана с огромните си лапи един от бамбуковите колове и силно го раздруса. Тръстиката – здрава като желязо – отказа да се огъне дори и пред силата на един тигър. Като разбра това, свирепото чудовище почна да тича бързо около клетката, опитваше здравината ѝ ту тук, ту там и търсеше откъде да влезе.

Врата обаче нямаше. Тогава тигърът започна да пъха лапите си между бамбуковите пръти, опитвайки се по този начин да хване козата. Но тя крещеше и отскачаше уплашена към отсрещната стена, избягвайки по този начин от неговите лапи. Тигърът не би се отказал и от бивола, стига да може да го докопа, но това животно много предпазливо стоеше в средата на ограденото място и никак не изглеждаше да се страхува. Не ще и съмнение, че спокойствието на бивола озадачи тигъра, но гледайки да хване козата, той нямаше време да се спира, а продължаваше да тича наоколо, като ту се хвърляше с всичка сила върху бамбуковите стъбла, ту пък провираше лапите си между тях, колкото можеше по-навътре.

Изведнъж биволът се спусна към тигъра и той се надяваше, че ще го докосне с лапите си, но за голямо свое учудване усети как някакъв остър предмет се заби толкова силно в муцуната ни удари зъбите му, че от очите му почнаха да излизат искри... Разбира се, това трябва да са биволските рога. Разярен от болка, тигърът съвсем забрави козата и насочи вниманието си към животното, което го беше наранило, и искаше да му отмъсти. Няколко пъти се хвърли с всичка сила върху бамбуковите стъбла, но те не поддаваха. В този миг му дойде на ум, че би могъл да влезе отгоре и с един скок той се намери на покрива на клетката. Точно това чакаше и биволът. Широкият бял търбух на неговия неприятел се лъсна отгоре му между напречните бамбукови стъбла и представляваше отлична мишена за страшното копие. Като светкавица се заби то в ребрата на тигъра и рукна алена кръв; огромният людоед изрева пронизително; после се хвърляше още няколко минути, но накрая едрото му тяло се просна върху бамбуковата решетка – стихнало, неподвижно, мъртво.

Осару извири с уста, както беше уговорено, и скоро туземците пристигнаха на местопроизшествието. Те освободиха ловеца и козата. После с победни викове и песни завлякоха трупа на людоеда сред селото и всички прекараха останалата част на нощта в пиршество и веселие. Осару и неговите спътници бяха провъзгласени за „почетни граждани“ и от благодарност ги обкръжиха с топло внимание и гостоприемство, присъщи на повечето туземци.

Глава XVI

ПРИКЛЮЧЕНИЕТО НА КАРЛ С ДЪЛГО- МУЦУНЕСТАТА МЕЧКА

На другата сутрин те тръгнаха рано на път и след като преминаха няколко обработени полета, отново навлязоха в дивите гъсти гори, които покриваха по-голямата част от хълмовете и долините на Тераи.

През целия ден ту се изкачваха нагоре, ту се спускаха надолу, ту вървях покрай коритото на някоя река, ту по високия ѝ бряг, а после отново поемаха по билото на някоя планинска верига. От време на време нашите пътешественици спираха пред някоя река и трябваше да търсят брод или да пълзят по някой естествен мост, образуван от дългите пълзящи корени на различни видове смокинови дървета.

Макар че се изкачваха все по-високо и по-високо, растителността още имаше тропически характер. Пълзящи растения, диви широколистни лилии, бамбук, диви банани и палми се срещаха навсякъде по пътя им, цветя от рода на орхидеите и лиани се спускаха надолу по дънерите и клоните на високите дървета и образуваха гирлянди и естествени стени, които препречваха пътеката и почти я закриваха.

През този ден ботаникът колекционер беше много зает. Той намери семена от множество редки видове растения и събра от тях по един товар за тримата; щяха да отнесат семената до новия си лагер и да ги скрият там до завръщането си от планината. Карл записа в бележника си ония видове, които още цъфтяха, и се надяваше, че ще узреят, докато те се завърнат.

По обяд се спряха да си починат. Избраното място се намиреше сред една горичка от пурпурни магнолии, чиито прекрасни цветове се бяха разтворили и изпълваха въздуха с приятния си аромат. Кристален поток ромолеше в дълбокото си корито сред горичката и сякаш освежаваше всичко наоколо. Нашите пътешественици бяха току-що свалили раниците си и възнамеряваха да похапнат и да полегнат за час-два, когато чуха, че някакво животно се движи между храстите, от другата страна на поточето.

Гаспар и Осару, винаги готови за лов, веднага хванаха оръжието и като преминаха потока, впуснаха се да търсят животното, очаквайки да видят някой елен. През това време Карл остана сам.

Той се чувстваше много изморен. Работил бе усилено, за да събере нужните семена, плодове, костилки и луковици и смяташе, че не ще бъде зле да пренощуват на това място. Преди да реши окончателно обаче, той искаше да опита едно подкрепително средство, което носеше със себе си и което много му бяха препоръчали. Този цяр не беше нищо друго освен един буркан туршия от лютивии пиперки и оцет. Един негов приятел му беше казал, че това е най-доброто средство в света против умора и че превъзхожда всякакъв ром или коняк и дори общопризнатото в неговата родина силно питие киршен-васер³³. Капка-две, разтворени в чаша вода, веднага освежавали изтощения човек и му помагали да продължи пътя си с нови сили. Така му бе казал неговият приятел и Карл реши да опита сега лютивата туршия.

Като взе буркана в едната си ръка и тенекиеното канче в другата, той тръгна към брега да нагребе вода. Малкото поточе течеше в дълбок ров, а коритото му, широко ярд-два, сега беше почти празно. И когато Карл се смъкна надолу по стръмния бряг, лесно намери между дребните камъчета сухо място, където да стъпи.

Тъкмо се канеше да се наведе и да напълни канчето си с вода, той чу гласовете на Гаспар и Осару, които сякаш гонеха някакво животно нагоре по течението на потока. В този миг в гората екна пушка. Разбира се, това беше пушката на Гаспар, тъй като гласът му се чуваше оттам, откъдето дойде и гърмежът.

Карл се изправи и мислеше дали не би могъл да помогне на ловците, като прегради пътя на животното, ако то дойде към него. В това време Гаспар му извика: „Внимавай!“, Карл го чу и като се обърна, видя, че право към него се спуска някакво голямо животно с черна рунтава козина и с бяло петно на гърдите. На пръв поглед то приличаше на мечка, но имаше гърбица, която му придаваше много особен вид и попречи на Карл да го познае. Той нямаше времева го разглежда по-подробно, макар че животното беше достатъчно близо – когато за пръв път Карл го видя, то беше само на шест крачки от него. „По-близо е, отколкото трябва“ – помисли си Карл и вместо да го спре, той се опита колкото може по-бързо да се махне от пътя му.

Първата му мисъл беше да изтича нагоре по брега. Карл видя, че мечката или каквото и да беше това животно, има намерение да върви направо и за да не се срещнат с него, трябваше да освободи пътя му. Ето защо той се втурна и се покатери по брега. Случи се обаче, че

33. *Kirschen-wasser* (немски) – черешовка, ракия. Б. пр.

глинестият склон беше мокър и хлъзгав и преди да достигне върха, Карл се подхлъзна и бързо-бързо се озова пак долу.

Там се намери лице срещу лице с мечката – това наистина беше мечка – и само някакви си шест фута го деляха от нея. Не можеха да се разминат, мястото беше много тясно, а Карл знаеше: рече ли да бяга надолу из дерето, мечката скоро ще го настигне и може би ще го удуши. Карл нямаше никакво оръжие в ръцете си, нищо освен буркана с лютивите пиперки. Какво можеше да стори?

Нямаше време да умуване. Мечката се изправи на задните си крака и с див рев се впусна напред, за да го нападне. И тъкмо да сложи лапи върху ловеца на растения, той, без много да му мисли, запрати буркана и за щастие удари нападателя точно в муцуната. Издрънчаха стъкла по камъчетата, лютивите чушки се пръснаха, а оцетът потече по главата на мечката.

Звярът изрева ужасно – както само мечките могат да реват, когато са много уплашени – напусна полесражението и хукна нагоре по стръмния бряг. Мечката беше по-ловка от Карл и само след миг се намери горе на върха: след малко тя би изчезнала в гъстия храсталак, ако в това време не беше пристигнал Гаспар и с втория си изстрел не бе я търкулнал обратно в долчинката.

Мечката падна мъртва почти в краката на Карл; той се приближи, за да разгледа трупа ѝ. Какво беше неговото учудване, когато забеляза, че това, което бе взел за гърбица, беше чифт малки мечета, които се строполиха на земята и започнаха да тичат около тялото на майка си, да скимтят, да ръмжат и да се зъбят като свадливи лисичета. Но в това време се зададе Фриц, втурна се към тях и след кратка, но жестока борба сложи край на пъргавите им проявления.

Гаспар разказа, че когато той и Осару най-напред видели мечката, малките си играели а земята; но след първия изстрел, който не засегнал старата мечка, тя грабнала мечетата едно след друго с устата си, метнала ги на раменете си и побягнала.

Животното, убито от Гаспар, беше тъй наречената „дългомуцунеста“ или ленива мечка (*Ursus Labiatus*).

Първото си име тази мечка е получила поради способността ѝ да издава устните и хрущяла на носа си доста напред от зъбите, та по този начин да сграбчва по-лесно храната си. Наричат я още и „ленива мечка“, защото при първото ѝ проучване се е предполагало, че тя принадлежи към „ленивците“. Дългата и рунтава козина, заобленият и гръб и обемистото и трмаво тяло са спомогнали за това определение. Тази

непривлекателна по външност, но умна мечка е любимка на индийските жонгльори, защото я приучват на разни фокуси и игри. Поради това е известна също така и под името Ours de jongleurs или жонгльорска мечка.

Ленивата мечка има дълга рунтава козина, на цвят много черна, освен под гърлото, където има бяло петно във формата на латинската буква V. Тя прилича на американската черна мечка както по големина, така и по своите навици и начин на живот. Тя не напада човека, освен когато е предизвикана или ранена. И ако Карл беше успял да се махне от пътя, старицата нямаше да го преследва, при все че беше раздразнена от изстрела на Гаспар.

Не ще и съмнение, че лютивите пиперки му помогнаха да се спаси. Парливиат сок, попаднал в очите на мечката, съвсем я обърка, уплаши и принуди да удари на бяг. Ако не беше така, Карл можеше да пострада от някоя и друга „прегръдка“ и дълбоко одрасване. Той беше много благодарен, че се отърва само със загубата на скъпоценната туршия.

Глава XVII ОСАРУ В БЕДА

Карл и Гаспар стояха и гледаха как Фриц довършва борбата си с малките мечета, когато силен вик привлече вниманието им друга посока. Викаше Осару, младежите добре познаваха гласа му. Индусът беше в беда, това те лесно отгатнаха по острите му продължителни писъци и по често повтаряните думи: „Помощ, сахиби! Помощ!“

Какво ли се е случило с Осару? Дали го е нападнала някоя друга мечка? Може би пантера, лъв или тигър? Но каквото и да му се бе случило, Карл и Гаспар смятаха за свой дълг да му се притекат на помощ; и без много приказки и двамата се завтекоха натам, откъдето идеха виковете. Карл взе пушката си, а Гаспар бързо напълни своята двуцевка така, че и двамата бяха готови да помогнат на водача, ако той наистина бе нападнат от някой див звяр.

След малко те стигнаха близо до Осару и с Облекчение видяха, че при него няма никакво животно – нито мечка, нито пантера, нито лъв, нито тигър. Осару обаче продължаваше да вика за помощ и за голямо свое учудване младежите видяха, че той танцува и се върти, като ту навежда глава, ту подскача няколко фута нагоре и през цялото време непрекъснато кърши ръце и замахва във въздуха срещу някакъв невидим враг.

Какво значеше всичко това? Полудял ли беше Осару? Или пък изведнъж го е хванала болестта на свети Вит и сега играе Витово хоро³⁴? Движенията му бяха много смешни; никой палячо не би могъл да подскача тъй живо. И ако не бяха плачевните му виковете – очевидно издавани от болка и страх, Карл и Гаспар биха избухнали в непринуден смях. Те видяха обаче, че индусът се намира в някаква опасност – точно каква, не можеха да кажат, – но предполагаха, че е бил нападнат от някоя отровна змия, която може би вече го е ухапала. А може би все още го измъчва – скрита навярно под дърехите му, и затова не я виждат.

Тая мисъл възпираше смеха им – защото, ако тяхното предположение се окажеше вярно, положението на Осару съвсем нямаше да бъде за смях. Разтревожени, двамата младежи се втурнаха към индуса.

Като се приближиха, те лесно си обясниха неговото странно

34. *Витово хоро* – нервна болест с гърчове на лицето и крайниците. Б. пр.

държание и забелязаха врага, с който се бореше и който досега беше невидим. Около главата на Осару сякаш имаше някаква мъгла, някакъв ореол; когато го видяха по-отблизо, младежите разбраха, че това беше чисто и просто цял рояк пчели.

И всичко им стана ясно. Осару е бил нападател от пчели и затова така необуздано подскачаше и мяташе ръце.

Карл и Гаспар въздържаха смеха си, докато мислеха, че техният водач е в истинска опасност; но когато видяха каква беше работата, те не можеха повече да се сдържат и двамата избухнаха в такъв непринуден смях, та цялата гора проехтя.

Осару съвсем не беше доволен от начина, по който неговите млади приятели му съчувстваха. Жилата на пчелите го бяха раздразнили, а сега смехът на младежите просто го вбеси. Ето защо той реши, че и двамата заслужават да опитат неговата участ и без да продума, втурна се помежду им, като доведе, разбира се, и рояка пчели.

Тази неочаквана хитрост на индуса изведнъж прекъсна веселото настроение на неговите спътници и само след миг, вместо да се присмиват на Осару, и двамата представляваха същата забавна гледка. Щом забелязаха своите нови неприятели, пчелите се разделиха на три отделни рояка – всеки рояк си избра по една жертва – така че не само Осару, но и Карл, и Гаспар заиграха на тревата като акробати. Дори и Фриц бе, нападател от няколко пчели и той започна да се върти и да хапе собствените си крака, сякаш внезапно бе побеснял.

Карл и Гаспар бързо разбраха, че това, което доскоро ги забавляваше, съвсем не беше забавно. Лицата им бяха изпожилени, а жилата бяха особено парливи и болезнени. Броят на нападателите представляваше сериозна опасност. Младежите почнаха да чувстват не само болка, но и заплаха.

Какъв ли щеше да бъде краят? Колкото и да махаха с ръце, не успяваха да прогонят пчелите. Накъдето и да бягаха, разярените насекоми ги следваха, бръмчеха в ушите им и ги жилеха, щом имаха възможност. Какъв ли щеше да бъде краят?

Мъчно можеше да се каже как и кога щеше да завърши това зрелище, ако не беше Осару. Проницателният индус се сети как да се спасят и като извика на другите да го последват, хукна право през гората.

Карл и Гаспар се спуснаха след него с надеждата да се отърват от своите мъчители.

След няколко минути Осару стигна до потока. На това място водата беше запривана и образуваше доста дълбок вир. Без да се двоуми,

индусът скочи във водата.

Младежите запокитиха пушките си и последваха примера му. Скоро и тримата се намериха един до друг, потънали до гуша в дълбокия вир. Те започнаха от време на време да се гмуркат под водата, докато най-последно пчелите видяха, че ще се удавят, прекратиха атаката и една по една отлетяха назад към гората.

След като стояха доста дълго във водата, за да са съвсем сигурни, че неприятелите им са вече надалеч, тримата ловци излязоха на брега; от тях капеше вода, кожата им ги сърбеше. Те биха се посмели на това приключение, ала болката от острите жила им развали настроението – никак не им беше сега до шеги; и отчаяни, с понижен дух, те мълчаливо се отправиха към временния си бивак.

По пътя Осару им обясни как беше предизвикал нападението на пчелите. Като чул изстрела от Гаспаровата пушка и лаенето на Фриц срещу мечетата, Осару се втурнал бързо нататък, за да се притече на помощ. Както тичал между дърветата, почти без да поглежда пред себе си, главата му се блъснала в един голям пчелен кошер, прикрепен за някаква лоза, която преграждала пътеката. Кошерът, направен от лепкава кал, бил леко закрепен за лозата; Осару се оплел в нея и я разтърсил така силно, че кошерът паднал на земята, пръснал се на парчета и целият рояк пчели забръмчал около ушите му. Тогава именно Карл и Гаспар го бяха чули да вика и му се бяха притекли на помощ, за което и двамата казаха, че много съжаляват... Но те едва ли говореха сериозно. Осару набра някакви билки в гората, чийто сок облекчи болките им, и тримата скоро възвърнаха присъщото им весело настроение.

Глава XVIII

КОШУТА И ПАНТЕРА

Майчинското старание на мечката да избави малките от опасност, като ги носи на гърба си, възхити ловците на растения; и когато вълнението им от борбата премина, те започнаха да изпитват известно съжаление, заедо бяха убили мечката. Но вече беше късно да поправят грешката си. Осару им разказа, че тези мечки се смятат за вредни. Те слизали от убежищата си в планините или изскачали от джунглите през време на жътва и опустошавали посевите на селяните, без ни най-малко да се страхуват; влизали дори и в зеленчуковите им градини и за една нощ унищожавали всичко в тях. Като чува това, Карл и Гаспар се поуспокоиха и не съжаляваха за извършеното убийство. „Може би – разсъждаваха те, – ако бяхме оставили двете мечета живи, след време те щяха да лишат някой беден селянин от оризовата му реколта и щяха да поставят него и семейството му голямо затруднение.“

Основателни или не, тия размишления задоволиха младежите и успокоиха съвестта им. Но по пътя те все още разговаряха за необикновения начин, по който старата мечка носеше своите рожби. Карл беше чел за подобни навици и у други животни, като например големия мравояд в Южна Америка, опосумът³⁵, както и много видове маймуни... Дватамата брата се съгласиха, че тази добра черта в характера на низшите животни показва, че и най-дивите от тях са способни да изпитват нежни чувства.

Така се случи, че още същия ден те имаха възможност да наблюдават и друга подобна проява, но за щастие без трагичен край.

Те бяха привършили пътуването си за този ден и бяха полегли край една полянка, под грамадно талаумово дърво от рода на магнолиите с много големи листа. Още не бяха направили никакви приготовления за нощуване. Пътят им през деня беше труден, защото минаваха самите предпланини на голямата Хималайска верига. И макар да им се струваше, че бяха вървели толкова надолу, колкото и нагоре, всъщност те постоянно се изкачваха и сега бяха на повече от пет хиляди фута над индийската равнина.

Бяха навлезли в нова растителна област – обширни гори от магнолии опасваха средните склонове на планината. В тази част на света се

35. *Опосум* – тропическо двуутробно животно. Б.пр.

срещат всички видове от забележителното семейство на магнолиите; цели обширни гори от тия дървета покриват и красят склоновете на Хималайските предпланини. Белоцветните магнолии се срещат на височина от четири до осем хиляди фута; след тях идат още по-изящните червени магнолии (*Magnolia campbellia*), които принадлежат към най-красивия вид; техните ярки цветове често покриват полегатите склонове на планината с пурпурна мантия. Тук нашите пътешественици забелязаха редки видове кестенови и дъбови дървета, а така също и лаври – не вече скромни храсти, а цели дървета с прави гладки стволоче, достигащи височината на самите дъбове. Из горите се виждаха и кленове, както и рододендрони, високи до четиридесет фута.

Но това, което най-много учуди ботаника, беше странната смесица на много европейски видове растения с такива от чисто тропически характер. Така например срещаша се брястове, върби, алдери³⁶, и орехови дървета, които растяха наред с диви бананови дървета, с палмите Уалих и гигантския бамбук. А същевременно голямата *Cedrela toona*, различни видове смокини, меластоми³⁷, балсами, потоси, пиперови дървета, огромни пълзящи лиани и орхидеи растяха заедно с обикновени трънки, незабравки, жулеща коприва – точно такива, каквито могат да се срещат из всяка европейска ливада. Дървовидни папрати се издигаха високо над обикновени папрати, каквито растат и в английските мочурища. Виждаха се и цели поляни с диви британски ягоди. В Хималаите обаче тези ягоди имат съвсем блудкав вкус; но за сметка на това из същите поляни растат жълти малини, едни, от най-вкусните плодове из тези планини; те сякаш заместват ароматните ягоди.

Под една от тия прекрасни магнолии, чиито едри цветове, направени като от восък, изпълваха въздуха с приятен аромат, се бяха изтегнали нашите пътешественици и възнамеряваха след няколко минути почивка да се приготвят за нощуване.

Осару предъкваше своя бетел, а Карл и Гаспар, капнали от умора, мълчаха и почиваха. И Фриц, скитал из шубраците през целия горещ ден, също лежеше наблизко и пхътеше с изплезен език.

Изведнъж Гаспар, който имаше набито ловджийско око, дръпна Карл за ръкава и бързо му прошепна:

– Гледай, Карл! Гледай каква прелест!

И Гаспар посочи към някакво животно, което беше току-що

36. *Алдер* – малко дърво, подобно на бреза. Б. пр.

37. *Меластоми* – тропически храсти, чиито плодове боядисват устата. Б. пр.

излязло от гората и спряло на края ѝ. По външния си вид, форма и ръст то много приличаше на сърна; тънките му крака и пропорционално развитото тяло показваха, че е от същия род. По цвят на кожата обаче то съвсем се различаваше от сърните. Основният му цвят беше почти като на сърна, но цялата кожа беше изпъстрена с бели като сняг петна, които придаваха на животното-особена красота. Карл знаеше какво е това прелестно създание.

– Петнист елен – каза той шепнешком. – Аксис. Задръж Фриц, та да го поразгледаме...

Карл отгатна правилно – това беше петнист елен или аксис, добре известен вид индийска сърна, близка роднина на фамилията Rusa в Азия, както и на елен-лопатар в Европа. В Източна Азия има няколко вида аксиси, нашарени с повече или по-малко петна, но най-често те се срещат в областта между Ганг и Брамапутра, където сега минаваха нашите пътешественици.

Гаспар задържа Фриц, както го бе помолил Карл; и тримата ловци, притаили дъх, наблюдаваха движенията на красивото животно.

За тяхна изненада едно сърне се показва на полянката, но то беше много малко и нашите ловци веднага познаха, че е на кошутата, родено само преди няколко дни. И неговата кожа беше изпъстрена със същите снежнобели петна.

Кошутата не забеляза присъствието на ловците, нагазили тревата и започна да пасе. Малкото сърне още не можеше да пасе, та захвана да подскача и да играе около майка си също като козле.

Шепнешком ловците се съветваха какво да правят. На Осару му се Щеше да си хапне няколко крехки котлетчета и естествено, младата кошута го изкушаваше. И Гаспар искаше да я убият, но Карл, който беше по-милостив, се противопостави.

– Жал ми е! – каза той. – Погледни само какво благородство лъха от тях. Спомни си как се чувствахме, когато убихме дивата мечка. Сега ще се чувстваме още по-зле.

Докато ловците полугласно спореха помежду си, на сцената се появи нов герой, който накара Гаспар и Осару да прогонят всяка мисъл за убиване на кошутата.

Този натрапник бе почти толкова голям, колкото и кошутата, но имаше съвсем друга външност. Основният цвят на кожата му не се различаваше от цвета на кошутата, само че беше малко по-тъмножълт. И той бе изпъстрен целият с кръгли петна. Но в тия петна се криеше поразителната разлика между двете животни. Както вече споменахме,

петната на кошутата бяха снежнобели; докато петната на новия гост бяха черни като катран. И те едва ли биха могли да се нарекат кръгли петна, макар че така изглеждаха отдалече. Разгледани отблизо обаче приличаха по-скоро на розетки или пръстенчета, средната част на които имаше същия жълтеникав цвят, както цялата кожа.

Животното имаше набито ниско тяло, къси, но здрави крака, дълга островърха опашка и глава като на котка. Няма нищо чудно в това, тъй като този натрапник беше един вид котка, а именно – пантера.

Ловците изведнъж оставиха кошутата и вниманието им се насочи към едрата петниста котка, която и тримата познаха и която след лъва и тигъра е най-страшният и най-опасният звяр от рода на азиатските Felidae.

И тримата знаеха, че индийската пантера често напада и хора и затова нейното появяване не ги зарадва. Младежите стиснаха пушките си по-здраво, а Осару – лъка си. Те бяха готови да посрещнат пантерата със залп, ако тя се приближеше към тях.

Пантерата обаче нямаше никакво намерение да смущава спокойствието на пътниците. Тя и не подозираше за тяхното присъствие. Цялото ѝ внимание беше насочено към кошутата, с чиито ребра или може би с ребрата на сърнето тя се надяваше да вечеря.

Снишена до земята, безмълвна, пантерата се промъкваше пълзешком покрай гората и дебнеше набеязаната жертва. След секунда-две щеше да бъде съвсем близо и щеше да скочи върху нея, а бедната кошута си пасеше най-спокойно. Пантерата вече си свиваше лапите и навярно след миг щеше да бъде на гърба на кошутата, но точно тогава Гаспар кихна. Той кихна случайно, без никакво намерение да предупреди кошутата; тримата ловци бяха всецяло погълнати от движенията на пантерата и никой не мислеше за съдбата на кошутата. Може би той кихна от силната миризма на цъфналите магнолии; но така или иначе Гаспар кихна.

И това кихане беше добро дошло. То спаси нежната майка и нейната любима рожба от лапите на кръвожадната пантера. Кошутата го чу и веднага вдигна глава, огледа се наоколо и видя пълзящата котка. Без да губи нито секунда, кошутата отскочи при сърнето, грабна уплашеното малко създание в устата си, спусна като стрела през полянката и тутакси изчезна в гъстата гора.

Изглежда, че пантерата или не беше чула, или не беше обърнала внимание на кихането, та скочи във въздуха, както беше намислила, но пропусна жертвата си. Тя изтича още няколко крачки, хвърли се пак

нагоре и за втори път падна на земята, без да докосне кошутата. И тогава, виждайки, че жертвата се е изплъзнала от лапите ѝ, тя се отказа от по-нататъшното преследване; така правят всички хищници от котешката порода. Подтичвайки, тя се скри отново в гората, преди ловците да успеят да стрелят по нея... И никой от тях вече не я видя. Когато се връщаха към бивака, Карл поздрави Гаспар, задето беше кихнал точно навреме. А Гаспар призна, че това беше станало случайно и че колкото се отнася до него той предпочиташе да не беше кихнал, а да беше повалил пантерата или пък да имаше еленово месо за вечеря.

Глава XIX БИЧЪТ НА ТРОПИЦИТЕ

Много хвалебствени слова са били казани и писани за яркото слънце и синьото небе на тропическите страни; пътешествениците най-вече разказват за великолепните плодове, цветове и листа на тропическите гори. Човек, който никога не е бил в тия южни страни, е склонен доста да си фантазира за удоволствията и насладите в тропиците. Струва му се, че там животът е пълен с разкош и той всичко вижда в розова светлина.

Но природата не е позволила никоя част от земното кълбо да бъде облагодетелствана повече от другите до такава крайна степен; и може би, ако се направи едно честно сравнение, ще се установи, че ескимосът, зъзнейки в своята снежна колиба, се радва на толкова лично щастие, колкото и мургавият южняк, който се люлее в люлката си под сянката на някое бананово или палмово дърво.

Страните в горещите пояси имат буйна растителност, но същевременно са пълни с разни насекоми и влечуги и поради това жителите на тропиците често пъти са изложени на повече неудобства, отколкото обитателите на Арктика. Оскъдицата на растителна храна и острият щипец студ се понасят по-леко, отколкото бедствията, причинени от досадните насекоми и влечуги, от които гъмжи цялото пространство между Тропика на Рака и Тропика на Козирога.

Добре известен факт е, че в тропическа Америка има обширни области, където разните комари, мушици, мравки и други насекоми правят човешкия живот почти невъзможен.

Ето какво пише един известен геогностик³⁸.

„Люде, които не са пътували по реките на Екваториална Америка, едва ли могат да си представят как на всяка крачка, непрестанно, всеки миг човек бива измъчван от хвърчащи насекоми и как поради големия брой на тия дребни животни огромни пространства земя са необитаеми. Колкото и мъжествено да понася човек болката, без да роптае, какъвто и интерес да има към предмета на своите научни изследвания, той бива непрекъснато смущаван от комари, от мухи Цеце, от санкуди и темпраниери, които покриват лицето и ръцете му и пробождат дрехите му с

38. *Геодезия* – наука за състава и строежа на земната кора. Б. пр.

дългите си, подобни на игли хоботчета; а опита ли се човек да говори на открито, те влизат в устата и ноздрите му и го карат да кашля и киха.“

„В мисионерските постове и в селата, разположени на брега на Ориноко, обкръжени от вековни гори, «комаровата напаст» представлява неизчерпаема тема на разговор. Когато двама души се срещнат рано сутрин, първите въпроси, които си отправят един към друг, са: «Как ти се струваха санкудите през нощта?» Или: «Какво мислиш, ще има ли днес комари?»

«Въздух, изпълнен с отровни насекоми, винаги изглежда по-горещ, отколкото е в действителност. През деня страшно ни измъчват комарите и мухите Цеце, а през нощта – санкудите, вид едри комари, от които се страхуват дори и местните жители!»

«През разните часове на деня жият различни видове насекоми. Когато насекомите отлитат от едно място на друго, докато трае «смяната на караула» – както се изразяват мисионерите, – човек може спокойно да си почине за няколко минути, често дори и за четвърт час. Отлетелите насекоми не се заместват веднага от техните приемници. От шест и половина сутринта до пет часа следобед въздухът е пълен с комари. Час преди залез слънце комарите биват сменени с малки мушици – наречени темпранери³⁹, защото се появяват също така и рано призори. Тяхното нападение не трае повече от час и половина. Те изчезват между шест и седем часа вечерта. След няколко минути почивка човек започва да усеща жилото на друг вид мушици с дълги крака, наречени санкудос⁴⁰. Тяхното хоботче завършва с много остър смучак; освен страшна болка те причиняват и подутина, която спада едва след няколко седмици.»

«Средствата, употребявани срещу тази напаст от насекоми, са доста интересни и оригинални. В Мейпърс индианците напускат селото през нощта и отиват да спят» на малките островчета сред бързеите на реката. Там те се радват на известно спокойствие, понеже комарите, както изглежда, бягат от въздух, напоен с водни пари.“

„В областта между малкото пристанище Хигуроте и устието на Рио Унаре нещастните туземци са свикнали да лягат на земята и да прекарват нощта, заровени в пясъка, като оставят отвън само главата си, която покриват с кърпа.“

„В Манданака срещнахме един стар мисионер, който с тъжен глас ни заяви, че е прекарал в Америка «двайсет години, пълни с комари»...

39. *Temprano* (исп.) – утро. Б. пр.

40. *Zancudo* (исп.) – дългокрак. Б. пр.

Той ни помоли да погледнем нозете му, за да можем един ден да разкажем отвъд океана какви мъки търпят нещастните калугери из горите на Касикуаре. Всяко жило беше оставило малко тъмнокафяво петно и краката му бяха така нашарени и обезобразени от следи на съсирена кръв, че трудно можеше да се познае белият цвят на кожата му.“

Докато минаваха през влажните дебри на Хималайските предпланини, нашите ловци на растения трябваше да изпитат същите мъчения, които великият немски пътешественик бе изпитал от насекомите в горите на Южна Америка. Нощем и денем въздухът изглеждаше пълен с безброй рояци насекоми, едри и дребни молци, бръмбари, светулки, хлебарки, крилати мравки, майски бръмбари, хвърчащи ухолози, стършели и дългоножки. Тримата младежи непрекъснато бяха жилени от комари, хапани от мравки или пък нападани от едри кърлежи, които се въдят из бамбука и които са едни от най-отвратителните насекоми. Навлезе ли веднъж в гъстите гори, пътникът не може да избегне срещата си с тях. Те се промъкват под дрехите му – понякога голям брой изведнъж – и забиват смукалата си дълбоко, но безболезнено. Заврели се наполовина в кожата, впили острите си хоботчета, тия кърлежи могат да бъдат махнати само с големи усилия и тази операция е извънредно болезнена.

Но от всички мъчения, на които бяха подложени от страна на влечуги и насекоми, едно беше особено неприятно и отвратително и когато за пръв път го изпитаха и тримата бяха просто ужасени.

Това се случи на другия ден след приключенията с мечката и пчелите. Те бяха извървели няколко мили от пътя, който си бяха определили да изминат сутринта, и тъй като слънцето силно припичаше, решиха да си починат няколко часа, докато мине обедната горещина. Свалиха раниците и другите си принадлежности и се излегнаха на тревата близо до малкото поточе, под сянката на едно много разклонено дърво. Изтощени от уморителния път и от голямата жега, и тримата скоро заспаха.

Пръв се събуди Гаспар. Сънят му никак не беше спокоен. Изглежда, че го хапеха комари или някакви други насекоми, та той не можа да се унесе в дълбок сън. Най-после съвсем се разсъни и се поизправи. Другите още спяха наблизко; погледът на Гаспар случайно падна върху Осару. Неговото тяло беше почти голо, тъй като леката му памучна дреха се беше свлякла настрана, та гърдите му бяха открити: освен това и краката му бяха боси; индусът беше завил нагоре широките си крачоли, понеже трябваше да газят из мокра трева. Но какво бе учудването на Гаспар, когато забеляза, че откритите части от тялото на Осару бяха изпъстрени с черни червени петна – последните като че ли бяха кървави!

Гаспар забеляза още, че някои от черните петна се движеха – ту се удължаваха, ту се свиваха, и когато се приближи и ги разгледа по-внимателно, той видя какво представляваха тия петна. Пиявици! Осару беше покрит с пиявици!

Гаспар нададе вик, който веднага събуди и двамата му спътници.

Осару се погнуси, но Карл и Гаспар нямаха време да му съчувстват, тъй като след кратко разузнаване откриха, че и тяхната участ не беше по-добра и двамата бяха буквално покрити със същите кръвожадни червеи.

Последва сцена, която мъчно може да се опише. И тримата свалиха дрехите си и се запретнаха да отскубват пиявиците с пръсти, тъй като нямаше друг начин друг начин да се освободят от неприятните натрапници. Половин час те се чистеха един друг, а после бързо се облякоха и тръгнаха на път, стараяйки се колкото може по-скоро да се махнат от това проклето място.

От всички паразити, които се срещат в топлия ориенталски климат, тия земни пиявици са най-отвратителни и най-много измъчват пътниците. Влажните гори по склоновете на Хималаите гъмжат от тях, и то на височина от две до единадесет хиляди фута. Но не само в Хималаите се срещат те, а и в планинските гори на Цейлон, Суматра и други острови от Индийския архипелаг. Те са много видове – малки черни пиявици, които живеят на височина до три хиляди фута, а други – по-големи, жълти а цвят, се срещат и в по-ниските места. Те са не само отегчителни и досадни, но и опасни. Често полазват в гърлото, носа и стомаха на човека, където причиняват ужасни болки, дори и смърт. Нападат също и добитъка – стотици домашни животни загиват по този начин, но тъй като не всякога могат да открият причината за тяхната смърт, обикновено я приписват на някакъв паразит.

Човек почти не може да ги избегне, когато пътува през гориста местност, изпълнен с тях. Ако пътникът само за миг седне, пиявиците незабелязано полазват по него. Те са прекомерно пъргави и се движат с изумителна бързина. Някои хора дори мислят, че тия пиявици могат и да подскочат от земята. Факт е обаче, че те притежават способността да се свиват и разтягат. Когато се опнат, изглеждат тънки като конец, а само след миг се свиват и заприличват на грахово зърно. Тази тяхна еластичност им дава възможност да се движат бързо от едно място на друго, както и да проникват през най-малките отверстия. Предполага се, че притежават силно развито обяснение и, направлявани от него, се приближават до пътника, още неседнал на земята. Те нахлуват от всички

страни, стотина полазват по тялото само за няколко минути, тъй че докато човек се чисти от едни, появяват се други.

Най-много се срещат из влажните сенчести гори, където покриват листата на дърветата, особено когато е паднала роса. Те са най-многобройни в дъждовно време; тогава задръстват и пътеките, а в сухо време се оттеглят в потоците или в сенчестите дебни на джунглите.

Хора, които не знаят нищо за техните свърталища, за тяхната кръвожадност, за тяхната бързина и многочисленост, не могат да разберат отвращението и досадата, които те причиняват на пътниците. Завират се в косата, увисват по миглите, пълзят нагоре по каката или надолу по гърба, впиват се по ходилата и ако не бъдат махнати, насмукват се с кръв, докато сами паднат на земята. Вечер, когато пътникът спре да си почине, често намира ботушите си пълни с тия гнусни същества. Отначало ухапването не боли, но впоследствие предизвиква възпаление, което понякога трябва да се лекува с месеци, а белегът върху кожата остава с години.

Против тях има няколко средства. Някои пътници мажат кожата си със сок от тютюн или посипват краката с емфие, но то трябва постоянно да се подновява, докато минават през влажните гори или газят из мокри ливади. След време тази предпазна мярка омръзва и отегчава; затова повечето пътници предпочитат да носят високи ботуши с натъпкани в тях крачоли и да се оглеждат внимателно наоколо, за да не бъдат изненадани от тия коварни пълзачи.

Глава XX МУСКУСНИЯТ ЕЛЕН

След още няколко дни катерене по планините нашите пътешественици стигнаха дотам, където свършват горите. Те отново видяха снежните върхове на централната планинска верига, издигнали се чак до облаците. Казвам отново, защото ги бяха видели, когато се намираха долу в равнината, на повече от сто мили от тях. Но докато пътуваха из предпланините, те не можеха да виждат покритите със сняг върхове.

Колкото и чудно да изглежда това, то е лесно обяснимо. Когато сте близо до някоя къща, вие не можете да видите камбанарията на църквата, разположена зад нея; но отдалечите ли се от къщата, високата камбанария изведнъж изпъква пред очите ви.

Така е с планините. Отдалеч се виждат най-високите им върхове, но отидете ли по-близо до тях, намалява се ъгълът на зрението. И само когато отминете по-ниските пояси или предпланини, вие отново виждате високите върхове.

Нашите пътешественици сега можеха да видят снежните върхове на Хималаите, някои от които се издигат на огромната височина от пет мили над морското равнище, а един или два са още по-високи.

Разбира се, ловците на растения нямаха никакво намерение да се изкачват на който и да е от тези гигантски върхове. Те знаеха, че това е невъзможно, тъй като на такава височина човек едва ли би останал жив. Карл обаче беше решил да продължат до края на растителната зона, понеже вярваше, че голям брой редки растения се намират и до самата снежна линия. И наистина няколко вида красиви рододендрони, смрики и борове растат само в областта, която би могла да се нарече „полярна зона“ на Хималаите.

И така нашите пътешественици продължаваха да вървят, да се изкачват все по-високо и да навлизат в сърцето на огромната планинска верига.

Два-три дни те се изкачваха нагоре през вода и пусти долини, където не се виждаше никакво населено място; при все това те си намериха достатъчно храна, тъй като тия места бяха пълни с всякакъв дивеч, а с пушките си в ръце лесно се снабдяваха с месо. Те срещнаха диви кози, известни под името „талин“, от които мъжките често достигат на тежина до триста паунда⁴¹. Натъкнаха се и на отлична порода елени, познати

в Хималаите под името „сероу“. Убиха една-две овци, наречени „бърел“, и една антилопа, наречена „гурал“, която всъщност е „сърната“ на индийските „Алпи“.

Уместно е тук да отбележим, че из необятните дебри на Хималаите, както и навсякъде из планинските степи на Азия, се срещат диви овци и кози, както и елени и антилопи от най-различни видове и породи, които още не са описани от природоизпитателите. За тях се знае само това, което е записано в бележниците на някои посмели английски ловци. Спокойно може да се предполага, че в Азия има цяла дузина видове диви овци и поне още толкова видове от рода на козите. Когато този континент бъде изцяло научно изследван, списъкът на преживните животни ще бъде значително допълнен. Почти всяка по-обширна долина или верига в азиатските планини си има овча и козя порода, която се различава от другите; изкачвайки се на по-високите върхове на Хималаите, човек открива, че всяко планинско ниво си има също своя порода. Някои обитават гъстите, а други – редките и открити гори. Някои предпочитат тревистите склонове, а други – голите скалисти хребети. Има и такива, които живеят на самата граница на растителността и които прекарват по-голямата част от живота си в областта на вечните снегове. Между тях са и прочутите кози „ибекс“, както и едрите овци, известни под името *Ovis ammon*.

Но нашите пътешественици се интересуваха най-много от чудното крехко създание, познато под името „мускусен елен“. От този елен се добива прочутото миризливо вещество мускус и затова е много преследван. Среща се в Хималайските планини, на около осем хиляди фута височина, та чак и до самата граница на вечния сняг; преследват го местните ловци, които изкарват препитанието си, като събират мускуса и го продават на търговците в равнината. На ръст то е доста дребно същество, по-дребно от нашия европейски елен. Кожата му, изпъстрена с дребни петна, има кафяво-сив цвят, по-тъмен към задната половина на тялото. Главата му е малка, ушите – дълги и изправени, няма рога.

Мъжките притежават един особен белег, който спомага да бъдат лесно разпознати от други видове елени. От горната им челюст се спущат надолу два извити зъба, дълги цели три инча и дебели колкото гъше перо. Тия зъби придават на животното особен външен вид. Само от мъжките се добива мускус, който се съдържа в малките зърна или топчета, разположени в подкожна кесийка близо до пъпа; но от какво точно

41. Паунд – английска мярка за тежест = 0,453 кг. Б. пр.

се образува това особено вещество и каква служба изпълнява в организма на животното, не се знае. Факт е обаче, че това вещество е най-големият му враг. Ако не беше мускусът, този безвреден кротък елен едва ли би представлявал някакъв значителен обект за ловците. Но уви! – скъпоценният продукт му е създал безброй неприятели, които го преследват до смърт.

Докато се изкачваха нагоре в планината, ловците на растения видяха не един, мускусен елен, но тъй като това животно е извънредно плашливо и едно от най-бързоногите от еленовия род, те не можаха да сторят нищо с пушките си. А именно защото беше трудно да повалят такъв елен, ловджийската страст на нашите ловци още повече растеше.

Един ден, като се изкачваха нагоре по една дива клисура, сред някакви недорасли смрики и рододендроновии храсти, те вдигнаха от лево-вището му един мускусен елен, по-голям от който не бяха срещали дотогава. Понеже той тръгна пред тях и не изглеждаше да тича много бързо, нашите ловци решиха да го проследят. Те пуснаха Фриц по следите му, а сами хукнаха бързо след него, колкото им позволяваше неравният път.

Не бяха изминали голямо разстояние и лаенето на кучето ги предизвести, че дивечът е напуснал клисурата, от която беше подгонен, и се е отправил към една странична долина.

Когато стигнаха до тази долина, те видяха, че цялата е изпълнена с огромен глетчер. Това никак не ги изненада, тъй като бяха видели няколко глетчера из планинските долини и с всеки изминат час навлизаха все повече и по-дълбоко в царството на тия необикновени природни явления.

Една стръмна пътека ги изведе върху ледника, където забелязаха следите на елена. Там наскоро бе паднал сняг и по него съвсем ясно личаха отпечатъците от копитата на животното.

Фриц се беше спрял на края на ледника, сякаш очакваше допълнителни нареждания. Без да се колебаят, ловците се качиха на леда и тръгнаха по следите.

Глава XXI ЛЕДНИКЪТ

С големи усилия нашите ловци извървяха повече от миля нагоре по стръмния ледник; от двете му страни се издигаха отвесни канари.

Мускусният елен беше някъде пред тях – неговите следи го издаваха. Дори и без това доказателство те не биха се съмнявали, че дивечът е напред. За него би било невъзможно да се покатери по която и да е от околните отвесни скали. Наистина ловците не бяха видели скалите докрай, но додето ги виждаха, те изглеждаха и от двете страни еднакво стръмни и непроходими.

Колкото ловците отиваха по-нагоре, толкова скалите постепенно се приближаваха една към друга и след неколкостотин ярда сякаш се съединяваха – като че ли там свършваше самата долина. Никакъв изход не се виждаше в тази посока. Всъщност ловците като че приближаваха края на някакъв остър ъгъл, чиито страни бяха черните гранитни скали!

Тъкмо от такова необикновено място се нуждаеха ловците. Ако долината наистина нямаше друг изход, тогава дивечът ще е обкръжен отвсякъде и те ще имат възможност да го убият.

За да бъдат по-сигурни, че дивечът няма да избяга, ловците се наредиха в права линия, обхващайки долината от единия край до другия. Така те продължиха да се изкачват нагоре.

Там, където най-отпред се наредиха в бойна линия, долината беше широка около четиристотин ярда, така че между тях имаше по-малко от сто ярда. Те се мъчеха да запазят еднакво разстояние помежду си, ала това не беше всякога възможно, тъй като пукнатините в леда и огромните валчести камъни, които лежах на повърхността, ги заставяха от време на време да се отклоняват значително от пътя си. Като напредваха обаче от стесняването на самата долина разстоянието между тях все повече и повече намаляваше, докато най-сетне петдесет ярда ги разделяха един от друг. Дивечът сега не можеше да се промъкне между тях, без да имат възможност да стрелят по него, и очаквайки това да стане скоро, ловците продължиха напред в добро настроение.

Но техните надежди като че ли бяха изведнъж разбити. Те се спряха и се вгледаха един в друг, смутени и объркани. В леда, точно пред тях, зееше дълбока пропаст, широка цели пет ярда, която пресичаше ледника от край до край.

Само един поглед им беше достатъчен, за да се уверят, че е невъзможно да преминат тази огромна пукнатина. Свършено беше с техния лов! Не можеха а продължат по-нататък. Всички бяха убедени в това.

Ледникът заемаше цялата долина от скала до скала. Между леда и скалистите стени нямаше никаква ивица земя, никаква пътека. Стените се издигаха право нагоре на височина петстотин фута; без съмнение спускаха се и надолу също тъй дълбоко. Те се наведоха над пропастта и видяха как скалистите стени се спускат на голяма дълбочина и свършват в зеленикавото тясно дъно на ледника. Свят им се завиваше, като гледаха в тази страшна бездна. Опасно беше да се приближават до нея, но те вършеха това внимателно, като допълзваха до ръба на глетчера и надничаха в ямата.

С един поглед се убедиха, че пропастта не може да бъде премината.

Но как е минал еленът на отсрещната страна? Нима е прескочил тази страшна пропаст?

Да, сигурно я е прескочил... Следите му личеха в снега близо до самия ръб. Отсам, върху по-ниската страна на пукнатината, се виждаше мястото, отдето беше скочил. А на отсрещния бряг разровеният сняг показваше къде беше стъпил, след като бе прескочил едно разстояние от шестнадесет или осемнадесет фута. Това обаче не е много за един мускусен елен, който на равно място може да прескочи двойно по-голямо разстояние. Известно е, че тия животни могат да скачат надолу по някой склон и до шестдесет фута!

Скокът над пропастта следователно колкото и невероятно да изглеждаше в очите на нашите пътешественици, не представляваше нищо за един мускусен елен, лекоподвижен и устойчив като дива коза.

– Достатъчно! – каза Карл, след като постояха няколко минути, заледани в пропастта. – Няма какво да се прави, трябва да се върнем по същия път, по който дойдохме. Какво ще кажеш, Осару?

– Истина, сахиб, няма какво да се прави... Не можем да прескочим... много дълъг скок... Няма мост, няма бамбук да правим мост, няма и дърво.

Осару клатеше обезсърчително глава, докато говореше. Той се ядосваше, че изпуснаха лова, още повече че еленът беше едър и би дал един или два аунса⁴² мускус; а Осару добре знаеше, че за един аунс мускус на пазара в Калкута плащат цяла лира.

Индушът погледна още един път над пропастта, обърна се и от

42. Аунс – английска мярка за тежест = 31 гр. Б. пр.

гърдите му се изтръгна отчаяна въздишка, която показваше, че не може да се направи нищо.

– Е, тогава да се върнем! – каза Карл.

– Почакай! – прекъсна го Гаспар. – Дойде ми нещо на ум... Не е ли по-добре да останем тук още малко? Еленът трябва да е някъде наблизо. Навярно е в дъното на долината, но сигурно няма да остане там дълго, защото няма да има какво да яде. Там има само камъни и сняг, а това едва ли ще го задоволи. Ако нататък няма друг изход, той трябва да се върне пак оттук. Предлагам да го почакаме и да го хванем, като се връща. Какво ще кажеш?

– Съгласен съм. Нека да опитаме – каза Карл. – По-добре е обаче да се разделим и всеки да се скрие зад някой камък; иначе еленът може да ни види и да не се върне. Ще го почакаме един час.

– О! – добави Гаспар. – Той няма да изтрае толкова време на едно място... Но ще видим!

Ловците се пръснаха наляво и надясно по края на бездната и всеки си избра някоя скала или голямо парче лед за прикритие. Гаспар отиде най-наляво, до самия ръб на ледника, където имаше куп големи камъни. Като се промъкна между тях, той се скри от очите на другите, но само след миг започна да вика:

– Ура! Елате тук! Мост! Мост!

Карл и Осару напуснаха скривалището си и забързаха към Гаспар. Когато стигнаха до камъните, те видяха за голяма своя радост, че най-големият от тях огромен гнайсов⁴³ блок – лежеше напреко – над бездната, също като мост, сякаш бе поставен там от човешка ръка. Това, разбира се, не би могло да се случи, тъй като блокът беше цели десет ярда дълъг и почти толкова широк. Дори и великани не биха могли да направят такъв мост.

След като се поогледаха, те видяха – горе в надвесените канари – мястото, откъдето се беше откъснал този блок и навярно бе паднал върху леда още преди огромната яма да се раззине под него. Отсрещният му край лежеше върху не повече от два фута лед извън пропастта и изглеждаше доста чудно, че такава огромна тежест се поддържаше от толкова нестабилна подпора. Но каменният блок си лежеше все така, както бе лежал с години, а може би и с векове – проснат над дълбоката бездна, и сякаш му стигаше само едно леко докосване с перо, за да се сгромоляса долу в пропастта.

43. *Гнайс* – вид скала от ортоклаз, слюда и кварц. Б. пр.

Ако Карл беше наблизил, той би предупредил брат си да не минава по такъв опасен мост; но преди да пристигне, Гаспар се беше вече покатерил върху камъка и бързаше към отсрещния бряг. Само след няколко минути той стоеше от другата страна на бездната и като размахваше шапката си, викаше на другите да го последват.

Карл и Осару преминаха на отсрещната страна така, както бе сторил и Гаспар. Тогава тримата отново се пръснаха в бойна верига и тръгнаха нагоре из клисурата, която се стесняваха все повече и повече, а изходът на горния ѝ край като че беше затворен от отвесна скала. Сигурно еленът няма да може да им се изплъзне.

– Жалко – каза Гаспар, – че не можахме да съборим каменния мост и да разширим пукнатината в леда, така че еленът да не може да я прескочи! Тогава той щеше да е като в клопка...

– Да, Гаспар – добави Карл. – А къде щяхме да сме ние? Май че в същата клопка...

– Вярно, братко! Аз и не помислих за това! Страшно би било да остане човек в затвор като този, между тия надвиснали черни скали. Наистина страшно!

Гаспар едва бе изрекъл тия думи, и ето че наоколо се разнесе силен трясък, като гръм от ясно небе, и над цялата долина проехтя оглушителен грохот, примесен с още по-страшен тътнеж, сякаш вечните планини се сгромолясваха вдън земя.

Тътнежът отекна над черните скали; орли, накацали по върховете им, изхвърчаха с крясък; хищници изскочиха от скривалищата си с яростен рев; и тихата долина изведнъж се изпълни с адски писъци и шум, сякаш бе настъпил краят на света!

Глава XXII

СВЛИЧАНЕТО НА ЛЕДНИКА

– Лавина! – извика Карл Линден, когато чу първия трясък, но щом се обърна, видя, че греша. – Не! – продължи той ужасен. – Не е лавина... Боже мой! Боже мой! Ледникът се движи!

Нямаше нужда Карл да им показва; Гаспар и Осару вече гледаха към ледника. Надолу в долината, където погледът им стигаше, повърхността на ледника се движеше като развълнувано море. Огромни буци лед се издигаха високо над повърхността и се търкаляха надолу с боботене и грохот; други синкави отломъци се разбиваха в острата скала на хиляди парчета. Облак от снежен прах като гъста мъгла изпълни цялата долина – сякаш искаше да скрие разрушителното дело, което се извършваше под това дяволско було; разкъсването и раздробяването продължаваше още няколко минути. Тогава страшният шум престана изведнъж и само писъкът на птиците и виенето на хищниците смущаваха настъпилата тишина.

Бледни, разтреперани, почти схванати от страх, ловците бяха паднали на ръце и колене, очаквайки всеки миг да усетят как ледникът под тях се движи, а те потъват, притиснати от вълните на леденото море. Докато страшният шум бучеше в ушите им, сърцата им бяха изпълнени с ужас, а дори и след като шумът престана, те бяха обхванати от страшно напрежение и неизвестност; скоро обаче разбраха, че тази част от ледника, върху която се намираха, не се движи, а стои на едно място; но дали щеше да остане все така неподвижна?

Всеки миг и тя можеше да полети надолу и да ги погребее под себе си или да ги тласне в някоя дълбока пропаст.

О, небеса! Дори мисълта за това ги изпълваше с ужас! Страхът ги беше вцепнил и дълго време, след като всичко бе утихнало, те продължиха да стоят неподвижни и безмълвни. Колкото и невероятно да ви се струва, но никой от тях не смееше да помръдне – да не би самото движение на тялото му да раздвижи ледената маса, върху която бяха коленичили.

Обаче разумът скоро им дойде на помощ. Нямаше никакъв смисъл да стоят там. Те все още бяха изложени на опасност. Но накъде да бягат? Може би нагоре по ледника да е по-безопасно? Там ледът още не беше се помръднал. Всички разрушения бяха станали долу – от другата

страна на бездната, която току-що бяха преминали.

Може би скалите ще ги приютят? Те поне не биха се раздвижили – в никакъв случай, – дори и ако горната част на ледника не удържи. Но биха ли намерили върху тях място, където да стъпят? Погледите им се плъзгаха по най-близката скала. Тя почти нищо не им предлагаше. Но ето, че след по-внимателно разглеждане те откриха една издатина, нещо като площадка – много тясна, – но все пак на нея можеха да намерят убежище двама-трима души. И най-важното – беше лесно достъпна. Да, тя ще ги спаси.

Както хора, които търсят подслон от пороен дъжд, или пък бързат да избягнат някоя предстояща опасност, и тримата се втурнаха към площадката; след неколкоминутно пълзене и катерене по скалата те се намериха в безопасност върху нея. Издатината беше тясна! Четвърти човек не би могъл да се побере при тях. Имаше място само за тримата, застанали един до друг, и то прави. За сядане и дума не можеше да става.

Но макар и малка, площадката беше истинско спасително пристанище за нашите пътешественици. Под краката си те чувстваха солидният гранит, а не изменчивия лед. Тоя гранит им се струваше вечен като високите върхове и веднъж стъпили на него, те спокойно си отдъхнаха.

Но опасността не беше преминала и те все още бяха застрашени. Ако и горната част на ледника се раздвижи, тогава какво ще стане? Ледът нямаше да стигне до тях, но нивото му щеше да спадне толкова, че те щяха да останат на скалата, върху тази тясна площадка, надвесен над дълбоката тъмна пропаст.

Но дори ако горната половина на ледника останеше неподвижна, имаше нещо друго, което започна да ги безпокои. Карл знаеше, че пред очите им бе станало свличане на ледник – явление, на което малцина смъртни са били свидетели. Той предполагаше, че свличането е станало в долната част на ледника, отвъд пропастта, която те бяха преминали. Ако е така, тогава бездната се е разширила, гнайсовият камък, който образуваше мост над нея, е пропаднал и тяхното връщане назад по ледника ставаше невъзможно.

Над себе си те виждаха само надвиснали скали, чиито върхове почти се съединяваха. Човешки крак едва ли можеше да се изкачи по тях. И ето че шеговитият намек на Гаспар можеше да се сбъдне: можеше да останат затворени между тия черни гранитни стени, ледът да им бъде постеля и небето – покривка. Страшна мисъл, ала никой от тях не можеше да я прогони.

И все пак не се знаеше дали тяхното оттегляне надолу по ледника е

наистина невъзможно. Една изпъкнала част на скалата им пречеше да видят другия край на долината. Подбудени от чувството за съхранение, те се бяха втурнали към сегашното си убежище, без да погледнат към бездната или към каменния мост. А сега други канари им пречеха да разберат дали мостът беше изчезнал. Изтръпваха от ужас само като си помислеха за това.

Часовете минаваха, а те не смееха да се спуснат върху ледника. Нощта ги завари все още там – кацнали върху тясната площадка. Бяха гладни, но нямаше никаква полза да слязат дори на леда – той нямаше да уталожи глада им.

През цялата нощ те стояха прави върху тясната издатина, ту на един крак, ту на друг, облягайки от време на време гърбовете си на гранитната скала – но все прави, чак до зори, без да мигнат нито миг. Страх ги беше от капризния лед и затова стояха върху малката нерадостна площадка.

Не можеха повече да издържат я щом се зазори, решиха да слязат от скалата.

Ледът не беше мръднал през нощта. Наоколо беше тихо. Постепенно тримата ловци ставаха все по-смели и щом започна да се развие, напуснаха площадката и отново стъпиха върху ледника.

Гаспар се изкачи на един грапав камък върху заледената повърхност. Оттам той можа да погледне над другите камъни. Бездната сега беше много по-широка. Каменният мост беше изчезнал.

Глава XXIII ИЗХОДЪТ

Причините за свличането на ледниците все още не са съвсем изяснени. Геолозите предполагат, че долните пластове на тия огромни ледени площи се отделят от земята в следствие на разтопяването, предизвикано от земната топлина. Водата също спомага за тяхното свличане; известно е, че под глетчерите винаги тече вода, понякога цели потоци. Откъснатата по този начин от земята ледена маса, лежаща върху наклонена плоскост, се понася надолу благодарение на собствената си тежест.

Понякога се раздвижва само една малка част от глетчера; там, където той се откъсва, се образува пукнатина. В други случаи се размърдва и ледът, който се намира от другата страна на пукнатината и я затваря. Причина за свличане на ледника може да бъде и необикновено топло лято или падане на някоя лавина. Събарянето на планинска урва също може да тласне глетчера надолу.

Тежестта на нашите трима ловци едва ли би могла да предизвика раздвижване на ледника повече, отколкото би сторило това едно гъше перо. Но твърде е възможно гнайсовият блок, който им послужи за мост, едва да се е крепял на мястото си, когато те минаваха по него. Огромният камък не е бил здраво свързан с леда, тъй като там, дето е лежал, навярно ледът е бил поразтопен. Както докосването на перце може да раздвижи стрелката на чувствителни везни, така и тяхното преминаване на каменния мост навярно е причинило някакво размърдване, от което е последвало падането на камъка в пропастта.

Тоя огромен блок, паднал в пукнатината и забил се в нея като клин, навярно е раздвижил оная част от глетчера, която и без това едва се е държала на мястото си и е била готова всеки миг да полети надолу.

В този момент нашите пътешественици не се и запитваха дали наистина имаха някакъв дял за това необикновено явление. Те бяха премного изплашени от резултата, за да размишляват върху причината. Един след друг те се качваха на канарата и със собствените си очи виждаха, че пропастта се е разширила, каменният мост – изчезнал, а пътят им – затворен. След малко те дръзнаха да се приближат до страшната бездна. За да могат да я разгледат по добре, изкачиха се на една стръмнина.

От там можеха да надникнат в пукнатината. Отворът ѝ беше широк няколко ярда, а дълбочината ѝ изглеждаше да има стотици фута.

Нямаше никаква възможност да се направи мост. Изчезнаха всичките им надежди да се върнат обратно по глетчера. Изпълнени с ужасни предчувствия, те извърнаха глави и започнаха да се изкачват към горния край на клисурата.

Те напредваха с неуверени стъпки и или не говореха, или тихичко си шепнеха. Оглеждаха се наляво и надясно и загрижено се визираха в черните скали, които се издигаха от двете страни – намръщени и строги – като стени на затвор. Не се виждаха никакви издатини, нито вдлъбнатини, нито пък някакви пукнатини, които да им помогнат да излязат от тази мрачна долина. Скалите, отвесни и гладки, съвсем не даваха възможност да стъпи човешки крак на тях. Те бяха достъпни само за орлите и другите птици, които кряскаха и пискаха над главите на нашите приятели.

И въпреки това ловците не губеха надежда. Разумът не отстъпва пред отчаянието, докато не проучи всички възможности. А те все още не бяха убедени, че наистина няма никакъв излаз от долината и затова не се отчайваха.

Като вървяха нагоре, те забелязаха следите на мускусния елен, но не вече пресни, а вчерашни следи.

Надеждата им се възвърна и те с радост тръгнаха по тия следи. Ала това не беше радостта на ловец, който очаква скоро да настигне плячката си. Не, тъкмо обратното. Въпреки че бяха гладни, те се страхуваха от дивеча – ужасяваха се само от мисълта, че могат да открият пресни следи от него.

Това може да ви позачуди, но то е лесно обяснимо. Те си мислеха, че ако в горния край на долината има някакъв изход, еленът би избягал през него: Ако ли не, тогава те скоро биха го видели, а такава среща би ги разочаровала повече от всичко друго.

Но надеждата им растеше с всяка измината стъпка. Върху ледника не се виждаха никакви пресни следи, а старите продължаваха право нагоре. Животното не бе се спирало, не бе се отбивало нито наляво, нито надясно. Беше вървяло все направо, устремено сякаш към някакъв изход, известен му от по-рано. Тук-таме само е било принудено да заобикаля пукнатини в леда или огромни камъни, които са препречвали пътя му.

С разтуптени сърца пътешествениците продължаваха да вървят, като оглеждаха скалите от двете страни или пък отправяха поглед напред.

Най-послед дойдоха почти до края на клисурата – оставаха им само някакви стотина крачки, а още не забелязваха никакъв изход. Скалите се

издигаха все тъй високи, стръмни и гладки – отляво, отдясно и пред тях. И нищо ново не ги зарадва – нито пробив, нито пътека.

Но къде ли е отишъл еленът? По скалата не се виждаха никакви издатини. На една страна лежаха повалени няколко откъртени канари. Дали не се е скрил зад тях? Ако е там, скоро щяха да го намерят.

И те почнаха внимателно да се приближават нататък. Пригответяха си и оръжието за стрелба. Гладът ги подтикваше да вземат тези мерки, въпреки че се опасяваха от срещата с елена.

Изпратиха Гаспар да огледа канарите, а Карл и индусът останаха назад, за да спрат елена, ако той реши да избяга надолу из клисурата.

Гаспар се приближаваше особено предпазливо. Той пълзеше безшумно към огромните камъни и като стигна до най-големия от тях, вдигна глава и погледна над него.

Зад камъка нямаше никакъв елен, нито пък никакви следи по снега. Гаспар мина зад друг камък, после зад трети и четвърти. По този начин той се намери на съвсем ново място, близо до горния край на урвата; оттам можеше да разгледа повърхността на целия глетчер.

Никакъв елен не се виждаше. Но друга гледка – много по-приятна и от цяло стадо елени, зарадва погледа му. Тозчас радостен вик се изтръгна от гърдите му.

Той изскочи зад канарите, втурна се надолу по урвата, като викаше с все сила:

– Насам, братко! Спасени сме! Има проход! Има проход!

Глава XXIV САМОТНАТА ДОЛИНА

И наистина имаше проход, който се откриваше между скалите като широка врата. Ловците не бяха го видели досега, защото тясна урва завиваше малко надясно, преди да завърши с прохода; а този завой отдаече изглеждаше като самия край на долината.

Като извървяха стотина ярда от завоя, те стигнаха до широкия отвор между скалите и тутакси пред очите им се откри гледка, която изпълни сърцата им с радост и възхищение.

Може би никъде в света не биха видели по-забележителна картина. Точно пред тях, надолу от мястото, дето стояха, се простираше чудна долина. Тя беше почти кръгла, с обиколка повече от три мили. В средата имаше езеро, неколкостотин ярда в диаметър. Цялата долина беше равна, малко по-висока от равнището на езерото, покрита със зелени поляни, изпъстрена с красиви шубраци и малки горички с разкошни и разнообразно обогрени листа. Цели стада говеда и елени пасяха по зелените ливади или скитаха край храсталаците, а ята диви патици си играеха из сините води на езерото.

Тъй уредена, като градина, беше тази самотна долина; че погледите на нашите пътешественици неволно зашариха по нея, за да открият някое човешко същество или човешко жилище. И те останаха много изненадани, като не забелязаха нито къщи, нито хора. Очакваха да открият някакъв старинен замък или разкошен палат, който да отговаря на този прекрасен парк. Търсеха да видят сред дърветата комини с извиващ се нагоре дим. Ала нищо подобно не се забелязваше. Имаше дим, но той съвсем не идеше от огън. Някаква бяла мъгла се издигаше откъм единия край на долината и се виеше нагоре като тънка пара. Това ги изненада и озадачи. Не можеха да разберат какво точно е това, но знаеха, че не е дим от огън.

Долина с такива размери, с езеро в средата, със зелени ливади и дървета, пасящи стада, диви патици – всичко това би могло да се види и другаде. Такива места се срещат навсякъде по земното кълбо, без да бъдат смятани за необикновено забележителни. Не гореописаните неща Ни накараха да наречем мястото едно от най-забележителните на света. Не! Неговата забележителност се криеше в нещо друго, а именно в тъмния пояс, почти еднакво широк навсякъде, който обкръжаваше долината

като някаква исполинска ограда. След по-внимателно разглеждане сана ясно, че този тъмен пояс е цяла редица скали, които се издигаха направо от долината. С други думи, долината беше обградена от стръмни скали. Отдалече те изглеждаха само няколко ярда високи, но това беше измама на окоето.

Над тъмната линия се виждаше и друг пояс, който обкръжаваше долината. Това бяха стръмните склонове на голи, неприветливи планини, а високите снежни върхове на тия планини образуваха трети пояс. На места тези върхове изглеждаха като подпорни греди на някой покрив, а на други – като заоблени кубета или остри конусообразни чуки, които се забиваха в небето високо над линията, откъдето започваше вечният сняг.

Не се виждаше никакъв друг вход към тази чудновата долина освен прохода, в който се намираха сега нашите пътешественици, а тъй като той беше изпълнен с лед, равнището му се издигаше високо над самата долина. По едно стръмно нанадолнище, покрито с огромни отломъци от паднали скали – морената на самия ледник, – можеше да се слезе в долината.

Тримата ловци постояха няколко минути в прохода и наблюдаваха тази необикновена картина, обзети от чувство на възхищение, учудване и страх. Слънцето току-що изгрываше над планината и лъчите му, падайки върху кристалния сняг, се отразяваха с всички цветове на дъгата. Самият сняг на някои места имаше розов цвят, а на други беше изпъстрен със златисти оттенъци. Езерото – тук леко развълнувано от разигралите се птици, там гладко и спокойно – отразяваше в синия си диск белите върхове на планините, тъмния пояс, образуван от близките скали, и зелената растителност по брега.

Карл Линден би могъл с часове да наблюдава тая приказна картина. Гаспар по природа беше по-груб, но и той бе омаян от нейната красота. Дори и ловецът на равнината – жителят на палмовите долини и тръстиковите полета – трябваше да признае, че никога не беше виждал такъв вълшебен пейзаж. И тримата бяха добре запознати с индуските поверия относно Хималайските планини. Туземците вярват, че боговете им живеят в самотни долини, сред непроходими върхове. В този момент и ловците бяха готови да повярват в това. Сигурно някои от тия божества – Вишну или Шива, пък дори и самият Брахма, обитават долината, която се намираше пред тях.

Но поетическите и отвлечени мисли скоро напуснаха нашите пътешественици. И тримата бяха гладни – гладни като вълци – и главната им

грижа сега беше как да уталожат глада си.

Ето защо те напуснаха прохода и започнаха да се спускат към долината.

Глава XXV

ГРУХТЯЩИТЕ БИКОВЕ

Наоколо се виждаха няколко вида животни, но както би трябвало и да се очаква, нашите гладни ловци предпочетоха най-близкия лов. А по една случайност най-близкият лов се оказа и най-едрият, при все че в стадото имаше дивеч с различни размери – едни бяха едри колкото волове, а други – Колкото нюфаундлендско куче. Около една дузина от тия животни бяха навярно от един вид и разликата в големината и в други отношения се дължеше на възрастта и на пола им.

Но какви животни бяха те, никой от тримата ловци не можеше да каже. Дори и Осару не можа да ги познае. Той никога не беше виждал подобни същества из равнините на Индия. На всички беше ясно обаче, че те принадлежаха към рода на тъй наречените Bovidae.

На първо място личеше големият масивен бик, патриархът на стадото, висок почти колкото кон, а може би и по-висок – ако се мери от върха на внушителната гърбица между раменете му. Извитите му настрани рога се подаваха сред куп гъсти къдрави косми и му придаваха страшен вид, тъй характерен за животните от рода на бизоните. Но най-съществена особеност представляваше дългата свилоподобна козина, която висеше от страните му, от хълбоците и врата му, от корема и от бедрата му и почти се влачеше по тревата. Това правеше животното да изглежда късокрако, за което спомагаше и огромната дебелина на самите му крака.

Карл не можеше да не забележи в стария бик значителна прилика с мускусния бик, който се среща в Америка; това животно той познаваше от препарирани екземпляри в музеите. Той забеляза обаче, че в едно отношение мускусният бик коренно се различава от животното пред него, а тая разлика се състоеше в опашката. Мускусният бик почти няма опашка или по-право – неговата опашка е толкова малка, че едва се забелязва сред дългата козина, която покрива тялото му; докато странното животно пред него имаше дълга опашка, която се развяваше надолу, гъста и буйна като опашката на някой кон. Отдалече кожата на това животно изглеждаше черна, но всъщност тя беше тъмношоколадова; опашката обаче беше бяла като сняг и тая противоположност в цветовете правеше животното да изглежда още по-особено.

Виждаше се само един едър бик – очевидно вождът и господарят на

цялото стадо, което се състоеше от крави и телета. Кравите бяха доста по-дребни, почти на половината колкото бика, рогата им бяха по-малки, а опашката и козината – по-къси и не така гъсти.

Младите бяха на различна възраст – от полувъзмъжалите бичета и юници до наскоро родените теленца, които си играеха по тревата и подскачаха около майките си. Имаше една особеност и в тия малки създавания. Дългите косми по ребрата и хълбоците им още не бяха се появили, а късата им козина беше черна и къдрава, също като на някое испанско или нюфаундлендско куче. Отдалече те много приличаха на кучета и човек лесно би помислил, че това е стадо биволи, сред които тичат няколко черни кучета.

– Каквито и да са тия животни – забеляза Гаспар, – изглежда, че ги бива за ядене. Месото им сигурно е като говеждо.

– Говеждо, еленово или овнешко, едно от трите – добави Карл.

В този момент Осару много не придиряше; и вълче месо би му се сторило вкусно.

– Трябва да ги издебнем някак си – продължи Карл. – Няма как да се приближим до тях, освен да пропълим през онзи храсталак.

И той посочи към една горичка, близо до която пасяха животните.

Гаспар и Осару приеха това предложение; тримата ловци бяха вече в най-ниската част на долината и предпазливо се прокрадваха напред.

Те лесно стигнаха до горичката, а после, като пълзяха безшумно през ниските шубраци, излязоха на другия ѝ край, който беше най-близо до пасящото стадо. Храстите бяха вечно зелени рододендрони и образуваха отлично прикритие за дебнене на дивеч. Стадото все още не беше нито чуло, нито видяло, нито пък подушило приближаващия се неприятел. Животните бяха много далече, така е Осару не можеше да им стори нищо със стрелите си; ала те можеха да бъдат достигнати с карабината и с двучевката, която беше заредена със сачми за едър дивеч.

Карл прошепна на Гаспар да избере едно от телетата за първия си изстрел, а сам той щял да се прицели в някое по-едро животно.

Бикът се намираще по-далече и не можеше да бъде достигнат нито с куршум, нито със сачми. Той стоеше настрана и очевидно изпълняваше ролята на страж, макар че този път не се оказа много бдителен пазач. Но той изглежда заподозря, че не всичко е в ред, защото малко преди ловците да стрелят, сякаш се разтревожи, заудря земята с огромните си копита и издаде странен звук, наподобяващ грухтенето на шопар. Приликата беше наистина голяма; нашите ловци за миг помислиха, че някъде наблизко има прасета и се огледаха, за да открият къде са.

Нов същия миг разбраха, че бикът грухти, и без да мислят повече, вдигнаха пушките си и стреляха.

Гърмежите отекнаха в долината и тоз час цялото стадо, предвождано от бика, се втурна да бяга в галоп през равнината. Но не всички избягаха. За голяма радост на ловците едно теленце и една от кравите останаха прострени върху зелената морава. Тичешком ловците напуснаха своето прикритие и застанаха победоносно до поваления дивеч.

Те си размениха само няколко думи. Решиха да опекаат най-напред телето, за да уталожат глада си. Но току-що бяха почнали да дерат кожата му, до ушите им достигна силно, продължително грухтене. Като вдигнаха глави, видяха, че към тях с всички сили тича едрият бик с наведена до земята глава и с пламнали от гняв и мъст очи. Той се бе оттеглил наблизко, мислейки си навярно, че цялото му семейство е с него; но след като бе разбрал, че две глави от стадото липсват, сега се връщаше, за да ги спаси или да отмъсти за тях.

Колкото и непознато да беше животното за тримата ловци, те не можеха да не разберат доблестта и смелостта му. Огромното му тяло, дивите му космати гърди, извитите му рога, погледът му, пълен с жажда и мъст – всичко показваше, че е силен и опасен неприятел. Никой от ловците дори и за миг не помисли да излезе насреща му, а само подвикваха един на друг да бягат, да се спасяват и хукнаха, колкото им държах краката.

Отправиха се към гъсталака, но ако разчитаха само на ниските храсти, едва ли щяха да се спасят. Огромното животно, което ги преследваше, би минало през шумака като пред някоя ливада. И наистина бикът се нахвърли върху храстите, утърпа ги, повали ги на всички страни и непрестанно грухтеше като някой разярен глиган.

Случайно между храстите растяха и няколко високи дървета, по които за щастие човек лесно можеше да се изкачи. Тримата ловци нямаха нужда от съвет какво да правят при тия обстоятелства. Всеки следваше собствения си инстинкт, а инстинктът им подсказа всеки да се намери по-скоро на някое дърво, където би бил в безопасност, защото врагът им беше с копита, а не с лапи и не можеше да се катери.

Няколко минути бикът продължаваше да грухти и да атакува храстите, да се впуска напред и назад сред шубрака, но като не намери никой от ловците, той се върна на ливадата при убитите животни. Приблужи се най-напред до кравата, после до телето, след като няколко пъти отиде ту до нея, ту до него, докосна телата им с широката си муцуна, като продължаваше да грухти, само че по-жаловито, отколкото преди.

След като повтори това няколко пъти, бикът вдигна глава, мрачно огледа цялата ливада и затича в тръс натам, накъдето бе заминало стадото.

Колкото и гладни да бяха нашите ловци, все пак измина доста време, преди да се решат да слязат от дърветата, на които се бяха качили. Но в края на краищата гладът победи. Те слязоха, прибраха оръжието, което бяха захвърлили, докато бързаха да се качат на дърветата, напълниха отново пушките си и се върнаха при убития дивеч.

Ловците завлякоха телата на убитите животни близо до горичката, така че да могат по-лесно да се доберат до гостоприемните дървета.

Одраха телето, запалиха огън, изпекоха няколко котлети върху жаравата и бързо-бързо ги излапаха. През целия си живот нито един от тримата не беше ял токова вкусно телешко месо. Така им се стори не само защото бяха много гладни, но защото месото наистина беше вкусно. Сега вече знаеха какво месо ядяха. Знаеха какво животно бяха убили. Открили бяха тайната по особен начин. Докато бикът лудуваше из хресталака, Осару – от дървото, на което се беше качил – имаше възможност добре да го поразгледа. Една част от тялото на бика направи особено впечатление на Осару и той я позна като стар приятел, а именно – опашката. Да, той не можеше да сбърка. Много такива опашки бе премятал в ръцете си още на младини. Колко мухи бе прогонвал и убивал той с такава опашка и затова би я познал, дори ако беше я видял израснала на някоя риба!

Когато се върнаха при плячката си, Осару посочи към опашката на убитата крава и въпреки че тя не беше тъй рошава и дълга като на бика, индусът погледна многозначително към двамата братя и извика: – Сега знам вече, сахиби. Това е чоури.

Глава XXVI

ЯКЪТ

Осару искаше да каже, че познава опашката, но за животното, на което тя принадлежеше, той знаеше толкова, колкото знаеше за някой змей или за някоя комета. За Осару опашката беше „чоури“, тоест мухогонка или вещь, с която хората из горещите области на Индия пропъждат мухи, комари и други насекоми. Осару я позна, защото често беше употребявал такава опашка, за да вее на стария сахиб, господаря, при когото слугуваше в дните на ранното си детство.

Думата „чоури“ обаче извика у младия ботаник цял рой мисли и представи. Той знаеше, че индийските „чоури“ се внасят през Хималаите от Китай и Тибет и че са опашки на известен вид рогат добитък, развъждан из тези страни и познат под името як или тибетско грухтящо говедо. Не ще и съмнение тогава, че убитите животни са именно якове.

Предположението на Карл беше съвсем вярно. Те бяха попаднали на стадо якове, тъй като се намираха в област, където тия животни се срещат в диво състояние.

Линей нарече това животно *Bos gruniens* или грухтящ бик, след като се е убедил, че то е от рода на биковете. Наистина трудно би могло да се намери по-подходящо име. Но то не задоволило съвременните кабинетни природоизпитатели, които открили известна разлика между него и другите говеда и дошли до заключението, че за този единствен вид трябва да създадат нов род в зоологията и по този начин да направят нейното изучаване по-трудно. Наистина някои от тези господа биха искали да създадат отделен род за всеки отделен вид и дори за всяка разновидност – а цялото тази невъзможна класификация води, разбира се, до увеличаване списъка на трудните имена и объркване на понятията.

От голяма полза за студента, както и за обикновения читател, е когато научното название на едно животно дава известна представа за неговия характер или за неговите отличителни белези, а не само да бъде латинизираното име на Смит или Браун, Хофеншауфер или Вислизенус; и това название би трябвало да бъде същевременно типичното название на животното. Жалко е, когато животни от един род, различни от всички други родове, какъвто е случаят с рода „говеда“, се разпокъсват от страна на капризни систематизатори в разни *Bos bubalus*, *bison*, *апоа*, *роерhagus*, *овbios* й Други подобни. В резултат на такова подразделение

мнозина читатели, които не са естествоизпитатели, а дори и някои, които са, се объркват от големия брой имена и съвсем не придобиват ясна представа за споменатото животно. Всичките тия названия биха били много по-уместни като видови имена, например *Bos bubalus*, *Bos bison*, *Bos gruniens* и тъй нататък; тяхното употребяване по този начин би било много по-полезно и по-практично. Разбира се, ако имаше много видове животни от всеки гореспоменат род, тогава тяхното по-нататъшно подразделение би било желателно и удобно. В дадения случай обаче от всеки род има само по един или два вида, например мускусният бик (*Ovibos*) и якът или грухтящото говедо. Защо е нужно тогава да се увеличава броят на техните имена?

Тия привърженици на подробното систематизиране обаче, недоволни от родовото наименование, даденост големия учен Линея, са си позволили да променят името от *Bos gruniens* на *Poephagus grunies*, което – доколкото ми е известно – значи „грухтящ метликоед“ или животно, което „грухти и яде тревата метлица (поа)“. Това наистина е едно тдяно наименование, при все че навярно има и други видове рогат добитък освен яковете, които си позволяват от време на време лука да си хапнат от тревата поа.

Както и да е, но якът или грухтящото говедо, или „метликоедът“ – наричайте го, както си искате, е много интересно и много полезно животно. То се среща из Тибет и някои съседни страни не само в диво състояние, но и опитомено и поставено в служба на човека. Всъщност за жителите на високите студени области, на север от Хималаите, якът представлява това, което е камилата за арабите, или северният елен за обитателите на Лапландия. От неговата дълга кафява козина тибетските жители приготвяват тъкани за палатките си и плетат здрави въжета. От кожата му правят гьон. На гърба си якът пренася готовата за продан стока, както и разни други материали, а понякога носи и своите господари, когато те искат да поюздат; с плещите си пък якът тегли ралото и колата им. Месото му е здрава и вкусна храна, а млякото, употребено като мляко, сирене или масло, е всъщност главната храна на населението на Тибет.

Опашките на яковете са ценен търговски предмет. Изнасят ги в равнините на Индия, където се употребяват за различни цели, най-често като „чоури“ или мухогонка, както вече отбелязахме. Монголците ги носят върху шапките си като знак за отличие, но само главатарите и видните велможи се ползват от тази привилегия. В Китай мандарините ги носят със същата цел, боядисани обаче яркочервено. В Индия или в

Китай човек може да получи добри пари за една хубава дълга опашка на як.

Има няколко породи якове. На първо място стоят истинските диви якове, каквито нашите пътешественици срещнаха. Те са много по-едри от опитомените домашни породи, а биковете им се отличават с голяма сила и свирепост. Ловът на якове е свързан със смъртоносни рискове и опасни стълкновения и е възможен само с помощта на едри кучета и бързи коне.

Опитомените якове се делят на няколко групи – якове за впрягане, за ядене и тъй нататък. Не на всички кожата е тъмнокафява, както е на дивите якове; срещат се и светлокестеняви, пъстрочервени и дори чисто бели якове. Преобладаващият цвят обаче си остава тъмнокафявият или червеният с бяла опашка. Месото на младите е най-вкусното телешко месо в света, но когато отнемат телето от майката, тя спира да дава мляко. В такъв случай донасят ѝ крачето на закланото теле или напълнената му с плява кожа, та започва да ги ближе и да изразява радостта си с къси груктения като свиня и захваща отново да дава мляко.

Като товарно животно якът може да пропътува двадесет мили на ден, носейки на гърба си два чувала ориз или сол или пък четири до шест дебели чамови дъски, прикрепени от двете му страни. Туземците обикновено продупчват ушите на своите якове и ги украсяват с алени пискюли, направени от вълнена прежда.

Истинската родина на яка са високите студени полета на Тибет и Монголия и дори още по-високите планини на Хималаите, където той се храни предимно с трева и дребна острица. Той обича да пасе по стръмнините и да се завира между скалите, а любимите му места за почивка или сън са усамотените каменисти върхове, където свободно ги обливат слънчевите лъчи. Отведат ли го в по-топли страни, той започва да линее и скоро умира от някаква болест на черния дроб. Аклиматизирането на яка в много европейски страни навярно би било възможно, стига с това да се заемат тези, които единствено имат възможност да проведат правилен опит, с други думи, самите правителства на тия страни. Но тираниите на света никога не се занимават с такива общополезни начинания.

Глава XXVII СУШЕНЕ НА МЕСО

Месото на телето як се услади много на нашите пътешественици и те изядоха една четвърт от него. След закуска ловците се посъветваха какво да правят по-нататък. Разбира се, те бяха вече решили да отделят няколко дни за лов на растения в тази красива долина. От това, което беше успял да види, Карл не се съмняваше, че флората ѝ е богата и разнообразна. И наистина, докато минаваше през хресталака, той беше забелязал множество интересни видове, съвсем нови за него, а сигурно щеше да открие и други – неизвестни за ботаническия свят. Тези мисли го изпълниха с радостни надежди, през ума ми минаха светли видения за бъдещи, успехи в полето на неговата любима наука и той се почувства доволен и щастлив.

Необикновеното месторазположение на долината, изолирана от други плодородни почви, заобиколена отвсякъде с високи снежни планини и запазена от всякакви ветрове, го караше да очаква, че в нея ще открие също така необикновена растителност. Между другите рядкости той бе забелязал и няколко тропически растения, макар че долината се намираще на повече от петнадесет хиляди фута над морското равнище, а заснежени върхове, които се издигаха над нея, бяха едни от най-високите в Хималаите. Тия тропически растения го озадачаваха доста много, имайки предвид височината, на която беше ги открил; мисълта, която го занимаваше сега, беше да разбере на какво се дължи това необикновено явление.

А и Гаспар се зарадва, когато узна, че брат му желае да останат няколко дни в долината. Той не се интересуваше толкова от редки растения, но бе успял да забележи, че наоколо е пълно с дивеч, а той обичаше да ловува.

Може би Осару тъгуваше за топлите равнини, за палмовите горички и тръстиковите шубраци, но той също обичаше лова и с удоволствие би прекарал няколко дни из този край. Още повече че в долината беше сравнително по-топло, отколкото в местата, из които бяха пътували напоследък. Наистина разликата в температурата беше толкова голяма, че и тримата пътешественици се почудиха, но си обясняваха това странно явление с обстоятелството, че долината се намираще на завет.

Решили да останат за няколко дни, те трябваше преди всичко да си

осигуряват храна. Дивеч наистина имаше, в изобилие, но кой знае дали винаги ще могат да го случат... А тъй като месото на убитата крава можеше да им стигне за няколко дни, не биваше да го оставят да се развали, а трябваше час по-скоро да се погрижат за него и да го запазят.

Без повече приказки те се заеха да консервират месото. Без сол тази задача би изглеждала трудна за един европеец, но Осару беше жител на тропиците, дето солта е недостатъчна и скъпа, и затова той знаеше други начини за запазване на месото. Той знаеше как да го изсуши по един особен начин, наречен „джърки“. Това беше проста операция – месото се нарязва на тънки резени, които се окачват по клоните на дърветата или се разстилат на някоя скала, а слънцето извършва останалото.

Случи се обаче, че през този ден слънцето не грееше много силно и времето не беше достатъчно топло за сушене на месо. Но Осару не се предаваше тъй лесно. Той знаеше какво трябва да направи в такъв случай; известно му бе, че месото може да бъде изсушено не само на слънце, но и на огън и веднага се зае да използва тази възможност. Осару събра голям куп дърва, запали буен огън и окачи месото наоколо върху нарочно забити в земята пръчки, достатъчно близо до огъня, за да бъде то изложено на топлината и пушека, но не и толкова близо, че да се опече или изгори. Осару уверяваше приятелите си, че месото, като повиси така край огъня ден-два, ще бъде опушено и изсушено – готово да се запази цели месеци, без да има нужда дори и от една щипка сол.

Одирането на кожата, нарязването на месото, приготвяването на сушилня от тънки колове и пръчки и окачването на резените по тях – всичко това отне на тримата по няколко часа, така че когато привършиха работата, беше вече пладне.

Трябваше да си приготвят обяд и да се нахранят, а това им отне почти цял час. И макар че още не беше се стъмнило, те бяха толкова уморени и толкова им се спеше след безсънната нощ, прекарана върху скалата, че се почувстваха много щастливи, когато се изтегнаха на земята край огъня.

Като наближи нощта и въздухът стана студен, те почнаха да зъзнат и сега за пръв път се сетиха за одеялата си и за някои други вещи, които бяха оставили на последното място, дето почиваха. Но само си спомниха за тях с въздишка, тъй като не можеха вече да се върнат при тях – пътят им беше затворен. Навярно трябваше доста да избиколят планината, докато стигнат до предишния си бивак.

Осару беше измислил с какво да замени поне едно от одеялата. Той бе опънал кожата на яка върху дървена рамка и я бе поставил близо до

огъня, така че преди да се стъмни, тя беше достатъчно суха, за да може поне един от тях да се завие. И наистина, когато Гаспар се омота в това необикновено одеяло с козината навътре, спа така приятно и дълбоко, както не беше спал никога през живота си. Той сам призна това.

И тримата добре си отпочинаха, но ако само знаеха какво откритие ги очакваше на сутринта, сънят им нямаше да бъде толкова дълбок, нито сънищата им – толкова приятни.

Глава XXVIII

ТОПЛИЯТ ИЗВОР

Закусиха с варено месо и го поляха с няколко глътки вода. Нямаха дори и канче за вода, затова трябваше да коленичат и да пият направо от езерото. Водата беше бистра, но не толкова студена, колкото можеше да се очаква на такава височина. Това им беше направило впечатление още предишния ден, но едва сега изказаха учудването си от топлината на водата. Нямаха термометър, за да проверят температурата ѝ, но очевидно тя беше много по-висока, отколкото тази на въздуха.

Откъде идеше тая вода? Сигурно не от топящите се снегове – тогава тя би била по-студена. Дали нямаше някакъв извор наблизо? Може би топъл извор?

Това беше твърде възможно, понеже – колкото и странно да изглежда – из Хималаите често се срещат топли извори, които извираят понякога сред леда и снега, и то на високо разположени места.

От това, което беше чел за подобни извори, Карл дойде до заключението, че може да съществува такъв извор и в тази долина. Иначе как би могла водата да бъде толкова топла?

Сега те си спомниха, че предишната сутрин бяха забелязали някакъв особен облак или пара, която се носеше над върховете на дърветата в единия край на долината. Парата се виждаше само от височината, където бяха застанали тогава, но те бяха запомнили посоката, в която я видяха, и сега тръгнаха нататък.

Скоро стигнаха там и намериха точно това, което очакваха. От скалите пред тях извираше топла вода и клокочеше надолу към езерото. Гаспар си потопи ръката, ала тутакси я отдръпна и извика от болка и изненада. Водата беше почти вряла.

– Чудесно! – извика той. – Това се казва удобство. Ако само имамхе чаши... Чайник не ни трябва! Ето ви топла вода през всяко време!

– Да! – възкликна Карл, като потопи пръсти в горещата вода. – Ето защо климатът в тая долина е топъл, а растителността – буйна и разнообразна; ето защо тук се срещата и тропически растения. Предполагах, че има някаква подобна причина. Погледнете, там растат магнолии! Интересно, нали? Не бих се учудил, ако пред нас се изпречи и някоя палма или бамбук.

Но в това време погледите и на тримата се откъснаха от топлия

извор. Едър красив елен се зададе насреща им и като стигна на около двадесет ярда от тях, спря се, застана на едно място и няколко секунди разглежда пришълците.

Не можеше да има никаква грешка – животното беше елен. Дългите му разклонени рога не оставаха място за съмнение. На ръст беше горедолу колкото европейски рогач, с почти същите разклонени рога. По цвета на кожата – сивочервеникав, с бяло петно около опашката – както и по общ външен вид размери той приличаше твърде много на английски елен. Всъщност това беше азиатският представител на този род елени, известен на природоизпитателите под името Валихски елен.

Като забеляза тримата мъже, застанали край извора, животното повече се изненада, отколкото уплаши. Може би те бяха първите човешки същества, към които отправяше поглед. А не знаеше дали те ще се окажат приятели или врагове.

Наивно същество! Не му остана време да размишлява по този въпрос. Срещу него бе насочена пушка и след миг то се просна на земята.

Тази работа свърши Карл, тъй като Гаспар със своята двуцевка беше застанал по-настрана. И тримата се впуснаха да приберат плячката, но останаха неприятно изненадани: еленът се изправи отново на крака и отскочи към храсталака. Фриц се втурна подир него. Ловците видяха, че еленът тича на три крака – беше ранен в един от задните крака, който се влачеше по земята.

Ловците тръгнаха подир него, с надежда скоро да го настигнат. Но когато излязоха от гъсталака, видяха, че той подскача на три крака в подножието на скалите, а кучето все още не беше го настигнало. Еленът не беше далече от мястото, където бе ранен, защото топлият извор беше близо до скалите, които обграждаха долината. Кучето тичаше след елена, а ловците го следваха колкото можеха по-бързо. Карл и Осару се движеха в подножието на скалите, а Гаспар – по-отстрани, за да пресече пътя на рогача, ако той се опита да свърне отново към езерото.

Така те изминаха повече от половин миля, без да зърнат животното. Най-после силното лаене на Фриц ги предизвести, че еленът е настигнат и навярно поставен в затруднено положение.

И така беше. Фриц бе задържал елена край един шубрак, но щом видя ловците, рогачът бързо се отскубна, втурна се сред храстите и пак изчезна от погледа им.

Извървяха още половин миля преди да видят отново животното; кучето го беше притиснало за втори път. Но както и по-рано, щом се зададоха ловците, еленът неусетно се мушна в храстите и отново изчезна.

Срамно щеше да бъде да изпуснат такъв добър лов, и то когато беше почти в ръцете им, затова нашите пътешественици решиха да продължат гонитбата, дори ако това им отнеме и целия ден. Карл имаше и друга причина, за да преследва дивеча. Той беше човек с нежно, милостиво сърце и понеже бе забелязал, че куршумът е счупил бедрената кост на животното и в края на краищата то щеше да умре от раната си, Карл не искаше еленът да се мъчи с такава бавна смърт, затова искаше да го настигне и сложи край на страданията му. С тая цел, а също и за да се сдобият с вкусно месо, Карл продължаваше да преследва дивеча.

Еленът доста ги поизмори, преди да се появи отново на открито, и пак, за трети път, се изплъзна от ръцете им.

Те започнаха да губят надежда, че ще го настигнат. През цялото време еленът се движеше в подножието на скалите и ловците, тичайки след него, не можеха да не забележат огромните канари, извисили се над главите им, на стотици фута височина – на някои места слабо полегати, но на повечето – отвесни като стени. Вниманието на ловците беше твърде заето с преследването на ранения елен, за да могат по-сериозно да наблюдават и нещо друго; те бързаха напред и само от време на време се спираха, за да си поемат дъх. Шест или седем пъти видяха ранения рогач и Фриц винаги го задържаше, но за своето усърдие той получи само няколко дълбоки рани от рогата на разяреното животно.

Най-после ловците стигнаха до същия отвор между скалите, през който бяха влезли в долината, но дивечът отмина това място и те продължиха нататък след него. Още веднъж силното лаене на кучето им извести, че еленът е принуден да спре и ловците отново се втурнаха напред.

Този път те видяха елена, потънал до хълбоците в един вир. Мястото позволяваше на Гаспар да се приближи на няколко ярда, без да бъде забелязан, и с един изстрел от двуцевката си той сложи край на гонитбата.

Глава XXIX ТРЕВОЖНО ОТКРИТИЕ

Вие сигурно ще си помислите, че нашите пътешественици са останали много доволни от успешния край на лова. Така би било при други обстоятелства. Но в този момент през техните умове минаваха съвсем други мисли.

Когато стигнаха до мястото, където беше повален рогачът и се канеха да го извлекат от вира, вниманието и на тримата беше привлечено от нещо, което ги накара да се обърнат един към друг и да се спогледат многозначително. Това нещо беше топлият извор – мястото, откъдето бе започнало преследването на елена. Сега той лежеше мъртъв на някакви си стотина ярда оттам, където беше ранен за първи път. Този вир беше образуван от самия поток, който течеше от извора към езерото.

Споменахме вече, че ловците си размениха многозначително погледи, когато забелязаха това. И на тримата им стана съвсем ясно, че се бяха върнали там, откъдето бяха тръгнали. Нямаше нужда от много умуване, за да открият и друга истина – че докато преследваха елена, те бяха обиколили цялата долина. Не бяха се връщали назад, нито пък бяха пресичали долината, през цялото време, докато гонеха елена, дори не бяха видели езерото. Нещо повече, Карл и Осару се движеха непрекъснато близо до скалите – кога през гористи, кога през открити места.

Но какво чудно имаше във всичко това? То само доказваше, че долината беше малка, че имаше кръгообразна форма и че всеки би могъл да я обиколи за около час. Но защо това откритие караше нашите пътешественици да стоят като заковани и да се гледат тревожно? Дали бяха изненадани от това, че еленът се бе върнал да умре там, където бе ранен най-напред? Наистина тази негова постъпка беше донякъде странна, но не и чак толкова странна, та да помрачи лицата на тримата ловци. В погледите им се четеше неучудване, а друго, много по-сериозно чувство. Лицата им изразяваха тревога, страх от някаква опасност – още неизяснена, още неопределена. Но каква беше тази опасност?

Така стояха и тримата – Осару бе хванал лъка си, но мислеше за нещо друго; Карл държеше пушката си с приклад, опрян о земята; а Гаспар бе отпразил въпросителен поглед към брат си.

За известно време никой не проговори, но всеки се досещаше за какво мисли другият. Еленът си лежеше недокоснат сред вира и само

рогата му се показваха над водата, а кучето стоеше на брега и лаеше.

Най-сетне Карл наруши мълчанието. Той сякаш говореше на себе си, всецяло отдаден на мислите си.

– Да, отвесни скали навред около нас. Не видях никакъв изход. Наистина има долчинки, но и те като че ли свършват в подножието на същите високи скали. А ти, Осару, не забеляза ли някакъв проход?

– Не, сахиб, аз се страхувах, че долината затворена. Няма излизане от тоя капан, сахиб.

Гаспар не каза нищо. Той беше вървял настрана от скалите и дори от време на време не можеше да ги вижда, понеже дърветата ги закриваха от погледа му. Той обаче напълно разбра значението на братовите си думи.

– Значи ти мислиш, че скалите затварят долината отвсякъде? – попита той брат си.

– Страхувам се, че е така, Гаспар. Не видях никакъв изход, а и Осару също. Макар че не гледах специално за това, аз все пак гледах. Не съм забравил в какво опасно положение бяхме вчера и затова исках да съм сигурен, че то няма да се повтори.

Погледнах в няколко тесни дефилета, които водеха навън от долината, но те всички свършваха с високи, непроходими стени. Вярно, че от тичане подир елена няхах възможност да ги разгледам добре, но сега можем да сторим това. И ако наистина тази долина няма изход, тогава ще сме в лошо положение. Скалите са около петстотин фута високи и са съвсем непристъпни. Хайде, нека узнаем какво ни очаква!

– Няма ли да измъкнем посочи към потъналия във езерото елен.

– Не, нека си стои там, докато се върнем. И ако моите страхове се оправдаят, ще имаме предостатъчно време да се разправяме с него, както и с много още други работи. Да вървим!

След тия думи Карл тръгна напред към подножието на скалите; Гаспар и Осару мълчаливо закрачиха след него.

Те изследваха фут след фут и ярд след ярд надвисналите високи скали. Проучваха основите им, а след това, като се оттегляха малко настрана, разглеждаха ги внимателно до самите им върхове. Не остана нито един овраг, нито една пукнатина, която да не обходят и да не изследват основно. Имаше много такива долчинки, които приличаха на малки морски заливчета – започваха от равнището на самата долина и се връзваха в скалите, оградени отвсякъде с високи гранитни стени.

На някои места скалите буквално висяха над главите на нашите ловци. От време на време те се натъкваха на купища откъртени от

времето канали и разпръснати валчести камъни, някои от които имаха огромни размери – до петдесет фута на дължина, ширина и височина. Срещаха се също така и каменни пирамиди или грамади от канари, натрупани на височина до двеста фута, които се намираха на такова голямо разстояние от скалите, че едва ли бяха паднали сами тъй далече. Може би ледът ги беше занесъл и оставил там, където бяха.

Но никой от ловците нямаше сега настроение да размишлява върху тези необикновени геологически явления. Те отминаха нататък и продължиха своите изследвания. Забелязаха, че скалите не бяха навсякъде еднакво високи. В това отношение те се различаваха, ала за изкачване и дума не можеше да става, тъй като на най-ниските места те едва ли бяха по-ниски от триста фута, докато други части се издигаха на изумителна височина от хиляда фута над долината.

Ловците продължаваха да вървят все покрай скалите, като проучваха внимателно всеки ярд. Неотдавна бяха минали по същия път, но тогава стъпките им бяха по-леки и сърцата по-весели. Сега същата обиколка им отне цели три часа и след тия три часа те се намериха пак в същия проход, през който бяха влезли в долината. И тримата дойдоха до заключението, че – уви! – тази врата е единственият изход от тайнствената долина, единственият, по който можеше да мине човешки крак. Самата долина наподобяваше кратера на някой изгаснал вулкан, чиято лава е изтекла през тази дупка, оставяйки след себе си празен „басейн“.

Ловците не тръгнаха към ледника. Те знаеха вече, че в тази посока за тях няма спасение.

Застанали пред прохода, те видяха как бялата пара се виеше над топлия извор. Видяха и останалата част от стръмните скали, които се простинаха зад извора. Това беше най-високият и най-непроходимият дял.

Тримата седнаха върху камъните и седяха няколко минути мълчаливи, обзети от пълно отчаяние.

Глава XXX

ПРОЕКТИ И ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ

Смелите хора не изпадат лесно в отчаяние. А Карл беше смел. Гаспар – макар и още момче – беше смел като истински мъж. Смел беше и Осару – доколкото можеха да бъдат смели хората от неговата раса. Окото му дори не би мигнало пред обикновена опасност – схватка с някой тигър, гаял или мечка, но като всички индуси и той беше надъхан с разни суеверния. Той например твърдо вярваше, че някое божество се е настанило в тая долина и че те и тримата ще бъдат наказани, задето са нахълтали в светата му обител. В това негово убеждение нямаше нищо особено. То бе едно от многото обикновени поверия, присъщи на хората от неговата религия и неговата раса.

Като оставим настрана страховете му, произхождащи от суеверия, Осару не се предаваше лесно в ръцете на съдбата. Нещо повече, той беше готов духом и тялом да вземе участие в изпълнението на какъвто и да е план, който би помогнал на неговите спътници да избягат от тази долина, принадлежаща на някого от тримата богове – Брахма, Вишну или Шива.

Нашите ловци мълчаха и мислеха как да се измъкнат оттук; Осару беше загрижен не по-малко от Карл и Гаспар.

Но колкото и да напругаха умовете си, нищо осъществимо и практично не можеха да измислят. Скалите бяха високи петстотин фута. Как биха могли да ги изкачат?

Да направят някаква стълба? Абсолютно невъзможно. Никаква стълба не би могла да достигне и четвърт от такава височина. Едва ли биха им помогнали въжета, дори ако ги имаха. Те биха могли да им послужат, ако трябваше да се спускат надолу по скалите, но за изкачване – биха се оказали съвсем безполезни.

Мина им през ума и мисълта да издълбаят стъпала в скалата и по тях да се изкачат нагоре. На пръв поглед това предположение може да се стори лесно осъществило. Но ако вие бяхте на мястото на нашите пътешественици – седнали като тях пред намръщената гранитна скала – и някой ви кажеше, че трябва да я изкачите, като издълбаете дупки в стоманената ѝ твърд само с голите си ръце, и вие бихте се отказали и изпаднали в отчаяние. Това се случи и с тях – тая мисъл изхвъркна от ума им в същия момент, в който се беше появила.

С часове седяха те и обмисляха какво да предприемат. Какво ли не биха дали за чифт крила – крила, с които да се понесат над стените на този ужасен затвор!

Всичките им размишления завършиха безрезултатно. Най-после те станаха и се отправиха, мрачни и унили, към мястото, където се бяха спрели да стануват.

И като че ли нарочно за да направят положението им още по-непоносимо, някакви диви зверове – навярно вълци – бяха посетили лагера им през време на тяхното отсъствие и отнесли и последния къс от изсушено месо. Това откритие ги наскърби, тъй като сега повече от всеки друг път те имаха нужда от хранителни продукти.

Оставаше им все още убитият елен. Дали и той не е задигнат? И за да се уверят, забързаха към вира, който се намираще наблизко. За щастие еленът си стоеше във вира, където го бяха оставили – очевидно водата го беше опазила от хищните зверове.

Тъй като мястото, дето бяха нощували, не им харесваше, те завлякоха убития елен близо до топлия извор; там беше много по-удобно за стануване. Одраха кожата му, запалиха огън и след като се навечеряха с прясно печено месо, Осару се зае да приготви останалото месо за сушене по същия начин, по който бе изсушил месото на яка. Само че сега той взе предварително мерки и го окачи така, че да не го достигнат четириногите разбойници. Наистина те така внимателно съхраниха месото, че запазиха дори и кокалите, а за вечеря Фриц трябваше да се задоволи само с вътрешностите на елена.

Въпреки ужасното положение, в което се намираха, Карл, както повечето от неговите съотечественици, продължаваше да бъде благоразумен. Той предвиждаше, че ще трябва да стоят дълго в тази своеобразна долина. Колко дълго – той не си задаваше въпрос, – може би за цял живот! Карл предвиждаше страданията, които ги очакваха – можеше да останат без храна; ето защо нито една хапка не трябваше да се разпилява.

Насядали около огъня, те разговаряха как биха могли да се снабдяват с храна, говореха за животните, които се намираха в долината, колко и какви видове са; за птиците край езерото и из горите; за разните плодове на дървета и растения; за корените, които биха открили в земята – с една дума за всичко, което може да се намери в долината и да им послужи за храна.

Провериха всичките си бойни припаси и се оказа, че са повече, отколкото предполагаха. Големите барутни рогове и на двамата братя бяха почти пълни. Не бяха употребявали много пушките си от последното

запасяване с барут. Имаха и богат запас от куршуми и сачми – макар че те не бяха от голямо значение и в случай, че се привършеха, братята знаеха много неща, с които да ги заместят. Но барутът – това е *sine qua non*⁴⁴ за ловеца.

Дори и ако не можеха да си служат с пушките, все пак оставаше Осарувият непогрешим лък, който нямаше нужда нито от барут, нито от олово. Тънка тръстика или жилава пръчка от някое дърво – това беше всичко, от което се нуждаеше Осару, за да приготви смъртоносна стрела.

Ловците бяха сигурни, че ще могат да се справят с животните, които се намираха в долината. Дори и да нямаха стрели, те бяха, уверени, че в такова затворено пространство лесно биха могли да обградят дивеча и да го хванат. Не се тревожеха и от това, че някое четириногло същество би могло да избяга от долината по-лесно, отколкото те самите. Едва ли съществува друг изход освен проходите, през който бяха дошли! Само през заледеното дефиле биха могли да влизат и да излизат и четириногите обитатели на долината. И наистина нашите пътешественици бяха забелязали върху глетчера добре утъпкана от животните пътека, преди да падне снегът. Сигурно този проход беше известен на много от животните; но навярно имаше и такива, които живееха и отглеждаха малките си само в долината, без да я напускат. И наистина едно диво животно едва ли би могло да си намери някъде по-подходящо място за дом.

Ловците се надяваха, че и животните са на същото мнение и това, което бяха забелязали досега, показваше, че наистина е така.

Разбира се, те все още вярваха, че ще намерят начин да избягат от този необикновен затвор. Не искаха да се предадат толкова рано. Ако бяха вече убедени в безнадеждността на своето положение, те биха стояли сега с наведени глави и не биха имали настроение да разговарят тъй оживено. Нито птици, нито четириноги, нито плодове, нито корени биха ги интересували, ако бяха вече изпаднали в пълно отчаяние. Но те все още се надяваха, при все че сами не знаеха защо. С това чувство те легнаха да спят, решени да изследват отново скалите на другия ден.

44. *Sine qua non* (ляат.) – нещо, без което не може. Б. пр.

Глава XXXI ИЗМЕРВАНЕ НА БЕЗДНАТА

На другата сутрин нашите пътешественици още веднъж основно изследваха и проучиха всяка педя от стръмните скали. Отново обиколиха цялата долина. Покатериха се дори и на някои дървета, за да могат от върховете им да разгледат по-добре скалите, които се издигаха високо над тях. В резултат на всичко това те напълно се убедиха, че е съвсем невъзможно да се изкачат по която и да е от скалите.

Докато не бяха напълно убедени в това, те не бяха се замисляли върху възможността да се върнат през теснината, която извеждаше към глетчера. Но сега, когато всички други надежди за избавление ги напуснаха, те се отправиха към познатия им проход.

Не вървяха нататък с леките енергични стъпки на хора, които се наядват да успеят, а се движеха повече машинално, тласкани сякаш от някакъв несъзнателен подтик. Все още не бяха изследвали подробно дълбоката бездна в ледника.

Изплашени от страшното свличане на глетчера, те бяха избързали да се отдалечат и едва бяха успели да хвърлят бегъл поглед към бездната; но и от този бегъл поглед бяха схванали, че е невъзможно да я преминат. По онова време те не знаеха нищо за материалите, които се намираха в близката долина. Не знаеха например, че на разстояние от петстотин ярда расте висока гора. Наистина тази мисъл им дойде на ум едва след като бяха основно изследвали скалите и се бяха отдалечили от тях, отчаяни и обезнадеждени.

За пръв път тази мисъл проблесна в умовете им, когато минаваха през необикновения проход. Карл пръв я изрази. Като спря изведнъж, той посочи назад към гората и каза:

– Ако само можехме да си построим мост... Никой от неговите спътници не го попита за какъв мост мисли и къде трябва да бъде построен. В умовете и на другите двама назряваше същата мисъл. Те знаеха, че се отнася за мост над бездната.

– Борвите дървета са доста високи – забеляза Гаспар.

– Ала недостатъчно високи, сахиб – добави индусът.

– Можем да ги снадим – продължи Гаспар. Осару не отговори, а само поклати глава.

И все пак тази идея ги изпълни с нови надежди и тримата се

спуснаха надолу по ледника с по-бързи крачки. Оглеждаха скалите отляво и отдясно, въпреки че всяка гънка им беше вече позната.

Пристъпвайки внимателно, те се приближиха до края на пукнатина-та. Погледнаха през зеещата пропаст, широка сто фута, ако не и повече. Паднаха на колене и надникнаха в бездната. Тя се връзваше дълбоко в земята, неколкостотин фута под тях, и към дъното ставаше все по-тъсно. Видяха как кристалните стени на бездната, сини в горния си край, ставаха все по-зелени и по-тъмни, колкото се приближаваха една към друга. Видяха огромни камъни, разбити скали и грамади от заледен сняг, които бяха задръстили дъното и чуха как някъде дълбоко боботи вода. Някакъв поток се промъкваше там долу, навярно изобилната вода от езерото се изтичаше през този улей под леда.

Величествено, но страшно зрелище! Нервите и на тримата бяха обтегнати до крайна степен, зави им се свят от гледане надолу в пропастта; ужас изпълни сърцата им, когато чуха глухото, неестествено ехо на собствените си гласове. Да се спуснат до дъното би значело да се изложат на смъртна опасност, но те и не мислеха да правят подобно нещо. Знаеха, че дори ако можеха да слязат, щеше да бъде съвсем безполезно, защото стигнеха ли до дъното на пропастта, сетне трябваше да се изкачват по отсрещната ѝ стена, а това беше просто невъзможно. Те и не мислеха да я преминат по този начин. Оставаше им една-единствена надежда – да си построят някакъв мост над бездната и в това направление те насочиха цялото си внимание.

На пръв поглед този план може да се стори неосъществим. Хора с по-слаб характер биха го изоставили и изпаднали в отчаяние. Така навярно биха постъпили и нашите пътешественици, ако имаха и най-малка надежда да се избавят по някакъв друг начин. За тях това беше въпрос на живот или смърт, на свобода или заточение.

Мисълта да се откажат от всяка надежда за връщане по домовете си, при приятелите си и да прекарат останалата част от живота си в тая дива крепост, беше така безполезна, както и мисълта за самата смърт.

Тази мисъл можеше просто да ги подлуди, но нито един от тях все още не допускаше, че наистина го очаква такава ужасна съдба. Съзнанието, че това може да се случи, ако не намерят начин да се избавят от своето опасно положение, изостри техните умове и те разглеждаха всяко положение с най-голяма сериозност.

И както стояха, загледани в зеещата пропаст, те сякаш изведнъж се убедиха, че е възможно да се построи мост над нея.

Карл пръв изказа това убеждение. Гаспар, който беше всякога

оптимист, скоро възприе мнението на брат си; а Осару, макар и не напълно убеден, призна, че няма да има никаква вреда, ако опитат. Младият ботаник мислеше трескаво; в неговия ум вече се бе родил план, който макар и трудно изпълним, съвсем не беше за отхвърляне. Неговото осъществяване обаче зависеше само от едно нещо – широчината на пропастта. Тя трябваше да бъде точно определена. Но как да я измерят?

Явно беше, че не трябва да разчитат на предположения. Изчисленията, направени с просто око, са съвсем несигурни, това личеше от факта, че и тримата определиха широчината на пропастта различно, и то с разлика от цели петдесет фута. Карл мислеше, че бездната е само сто фута широка. Осару ѝ даваше сто и петдесет, а Гаспар смяташе, че истината е някъде по средата. Но как да я измерят точно? Това беше първият въпрос, който трябваше да разрешат.

Ако разполагаха със съответните уреди, Карл, който беше учен младеж, можеше да определи широчината чрез триангулиране. Но те нямаха нито квадрант, нито теодолит⁴⁵, така че трябваше да се откажат от този начин на измерване. Както вече споменах, умовете им бяха изострени от самите обстоятелства и те скоро преодоляха трудностите, свързани с измерването на бездната. Осару разреши задачата.

Карл и Гаспар се бяха отделили настрана и оживено разискваха, без да очакват ни най-малка помощ от индуса върху един такъв научен въпрос, когато забелязаха, че той размотава някаква дълга връв, която беше извадил от джоба си.

– Хей! – извика Гаспар. – Какво правиш, Осару? Да не би да искаш да измериш пропастта с връв?

– Да, сахиб – отвърна индусът.

– Ами кой ще пренесе твоята връв на отсрещния бряг, бих искал да знам? – попита Гаспар.

Изглеждаше наистина смешно и глупаво да си мисли човек, че може да измери пропастта с обикновена връв, и то като държи само единия ѝ край. Но имаше начин да се преодолее и тази трудност и Осару го беше открил със своята природна съобразителност.

В отговор на въпроса на Гаспар той извади от колчана си една стрела и като я издигна, каза:

– Това, сахиб, ще пренесе...

– Вярно! Вярно! – радостно извикаха братята, разбрали и двамата едновременно намеренията на индуса.

45. Теодолит – уред за мерене на ъгли. Б. пр.

Само след няколко минути Осару беше готов да приведе плана си в изпълнение. Връвта бе размотана докрай. Беше дълга около стотина ярда. Обтегнаха я добре, за да не е замотана, завързаха единия ѝ край за ствола на стрелата, а другия – за една скала; тогава Осару опъна лъка и стрелата полетя във въздуха.

Радостен вик се разнесе, когато стрелата падна върху заснежената повърхност на отсрещната страна, а тънката връв се опъна като паяжина над пропастта – от единия ѝ край до другия.

Тогава Осару хвана връвта и я подръпна толкова, че стрелата да стигне до края на отсрещната страна, после отбеляза мястото с един възел, изтегли стрелата, докато тя падна в пропастта, и започна бързо за я издърпва нагоре, като намотаваше чевръсто връвта. След няколко мига и връвта, и стрелата бяха в ръцете му. Настъпи най-важният момент – измерването на връвта.

Сърцата на тримата биеха силно, докато отброяваха фут след фут. Радостен възглас се изтръгна от гърдите им, когато откриха, че разстоянието отговаряше на тяхното най-скромно предположение. Пропастта беше около сто фута широка.

Глава XXXII ХИЖАТА

Карл вярваше, че ще могат да си построят мост над бездната. Единствените инструменти, с които разполагаха, бяха ножовете им и една малка брадвичка за дърва, която Осару случайно беше мушнал в пояса си, когато тръгнаха да гонят мускусния елен. Вярно, че имаха и пушки, но за какво можеха да им послужат те при построяването на мост?

Ножът на Осару, както вече го описахме, беше дълъг – полунож, полусабя – истинско оръжие за джунглите. Брадвичката не беше по-голяма от индианска томахавка. Но Карл Линден беше убеден, че с помощта на тези съоръжения ще може да построи мост, дълъг цели сто фута!

Той изложи подробно плана си пред своите спътници и те повярваха, че е осъществим. Едва ли има нужда да споменаваме, че настроението им отново се повиши. Макар и да чувстваха, че не е съвсем сигурно дали ще успеят, те бяха изпълнени с нови надежди. И след като извършиха необходимите проучвания – измериха най-тесната част на бездната и отбелязаха добре мястото – те се върнаха в долината с по-весели сърца.

Мостът не можеше да бъде построен нито за ден, нито за седмица, а може би и цял месец нямаше да стигне. Ако можеха да строят едновременно и от двете страни на бездната, тогава, разбира се, щяха да го свършат за по-кратко време. Но вие не трябва да забравяте, че те можеха да работят само от едната страна и оттук трябваше да прехвърлят моста към другата страна. Ако разполагаха с кабел, който да опънат над бездната, това щеше да замести моста и нямаше да имат нужда от друг. Да, ако имаха кабел! Те лесно биха се прехвърлили отсреща по него или дори по някое по-здраво въже; ала това, с което разполагаха, беше само една слаба връв и една стрела, която да я задържи на отсрещния бряг.

Изобретателният Карл не само бе разработил вече подробен план за построяването на моста, но беше измислил и как да го поставят над пропастта, макар че много пречки трябваше да бъдат преодоленни, преди да бъде свършена цялата работа. Ще им трябва много време, но какво значение имаше времето в сравнение с успеха или неуспеха?

Първото нещо, с което се заеха, беше да си построят жилище. Нощите ставаха все по-студени и по-студени. Наближаваше хималайската

зима и спането на открито – дори и край най-буиния огън – не беше вече приятно.

Построиха си малка груба къщурка от едри камъни и неравни дървени трупи, защото беше невъзможно да се снабдят с еднакво дълги греди, а да ги режат с инструментите, с които разполагаха, би било изморителна работа. Стените ѝ бяха дебели, грапави и здрави, а пролуките запълниха с глина от дъното на потока. Покрива направиха от тръстика, събрана от езерото, а пръстения под посипаха с листа от благоуханните рододендрони. На покрива оставиха дупка, за да излиза пушекът. Няколко гранитни блока служеха за столове, а от маса нямаха нужда. За спане всеки си приготви легло от сухи листа и треви. Тези удобства стигаха на нашите пътешественици. Те бяха твърде разтревожени за бъдещето, за да мислят сега за разкош.

Построиха си хижата само за един ден. Ако наоколо се намираше бамбук, Осару би построил цяла къща за половин ден, и то много по-красива. Но сега загубиха цял ден и на следната сутрин започнаха да правят моста.

Решиха да си разпределят труда – Карл с брадвичката и Осару със своя голям нож се заеха да приготвят дървения материал, а Гаспар с двучевката си трябваше да се грижи за прехраната и да им помага през свободното си време.

Но пушката на Гаспар послужи и за нещо друго, а не само да ги продоволства с месо. Щяха да имат нужда от въжета – дълги, здрави въжета, и както вече си бяха говорили, тия въжета можеха да бъдат направени от кожата на животните, които щяха да убият. Гаспар следователно имаше отговорна задача. Карл му беше казал, че ще им трябва две дебели въжета – дълги около сто фута, а освен това и много други помалки въжета и въженца. За да приготви всички тия материали, той трябваше да убие твърде много дивеч и да се снабди не само с една, а с цяла дузина големи кожи. Но Гаспар щеше да изпълни възложената му задача, без да се посрами!

А що се отнася до дървения материал – дърветата бяха вече набелязани. Още сутринта четири дънера бяха маркирани в основата с помощта на брадвичката. Това бяха все борови дървета – от вида, известен под името Тибетски бор, – чиито стъбла без всякакви разклонения се извисяват до петдесет фута от земята. Разбира се, Карл и Осару не избраха най-големите дървета, защото би им коствало много излишен труд, докато ги обработят и изгънат, особено с инструментите, с които разполагаха. Напротив, нашите секачи си избраха такива дървета, които по

дебелина отговаряха на нуждите им и които с малко труд можеха да бъдат обелени, дебелият им дънер – поиздялан, за да бъдат превърнати в греди, еднакво дебели и еднакво тежки от единия край до другия. Снаждането на гредите две по две щеше да изисква най-много труд и грижи.

След като обсъдиха подробно всичко, всеки се зае да изпълни възложения му дял. Карл и Осару се отправиха към гората, а Гаспар се приготви да върви на лов.

Глава XXXIII ЛАЕЩИЯТ ЕЛЕН

„Да мога само да намеря онова стадо якове – си казваше Гаспар, като прехвърляше през рамо двуцевната си пушка и тръгваше на път. – Предполагам, че те са най-едрите животни из тия места и месото им съвсем не е лошо, особено на по-младите, което вече опитах. Освен това от кожата на стария бик ще мога да направя... хм, чакай да помисля... колко ли метра въже?“

И Гаспар се зае да пресметне наум колко дълго въже може да излезе от суровата кожа на едрия бик, ако въжетото е два инча в диаметър. Карл му беше казал, че въже два инча в диаметър ще бъде достатъчно здраво за тяхната цел, ако кожата на животното е здрава, колкото обикновените говежди кожи; а кожата на яка наистина не беше по-малко издръжлива.

И така младият ловец, след като си представи, че вече е одрал кожата на едрия бик, прострял я е на тревата, измерил големината ѝ и нарязал на ивици, около три инча широки, стигна до заключението, че от нея ще получи около двадесет ярда солидно въже.

След това Гаспар измери по същия начин и кожите на кравите, които бяха само четири, тъй като петата беше вече убита. Гаспар изчисли, че от кравите ще добие по десет ярда въже, защото те бяха почти наполовина колкото бика, а освен това кожите им навярно не са нито толкова дебели, нито толкова здрави.

Имаше също и четири млади бичета и телета. Гаспар помнеше колко са, защото ги бе преброил, докато се опитваше да ги издебне. Той пресметна, че от техните кожи ще се добият по-малко въжета, отколкото от кравите – може би тридесет ярда от четирите. Така че от кожите на всички заедно – на бика, на кравите и на годиначетата, щеше според изчисленията на Гаспар да се получи около деветдесет ярда въже. Жалко, че нямаше да има пълни сто ярда, защото Карл казваше, че толкова трябва да е въжетото. Наистина в стадото имаше и няколко съвсем млади теленца, но Гаспар не се зае да прави никакви изчисления; техните кожи можеха да послужат за други цели, но не и за уплитане на здрави въжета, каквито Карл искаше.

„Може би в долината има и друго стадо – говореше си Гаспар, – тогава всичко ще е наред. Още един бик ще бъде достатъчен...“

След тия размишления ловецът свали пушката си, прегледа ударника ѝ, провери дали е напълнена добре, после я метна отново на рамото си и тръгна пъргаво напред.

Той не се съмняваше ни най-малко, че ще успее да убие всичките якове, които бе видял. Вярваше, че ще унищожи цялото стадо. Едно нещо беше сигурно – животните не можеха да избягат от долината, както не можеше да я напусне и самият ловец. Ако са имали обичай да излизат и да посещават други пасища, те навярно са минавали по ледника; но този път сега беше прерязан. Те бяха като в клопка – напълно във властта на ловеца.

И все пак мястото не беше съвсем като клопка. Долината беше цяла миля широка и повече от миля дълга. Тя представляваше една малка отделна страна. И повърхността и съвсем не беше навред равна, нито пък еднообразна. Някъде се издигаха хълмове, а тук-там се виждаха разпръснати канари, които на места образуваха цели грамади, високи неколкостотин фута. Имаше урви, долинки, а между тях – дървета, израснали сред пукнатините. Имаше също и тъмни гори, както и пространства с гъсти, почти непроходими джунгли.

О, дивечът наистина имаше къде да се скрие из тия места; и най-глупавото животно можеше да изчезне от зоркото око на ловеца. И все пак дивечът нямаше къде да избяга; наистина яковете можеха да се скрият за известно време, но те неминуемо щяха да се появят отново. И Гаспар, уповавайки се на своята сръчност и съобразителност вярваше, че рано или късно ще успее да ги надхитри.

Никога преди това Гаспар не бе имал толкова важни причини, за да прояви своите способности като ловец. Неговата свобода – свободата и на тримата – зависеше от това дали ще успее да набави необходимото количество кожи; а това беше достатъчен подтик да мобилизира всичките му сили и дарования.

Когато напусна хижата, той тръгна по брега на езерото. Няколко пъти му се представи случай да стреля по ято брамински гъски и диви патици, но, очаквайки да срещне яковете, той бе заредил и двете цеви на пушката си с куршуми. Искаше да бъде готов за големия бик, чиято дебела кожа едва ли може да бъде пробита дори и с едрите сачми за елени. Не можеше и да мисли следователно да хаби куршумите си подир водните птици. Освен това можеше да не ги улучи, а барутът и оловото не бяха чак толкова много, та да ги пилее на вятъра. Ето защо Гаспар се въздържа да стреля и продължи по-нататък.

След като повървя известно време покрай езерото и не вия никакъв

як, той се отправи към скалите. Надяваше се да открие стадото сред канарите, тъй като Карл, който беше чел за тия животни, му бе казал, че те често предпочитат стръмните скалисти места пред равнините.

През един горист пояс Гаспар излезе на една малка поляна, гъсто обрасла с висока трева и заобиколена тук-таме с ниски шубраци. Разбира се, той вървеше внимателно – като истински ловец, оглеждайки се за дивеч на всяка крачка.

Докато пресичаше поляната, вниманието му бе привлечено от някакъв звук, който идеше сякаш отнякъде наблизко и много наподобяваше лаенето на лисица. Гаспар познаваше добре този звук, тъй като неведнъж бе чувал как лаят лисиците в неговата родина. Това лаене обаче му се стори по-силно и по-отсечено от лаенето на обикновена лисица.

„Може би – каза си той – лисиците из тия планини да са по-големи от нашите германски лисици и затова лаят по-силно. Сега ще видя дали е лисица. Няма да си хабя куршума по нея, но само ми се иска да зърна една хималайска лисица.“

Подтикван от това желание, Гаспар леко се промъкна през тревата натам, откъдето идеше звукът. Едва направил няколко крачки, той съгледа пред себе си животно, което съвсем не приличаше на лисица, но то именно издаваше този звук. Гаспар беше повече от сигурен в това, защото докато го наблюдаваше, забеляза как животното тъкмо този момент издаде същия звук или лаене, както ние вече го нарекохме.

Гаспар насмалко щеше да се изсмее на глас, когато видя, че животното, което лаеше, не беше лисица, нито куче, нито вълк, нито пък някое друго от животните, които лаят, а създание от съвсем различен род – елен! Да, наистина, един елен издаваше звуци като куче.

Това беше малко, нежно същество, около два фута високо, с рога, дълги седем-осем инча. Можеше да мине и за антилопа, но Гаспар забеляза, че всеки рог имаше зачатък на разклонение – много малък наистина, само около инч, – но от това Гаспар заключи, че животното принадлежи към рода на елените. Цветът на кожата му беше светлочервен, козината му – къса и гладка; като го разгледа по-отблизо, Гаспар откри, че животното имаше два големи зъба, които се подаваха извън устата, както у мускусния елен. Всъщност това животно беше негов близък родственик. То беше известният „какур“ или „лаещ елен“, наречен така, защото лае, което впрочем привлече вниманието и на нашия ловец.

От лаещите елени, както и от повечето видове елени, които се срещат в Индия, има няколко разновидности, слабо известни на естествоиспителите; породата елени, наречени „мунджак“ са едни от тях. Те също

имат до чифт външни зъби и едно, единично разклонение на всеки рог.

Лаещите елени обитават по-ниските склонове на Хималайските планини, до седем-осем хиляди фута над морското равнище. Но понякога те бродят и нагоре по течението на реките из тревистите проходи и клисури и се срещат на много по-голяма височина. Еленът, наблюдаван сега от Гаспар, навярно се беше заблудил посред лято нагоре из долината на глетчера и воден от любопитство или някакъв инстинкт, се бе намерил в тази красива долина. Бедното животно! То никога нямаше да се върне там, откъдето бе дошло, защото Гаспар прониза сърцето му с един куршум от дясната цев на пушката си и окачи кървящото му тяло върху клона на едно дърво.

Той обаче не го застреля веднага, щом го видя. Известно време се двоумеше дали е благоразумно да изхаби цял куршум за такова малко парче месо и дори позволи на елена да побегне.

Докато животното се отдалечаваше, Гаспар се изненада от някакъв необичаен, странен шум, който го издаваше, като тичаше – шум, напообладаващ удряне с два кокала или с чифт кастанети. Този шум се чуваше дори и след като животното се отдалечи на петдесет или повече ярда; но там то изведнъж се спря, извърна глава и започна да лае, както преди.

Гаспар не можа да отгатне причината на този странен шум, явление, необяснимо досега и от най-видните естественици. Може би произлизаше от удрянето на копитата едно о друго или още по-вероятно – от двете половини на копитото, които изведнъж се събират при внезапното им издигане от земята. Известно е, че подобен, но по-силен звук издават дългите копита на американския елен, а малкият какур навярно правеше същото, само че по-слабо.

Гаспар не се впусна в дълги размисления по този въпрос. Животното, застанало като мишена точно пред дулото на неговата пушка, го изкушаваше и дясната цев скоро сложи край на тъжното лаене.

„Не излязох на лов специално за тебе – говореше си Гаспар, – ала месото на стария елен не ми харесва, много е жилаво. Ти, малко приятелче, изглеждаш много по-крехко и сигурно от тебе ще излезе прекрасно печено. Постой сега тук на дървото, докато се върна.“

Като каза това, Гаспар, свързал вече краката на какура, повдигна трупа и го окачи на клона на едно дърво.

След това зареди дясната цев на пушката с нов куршум и продължи пътя си с надежда да открие стадото якове.

Глава XXXIV ФАЗАНЪТ АРГУС

Гаспар напредваше още по-предпазливо. Намерението му беше да се приближи дебнешком до дивите говеда, затова бе оставил Фриц в колибата, тъй като кучето не би могло да му помогне при такъв лов.

По две причини искаше да се промъкне до животните съвсем незабелязано. Първата, разбира се, беше да може да стреля по тях; но имаше и друга причина, за да бъде тъй внимателен – опасният и свиреп нрав на самите животни. Той не беше забравил как се държа старият бик при първата им среща, а преди да тръгне, Карл нарочно го предупреди да бъде внимателен и да се пази от рогата на бика, както и да не стреля по яковете, ако наблизо няма някое дърво или някое прикритие, до което би могъл да се добере, в случай, че бикът го подгони.

Ето защо необходимо беше винаги да си избира удобно място за нападение, а това правеше придвижването му напред още по-трудно.

Той пристъпваше тихо, ту през широки поляни, ту през гористи пояси, ту през гъсти шубраци. Когато трябваше да излезе на някое открито място, спираше се и внимателно се оглеждаше. Нямахме никакво желание да се натъкне неочаквано на търсения дивеч и да се намери близо до стария бик. Искаше му се разстоянието между него и яковете да бъде петдесет-шестдесет ярда; това разстояние беше удобно и за големите куршуми на неговата пушка.

Както си вървеше по пътеката, пред него изхвъркнаха няколко едри птици; между тях имаше и един фазан аргус, който по великолепието и блясъка на перата можеше да съперничи на пауна. Тия редки птици излитаха нагоре, пърхайки с крила, и кацаха по клоните на дърветата. Странно, но макар да бяха големи почти колкото пауни, с най-очевиден външен вид, Гаспар не можеше да види нито една от тях, след като се насаняха по дърветата.

Тия птици, когато усетят, че ловецът е наблизо, застават съвсем тихо и неподвижно, така че само най-проницателните очи могат да ги разпознаят между листата. Всъщност необикновено красивите им пера, които ги отличават от другите птици и ги правят тъй привлекателни, им помагат да бъдат почти невидими сред листата на дърветата. Изпъстреното тяло, крила и опашка на птицата като че ли повече я улеснява да се прикрие, отколкото да изпъкне. Друг някой валчест предмет, но не

пъстър, а едноцветен, макар и не толкова ярък на цвят – много по-лесно би привлякъл погледа на ловеца. Освен това гъстият листак, гледан от долу изглежда оцветен със същите шарки, както и перата на фазана аргус. Това навярно е предпазна мярка на природата за опазване на тази красива, но безпомощна птица, тъй като тя не може да хвърчи бързо и високо въпреки прекрасните си пера и ако нямаше способността да се крие по този начин, лесно би паднала в ръцете на ловеца.

Естествениците, а най-вече ловците, са забелязвали това приспособяване на дивите животни към цвета на обкръжаващата ги среда. Ягуарите, леопардите, пантерите със светложълтите си, красиво изпъстрени кожи би трябвало да бъдат най-лесно забележимите животни, а в действителност те най-трудно се откриват в средата, която ги обкръжава. Животно със същата големина, но с едноцветна кожа, па дори тя да е най-тъмна по цвят, се забелязва по-лесно, отколкото те. Самата тяхна прелест ги прави невидими – тъй като многобройните шарки и петна, които придават на кожата им различни багри, същевременно като че ли разделят грамадното им тяло на стотици малки части и затрудняват невнимателния наблюдател да възприеме цялостното очертание на тялото им, което в противен случай би ги издало.

Поради тая причина фазанът аргус става почти незабележим, щом веднъж кацне сред листата ивейките на дърветата. Но въпреки че самият е невидим, той вижда всичко, което става наоколо. Затова името му е много сполучливо⁴⁶. Шарките по тялото му приличат на очи, ала те не виждат, но на главата си той има чифт очи, които могат да се сравняват с очите на прочутия пазач, от когото е заел прякора си. Аргусът следи внимателно ловеца и ако последният успее да го съгледа, птицата тутакси разбира, че е открита и в същия миг, в който щракне някой ударник или някоя пушка се насочва нагоре, фазанът изхвърква със силно пърхане, което оглася цялата гора.

Но както вече споменахме, аргусът не може да хвърчи добре. Перата, които са в основите на крилете му, са къси, а другите – големи и мъчноподвижни и му пречат да лети бързо във въздуха, затова неговият полет е краткотраен и тежък. Но както повечето птици от този вид аргусът тича добре по земята, помагайки си с крилете – както прави и неговата сродница дивата пуйка. Когато фазанът аргус си почива и е спокоен, перата му не са нито тъй блестящи, нито тъй красиви. Но цялата му украса изпква, когато трябва да се покаже в „женско общество“. Тогава

46. *Аргус* – великан от гръцката митология, който имал сто очи. Б. пр.

разперва пъстрите си крила и ги влачи по земята, както прави и паунът. Опашката му се разтваря и изправя нагоре; обикновено тя стои отпусната наравно с тялото му и двете ѝ крайни пера са свити едно върху друго.

Фазанът аргус, когото кабинетните учени сега предпочитат да наричат не фазан, а само аргус, живее главно в южните части на Азия, при все че границите, в които може да се срещне, не са добре определени. Среща се по всички краища на Индия, а се предполага, че живее и в Китай, дори и в най-северните области на тази страна.

Но аргусът не е единственият красив фазан в тези страни. Индия или по-право Южна Азия е истинска родина на тия птици. Досега на естествениците са известни цяла дузина видове, някои от тях много по-красиви от райските птици. И когато орнитологията⁴⁷ на индийските острови бъде основно изследвана, навярно ще бъдат открити още по-голям брой разновидности.

Императорският фазан, по-едър от обикновената кокошка, съперничи на качулатия паун по блясъка на цветовете си. Никакво описание не може да даде ясна представа за великолепието на тази птица. Почти цялата му перушина лъщи с ослепителен блясък, който се променя ту в зелено и стоманеносиньо, ту във виолетово или златисто. Отдалече изглежда като че ли тялото му е покрито с люспеста броня, изкована от някакъв лъскав метал, а всъщност перата му са меки като кадифе.

Тази прекрасна птица живее в Хималайските планини, където се среща също така и друга забележителна порода – тибетският паунов фазан, който се намира в близко родство с още по-великолепния качулат полиплектрон от Молукските острови.

Човек не може да гледа тия прекрасни крилати създания, без да изпитва благодарност към природата, която ги е сътворила, за да украси земята с тях и да радва всички, които ги виждат.

47. Орнитология – наука за птиците. Б. пр.

Глава XXXV ПО ДИРИТЕ НА ЯКОВЕТЕ

Тъй като Гаспар не беше тръгнал на лов за фазани, той остави тия възхитителни птици да си хвърчат на свобода. Друга беше неговата цел – а именно да убие грухтящия бик.

Но къде ли беше се дянало стадото? Гаспар преброди половината долина, без да го забележи; в това все още нямаше нищо чудно. Между скалите и между дърветата се намираха доста скрити места, а дивите животни, колкото и големи да са, имат някакъв инстинкт или способност да се прикриват и често изненадват ловците. И грамадният слон може да изчезне от погледа сред някои по-редки джунгли, където не може дори да се предположи, че той би могъл да се скрие; а едрият черен бивол често пъти с един скок се подава иззад някой храсталак, не по-голям от самия него. И както яребиците могат да приклеknат и да се скрият в най-ниските стърнища или пък катериците да останат невидими и върху най-тънкото клонче, така и по-едрият животни могат да се скриват в скривалища, които са сравнително малки и тесни.

Всичко това беше добре известно на младия ловец; ето защо той не се изненада много, е не можа веднага да открие стадото якове. Нападението върху тях, при което те дадоха две жертви, ги направи особено бдителни, а и шумът при построяването на хижата навярно ги е прогонил в най-удинената част на долината. И Гаспар се отправи нататък.

Той смяташе, че те трябва да са в някое затънтено убежище и почна да съжалява, задето не е взел със себе си Фриц, който щеше да му помогне, когато изведнъж зърна стадото. Яковете кротко си пасяха на една поляна; телетата, както и при първата среща, весело си играеха, тичаха наоколо из тревата, хапеха се едно друго-и тихо грухтяха също като малки прасенца. Кравите и годиначетата най-спокойно си пасяха, като от време а време издигаха глави и се оглеждаха наоколо, но без да проявяват никакво смущение или страх. Ала бикът не беше между тях.

„Къде ли е отишъл? – попита се Гаспар. – Да не би това да е някое друго стадо! Една, две три...“ – и Гаспар продължи да брои стадото. – „Да – мърмореше той на себе си, – струва ми се, че са същите: три крави, четири годиначета и броят на теленцата е същият... Само бика го няма. Къде ли се е скрил старият разбойник?“

Гаспар внимателно огледа цялата поляна, хвърли поглед и към

гората, която растеше наоколо, но не видя никакъв бик.

„Къде може да е отишъл старият грухчо? – попита се отново Гаспар. – Дали се е запилял някъде самичък, или пък се е присъединил към някое друго стадо? Сигурно няма други якове в тая долина; те са общителни животни, така казва Карл. Ако имаше още, те щяха да са всички заедно. Бикът навярно скита някъде по своя работа... Надявам се, че не е отишъл далече. Май че е в онзи храст. Наглежда стадото си, а сам е невидим. Така той ще бъде в по-изгодно положение, ако някой неприятел се опита да ги нападне. Вълк, мечка или друг хищник, който иска да нападне телетата, сигурно би се приближил към тях от същия този храст. И аз самият бих постъпил така, ако не знаех, че там е бикът. Бих пропъзлял покрай гората и бих се скрил в храстите, които са най-близо до телетата. Но сега няма да сторя нищо подобно, защото подозирам, че старият бик е в тия именно храсти. Ако отида нататък, той ще връхлети върху мене, а в гъсталака няма дърво, което да е достатъчно високо, за да приюти дори една подгонена котка. Там има само трънливи шубраци... Те нищо не струват! Няма да се опитвам да издебна кравите от онази посока, но как другояче да се доближа до тях? Няма друго прикритие. А, ето! Оная там скала ще ми послужи!“

Гаспар не употреби повече време за този разговор със себе си, отколкото вие, за да го прочетете. Цялата тая работа беше умствена и разбира се, бърза като мисълта. Възкликанието накрая и намекът за скалата бяха предизвикани от заключението, до което беше стигнал, че само някоя скала може да му послужи за прикритие, откъдето да се приближи до дивеча.

Всъщност Гаспар беше забелязал скалата много преди това, още в момента, когато видя стадото. Той не можеше да не я забележи, тъй като тя се намираше точно в средата на откритата поляна, а наблизо нямаше нито дърво, нито храст, които да я закрийт. Тя имаше огромни размери, почти колкото една къшурка с четвъртита основа, а отгоре плоска. Разбира се, че Гаспар я беше забелязал още от пръв поглед, но не мислеше да му послужи за прикритие, понеже гъсталакът му изглеждаше удобен.

Но сега, когато не смееше да влезе в храстите, да не би там да срещне бика, той насочи вниманието си към скалата.

Ако се придвижва така, че скалата да остане все между него и стадото, той би могъл да се скрие зад нея и да бъде недалече от първите крави и телета. Цялото стадо като че ли се движеше към скалата и Гаспар пресметна, че докато той-успее да стигне до нея, яковете ще бъдат

достатъчно близо, за да може да се прицели в най-едрия от тях.

Досега той стоеше скрит в горичката, на същото онова място, отдето за пръв път беше видял яковете. Движейки се все из храстите, той забиколи така, че скалата остана между стадото и него. Макар тя да беше доста голяма, не можеше да закрие цялото стадо; Гаспар трябваше да бъде много предпазлив и да се приближи до нея, без да го усетят животните. Той видя, че ако измине първите сто ярда, без да бъде забелязан, след това скалата, намалявайки зрителния им ъгъл, ще го скрие напълно от техните погледи и той спокойно би се придвижил по-нататък. Но първите сто ярда щяха да бъдат много опасни. Изглежда, че единственият начин беше да пълзи по корем. Но Гаспар често пъти бе дебнал диви кози из родните си планини и се бе влачил по корем из пясъци и канари, в ледове и снегове. Ето защо предстоящото пълзене съвсем не го тревожеше и всъщност стоте ярда бяха играчка за него.

И така, без да се колебае повече, той падна на колене, сетне се просна по корем и започна да се извива и лази напред като някакъв огромен саламандър. За щастие тревата беше висока цял фут или повече и го закриваше от погледите на животните. Напред и все напред пълзеше той, като побутваше пушката пред себе си и от време на време вдигаше очи над тревата, за да види как е разположено стадото. Когато положението на стадото се променяше, тогава и той се отклоняваше леко от пътя си, така че скалата всякога оставаше между него и животните.

След десетина минути пълзене по земята ловецът се намери на около тридесет стъпки от огромната канара. Широките ѝ стени вече закрива цялото стадо и тъй като влаченето по земята съвсем не му доставяше удоволствие, Гаспар искаше час по-скоро да стъпи отново на крака. Ето защо той стана прав, изтича пъргаво напред и след един миг се намери зад скалата.

Глава XXXVI

ГАСПАР СЕ КАЧВА НА СКАЛАТА

Едва сега Гаспар забеляза, че скалата не беше цяла, а се състоеше от две огромни скали с различни размери. По-голямата, както вече споменахме, беше колкото малка къщичка или купа сено, докато по-малката беше горе-долу колкото една кола. Те бяха почти прилепени една о Друга; разделяше ги пространство, не по-широко от един фут, което образуваше нещо като процеп между тях. Това пространство приличаше на пукнатина, сякаш двата каменни блока са били някога едно цяло и някаква страшна сила ги бе разцепила на две.

Гаспар забеляза тия особености съвсем бегло, защото погледът му търсеше да открие най-удобната част на скалата, където да се скрие от яковете, а същевременно оттам да може да стреля по тях. Цялата скала обаче с четирите си гладки стени представляваше едно не съвсем удобно прикритие, защото по нея нямаше никаква издатина, зад която Гаспар да се скрие и да заложи пушката си. Четирите ѝ края някак си като че висяха надолу, тъй като основата ѝ беше по-гясна, отколкото горната ѝ част. Наблизо нямаше никакъв храст, нито пък висока трева, за да го приюти. Земята наоколо беше гола и доста утъпкана – това сигурно беше любимото свърталище на яковете, които идват тук да се чешат о скалата. Гаспар видя следите им – някои от тях съвсем пресни, а други особено привлякоха вниманието му, защото, съдейки по големината им, те бяха оставени от копитата на бика.

Тия големи пресни следи бързо породиха в ума на Гаспар нови мисли, които съвсем не можеха да се нарекат приятни.

„Следите на бика – мълвеше той на себе си, – и то съвсем пресни, дявол да ги вземе! Наистина той като че ли е бил тук само преди една минута. Ами ако...“

При тия думи сърцето на Гаспар заудря така силно в гърдите му, че той едва можа да довърши въпроса си:

„Ами ако бикът е от другата страна на скалата?“

Ловецът се намери в затруднено положение. До този момент и през ум не му беше минало, че бикът може да бъде зад скалата. Беше си втъпил, че животното се е скрило в хрсталака, а защо – и сам не знаеше. По този начин Гаспар изкарваше говедото по-хитро, отколкото беше в действителност; и сега, след като поразмисли, той дойде до

заклучението, че много по-допустимо е бикът да се припица на слънце от другата страна на скалата. Там той би бил по-близо до стадото си. Да, по всяка вероятност бикът е зад скалата!

„Гръм и мълнии! – възкликна наум Гаспар. – Ако наистина е там, тогава колкото по-скоро се върна назад в горичката, толкова по-добре за мене. Как не се сетих за това? Та той за един миг ще ме смаже на място. Няма накъде да бягам... Аха! Добре!“

Тия възкличания се изтръгнаха от устата на ловеца, когато той погледна нагоре. Нещо особено във формата на скалата го накара да ги произнесе. Той забеляза, че от едната страна по-малката скала е полегата, лесно би се изкачил на нея, а оттам с малко повече усилия би могъл да се прехвърли на върха на голямата скала.

„Добре! – повтори той на себе си. – Горе наистина ще бъдав безопасно и лесно мога да се изкача, ако ме подгонят... Скалата е висока, колкото някое дърво. Тя ще ме спаси, ако се намеря на тясно. Има ли бик, няма ли, аз ще стрелям, пък каквото ще да става! При тия думи той отново прегледа пушката си, коленичи близо до огромната скала и лазейки, почна да заобикаля един от надвисналите ѝ краища, за да може да види стадото.

При всяка стъпка Гаспар оглеждаше добре поляната, където пасяха животните, но загрижено хвърляше погледи и към другия край на скалата, където подозираше, че се намира бикът. Той дори се заслушваше от време на време, очаквайки да го чуе как диша, как грухти или да долови някакъв друг шум, който да издаде присъствието му.“

„Ако бикът наистина е зад скалата – мислеше си Гаспар, – тогава значи е близо и мога да чуя дишането му.“ И на Гаспар се стори веднъж, че чу някакво грухтене, което не идеше откъм стадото. Сега обаче нашият ловец не се страхуваше толкова много, тъй като вярваше, че ще се изкачи на скалата, преди да го настигне и най-бързоногото животно. И той уверено се придвижи напред.

Не мислете, че всичките тия размишления и движения отнеха на Гаспар много време. За по-малко от пет минути той стигна до скалата и направи всичките тия сметки и планове; изтекоха още една-две минути, докато се добере по-близо до стадото, което най-после успя да зърне.

Все още не се виждаше никакъв бик, но той може би беше някъде по-нататък, зад скалата. При вида на другите животни, застанали тъй благоприятно пред дулото на пушката му, Гаспар забрави за бика и реши да стреля в най-близкото от тях.

Той намести бързо пушката на рамото си, натисна спусъка и

силното ехо се разнесе над далечните скали. Куршумът попадна на мястото: една от кравите се олюля и се просна върху зелената трева. Бум, изгърмя и втората цев и едно младо биче с пречупен крак закуца към храс-талака. Останалите животни се разбягаха презглава и скоро изчезнаха в шубраците.

Само едно малко теленце остана при повалената крава. То тичаше около нея, грухтеше особено, сякаш се чудеше и не можеше да проумее нещастieto, което бе сполетяло неговата майка.

При други обстоятелства на Гаспар би му станало мъчно за теленцето, защото макар и ловец, той не беше коравосърдечен, но имаше какво да върши сега, без да се отдава на състрадание.

Той едва бе гръмнал втори път, дори пръстът му още лежеше върху спусъка, когато до ушите му достигна звук, който го накара да подскочи от страх. Ако не беше се стреснал, Гаспар щеше да изпрати куршума в гърдите на годиначето, а не в задния му крак. А този звук не беше нищо друго освен грухтенето на самия бик. На Гаспар му се стори, че го чу съвсем близо до себе си, та от страх изпусна пушката и се огледа, мислейки, че животното е вече до него.

Наоколо не се виждаше никакъв бик, но Гаспар вярваше, че животното е някъде наблизко, навярно зад скалата. Убеден в това, той скочи на крака и със светкавична бързина се втурна нагоре по скалата.

Глава XXXVII

ЛИЦЕ СРЕЩУ ЛИЦЕ СЪС СВИРЕПИЯ БИК

Гаспар скочи върху по-ниската скала и запълзя нагоре по наклонената ѝ повърхност. Той гледаше повече назад, отколкото пред себе си, понеже очакваше всеки миг да види бика по петите си. Но за голямо негово учудване все още нямаше и следа от никакъв бик, макар че докато тичаше около скалата, Гаспар бе чул неговото страшно грухтене няколко пъти.

И той тръгна към върха на скалата, за да се изкачи на най-сигурно място. Оттам, мислеше си Гаспар, ще може в пълна безопасност да разглежда наоколо и да следи бика. Той се хвана за високия ръб на скалата и се повдигна нагоре. Но не можа да се прехвърли, защото краят на скалата стигаше до брадата му и той трябваше да напрегне всичките си сили, за да се изкачи на върха.

Трудното изкачване дотолкова бе погълнало вниманието му, че едва когато беше вече почти на върха, той се сети да погледне пред себе си; и в този миг за голяма своя изненада и ужас видя, че не беше сам. И бикът беше там!

Да, бикът беше там и е бил там през цялото време. Горната част на скалата беше равна като маса и дълга няколко ярда. Там се беше излегнал старият бик, кротко се припичаше на слънце и наблюдаваше семейството си, което пасеше долу в ливадата. Тъй като бикът беше легнал, и то близо до най-отдалечения край на равната площ, Гаспар не беше го забелязал когато се приближаваше към скалата. Той дори и не помисли да погледне нагоре, както не би го потърсил и на върха на някое дърво. Гаспар беше забравил думите на Карл: че скалите и усамотените камъни са любимите свърталища на яковете. Иначе той можеше да избегне бедата, в която бе изпаднал сега.

Когато схвана затрудненото си положение, младият ловец се вцепени от страх; няколко минути не можеше да помръдне и не знаеше какво да предприеме.

За негово щастие бикът стоеше прав в най-отдалечения край на скалата и гледаше към поляната. Злополучието, сполетяло неговото семейство, бе погълнало изцяло вниманието му; той грухтеше силно, сякаш викаше кравите и телетата да се върнат назад. Не можеше да разбере защо се бяха разбягали в пълно безредие, при все че по-рано бе

изпитал ужасното въздействие на тоя силен трясък. Навел се от скалата, той протягаше шия напред, като че ли се готвеше да скочи от върха ѝ, вместо да се върне по достъпния наклон, по който се бе изкачил.

Докато Гаспар се катереше по равната скала, дрънкането на негова-та екипировка стигна до ушите на бика и точно в момента, когато ловецът се изправи на крака, животното се обърна кръгом така, че изведнъж се намериха лице срещу лице.

И двамата замряха за миг. Гаспар стоеше вкаменен от ужас; а и неговият неприятел изглежда не беше по-малко изненадан от неочакваната среща. Наистина паузата беше кратка! След миг разяреният як изрева страшно и се впусна напред. Нямаше никаква възможност Гаспар да избегне удара, ако отскочеше на едната или другата страна. Дори и най-ловкият матадор не би могъл да направи това върху тясното място, на което бе застанал Гаспар. Той беше съвсем близо до края на скалата, за да направи подобен опит. Единствената му възможност беше да се върне назад, което той веднага направи, без много-много да му мисли.

От тласъка при скачането, като и от бягането по наклонената повърхност на по-ниската канара, Гаспар се понесе стремглаво към земята и като не можа да се задържи на крака, просна се долу по лице. Зад себе си чу как копитата на бика тропаха по скалата и преди да успее да се изправи отново на крака, усети как звярът го прескочи.

За щастие Гаспар не беше ранен и за късмет същата сила – инерцията, която го беше хвърлила по лице на земята, отнесе и неприятеля му далеч пред него. Така че преди бикът да се свърже от своето бурно нападение, младият ловец отново стоеше на крака.

Но накъде да бяга? Дърветата бяха много далече... Ах, той никога не би могъл да се добере до тях! Свирепият звяр ще го настигне още по средата на поляната и ще забие острите си рога в гърба му. Накъде? Накъде?

Смутен и объркан, той се извърна и се втурна отново нагоре по скалата.

Този път се покатери по нея по-пъргаво и по-лесно скочи върху равната площ, но – уви! без всяка надежда за спасение. Всичко бе извършено неволно – от отчаяние и страх.

Тази маневра не му даде възможност да си отдъхне нито за миг. Разяреният враг го забеляза и се впусна отново към него.

Огромният звяр леко се изкачи по склона на скалата и рипна върху по-горната равна площ, като че ли беше сърна или дива коза. Без да се спира, той се втурна напред с разпенена уста и святкащи очи.

Сега Гаспар наистина повярва, че е настъпил последният му час. Той беше преминал равната гранитна площ и застанал на самия ѝ край. Нямаше никаква възможност да се върне обратно по скалата, по която се беше изкачил. Неговият неприятел, жаден за мъст, му препречваше пътя. Не му оставаше нищо друго, освен сам да скочи долу от скалата или да бъде хвърлен от рогата на разярения бик. Височината беше главозамайваща – повече от двадесет фута, но за Гаспар нямаше друг избор. И той полетя във въздуха.

Падна на краката си, ала страшното сътресение го зашемети и той се строполи на една страна. Над него небето потъмня от огромното тяло на бика, който летеше подире му; след миг Гаспар чу силен шум – копитата на животното се удариха о твърдата земя.

Ловецът се помъчи да стъпи на крака. Изправи се, но падна. Един от крайниците му отказа да му служи. Гаспар усети, че нещо не е в ред и разбра, че кракът му е счупен.

Дори тази страшна мисъл не сломи духа на храбрия младеж. Когато видя, че бикът се беше съвзел и отново се приближаваше към него, той запълзя към скалата, като влачеше безпомощния си крак.

Вие навярно ще си помислите, че за него нямаше вече никаква надежда, че дивият звяр щеше да връхлети върху му и да го промуши смъртоносно. Това щеше наистина да стане, ако Гаспар не беше надарен с храбро сърце, което му помогна да направи още един отчаян опит, за да се спаси.

Когато се обърна към скалата, пред очите му се изпречи нещо, което го изпълни с нови надежди. Това нещо беше пукнатината между двете канари. Както вече споменахме по-горе, тя беше широка около един фут и почти изцяло разделяше двете половини на скалата освен при самия връх, където те се опираха една в друга.

Гаспар с будния си ум веднага схвана какво трябва да направи. Ако успееше да се добере до тази пукнатина и да се промъкне в нея навреме, той все още можеше да се спаси. Тя беше достатъчно голяма да побере него, но малко тясна за огромния му неприятел.

Младежът запълзя към нея с изненадваща бързина и скоро стигна там. Хвана се за ръба на скалата и се промъкна навътре; нямаше какво време за губене. Чу как рогата на бика се удариха с трясък о двете страни на пукнатината, а след туй последва воят на ожесточения и разочарован звяр.

Без да иска, ловецът нададе радостен вик; разбрал бе, че е спасен.

Глава XXXVIII

ГАСПАР В ПУКНАТИНАТА

Гаспар си отдъхна. Той имаше нужда от почивка; опасността, от която току-що се бе избавил, тичането напред-назад, скачането по скалите го бе оставило без дъх. Не би издържал повече нито минута!

Като не можа да си отмъсти, бикът се разяри още повече, той тичаше насам-натам, грухтеше гневно и от време на време удряше рогата си о скалата, сякаш се надяваше да я натроши на парченца и да си пробие път до своята жертва. Веднъж той се втурна с необикновена ярост и главата му хлътна толкова навътре в пукнатината, че муцуната му, от която излизаше пара, почти докосна легналия Гаспар. За щастие широките космати гърди на бика не му позволиха да навлезе по навътре; когато се опита да изтегли главата си навън, той разбра, че се бе заключил и едва успя да измъкне рогата си от цепнатината.

Гаспар се възползва от трудното положение, в което бе изпаднал бикът, и като грабна един камък, който беше наблизко, заудря муцуната му така жестоко, че животното гледаше час по-скоро да отгърве главата си. Бикът продължи да удря яростно с копитата си пред пукнатината, но не посмя вече да повтори жестокото си нападение.

Като разбра, че беше се избавил от непосредствената опасност, Гаспар започна да се тревожи за счупения си крак. Не знаеше колко време ще трябва да прекара в тая дупка, тъй като по всичко личеше, че бикът беше неумолим и не можеше да се откаже от жертвата си, щом я виждаше. Такива са яковете – те не прощават дотогава, докато този, на когото трябва да отмъстят, е пред очите им. Само когато жертвата се скрие, от погледа им, те като че ли я забравят, но сигурно никога не и прощават.

Бикът не даваше с нищо да се разбере, че има намерение скоро да се отдалечи. Тъкмо обратното, той се разхождаше напред-назад, грухтеше все по-силно и по-страшно и от време на време се втурваше към пукнатината, сякаш още се надяваше да достигне жертвата си.

Сега Гаспар гледаше на всичко това с пълно равнодушие. Той беше загрижен за крака си и щом успя да се настани малко по-удобно, залови се да го прегледа.

Внимателно опипа кокала от коляното надолу. Знаеше, че бедрото му не е засегнато. Страхуваше се, че е счупен глезенът му, защото беше вече посинял и доста отекал. Но Гаспар не можа да открие никакви

признаци на счупена кост.

„В края на краищата – заговори той на себе си – може би е само навехнат. В такъв случай лесно ще се оправи“.

Това откритие възвърна доброто му настроение, при все че кракът много го болеше. Но Гаспар беше младеж, който стоически понасяше всички болки.

Едва сега той се замисли върху своето положение. Как би могъл да се избави от свирепия си враг, който го държеше в обсада? Щяха ли да го чуят Карл и Осару, ако извика? Едва ли! До тях навярно има не по-малко от една миля, а помежду им се намират гори и възвишения. Те може би секат дървета и няма да го чуят. Все пак сигурно си почиват от време на време, а той би могъл да вика непрекъснато, докато го чуят. Гаспар беше вече забелязал, че в долината, затворена от всички страни със скали, звуковете се чуват на далечни разстояния – нещо повече, скалите сякаш действаха като проводници на звука, също като в някоя пещера. Не ще и съмнение тогава, че Карл и Осару щяха да го чуят, особено ако им изсвири остро и пронизително. А Гаспар можеше да свири с уста много силно и често бе карал баварските планини да ехтят.

Тъкмо се готвеше да накара и Хималаите да проехтят – беше вече сложил пръсти до устните си, когато изведнъж се сети, че не трябва по никакъв начин да свири.

„Не – каза си той, след като поразмисли. – Няма да ги викам. Знам, че изсвирването ще доведе Карл. Щом чуе сигнала, той ще довтаса ти-чешком. Може би не ще ми се удаде да го предупредя на време, ще се приближи до скалите и тогава бикът... Не, по този начин Карл може да стане жертва вместо мене. Няма да свирия“.

След тия размишления той свали пръсти от устата си и остана безмълвен.

„Ех, да беше пушката в ръцете ми – каза си той след малко, – само да беше пушката в ръцете ми, лесно бих се разправил с тебе, отвратително животно. Можеш да благодариш на съдбата, че я изпуснах“.

Пушката беше изчезнала от ръцете на Гаспар, когато той падна по очи при първото си свличане от скалата. Навярно тя и сега се намираще близо до мястото, където той беше се строполил тогава, но на коя ли страна е отхвъркнала?

„Ако не беше тоя глезен – каза си Гаспар, – бих рискувал да изтичам за нея. О, да можех само да си взема пушката! Как бих пръснал черепа на тоя стар грухчо, преди да махне два пъти с опашката си. Да наистина бих го пръснал“.

„Но почакай – продължи по нататък ловецът, след като помълча малко. Кракът ми като че ли се оправя. Много е отеъкъл, но болката не е вече толкова силна. Само е навехнат. Ураааа! Навехнат е само. Дявол да го вземе! Ще се опитам да си взема пушката, пък каквото ще да става.“

Взел това решение, Гаспар се изправи на крака, като се подпираше на скалите и от двете страни. Той едва имаше възможност да се движи; и тъй като пукнатината беше еднакво широка от единия край до другия, можеше да я напусне през който отвор искаше.

Колкото и странно да изглежда, но стария бик, щом забележеше, че ловецът се отправяше към отсрещната страна, тутакси изтичваше към същия изход и заставаше, готов да го посрещне с рогата си.

Гаспар не очакваше такава хитрост от страна на своя неприятел. Той се надяваше, че ще излезе от едната страна на пукнатината, докато неговият неприятел пазеше другата, но сега разбра, че животното е хитро като самия него. От единия изход до другия имаше само няколко ярда и бикът лесно можеше да заобиколи и го застигне, ако Гаспар дръзнеше да се отдалечи дори само на шест фута от скалата.

Той направи един опит, за да види дали може да заблуди противника си, но беше заставен да се отдръпне в пукнатината току пред самите върхове на рогата му.

В резултат на този опит бикът сякаш се усъмни, че срещу него се крои нещо и започна още по внимателно да наблюдава жертвата си, като не откъсваше поглед нито за минута.

И все пак Гаспар имаше известна полза от краткото си разузнаване. Видя пушката си и успя да пресметне разстоянието до нея. Ако само можеше да разполага с тридесет секунди, тогава сигурно би си върнал оръжието, той започна да мисли какво да прави.

Изведнъж му хрумна някакъв план и Гаспар реши да го изпробва. Обикновено бикът стоеше близо до пукнатината, обърнат към нея; от устата му капеше пяна, а очите свирепо играеха; главата му, отпусната надолу, почти допираше о земята.

Гаспар можеше да промуши главата му с копие, ако го имаше на ръка; а би могъл да я разбие и с тояга.

„Не мога ли по някакъв начин – мислеше си той – да ослепя този звяр? Ха, измислих! Знам, какво да направя!“ – възкликна той, сетил се за нещо, което обещавахе да му донесе желанния резултат.

Със светкавична бързина той нахлузи през глава колана си, на който висеше барутният му рог, после съблече палтото си и го разпери с две ръце, колкото му позволяваше, мястото, след това отиде до края на

пукнатината, надявайки се, че ще може да метне дрехата върху рогата на бика, да закрие очите му за няколко мига и да изтича за пушката си.

Планът беше добър, но – уви! – не можа да се изпълни. Гаспар нямаше как да разпери ръцете си между двете скали, тъй че да хвърли дрехата както трябва – ловко и изкусно. Тя стигна до челото на бика, а той с презрително движение на главата си я отхвърли на една страна и застана точно срещу противника си, наблюдавайки го още по внимателно.

Отчаян от този неуспех, Гаспар се оттегли навътре в пукнатината със свито от болка сърце.

„Изглежда, че все пак ще трябва да извикам Карл и Осару – помисли си той – Или не! Още не! Има и друга възможност! В края на краищата аз ще успея!“

Какъв беше новият план на Гаспар? Скоро ще узнаем. Без да губи време, той се зае с неговото изпълнение. Гаспар беше младеж, който действуваше бързо.

Той грабна големия си рог, пълен с барут, и бързо го отпуши. Още веднъж запълзя към бика и се доближи до муцуната му толкова, колкото бе възможно, без да се излага на някаква опасност. Гаспар държеше барутницата за дебелия и край и като протегна ръка навън, изсипа върху най равното и сухо място голямо количество барут, а от там навътре посипа тънка ивица барут, дълга няколко фута.

Грухтящият як не подозираше каква изненада го очаква.

След време Гаспар извади стоманеното си огниво, кремъка и парче суха прахан, хвана огън и го поднесе към барутната ивица.

Както предвиждаше Гаспар, избухливото вещество засвятка на всички страни, обви бика с гъст серен дим и го изненада с внезапния си гръм. Животното започна да рие земята, да подскача наоколо, без да знае накъде да бяга.

Това чакаше Гаспар, който беше готов. Той се впусна изведнъж навън и се завтече към пушката си.

Бързо грабна оръжието си и, без да мисли за навехнатия си крак, изтича назад, подвижен като елен. Но и сега едва успя да се добере до скривалището си, защото бикът, съвзел се след изненадата, го видя, подгони го и още веднъж с трясък заби рогата си в скалата.

„Най-после! – каза Гаспар с повишено самочувствие, обръщайки се към своя противник. – Сега Си повече изплашен, отколкото ранен, но следващият път, когато запаля барут, предполагам, че ще бъде съвсем другояче... Стой там, където си, стари господинчо! Почакай още една минутка, и ще вдигна обсадата, без да ти дам условия за преговори и без

да проява милост!“

Докато изговаряше тия думи, Гаспар напълни пушката си. Напълни и двете цеви, макар че едната беше достатъчна, тъй като още първият изстрел свърши работа, както трябва. Куршумът накара бика да се претметне презглава и веднъж завинаги сложи край на неговото грухтене.

Сега Гаспар излезе от пукнатината, сложи пръсти до устните си и изсвири тъй силно, че долината проехтя. Друго подобно изсвирване се чу откъм гората и след около петнадесет минути Карл и Осару приближаваха тичешком към скалата. Скоро те чуха подробностите около Гаспаровото приключение и го поздравиха, че се е избавил.

Убитите якове бяха одрани, нарязани на четвъртини и отнесени в хижата. Младото ранено биче не беше далеч от тях и дните му бяха довършени от копиецо на Осару. Разбира се, и то беше одрано, нарязано и пренесено в къщи. Но цялата тази работа извършиха Карл и Осару, тъй като сега глезенът на Гаспар го болеше толкова много, че самият той трябваше да бъде пренесен до хижата от Карл и Осару.

Глава XXXIX БУБАЛЪТ

Карл и Осару също преживяха известно приключение, но то не беше така опасно, както това на Гаспар. В него те взеха участие повече като зрители, отколкото като действащи лица. Главният герой беше Фриц и той едва остана жив, за което свидетелстваше дълбоката рана в ребрата му.

Те си бяха избрали един бор и бяха започнали да го секат, когато до ушите им достигна някакъв неясен шум – смесица от квичене и лаене, който ги накара да спрат работата си и да се послушат. Намираха се в рядка гора, главно от разпръснати тук-там борови дървета, около които нямаше никакви храсти, така че можеше да се вижда на разстояние от неколкостотин ярда.

Както си стояха, загледани в далечината, едно едро животно, очевидно подгонено от някого, изтича покрай тях. Изглежда, че не беше от бързите бегачи, та те имаха възможност добре да го разгледат. То беше голямо почти колкото магаре и по външния си вид наистина приличаше на магаре, но чифт солидни рога, дълги около дванадесет инча, заострени накрая, показваха, че беше чифтокопитно животно. Козината му беше буйна, рошава – тъмнокафява на гърба, червеникава отстрани и възбяла на корема. На врата си имаше грива като на осел; вратът му беше дебел, а главата – доста голяма. Извитите назад рога бяха успоредни на врата му. Краката на животното бяха дебели, груби; общо взето, то изглеждаше глупаво същество и тичаше съвсем тромаво и тежко.

Нито Карл, нито Осару бяха виждали такова животно преди това, но се досетиха, че беше „тар“ или „бубал“ – от рода на антилопите, известни под името козеподобни антилопи, от които в Източна Индия се намират няколко разновидности.

И наистина това беше бубал или *Capricornis bubalina*.

Но животното не беше само. Макар и да споменахме, че не тичаше много бързо, то все пак препускаше толкова бързо, колкото можеше с дебелите си крака. И имаше защо да бяга: по петите му се зададе някаква глутница. Карл помисли, че бяха диви индийски кучета – цяла дузина, едри като вълци, с дълги тела и дълги шии, с продълговати муцуни и щръкнали нагоре уши със заоблени краища. Цветът им, общо взето, беше червен, по-белезникав към корема. Краят на дългите им рунтави

опашки беше черен, а между очите си имаха по едно кафяво петно, те хен отличителен белег; то допълваше свирепия им вълчи вид. Тия именно животни бяха изпълнили гората с див вой. Те тичаха и лаеха с все сила след бубала.

Щом чу тази дива музика, Фриц искаше да се впусне и да се присъедини към тях, но за да го предпази от беда, Карл го бе вързал за едно дърво още преди да започнат работа; така че Фриц *nolens-volens*⁴⁸ трябваше да си стои на мястото.

Антилопата и кучетата бързо отминаха и се изгубиха в далечината, но воят на хищниците все още се чуваше между дърветата.

След известно време лаенето се усили; нашите дървосекачи забелязаха, че животните се връщат назад и зачакаха да видят какво ще стане. За втори път бубалът притича през сечището, а кучетата го следваха по петите както и преди.

И всички пак изчезнаха, но не след дълго като че ли някой им извика: „Връщайте се назад!“ – и за голяма своя изненада Карл и индусът още веднъж видяха как кучетата гонеха бубала през гората.

Сега и на двамата им се стори, че кучетата лесно можеха да достигнат антилопата – тъй близо бяха те до петите ѝ, че само с един скок можеха да се хвърлят на гърба ѝ. Наистина те можеха всеки миг да я хванат, но като че ли я гонеха само за удоволствие.

Това заключение на нашите дървосекачи беше отчасти вярно. Дивите кучета наистина биха могли всеки момент да настигнат антилопата – та нали те бяха я връщали назад вече няколко пъти. И все пак не я преследваха само от любов към спорта. Те гонеха жертвата си ту назад, ту напред, за да я отведат по-близо до своето леговище и да си спестят труда да влачат трупа ѝ дотам.

Това всъщност беше целта на дивите кучета, с това се обясняваше и тяхното странно поведение. Осару, който бе добре запознат с дивите кучета, уверяваше сахиб Карл, че обикновено, когато имат малки кученца, те преследват жертвата си от място на място, докато я докарат близо до общата бърлога; тогава изведнъж всички се нахвърлят върху нея, удушават я, а после оставят кутретата да се приближат до трупа и да го рфат до насита.

Ловецът на растения беше слушал вече за този странен обичай на „дивите“ или ловджийски кучета в областта Кейп и затова не остана много изненадан от обяснението на Осару.

48. *Nolens-volens*... (лат.) – волю-неволю.

Разбира се, Карл и Осару разговаряха за всичко това по-късно, защото в този момент бяха премного заети да наблюдават хайката, която още веднъж префуча на около двадесет ярда от тях.

Бубалът сега изглеждаше съвсем изтощен и неговите гонители биха могли всеки момент да го съборят на земята. Но очевидно те не желяеха да сторят това. Искаха да го отведат още малко по-далече.

Животното обаче нямаше намерение да задоволи прищявката им. То беше тичало достатъчно. Пред него се изпречи голямо дърво, диаметърът на дънера му беше няколко фута. Грамадни дебели издънки се простинаха на всички страни и заграждаха помежду си пространство, което би могло да послужи за обор на един кон. Точно такова място търсеше и бубалът; той се втурна към дървото, влезе в една от тия преградки, опря задницата си о дънера и се приготви да се защитава докрай.

Тази неочаквана маневра очевидно пообърка неговите противници. Много от тях добре познаваха бубала и трепереха от страх да не попаднат близо до рогата му. Познаваха обичаите му; известно им беше, че веднъж заел изгодно положение – такова, каквото беше заел сега, – той ставаше опасен противник.

Знаейки това, повечето от старите кучета се отдръпнаха назад. Но в групата имаше и няколко млади, буйни и безразсъдни приятелчета, които се гордееха със своята храброст и се срамуваха да подвият опашки в такъв критичен момент. И ето че те, без много-да му мислят, се нахвърлиха върху бубала. Сцената, която последва, накара Осару да запляска с ръце и да се тресе от смях. Водеше се отчаяна борба. Отляво и отдясно нападаха кучетата, някои лаеха, други се измъкваха назад, накуцвайки, ранени, а едно-две скоро се проснаха мъртви, пронизани от острите рога на бубала. Осару беше във възторг, тъй като страшно мразеше дивите кучета, които често бяха се намесвали и провалели неговия лов.

Как би завършила тази битка и дали храбрият бубал би отблъснал своите многобройни врагове – няма никога да се узнае, защото, докато боят беше в разгара си, храброто ловджийско куче Фриц успя някак си да се отвърже и в същия миг се понесе като стрела към бойната арена. Дивите кучета бяха тъй силно изплашени от внезапното му появяване, както навярно и самият бубал, че не отделиха никакво време за опознаване на натрапника, а едно по едно – беж да ги няма – изчезнаха зад дърветата.

Фриц за пръв път в живота си виждаше бубал и, вземайки го за обикновен дивеч, изведнъж връхлетя на него. По-лесно Фриц би се справил, ако това беше някой саксонски глиган! В тая схватка кожата

му беше раздрана на няколко места и той стана победител на бойното поле едва след продължителен двубой; впрочем не се знае дали не би пострадал още повече, ако едно оловно парче, голямо колкото лешник, излязло от пушката на неговия стопанин, не помогна да се сложи край на борбата.

Дивечът – освен заради кожата – едва ли заслужаваше да бъде отнесен в хижата, тъй като месото на бубала е много жилаво и безвкусно. Въпреки това хималайците ревностно го преследват: от една страна, защото лесно го ловят, а от друга – защото тия бедни хора не са толкова придирчиви към храната си.

Глава XL ДИВИТЕ КУЧЕТА НАПАДАТ ОСАРУ

Както вече споменахме, едва ли имаше други живи същества, които Осару да мрази повече от дивите кучета. Те му бяха особено противни. Често бяха осуетявали лова му точно в момента, когато е бил готов да повали със стрелата си някоя сърна или антилопа; самите кучета не заслужаваха дори и труда да се издигне лък срещу тях. Месото им не можеше да се яде, а кожата им мъчно се продаваха. Възшност Осару ги смяташе за мръсни паразити, които трябва да бъдат убивани и напълно унищожени.

Ето защо той се радваше толкова много, като гледаше как стария бубал избива своите противници – кучетата.

Но съдбата беше решила Осару да не заспи тая нощ, докато не се разкае за това свое злорадство.

Очакваше го друго приключение, за което ще разкажем сега...

Мястото, където бяха убити яковете, беше доста далече от хижата – три четвърти миля; и, разбира се, за да пренесат месото и кожата, Карл и Осару трябваше да отидат и да се върнат няколко пъти. Гаспар лежеше с навехнат крак и с нищо не можеше да им помогне. Както вече споменахме, дори и той трябваше да бъде пренесен на ръце до хижата.

Пренасянето на кожата и месото им отне целия ден и когато настъпи здрач, последният бут все още не беше прибран. Осару се запъти да го вземе сам, като остави другите в хижата да приготвят вечеря.

След като нарязаха месото, те се погрижиха да го окачат и на високи клони, за да не могат хищниците да го достигнат. Знаеха от опит, че наоколо се навъртаха разни грабители – способни да унищожат цял труп само за няколко минути, но все още не знаеха точно какъв звяр беше отнесъл месото на кравата як. Карл и Гаспар смятаха, че това беше работа на вълци, тъй като вълци от една или друга порода се срещат по цялото земно кълбо, а в Индия има няколко вида, като например „ландга“ или непалски вълк (*Canis pallipes*) и „бериа“ – друг вид индийски вълк, жълтеникав на цвят, със стройно тяло, едър колкото голяма хрътка, с дълги щръкнали уши като на чакал. Освен това из тия места се срещат и чакали, които възшност са пак вълци, само че по-дребни; срещат се също и хиени, обикновени, с шарени кожи – така че трудно можеше да се каже кои от тези ненаситни животни бяха задигнали плячката им.

Осару настояваше, че това са сторили не вълци, а кучета – може би същата глутница, която бяха видели през деня да преследва антилопата. Но това всъщност не беше толкова важно, тъй като дивите кучета са повече вълци, отколкото кучета и по природа са толкова свирепи и ненаситни, колкото и самите вълци. Но да се върнем към Осару и неговото приключение.

Индушът пристигна на мястото, където бяха оставили месото, и не беше никак изненадан, когато забеляза, че няколко кучета се промъкват там дебнешком. Под клона, на който беше окачен последният бут, се бяха събрали половин дузина кучета; някои се опитваха да скочат нагоре и всички отправяха свирепи, лакоми погледи към изкусителния къс месо. Те бяха вече изяли всичките вътрешности, цялата „карантия“ на яковете, така че наоколо нямаше и следа от нея. Осару много съжаляваше, че не беше взел със себе си нито лък, нито стрели, нито копие – с една дума, не носеше нищо, което можеше да се нарече оръжие. Беше оставил дори и дългия си нож, за да може по-лесно да пренесе тежкия бут.

Но щом видя омразните кучета, не можа да устои на изкушението да излее яда си. И като събра шепа големи камъни, втурна се сред тях и започна да ги замерва наляво и надясно.

Кучетата, стреснати от това неочаквано нападение, отначало се разбягаха; ала Осару забеляза, че те не изглеждаха чак толкова изплашени и някои от тях, като се зъбеха и ръмжаха, докато отстъпваха, сега спряха наблизко и сякаш се готвеха да се върнат назад.

За пръв път в живота си Осару като че ли се поуплаши от дивите кучета. Той беше свикнал да ги подгонва, щом ги зърнеше някъде, и те се разбягваха, щом чуеха гласа му. Но никога не беше срещал такива едри и свирепи кучета като тия; по всичко личеше, че бяха войнствено настроени. Беше станало почти тъмно, а нощем подобни зверове са много по-смели, отколкото през деня. През нощта те вършат най-големите си, най-жестоките си разбойничества и пакости. Осару се сети, че по всяка вероятност тия кучета никога не са виждали човек и следователно по-малко ще се страхуват от него.

Ето защо той беше обхванат от някакво лошо предчувствие, когато се намери сред тях сам, без никакво оръжие.

Осару изхвърли по кучетата всичките камъни, но те все още се мяркаха наоколо и в синкавия здрач изглеждаха по-големи и по-страшни, отколкото бяха в действителност.

За миг Осару поиска да събере още камъни и отново да се опита да ги пропъди. Но след като поразмисли, реши, че ще бъде по-разумно да

ги остави на мира. Те и без това бяха наежени, така че и най-малкото предизвикателство от негова страна можеше да ги накара да го нападнат. Ето защо той реши да не се разправя с тях, а да избърза напред с това си.

И без да се бави повече, свали от дървото останалия бут, метна го на рамото си и се отправи към хижата.

Не беше вървял дълго, когато му се стори, че кучетата са по петите му. Всъщност той беше почти сигурен в това; шумоленето от окапалите сухи листа, както и тихите ръмжения, които стигаха от време на време до ушите му, го убедиха, че те наистина вървяха подире му. Тежкия товар на раменете му не му позволяваше да извие глава и погледне нито на едната, нито на другата страна а да погледне зад себе си, трябваше целият да се извърне.

Но стъпките по сухите листа се чуваха по-близо и по-близо, а лаенето и ръмженето се повтаряха все по-често, докато Осару най-сетне бе принуден да се обърне, защото се боеше, че може да бъде нападнат в гръб.

Гледката, която се откри пред очите му, можеше да изплаши и най-смелото сърце. Той си мислеше, че е преследван само от пет-шест диви кучета, но сега видя, че зад него вървяха повече от двадесет и бяха най-различни по ръст и възраст. Като че някой бе събрал всичките песове от долината, за да го нападнат.

Но смелият и як индус не се уплаши. Твърде отдавна той презираше дивите кучета, за да се уплаши от тях – дори и от такава многобройна глутница; и той реши да направи още един опит да се отърве от тях.

Осару подпря тежкия бут на едно дърво, наведе се и запипа по земята. Скоро той отново се въоръжи с доста големи камъни и като се отдръпна няколко крачки назад, почна да ги хвърля с всичка сила право в зъбите на своите неприятели. Някои от камъните попаднаха в целта и много от кучетата се разбягаха с див вой. Но по-свирепите и по-старите едва се помръднаха от мястото си и само ръмжеха и отваряха зловещо уста; изпъкналите им зъби блестяха застрашително на лунната светлина.

В края на краищата Осару видя, че новият му опит за отбрана не подобри положението му и докато нарамваше отново товара си, забеляза как кучетата пак се струпаха подире му.

Може би той щеше да се откаже от товара си, но изведнъж се сети как да се отърве от своите отвратителни „спътници“.

Осару знаеше, че се намира близо до брега на езерото. Спомни си, че между него и хижата се простира дълга ивица вода, тъй като езерото

се разливаше и образуваше нещо като залив. Знаеше също, че този залив дори и в самото си начало беше доста плитък и лесно можеше да бъде преброден. През този ден Осару го беше прегазил, за да си скъси пътя. Сега той се намираще на около стотина метра от това място и би могъл да стигне водата, преди кучетата да го нападнат. Ще нагази във водата и по този начин ще се избави от тях. Въпреки всичката си свирепост те сигурно няма да тръгнат след него и във водата!

Уверен в това, той отново нарами товара си и забърза напред. Нямаше време, пък и нямаше нужда да се оглежда наоколо, защото беше сигурен, че все още е преследван; шумът на ситните стъпки, ръмженето и тракането на зъби се чуваха зад него така, както и преди. Осару долавяше тия звуци все по-близо и по-близо и когато най-послед стигна до брега на езерото, стори му се, че хищниците дишат в самите му пети.

Без да спира, Осару се втурна изведнъж във водата и закричи буйно из нея. Шумът, който самият той правеше, газейки из водата до колене, му пречеше да долови всякакви други звуци; той се огледа да види дали е преследван, едва когато стъпи на отсрещния бряг на залива. Там се спря, обърна се назад и с досада забеляза, че кучетата пореха водата като хрътки, погнали някой елен. Те бяха вече към средата на заливчето. Изглежда, че бяха се колебали няколко минути, преди да навлязат във водата, и това бе дало на Осару известна преднина, инак те щяха да стигнат отсрещния бряг заедно с него. Но и сега скоро щяха да го настигнат.

За миг Осару се подвоуми дали не би било по-добре да хвърли товара си и да изтича към хижата. Но мисълта, че трябва да отстъпи пред една шайка диви кучета, накърняваше премного ловджийската му гордост и като свърна изведнъж в пътеката, той забърза напред с товара на гръб. Оставаше му още малко път до колибата. Надяваше се, че ще може да се прибере в нея, преди неговите преследвачи да се решат да го нападнат.

Той забърза напред, крачейки с всички сили. И отново дочу шума на ситните стъпки, ръмженето, лаенето и джавкането на дивите кучета след себе си. Отново почувства сякаш топлия им дъх до петите си. И ето че изведнъж големия бут на рамото му като че започна да става все по-тежък и по-тежък, докато съвсем неочаквано се свлече на земята, повалйки и Осару по гръб. Няколко кучета се бяха хвърлили на месото и го бяха съборили заедно с носача му.

Но Осару скочи на крака и като грабна един прът, който за щастие се намираще наблизко, започна да го размахва наляво и надясно, като

същевременно проглушаваше гората със силните си викове.

Последва страшна бъркотия – кучетата отчаяно се бореха, захапваха пръта с острите си зъби и се хвърляха върху ловеца, когато им се удадеше случай. Осару обаче си служеше със своето импровизирано оръжие така добре, че дълго време разярената глутница не можеше да се приближи до него.

Но той беше вече доста изтощен: без съмнение след няколко минути щеше да бъде принуден да се предаде и тогава както той, така и говеждият бут, бързо щяха да изчезнат от лицето на земята. Но преди да се случи това той видя как едрата шарена фигура на Фриц се хвърли сред кучешката шайка. След Фриц вървеше господарят му Карл, който скоро откри огън с двуцевната си пушка и разпръсна разбойническата банда като стадо овце, поваляйки няколко от тях пред краката на Осару.

Скоро след пристигането на Карл и Фриц сражението завърши и Осару беше избавен от смъртна заплаха. Осару обаче се закле да отмъсти на дивите кучета.

Глава XLI

ОТМЪЩЕНИЕТО НА ОСАРУ

Осару беше така озлобен срещу дивите кучета, че реши да не си ляга, докато не отмъсти на цялата глутница, а Карл и Гаспар умираха от любопитство да узнаят какво ще прави индусът. Те предполагаха, че през нощта кучетата сигурно ще се навъртат около хижата. Вярно, че сега техният лай се чуваше наблизко, но все пак – как биха могли да бъдат унищожени до едно, както се заканваше да си отмъсти индусът? Едва ли заслужаваше да се хаят барут и сачми по такива недостойни животни; освен това, ако Осару стреля по тях в тъмнината, това не значеше, че ще улучи дори един-единствен пес.

Дали пък Осару не възнамеряваше да стои буден през цялата нощ и да ги избие със стрелите си? И със стрели едва ли би повалил някои от тях; а от думите на Осару бе явно, че той възнамеряваше да прави някакво масово жертвоприношение! Очевидно за тази цел нямаше нужда от лък и стрели. Тогава как щеше да си отмъсти на всички веднъж завинаги, както се бе закълел?

Те не знаеха да съществува някаква клопка, в която може да попадне повече от едно куче; а при това приготвяването на такова най-грубо средство за лов щеше да им отнеме доста време. Вярно, че от трупите наоколо можеше да се стъкне набързо клопка, наречена „смъртоносно падане“, но тя щеше да притисне само една жертва, освен ако Осару останеше буден през цялата нощ, за да я нагласява отново след всеки улов. Освен това хитрите кучета може и да не се приближат до клопката, след като едно от тях е станало жертва пред очите им.

Карл и Гаспар не можеха да предугадят какво възнамеряваше да прави Осару, но от опит знаеха, че той си има някакъв план и затова не му досаждаха с въпроси, а мълчаливо наблюдаваха работата му.

Осару започна приготвянията си, като изрязва от бубала всичките сухожилия, до които можеше да се добере. Извади и жилите на лаещия елен, който Гаспар бе убил рано сутринта; други пък обра от крайниците на яковете, които бяха довели до хижата още неодрани. Скоро Осару държеше в ръце цял сноп сухожилия, от които след като ги изсуши на огъня, изсука, както си знаеше, тънки, но здрави въженца; всичко на всичко около двадесет броя. Разбира се, под негово ръководство Карл и Гаспар му помагаша. Тия животински влакна, майсторски изплетени и

изсушени пред огъня, скоро заприличаха на здрава тетива за боен лък. Оставаше само Осару да ги стегне, да им направи възли и да ги превърне в майсторски примки.

Разбира се, Карл и Гаспар сега вече се досетиха, че Осару искаше да впримчи кучетата. Но как именно щяха да бъдат поставени тия примки и как кучетата щяха да се хванат в тия капани – това още не можеха да проумеят. „Повече от сигурно е – мислеха си те, – че кучетата ще прегризат тия въженца, ще ги направят на парчета само за половин минута и ще се намерят на свобода.“ Така щеше да стане, ако примките бяха поставени по обикновен начин, но Осару поставяше примките по свой начин и възнамеряваше да излови дивите кучета.

От няколко сурови кожи, които се търкаляха наоколо, Осару си приготви двадесетина въздебелички ремъци. Когато те бяха готови, той отразя и приготви двадесетина колчета. Най-подир отдели и двадесет „порции“ стръв от месото на бубала, което според него беше най-безвкусно, и тръгна да залага примките си.

Разбира се, след него тръгна Карл, а също и Гаспар, макар че все още накуцваше с единия си крак. Той носеше в ръка голям боров факел, тъй като луната беше залязла и всичко тънеше в мрак, а те имаха нужда от светлина, за да могат да работят. Карл беше натоварен с ремъците, колчетата и стръвта, а Осару носеше примките.

По една случайност недалеч от хижата растяха ниски дървета с дълги, хоризонтални клони. Тия дървета бяха от рода *Rugus* или планински ясен, някъде известен под името „лещник на вещицата“. Клоните им, макар и дълги, бяха тънки, здрави и гъвкави; те не бяха много чаталести, нито пък имаха много листа. Тъкмо такива дървета трябваша на Осару; той ги беше забелязал, преди да се мръкне, още когато обмисляше как да разчисти сметките си с дивите кучета. Сега се залови да работи около техните клони.

Той се пресегна нагоре, хвана един клон, сведе го към земята и сетне изведнъж го пусна, за да опита гъвкавостта му. Изглежда, че остана доволен; и като го наведе отново, окастри всичките листа и гранки, а след това завърза кожения ремък за самия му край. Другия край на ремъка той прикрепил към вретеновидното колче, което заби в земята, за да държи клона наведен надолу, но не много здраво, а така, че да може да излезе и при най-слабото раздвижване. Сетне индусът започна да нарежда стръвта, но по такъв начин, че месото да не може да бъде отнесено, нито дори побутнато, без да се освободи колчето, а заедно с него и наведеният клон. След това Осару заложил и самата примка; тя беше

поставена така, че когато някое животни се опита да се добере до стръвта, цялото му тяло или част от него неминуемо да попадне в ласо.

Когато всичко беше натъкмено както трябва, Осару отиде при друго дърво и там постави подобна примка. После по същия начин пригответи още едно дърво и още едно... докато се свършиха всичките двадесет примки. Едва тогава нашите ловци се прибраха в колибата.

Те поседяха половин час и се заслушаха – дано преди да си легнат да имат удоволствието да видят някое диво куче, увиснало на примката. Но дали поради това, че светлината на факела беше поизплашила за известно време кучетата, или поради някаква друга причина – никакво лаене, нито ръмжене, нито пък някакъв друг звук не дойде да зарадва слуха на нашите ловци. Така те загубиха всяка надежда и като затвориха грубата врата на хижата, скоро се унесоха в дълбок сън.

Този ден наистина беше един от най-изморителните, през живота им. И тримата бяха капнали от умора и сега с радост се изтегнаха върху ароматните листа на рододендроните.

Ако не бяха спали толкова дълбоко, те биха чули какви ли не шумове през цялата нощ. И лаене, и ръмжене, и джавкане, и виене, и хапане, и тракане на зъби, и пукот на сухи клонки, и чупене на вейки – всичко това се сливаше в някаква нестихваща адска симфония, която би трябвало да събуди тримата сънливци много преди да се зазори. В края на краищата тя все пак ги събуди... Щом светлината нахлу в колибата през многобройните пролуки, и тримата скочиха на крака и се втурнаха навън. Още не беше се развиделило добре, когато си поразтъркаха очите, за да се разсънят и пред тях се откри гледка, която накара Карл и Гаспар да избухнат в неудържим смях, а Осару заподскача наоколо, изразявайки своята радост с диви, победоносни викове. Почти във всяка от поставените примки беше се хванала по една жертва – от клоните на всяко дърво висеше по едно куче – някои обесени за врата, вече умрели; други – с пристегнато тяло, но още живи, продължаваха да се съпротивляват; а трети – увиснали само по на един крак, с муцуни почти до земята и с проточени езици от разпенената уста.

Това беше наистина необикновена гледка. Осару удържа клетвата си и жестоко отмъсти. За да бъде напълно удовлетворен, той грабна дългото си копие и сложи край на предсмъртните усилия на тия открителни животни.

Глава XLII МОСТ НАД ПУКНАТИНАТА

Млади читатели, няма да ви досаждам с разказа си за всички подробности и незначителни събития около построяването на моста. Достатъчно е да споменем, че и тримата пътешественици бяха заети почти денонощно до окончателното му завършване. При все че не бяха лишени от нищо и можеха да прекарат целия си живот в тая долина, те се чувстваха като затворници – откъснати от всякаква дружба с хората. Тая мисъл ги потискаше и не ги оставяше да пропилят нито час в безцелни развлечения. Цялото си време те отдаваха на това, което поглъщаше всичките им мисли – построяването на моста, звеното, което щеше да ги съедини с останалия свят и да ги освободи от самотното им заточение.

Измина цял месец, докато построят мост, който в края на краищата се състоеше само от една-единствена греда, около шест инча в диаметър и малко по-дълга от сто фута. Две тънки борови дървета, наставени с помощта на ремъци от сурова кожа – това беше цялото му устройство. Нека обаче не забравяме, че тия греди трябваше да бъдат издялани от дървета, докато станат почти навсякъде еднакво дебели, и то само с помощта на една малка брадвичка и няколко ножа; после гредата трябваше да бъде опалена на огъня, за да бъде съвсем суха и лека. Снаждането трябваше да бъде направено много внимателно и здраво, за да може да издържи тежест, без да се разедини. За тая цел нужно беше да се изплетат дълги въжета за кожата на много животни, които трябваше да бъдат хванати и убити. Трябваше да бъдат направени и други съоръжения, така е построяването на моста създаде работа и на тримата през целия месец.

В края на месеца мостът беше готов. Ето го там – сред долината на глетчера, положен върху заснежената повърхност на леда, единият му край – само на няколко фута от бездната! Там го бяха занесли тримата ловци и сега се готвеха да го поставят над пропастта.

Първо – ще запитате, – как тази тънка греда може да бъде поставена над зеещата пропаст. Тя е достатъчно дълга, за да стигне отсреща, това беше предварително изчислено, а бяха я наддали и с няколко фута повече, за да може да легне на двата бряга. Но как, за Бога, щяха да я прехвърлят над ямата? Ако един от тях се намираще на отсрещния бряг и държеше въже, вързано за края на гредата, тогава работата би била

много проста. Но тъй като не беше така, какво тогава възнамерявах да правят нашите строители? Явно е, е не можеха просто да тикнат „моста“ напред; край на такъв дълъг прът сигурно ще падне по-ниско от хоризонталната линия, преди да достигне отсрещния бряг. А как щяха след това да го издигнат? Освен това, щом дървото бъде изтласкано малко повече от половината на пропастта, самата му тежест ще бъде толкова голяма, че тримата ловци няма да могат да го задържат и то ще се изплъзне от ръцете им и ще полети към дъното на пропастта, от където, разбира се, те никога не биха могли да го извадят. А това би било жалко след всичките им усилия да се сдобият с тази добре направена греда.

Но те не бяха толкова глупави да работят цял месец, без предварително да разрешат всички тия въпроси. Карл имаше достатъчно познания по инженерство и не би позволил работата да напредне толкова много, без да има на ръка подходящ план за прехвърлянето на гредата над пропастта. Ако можехте да разгледате предметите, разхвърляни наоколо, бихте забелязали и самите доказателства за съществуването на такъв план. Бихте разбрали също как тая трудност ще бъде преодоляна.

Бихте видели там стълба, дълга почти петдесет фута, чиято направа им отне няколко дни. Бихте видели и здрав скрипец с дебели колела, за които също яха отделили доста време. Бихте видели и няколко кълбета дебело въже, изплетено от сурова кожа. Нищо чудно тогава, че за построяването на моста им трябваше цял месец!

Оставаше само да го прехвърлят над пропастта! За тая цел нашите ловци бяха сега по местата си заедно с всичките необходими съоръжения. И без да се бавят повече, те се заловиха за работа.

Изправиха стълбата до скалата така, че долният край да се опира на ледника, и то толкова близо до пропастта, колкото беше възможно и безопасност.

Споменахме вече, че стълбата беше дълга петдесет фута и следователно изправена, тя се опираше о скалата почти на петдесет фута от ледника. По една случайност на тази височина имаше малка цепнатина – нещо като дълбей в скалата, където с помощта на желязно длето лесно можеше да бъде пробита дупка.

Измина цял час, докато дупката стана един фут дълбока. Това беше постигнато с помощта на бравичката и желязното острие на Осарувото копие за глигани.

В тая дупка вкараха здрав дървен кол, който я изпълни почти цялата; но за да го направят съвсем стегнат и непоклатим, наоколо му зачукаха здрави дървени клинове.

Когато беше добре забит, краят на този кол остана да стърчи около един фут навън от скалата, И сега с помощта на ремъци от сурова кожа скрипецът беше здраво завързан за дървения кол, върху който предварително бяха изрязани няколко вдлъбнатини.

Скрипецът имаше две дървени колела с достатъчно здрави оси, за да могат да издържат със стотици килограми. И двете бяха предварително изпробвани.

Още един кол беше забит в скалата, но долу, на няколко фута от повърхността на ледника; той щеше да служи като макара, на която в случай на нужда бърдо да бъдат навити краищата на въжетата.

Следващата задача беше да се прокарат въжетата през колелата на скрипеца. Тази работа тримата ловци извършиха само за няколко минути, тъй като въжетата бяха вече старателно изплетени и точно толкова дебели, колкото трябваше, за да се наместват добре в жлебовете на колелата.

Сега нашите млади приятели завързаха краищата на въжетата или кабелите, както те предпочитаха да ги наричат, за дългата греда, която щеше да образува самия мост. Едно от въжетата вързаха към края на гредата, а другото – в средата ѝ, точно там, където двете половини бяха снадени.

Постараха се да стегнат възлите най-внимателно, особено възела на средното въже, защото това въже щеше да играе особено важна роля. То щеше да изпълнява службата на главна подпора на моста – не само за да предпази дългата греда от огъване, но и от пречупване. Ако Карл не беше толкова изобретателен и не бе измислил тази опора, тънката греда, която бяха приготвили, никога нямаше да издържи тежестта на човешко тяло; ако ли пък бяха я направили по-дебела и по-тежка, тогава никога не биха могли да я прехвърлят над пропастта. На тази централна опора следователно с право те отдадоха по-голямо внимание; въжето, както и скрипецът, по който щеше да се движи, бяха направени от най-здравия материал. Другото въже беше предназначено да държи края на гредата така, че да не увисне в пропастта, а да легне върху леда на отсрещния бряг.

След като приготвиха напълно въжетата, всеки зае своето място. Най-силният от тях – Осару, трябваше да бута моста напред, а Карл и Гаспар щяха а се разпратят със скрипеца и въжетата. Макар че гредата беше само шест инча дебела, под нея бяха поставени няколко дървени ролки, защото голямата ѝ дължина би затруднила изтикването ѝ напред дори по хлъзгавата и заснежена повърхност.

Карл даде знак и гредата започна да се придвижва. Скоро краят ѝ премина ръба на пропастта близо до черната скала. Бавно и равномерно се плъзгаше тя напред и никой от ловците не продума нито дума; тъй много бяха погълнати те от своята работа.

Бавно и равномерно плъззеше гредата покрай скалата като някакво огромно влечуго, подавайки своята укротена с намордник муцуна над дълбоката пропаст.

Най-после първият валяк под гредата достигна края на пропастта и работата трябваше да спре, за да бъде преместен по-назад. Това беше извършено много лесно. Няколко омотавания на въжетата около долната макара и всичко замря. Колелата на скрипеца работеха превъзходно и въжетата гладко се плъзгаха в жлебовете.

Валяците скоро бяха преместени, въжетата – отвързани от макарата, и мостът отново тръгна напред.

Бавно и равномерно – бавно, но плавно и сигурно гредата се движеше напред, докато предният ѝ край стигна до отсрещния бряг на пропастта и се плъзна няколко фута върху твърдия лед. Тогава въжетата бяха опънати и здраво вързани за долната макара. Отсамния край на гредата беше също вързан, за да не може да се измести настрана. И така, двата бряга на зеещата пропаст бяха свързани с мост.

Едва сега младите строители се спряха да видят резултата от своя труд. Застанали прави, загледани в този необикновен мост, който щеше да им отвори пътя към родината и свободата, те не можеха да удържат възторжените си чувства и нададоха радостно, победоносно ура!

Глава XLIII ПРЕМИНАВАНЕТО НАД ПРОПАСТТА

Вие навярно се усмихвате на тая жалка греда, която трябваше да послужи за мост, и се чудите как нашите строители щяха да преминат по нея. Изкачването на някоя мачта би било играчка в сравнение с този подвиг. Лесно е да увиснете на някой прът, дебел шест инча, и да пропълзите няколко ярда по него, но когато става въпрос да преминете сто фута, и то над зееща пропаст, в която достатъчно е само да надзърнете, за да ви се замае главата и свие сърцето – тогава наистина може да се говори за подвиг. Ако имаше друг, по-сигурен начин за преминаване на пропастта, нашите герои навярно нямаше да пълзят по гредата.

Осару, който се бе катерил по много бамбукови стъбла и високи палмови дървета, не би се уплашил и сега; но за Карл и Гаспар, които не бяха толкова добри катерачи, това беше доста рисковано. Ето защо те бяха измислили по-безопасен начин за преминаване.

Всеки от тях беше снабден с нещо като хомот, направен от жилава фиданка, предварително изсушена на огъня и превита във формата на триъгълник; груб, равнобедрен триъгълник, вързан здраво на върха с ремъци от сурова кожа. На същото място беше завързано и късо, добре усукано въже, което щеше да бъде прехвърлено над гредата, та образуваният от него клуп да служи вместо плъзгач. Пътникът трябваше да стъпи върху основата на триъгълния хомот, който щеше да служи вместо стреме и да поддържа тялото, докато с едната си ръка той щеше да прегърне гредата, а с другата да тласка напред плъзгачия се клуп на малки промеждутъци. По този начин всеки поотделно щеше да премине на отсрещната стена. Пушките и някои други принадлежности щяха да бъдат здраво завързани на раменете им. Бяха си взели само най-необходимите неща, които заслужаваха да бъдат пренесени. Разбира се, и Фриц нямаше да бъде изоставен, макар че неговото пренасяне ги изправи известно време пред сериозни трудности. Осару обаче се справи с тях, като предложи да увие кучето в една от кожите и да го завърже с ремъци на гърба си. Така много лесно щеше да го пренесе.

Не беше изминал дори и половин час от завършването на моста, и тримата ловци бяха готови да минат по него. Ето ги застанали на брега, всеки с чудноватото стреме в ръка и с малкото си вещи, завързани здраво на гърба. Между раменете на индуса едва се показваше главата на

Фриц, чието тяло беше обвито в част от косматата кожа на убития як; сериозно-комичното изражение на кучето наистина представляваше забавна гледка. То изглеждаше доста озадачено и сякаш се питаше – какво ли ще правят с него?

Осару предложи да мине пръв. Но Гаспар, смел като лъв, каза, че е най-лек и затова тази привилегия се падала нему. Карл обаче не им обърна никакво внимание и направо заяви, че като строител на моста, традицията изисква той пръв да го опита. А Карл беше главатарят на групата и се ползваше с най-голям авторитет, така че лесно се наложи.

Като стъпи внимателно на края на леда, където беше опряна гредата, той завърза за нея кожената примка и отпусна хомота надолу. После се хвана здраво за гредата и постави краката си върху стремето. Подрусна се няколко пъти, за да опита издръжливостта му, като същевременно се държеше за дървения прът. Тогава с лявата си ръка придвижи напред плъзгащия се клуп – цял фут или повече по гладката върлина. Това, разбира се, отнесе напред и стремето заедно с краката му и след като придвижи горната част на тялото си, той увисна над пропастта.

Наистина страшна гледка – дори и за тези, които наблюдаваха отсрани; човек не би се заел с такова опасно нещо тъй, само за игра. Но положението, в което бяха поставени, ги принуди да понесат този риск.

Не след дълго Карл беше вече далеч от брега и изглеждаше като че бе увиснал на косъм между небето и земята.

Ако гредата се хлъзнесе от единия си край, безстрашният Карл би полетял надолу в пропастта; но нашите пътешественици бяха взели всички мерки срещу тая опасност. Върху отсамния край на гредата те бяха натрупали грамадни камъни, които не му позволяваха да се помръдне, докато отсрещният се придържаше от въжето, което беше изопнато толкова, колкото позволяваше скрипецът.

Въпреки че централното въже го придържаше в средата, мостът значително се огъна под тежестта на своя строител и сега стана явно, че ако не бяха измислили тази опора, те никога нямаше да преминат до отсрещната страна. Когато стигна на половината разстояние от мястото, където бе завързано това спомагателно въже, гредата се огъна толкова ниско под нивото на ледника, че Карл трябваше да придвижва плъзгащия се клуп по нанагорнището на върлината. Той успя обаче да стигне благополучно до мястото, дето беше вързано средното въже.

И ето че се намери на едно от най-опасните места в цялото разстояние. Разбира се, плъзгащият се клуп не можеше да мине по-нататък, тъй като му пречеше опорното въже. Трябваше следователно клупът да се

отвърже изцяло и да се завърже отново около гредата от другата страна на въжето.

Но Карл беше стигнал дотук не за да бъде спрял от такава дреболия. Той беше вече намислил как да действа в този критичен момент и се забави само за минутка, докато си почине. Той се хвана за опорното въже, повдигна се нагоре и възседна гредата; след това лесно успя да премести примката от другата страна на въжето и като свърши, скочи върху „стремето“ и продължи по-нататък.

Приближавайки се към отсрещния бряг, той отново трябваше да се бори с нанагорницето на гредата; но с малко търпение и с по-голямо напрежение той се промъкваше все по-близо и по-близо, докато най-сетне краката му се удариха в ледената стена.

С малко усилия той се преметна на ледника и като пристъпи няколко крачки от пропастта, свали шапката си и я размаха във въздуха. Силно ура откъм другия бряг отговори на неговия тържествен вик. Но още по-гръмки, радостни и възторжени бяха виковете, когато след половин час и тримата стояха невредими един до друг и гледаха назад към зеещата пропаст, която бяха преминали.

Уви! Уви! Радостта им беше много краткотрайна! Един щастлив миг, последван от най-мъчителни страдания. Светъл лъч, закрит от най-тъмни облаци.

Не бяха изминали и десет минути. Ловците бяха освободили Фриц от неговата кожена опаковка и тръгнаха надолу по ледника, бързайки по-скоро да напуснат това мрачно дефиле. Едва ли бяха направили и петстотин крачки, когато пред тях се откри гледка, която ги накара изведнъж да спрат и да се обърнат един към друг с преbledнели лица и изпълнени с ужас очи. Никой нищо не продума. И тримата стояха като попарени и сочеха многозначително към стръмния дол. Нямаше нужда от думи. Гледката говореше сама за себе си.

Пред тях зееше друга пропаст – много по-широка от тази, която току-що бяха преминали. И тази пропаст, както и първата, пресичаше ледника от край до край, от скала до скала. Беше широка повече от двеста фута, а дълбока – олеле! – те дори не смееха и да погледнат в ужасната яма. За преминаването ѝ и дума не можеше да става! Дори и кучето като че ли разбираше това; уплашено, то стоеше на края на бездната и от време на време виеше жално.

Да, пропастта беше непроходима! Това можеше да се разбере от пръв поглед, но ловците не се задоволиха само с един поглед. Тъжни и замислени, те стояха дълго време до самия ѝ ръб и внимателно я

разглеждаха. След това с бавни крачки и с разбити сърца неволно се отдалечиха от нея.

Няма да предам техния тъжен разговор. Няма да излагам подробностите около тяхното завръщане в долината. Няма нужда да опипвам как преминаха обратно пропастта и колко различни бяха чувствата им сега, когато повторно извършиха този подвиг. Човек лесно може да си представи всичко това.

Беше се почти мръкнало, когато, капнали от умора, с отпаднал дух и сломени сърца, те пристигнаха в колибата и се хвърлиха на пода, отчаяни и съкрушени.

– Боже мой! Боже мой! – въздъхна от дъното на душата си Карл. – Докога ли ще живеем в този бордей?

Глава XLIV НОВИ НАДЕЖДИ

През тая нощ нашите ловци спаха съвсем малко. Тъжни мисли, каквито минават през ума на човека след всяка несбъдната надежда, не ги оставяха да спят. А когато заспиваха, бяха още по-зле. Присънваха им се зеещи пропасти и стръмни урви; виждаха се увиснали във въздуха, готови всеки миг да полетят в необятни дълбини, където щяха да бъдат превърнати на пух и прах. Сънищата им бяха изопачени картини на техните преживелици през деня, само че още по-ярки и още по-страшни. Често, когато някой от тях се пробуждаше, изтръпнал пред някаква угроза насън, той гледаше вече да не заспи, само и само да не преживее, дори и насън, такива ужасни мъчения.

И кучето Фриц имаше подобни видения. Жалостното му скимтене показваше, че и неговият сън не беше спокоен.

Светлото слънчево утро въздейства благотворно върху всички. То пропъди страховете, изживени през тази тъжна нощ, и докато закусваха печено месо, веслото им настроение почти се възвърна. Гаспар бе отново жизнерадостен, духът му – бодър, а апетитът му се изяви с всичката си мощ. Наистина и тримата се хранеха с охота, тъй като през вчерашния ден не беше им останало време и да помислят за ядене.

– Ако трябва да останем тук завинаги – каза Гаспар, – няма защо да гладуваме... Храна има в изобилие и според мене доста разнообразна. Би трябвало да имаме на софрата и малко риба. С очите си видях, как в езерото играеха пъстърви. Хайде да им хвърлим мухата⁴⁹ още днес... Какво ще кажеш, Карл?

Гаспар говореше с най-голямо желание да поразвесели брата си.

– Нямам нищо против – отговори мълчаливият ботаник. – И аз мисля, че в езерото има риба. Слушал съм, че из реките на Хималаите има много вкусна риба, известна като хималайска пъстърва, но наименованието е погрешно, тъй като тя не е пъстърва, а особен вид шаран. Не е чудно да я намерим и тук, при все че е трудно човек да си представи как е попаднала в това изолирано езеро.

– Тогава – добави Гаспар – трябва да измислим как да я извадим... Нямаме нито мрежи, нито въдици, нито кукички, нито конци. Какво да

49. При лов на пъстърва на въдицата се слага изкуствена муха. Б. пр.

направим? Можеш ли да измислиш нещо за ловене на риба, Осару?

– А, сахиб! – отговори индусът. – Дайте бамбук и аз приготвя мрежа за риба. Няма бамбук, няма мрежа. Но няма и нужда от мрежа. Осару отрови водата и хване всичката риба...

– Какво? Ще отровиш водата ли? Къде ти е отровата?

– Аз скоро намеря отрова, „бикхова“ отрова...

– Бикхова отрова ли? Каква е тя?

– Ела, сахиб, видете тревата „бикх“. Има я много тука. Карл и Гаспар станаха и тръгнаха след индуса.

Не бяха вървели дълго, когато техният водач спря и им показа едно растение, от което имаше наоколо в изобилие. Беше класовидна билка, стъблото и високо почти шест фута, на върха – кичур ярки жълти цветове, а листата и – широки като длан.

Гаспар хвана бързо едно стъбло, откъсна цвета му и го поднесе до носа си, за да види дали издава някаква миризма. Но го захвърли така бързо, както го бе откъснал, и като извика уплашено, обърна се към брат си, изгуби съзнание и падна в ръцете му. За щастие той беше вдъхнал само малко от тоя опасен парфюм, иначе трябваше да прекара на легло дълги дни. Сега обаче се почувства зашеметен за няколко часа.

Още от пръв поглед ботаникът Карл позна това необикновено растение. Беше от рода на аконитите или „вълча гибел“, много подобна на известната в Европа *Aconitum napellus* или „калугерска качулка“ от чиито корени се добива най-силната отрова.

Цялото растение – стъбло, листа и цвят – е отровно, но най-отровни са корените, които приличат на малки репи. От това растение има много разновидности, пръснати по целия свят; десетина вида от него се срещат само из Хималаите. Посоченото от Осару растение беше *aconitum zerox*, от което се получава прочутата в Индия отрова „бикх“.

Осару предложи да отрови рибата, като хвърли в езерото корени и стъбла от това растение.

Това предложение обаче беше отхвърлено от Карл, който много правилно забеляза, че макар по този начин да се снабдят с голямо количество риба, те ще унищожат повече, отколкото им трябва, а може и да останат без риба за в бъдеще. Карл вече говореше открито за „бъдещето“, което щяха да прекарат край това прелестно езеро. И у тримата беше започнала да се промъква мисълта, че няма вече да напуснат долината, но не искаха да говорят за своите тъжни предчувствия.

Забелязал хубавото настроение на брат си, Карл също се опита да се поразвесели.

– Хайде! – каза той. – Да оставим рибата на мира поне за днес. Знам, че обикновено най-напред се поднася риба на трапезата, но сега тръгвайте с мене. Елате да видим какви зеленчуци има в нашата градина. Уверен съм, че ако искаме, можем да си наредим живота по добре. Що се отнася до мене, мога да ви кажа, че вече ми втръсна печеното месо, особено като го ядем без хляб и без зеленчуци. Сигурен съм, че тук ще намерим и жито, и зеленчуци, защото благодарение на птиците, както и на благоприятния климат нашата долина има такава растителност, каквата може да се срещне само в някоя ботаническа градина. Елате сега да видим какво можем да намерим за гарнитура на месото.

Като каза това, Карл тръгна напред следван от Гаспар, Осару и верния Фриц.

– Гледайте! – извика ботаникът, като посочи към едно високо борово дърво, което растеше наблизко. – Виждате ли тия едри шишарки? В тях има семки, големи колкото фъстък, които са много вкусни за ядене. След като ги изпечем, можем да си приготвим чудесен заместител на хляба.

– Я, вярно! – възкликна Гаспар. – Това е бор. Но какви големи шишарки! Едри като ангинар. Какъв вид бор е този, братко?

– От вида, известен под името „ядлив бор“, понеже неговите семена могат да се употребяват за храна. Ботаниците го наричат още *Pinus gerardinia* или „неоза“. И в други части на света, а не само в Хималаите се срещат борове, чиито семки се ядат. Например сибирският бор в Европа, японският „гик“, борът „ламберт“ в Калифорния, както и няколко вида в Ню Мексико, известни сред населението там като „пиньони“. Както виждаш, освен ценният дървен материал – без да споменаваме за терпентина и смолата – боровете ни дават Също така и храна. И ние можем да си приготвим хляб от тия шишарки, когато пожелаем.

След тия думи Карл продължи към езерото.

– Ето там пък расте ревен! – каза той, като посочи към едно високо билково растение. – Виждате ли го?

И действително товареше истински ревен, който расте в диво състояние из хималайските планини; контрастът между широките му червено-ръбести листа и високите му пирамидоподобни жълти съцветия го прави едно от най-забележителните и красиви билкови растения. Местните жители берат дългите му възкисели стъбла, пълни с чиста вода, и ги ядат варени или сурови, а от изсушените му листа си приготвят тютюн. На близо растеше друг, по-дребен вид от същото растение; според Осару от него ставаше по-добър тютюн; а Осару разбираше от тия

работи... Той вече си беше изсушил от неговите листа и пушеше от тях, откакто се бяха заселили в долината. Всъщност Осару отдавна беше свършил своя бетел и страдаше толкова много от липсата на любимата си упойка, че с радост би пушил, каквото му паднеше, но листата на дивия ревен или „чула“, както той ги наричаше, задоволиха неговия тънък вкус. Осару имаше оригинална лула и можеше да си направи друга само за няколко минути. Това той вършеше по следния начин; забиваше пръчка в земята и я буташе напред в хоризонтално положение, после я издърпваше и по този начин се образуваше каналче под земята, дълго няколко инча и с два отвора. На единия отвор поставяше куха тръстика, което му служеше за мундшук, докато другия натъпкваше с ревенев тюн и го запалваше. Така че самата земя му служеше вместо лула.

Този начин на пушене е доста разпространен сред полуцивилизованото население в Индия, в Африка и Осару предпочиташе този тип лула пред всички други.

Карл вървеше все напред и посочваше на своите спътници корени, плодове и зеленчуци за ядене, които растяха в долината. Между тях беше и дивият праз лук от него можеше да си приготвят супа. Имаше и плодове – няколко вида френско грозде, череши, ягоди и малини, – всички отдавна известни и в Европа; на Карл и на Гаспар те изглеждаха като стари приятели.

– Погледнете! – продължи Карл. – Дори и във водата расте храна за нас. Ето го и прочутия лотос *Nelumbium speciosum*. Вижте големите му розови и бели цветове! Стъблата му се ядат, но могат и да ни послужат за чаши, защото са кухи. А там виждам и рогатия воден орех, *Tigra bikornis*, също много вкусен за ядене. О, трябва да бъдем благодарни; имаме храна в изобилие!

Но при все че Карл се мъчеше да бъде весел, сърцето му беше тъжно.

Глава XLV НОВ ОГЛЕД НА СКАЛИТЕ

Да, сърцата и на тримата съвсем не бяха весели, макар че се завърнаха в хижата натоварени с плодове, корени, ядки и зеленчуци, от които възнамеряваха да си приготвят вкусен обяд, какъвто отдавна не бяха яли.

Останалата част от деня те прекараха около хижата, отдадени на кулинарното изкуство. И то не защото на някого от тях толкова много му се искаше да има разкошен обяд, а защото така се отвличаха и не мислеха толкова за своето окаяно положение. Освен това нямаше никаква друга работа или по-право нямаше повече желание за работа. До вчера те бяха много заети с изготвянето на въжетата и гредите за моста и трудът им, подхранван от надеждата за свобода, беше приятен. Но сега, когато тия надежди бяха изчезнали и всичките им планове завършиха с неуспех, те не можеха да си намерят място, а не можеха и да измислят с какво да запълнят времето си. Ето защо приготвяването на обяда от новите и разнообразни продукти, с които се бяха сдобили, поне разсейваше за известно време тъжните им мисли.

Когато обедът беше готов, тримата ядоха с удоволствие и с голям апетит. Наистина те отдавна не бяха имали зеленчуци на софрата си, та сега им се стори, че никога не са яли нещо по-вкусно. Дори и дивите плодове им се видяха по-сладки от тези, които бяха брали из овощните градини.

Половината ден бе вече изминал, когато довършваха десерта си. Бяха се разположили навън, пред хижата. Почти през цялото време се чуваше гласът на Гаспар. Той се стареше да бъде весел и да развеселява и другите.

– Тия са най-хубавите ягоди, които съм ял от месец насам... – каза той. – Но мисля, че с малко захар и с малко сметана ще са още по-вкусни... Нали, Карл?

– Сигурно... – отговори Карл и в знак на съгласие кимна с глава.

– Направихме грешка, че убихме всичките си крави – продължи Гаспар, като хвърли многозначителен поглед към една от кожите, простряна наблизо.

– Представи си – прекъсна го Карл – и аз току-що си мислех за това. Ако трябва да прекараме тук целия си живот... О!

Мрачната мисъл пак се беше промъкнала в ума на Карл, затова той извика тъй болезнено и не довърши изречението си, а потъна в мълчание.

Няколко дни по-късно Карл напусна хижата и без да открива намеренията си на когото и да било, тръгна към скалите. Наистина той нямаше никаква ясна, предварително начертана цел, а просто бе обхванат от безсмисленото желание да обходи долината и още веднъж да разгледа обкръжаващите я скали.

Никой не предложи да го придружи, нито пък го запита какво възнамеряваше да прави. И Гаспар и Осару се бяха заловили за свои лични работи; първият – да си издялка пръчка за чистене на пушката, а вторият – да изплете мрежа, за да лови едрите красиви риби, с които беше пълно езерото. И тъй Карл тръгна самичък на път.

Когато стигна до стръмните скали, той закричи бавно в подножието им, като се спираше почти на всеки ярд и поглеждаше нагоре. Всеки фут, не – бих казал, – всеки инч от скалите той проучваше внимателно, дори по-внимателно, отколкото преди, макар че тогава и тримата ги бяха обходили и изследвали най-старателно и най-подробно.

Но в ума на Карл се бе родила някаква нова идея; тя именно го караше сега още веднъж да изследва високата ограда, която ги държеше като в затвор. Вярно, че тази идея го изпълваше само с някаква смътна надежда, но да има човек смътна надежда е все пак по-добре, отколкото да няма никаква надежда. И така, Карл реши, че не трябва да роптае срещу съдбата.

Той си мислеше, че въпреки всичко може би ще им се Удаде с помощта на някаква стълба да се изкачат на скалите. Още при първото им разузнаване и тримата се бяха убедили, че това не може да се постигне с катерене. Но имаше и други начини за изкачване по скалисти стръмнини, а не само с ръце и крака; и ето че един от тези начини, както вече споменахме, от известно време занимаваше ума на Карл.

– Сега пък какво ли е намислил? – ще попитате вие. – Пак ли ще си послужи с въжета?

– Съвсем не. Въжетата не биха му помогнали да се изкачи на скалата. Би имало полза от тях само ако бяха вързани за върха на скалата, тогава той и неговите спътници скоро щяха да открият някакъв начин, за да се изкачат по тях. Биха могли да си направят стълба за изкачване дори само на едно въже, просто като завържат дървени колчета на къси разстояния едно от друго, които да им послужат вместо стъпала – това им беше добре известно.

Такова приспособление би свършило чудесна работа и ако трябваше да слязат надолу по някаква отвесна скала, тогава те биха могли да вържат въжето за горния край на скалата и да се спуснат по него. Но да се изкачват нагоре беше съвсем друго нещо; трябваше поне един от тях да бъде горе на върха, за да завърже въжето. Но разбира се, ако един от тях можеше да се изкачи на върха, то и другите щяха да могат и, тогава нямаше да има нужда от никаква стълба.

Не, ясно беше, че въжената стълба не можеше да им помогне в случая и затова те и не мислеха да прибегнат до нея. И все пак Карл си мислеше за стълба – не въжена стълба, а дървена, със странични греди и напречни ленти, като всяка друга стълба.

– Какво? – ще извикате учудено вие. – Стълба, с която да се изкачат по скалите? Та нали вие ни казахте вече, че те са гладки и високи повече от триста фута? И най-дългата стълба на света не би могла да достигне дори и една трета от тази височина. Дори и пожарникарска стълба, направена да достигне покрива на най-високата сграда, не ще може да послужи в случая.

– Съвсем вярно! Всичко това ми е известно тъй добре, както и на вас... – би отговорил Карл на вашите възражения.

– Е, тогава, мастър⁵⁰ Карл? Да не възнамерявате да направите стълба, по-висока от стълбите, които сме виждали; досега, и с нея да стигнете триста фута висок връх? Ние вече знаем, че притежавате и енергия, и постоянство и след като наблюдавахме майсторската ви работа при сглобяването на моста, склонни сме да вярваме, че сте способен да извършите истински чудеса в полето на монтажното строителство. Но не бихме повярвали, че можете да направите стълба, дълга цели триста, фута, дори ако имахте на разположение цял шкаф с инструменти и най-добрия дървен материал в света. Знаем, че бихте могли да сглобите толкова дълга стълба, но дали ще е достатъчно здрава? И как ще я направите? Това никога не бихте могли да сторите, нито трима, нито шестима, нито дори цяла дузина силни мъже биха успели без помощта на някоя машина. Следователно изкачването на скалата с помощта на дървена стълба е чисто и просто невъзможно. И ако това е вашият план, то по-добре се откажете от него, докато е време.

– Съвсем вярно. Зная всичко това не по-зле от вас... – би отговорил Карл. – Но аз нямам намерение да се изкачвам на скалите с помощта на стълба. Не за стълба, а за стълби мисля аз.

50. *Мастър* – млад господин, господинчо (англ.).

– Е, това е съвсем друго.

Карл добре знаеше, че не може да се направи нито толкова дълга, нито толкова здрава стълба и с нея да се стигне до върха на тази висока стена, а дори и да можеше да се направи, тя едва ли би могла да бъде изправена.

Но в ума му назряваше идеята, че могат да си послужат с няколко стълби, поставени една над друга, като всяка се опре върху някоя площадка на скалата, докъдето биха достигнали с помощта на по-долната стълба.

Осъществяването на тази идея като че ли беше възможно, макар и още доста неопределено, то зависеше от това дали има такива площадки или издатини. С тая цел именно Карл се беше запътил сега към скалите.

Ако откриеше, че има, тогава и надеждата му щеше да порасне. Карл вярваше, че с постоянство и упорит труд те ще могат да си направят стълби, въпреки че нямаха дърводелски инструменти и че все още не беше измислил как щяха да пробият дупките, в които да вкарат напречните летви, или как щяха да изправят стълбите до отвесните скали и много още други подробности. Той обаче гореше от нетърпение да получи отговор на първия си и най-важен въпрос – има ли издатини, които да послужат за тяхната цел.

Ето защо той крачеше бавно и мълчаливо в подножието на скалите и най-внимателно ги оглеждаше.

Глава XLVI ПО СКАЛАТА

Той продължи да върви нататък, докато стигна до най-отдалечената част на долината, но неговото оглеждане на скалите, покрай които мина, не даде никакви резултати. Видя много издатини и площадки, някои от които бяха достатъчно широки и удобни, за да бъде изправена на тях стълба и да бъде дори малко наклонена. Някои бяха по-високи, други по-ниски, но за жалост те не бяха разположени една над друга, както желаше Карл. Тъкмо обратното, площадките бяха много отдалечени една от друга, така че, ако човек можеше да се изкачи на една от тях с помощта на стълба – а много от тях бяха лесно достижими, – то това съвсем нямаше да улесни преминаването към друга, по-висока площадка.

Разбира се, тия площадки не можеха да послужат за това, което бе намислил Карл, и като поразгледа още веднъж разположението им, той ги отмина разочарован.

В най-отдалечения край на долината, тоест най-далечния от хижата, водите на езерото се бяха врязали в скалите и образували малко заливче. Както вече споменахме, имаше няколко такива заливчета на различни места в долината, но това беше най-голямото. Широчината му беше малка – само няколко ярда, а дължината му – около стотина ярда. Дъното му беше почти на същото равнище с това на долината, но на някои места благодарение на разпръснати канари и други отломки, които бяха нападали от надвисналите скали, то беше малко по-високо.

Карл навлезе в този залив и с напрегнато внимание заоглежда скалите наоколо. Ако някой можеше да го види в този момент, би забелязал как лицето му бързо просияваше, сякаш в ума му нахлуваха приятни мисли. Само преди минута изражението на това лице беше коренно различно. Защо настъпи тази промяна? Навярно от нещо много важно; защото младият ботаник си беше по природа сериозен, а сега повече от всякога не се поддаваше лесно на внезапни настроения и чувства. Какво тогава го зарадва толкова много?

Достатъчен е само един поглед към скалата, за да разберем причината за неговата радост.

Веднага се набиваше на очи, че тази част на скалата, която обкръжаваше заливчето, беше по-ниска, отколкото другаде; може би нямаше

пълни триста фута. Не за това обаче се радваше Карл. Да се мисли за стълба беше цяло безумие, па била тя триста или три хиляди фута. Радваше се, защото току-що бе забелязал върху скалата няколко издатини, които се подаваха навън като полици на етажерка.

Макар че скалата беше някаква гранитна разновидност, тя изглеждаше нагъната, наслоена, но пластове не бяха правилно подредени, нито пък издатините бяха разположени на еднакви разстояния една към друга. Освен това някои бяха по-широки, докато други изглеждаха съвсем тесни, но много от тях очевидно бяха достатъчно големи и на тях можеше да се сложи стълба. Особено по-ниските изглеждаха напълно удобни да бъдат свързани с няколко стълби – дълги двадесет-тридесет фута. Но Карл много се съмняваше в площадките, които се намираха горе до върха. Те не изглеждаха толкова широки. Наистина, това можеше да бъде само зрителна измама – резултат на голямото разстояние, от което бяха наблюдавани; но дори и така да беше, това пак не помагаше на Карл да осъществи своя план, тъй като измамата, която би била в негова полза, що се отнася до ширината, би била в негова вреда относно височината; можеше площадките да са на такова разстояние, че никаква стълба да не стигне до върха.

Ако някога сте стояли в подножието на висока скала, вие навярно сте забелязали колко е трудно да съдите за измеренията на предметите, които се намират нагоре по нейната повърхност. Издатина, широка няколко фута, ще и се види като обикновена гънка в скалата, някоя птица, кацнала на нея, ще ви се стори много по-малка, отколкото е в действителност. Карл беше достатъчно образован и взе под внимание тия неща. Той беше изучавал елементарните закони на перспективата и затова не бързаше да прави заключения.

За да може да добие по-вярна представа за ширината на издатините и за дължината на съответните разстояния между тях, Карл се отдръпна назад, доколкото мястото му позволяваше. За жалост той не можеше да отиде много далече, защото както вече споменахме, отсрещната скала беше само на няколко крачки. Следователно, той скоро бе възпрепятстван от гранитната стена и новият му наблюдателен пост, откъдето се надяваше да разгледа горната част на скалата, не беше по-удобен.

Покатери се върху един от големите камъни и продължи своите разучавания оттам, но не остана доволен от този „наблюдателен пост“. Разбра обаче, че все пак това беше най-удобното място и постоя дълго време, кацнал върху камъка. Погледът му, отправен към отсрещната скала, ту втрънчено се спираше на едно място, ту блуждаше от

основата до върха на скалата и обратно – от върха до основата.

Лицето му отново се помрачи, понеже бе открил пречка, която изглеждаше непреодолима. Разстоянието между две от издатините беше много голямо и не можеше да бъде преодоляно с помощта на стълба, а освен това се намиреше към върха на скалата. Не! Изкачването наистина е невъзможно!

Той забеляза, че разстоянието от земята до първата най-ниска площадка беше почти два пъти по-късо от разстоянието между спомената издатина и издатината под нея.

Досега Карл бе само отгатвал височините, но ето, че му дойде на ум да остави настрана всички предположения и с помощта на верни и точни измервания да установи разстоянието между земята и първата площадка.

Това лесно можеше да стане и то щеше да му помогне да има по-ясна представа за разстоянието между по-горните издатини.

Казахме, че Карл знаеше как да измери разстоянието, но как именно? Издатината, изглежда, се намиреше на цели четиридесет фута над земята; тогава как би стигнала до нея измервателната ролетка? Но Карл нямаше никаква ролетка, нито пък възнамеряваше да прави своите изчисления по този начин.

Вие навярно предполагате, че той ще потърси някоя дълга върлина, с която да стигне до издатината, и след това ще измери колко фута и иначе е тя. Този начин не е лош и Карл не би се отказал от него, ако не се беше сетил за още по-лесен, който поне в този момент му изглеждаше по-лесно изпълним. Той би могъл да определи височината и чрез триангулация⁵¹, но това също би изисквало да се снабди с прът и би било придружено от известни отегчителни пресмятания, които биха му отнели доста време, без да му осигурят положителни резултати.

Тия две възможности се въртяха из ума му за известно време. Първата той отхвърли, тъй като трудно щеше да намери достатъчно дълъг прът; а втората изостави в момента, когато разбра, че без много усилия можеше да се изкачи на самата издатина. Долната част на скалата беше наклонена и по нея се виждаха тук-там вдлъбнатини и издатини, които биха му послужили вместо стъпала.

Изкачи ли се веднъж на площадката, той лесно би измерил на каква височина е тя. Достатъчно е само да спусне надолу връв с малко камъче, завързано на края като зидарски отвее, и после да измери дължината на

51. *Триангулация* – измерване на дадена местност чрез триъгълници. Б. пр.

връвта.

По една случайност Карл беше взел със себе си доста дълго парче кожена връв, която можеше отлично да му послужи, и той изведнъж реши да се изкачи на площадката. Като извади връвта от джоба си и завърза камък на единия ѝ край, той се приближи до скалата и започна да се катери нагоре.

Скоро откри, че изкачването е много по-трудно, отколкото му се бе сторило, и с големи усилия едва можа да се добере до площадката жив и здрав. За Гаспар това изкачване би било съвсем дребна работа, тъй като младият ловец беше свикнал да се катери из Алпите на лов за диви кози, които обичаха скалите.

Но Карл, който не беше алпинист, съвсем се задъха и уплаши, докато стигне до малката площадка.

Като измина няколко крачки по нея, той си избра място, под което скалата беше съвсем отвесна, спусна кожената връв надолу и скоро извърши измерването. Уви! Разстоянието излезе много по-голямо, отколкото той бе предполагал, когато го гледаше отдолу. Настроението му съвсем спадна. Сега беше напълно сигурен, че площадките в горната част на скалата не могат да бъдат свързани с никакви стълби.

Със свито от мъка сърце, той се върна там, където се беше качил, с намерение да слезе пак долу. Но понякога по-лесно е човек да хвъркне нагоре във въздуха, отколкото да се спусне надолу по скалата. Не ще и съмнение, той беше в безизходно положение, буквално „прикован“ към скалата.

Глава XLVII КАРЛ В ОПАСНОСТ

Никак не е трудно да разберем защо Карл се намираше в опасност; Всеки, който се е изкачвал по някаква стръмна плоскост – стена, мачта или дори обикновена стълба, – навярно е забелязал, че изкачването е много по-лесно от слизането. Съвсем възможно е човек да се изкачи до върха на много голяма и неподатлива стръмнина, но да не може да слезе обратно. Мъчнотиите при слизането са по-непреодолими, отколкото при изкачването. Като се изкачва човек, вижда къде да сложи крака си, за какво да се хване с ръцете си; когато слиза обаче, той няма тази възможност, а трябва да стъпва наслука и да бъде непрекъснато изложен на опасност да се подхлъзне и да се сгромоляса долу.

Точно в такова положение изпада и нашият ловец на растения. Той едва се бе качил, а да слезе беше съвсем не по силите му. В това той се убеди само с един поглед.

Вярно, че скалата беше малко нещо полегата и той беше забелязал това още отдолу, но сега, гледайки я отгоре, той едва можеше да открие някакъв наклон. Тя изглеждаше почти отвесна и беше цели четиридесет фута – страшна височина, когато човек гледа отгоре. Карл се чудеше как изобщо бе успял да се изкачи и се ядосваше на себе си за своята глупава приборзаност.

Карл не можеше да остане тук през нощта. Трябваше да предприеме нещо, за да се измъкне от това неприятно положение. И като събра всичката си смелост, направи опит да слезе.

Той застана на колене върху площадката с лице към скалата. Тогава се улови за канарата, отпусна нозете си надолу и успя да налучка най-горното стъпало, но след това се явиха мъчнотиите. Хванал се с ръце за ръба на скалата, той не смееше да се пусне, за да стъпи по-надолу, а протягаше нозе, без да може да напипа друго стъпало. Няколко пъти той опипваше скалата с пръстите на краката си, мъчейки се да намери някаква връзка или издатина, но не можа да напипа нищо, на което да опре поне единия си крак; така че накрая беше принуден да се привдигне отново нагоре и да седне на площадката.

В това време му дойде наум, че може би има друго, по-добро място за слизане; и като стана, започна своите издирвания. Нищо не му пречеше да се движи дори и прав по площадката, без да се излага на някаква

опасност, тъй като тя беше почти навсякъде широка няколко фута и опасваше скалата на едно разстояние от около петдесет ярда.

Карл я обходи от единия край до другия, като се спираше на всяка крачка и гледаше надолу.

Но неговото издирване завърши с ново разочарование. Надолу нямаше никакво място за слизане освен за някоя котка или друг звяр с извити нокти; във всеки случай за Карл нямаше никакъв изход и той се отправя към мястото, където беше се изкачил, с мрачното предчувствие, че няма да може вече да слезе на земята.

Докато обхождаше тясната „тераса“, Карл веднъж не вдигна очи нагоре; цялото му внимание бе погълнато от скалата под него. Но когато се връщаше обратно, погледът му шареше наоколо по-непринудено и той забеляза някаква тъмна дупка в скалата, само няколко фута над площадката. Тя беше голяма колкото една обикновена врата и след като я разгледа по-внимателно, Карл откри, че това е вход на някаква пещера. Той забеляза също, че навътре пещерата ставаше все по-широка и навярно беше много голяма. Той не се интересуваеше повече от нея, само внезапно му мина през ум мисълта, че може би там ще трябва да потърси подслон през нощта. Това наистина можеше да се случи, ако Гаспар и Осару не дойдат да го потърсят, преди да се стъмни, и не успеят да го освободят от този „възвишен“ затвор. Но бе твърде вероятно и да не го потърсят, тъй като често се случваше някой от тримата да отсъства с часове, без това да тревожи другите. Те сигурно ще започнат да се безпокоят за него едва когато се стъмни. Но в тъмнината те може да тръгнат да го търсят в друга посока и дълго да скитат из гората, преди да се приближат до мястото, където беше той. А той се намираше в най-затътената част на долината, скрита в тясната клисура. Между него и неговите спътници се издигаха канари и високи гори, така че и да вика за помощ, едва ли биха го чули от това голямо разстояние.

Ето какви мисли минаваха през ума му, докато се връщаше към мястото, където най-напред се бе покатерил на „терасата“. Той не отиде да изследва пещерата, както навярно би сторил при по-други обстоятелства; сега любопитството му беше подтиснато от тежкото положение, в което бе изпаднал.

За него беше ясно, че сам нищо не можеше да стори, за да се освободи. Не му оставаше следователно нищо друго, освен да чака да дойде Гаспар или Осару, или пък и двамата. И като се въоръжи с търпение, седна на края на площадката и зачака.

Разбира се, той не мълчеше, докато чакаше. Карл беше достатъчно

съобразителен и знаеше, че ако стои и мълчи, другите никога няма да го намерят. Ето защо от време на време той се изправяше на крака и се провикваше, ковкото му глас държи; скалите му отвърщаха с многократно ехо.

Но само ехото отговаряше на неговия зов. Колкото и силно да викаше, не го чу нито Гаспар, нито Осару.

Глава XLVIII

ТИБЕТСКАТА МЕЧКА

Цели два часа седя Карл на площадката. Той вече губеше търпение и се ядосваше, че тъй глупаво бе изпаднал в това затруднено положение. Не се безпокоеше много за далечното си бъдеще, тъй като беше сигурен, че в края на краищата неговите другари ще му дойдат на помощ. Но те може и да него открият през този ден, нито през настъпващата нощ и той ще трябва да чака на скалата до сутринта. И това обаче нямаше да бъде толкова голяма беда. Може и да се поизмъчи малко – останал без вечеря, а може би ще трябва да пренощува в пещерата, но какво значение има всичко това за човек като него, привикнал на глад и на спане под открито небе? Дори и да нямаше никакъв подслон, той би се обтегнал на площадката и би се наспал най-спокойно. А на сутринта другите ще го потърсят, неговите викове ще ги упътят насам и тогава всичко пак ще бъде наред.

Така размишляваше Карл и като си внушаваше, че няма от какво да се страхува, беше сравнително спокоен.

Докато се самоуспокояваше, погледът му попадна на нещо, което не само го разтревожи, но и страшно го изплаши: така би трябвало да се изразим, ако искаме да бъдем по-близо до истината.

Най-напред ушите му подсказаха, че има нова причина за тревога. Както си седеше на площадката, без да продума, той дочу някакъв звук, който много наподобяваше пръхтенето на магаре, малко преди да почне да реве.

Недалеч от скалата растяха някакви храсти и звукът като че ли идеше оттам.

След като чу пръхтенето, Карл наостри уши и се вгледа в храстите. Миг по-късно звукът се повтори, ала Карл не можа да види звяра, който издаваше тоя звук. По раздвижването на клонките обаче той забеляза, че нещо си пробиваше път през гъсталака; а силното прашене на сухи вейки и клони показваше, че там се промъква доста голямо и тежко животно.

Карл не се чуди дълго време, тъй като само след миг видя огромен звяр, който излезе от храстите и се отправи към откритата поляна.

Нямаше нужда от много умуване, за да познае човек какво бе това животно – без никакво съмнение това беше мечка, но от такава порода,

каквато Карл никога дотогава не беше виждал. Ала между различните видове мечки има такава прилика, че човек, който веднъж е видял мечка, лесно може да познае разните братовчеди и братовчедки на мечешкия род.

Мечката, която се представи сега пред нашия ловец на растения, беше средно голяма – тоест по-малка от едрата полярна мечка и от мечката гризли из Скалистите планини, но по-голяма от мечките на остров Борнео и от така наречената слънчева мечка, която се среща в Малая. Тя едва ли достигаше големината на ленивата мечка, която нашите ловци бяха срещнали в подножието на планината, и с която бяха преживели такова забавно приключение. Но от друга страна, не беше и много по-малка от „мързеливката“ и също като нея беше много черна, макар и козината ѝ да не изглеждаше нито толкова дълга, нито толкова рошава. Също като на „мързеливката“ долната ѝ устна имаше възбял цвят, а на шията ѝ се виждаше бял знак, наподобяващ латинската буква V; основата на този белег започваше от средата на гърдите ѝ, а краищата завършваха под раменете ѝ. Това е отличителният белег на няколко вида мечки, които се срещат в Южна Азия. Въпросната мечка изглеждаше по-особена и в друго отношение. Вратът ѝ беше забележително дебел, главата ѝ – плоска, а челото и муцуната ѝ бяха почти на една линия. Тези особености я отличаваха от „мързеливката“, у която челото изпъква много по-напред от муцуната. Ушите ѝ бяха големи, тялото – набито, а краката – дебели и тромави. Лапите ѝ бяха средно големи и завършваха с нокти, притъпени на върха. Тези бяха отличителните белези на мечката, появила се пред очите на Карл, и макар да не беше виждал друга мечка от този род, той беше чел нещичко за нея, та сега лесно може да я познае по описаните особености. Това беше тибетска мечка (*Ursus tibetanus*), по-често наричана от кабинетните учени *Helarctos tibetanus*, една от разните породи мечки, които се срещат из високите плата на Тибет, а също и из цялата област на Горните Хималаи; така поне се предполага, тъй като се среща в Непал и другаде.

Споменах вече, че Карл много се изплаши от това черно видение, но само в началото, когато мечката излезе от храсталака. В тая негова уплаха обаче нямаше нищо чудно. Всеки, който срещне мечка в планината, та бил той и отличен ловец, не може да не поизтръпне. А като си спомним, че Карл не беше въоръжен, защото пушката му остана в подножието на скалата, няма да се учудим, че появяването на мечката го поизплаши.

Страхът му обаче не трая дълго, и то по две причини. Първо, той си

спомни това, което беше чел в книгите, а именно, че мечката от този род има кротък нрав, че не е месоядно животно, а се храни с плодове и не напада човека, освен когато е преследвана или ранена. Тогава, разбира се, тя се отбранява както всички други животни, дори и най-кротките и безвредните.

Другата причина, поради която страхът му скоро изчезна, беше тази, че случайно той се намираше на такова място, дето мечката едва ли можеше да се доближи. Карл бе доста настрана от пътя ѝ и само ако пазеше пълна тишина – нещо, за което той щеше да внимава, – животното можеше и да не погледне към скалата и да си замине, без дори и да го забележи. С надежда, че така именно ще стане, Карл седна и се спотаи като мишка.

Но изглежда, че той си бе направил сметката без кръчмаря. Мечката нямаше намерение да си отива, а си кроеше съвсем други планове. Тя поскита около камъните – издавайки от време на време същото магарешко пръхтене, което я беше издало – и току изведнъж се упъти към скалата и се спря точно под мястото, където беше седнал Карл. После се изправи на задните си крака, опря предните си лапи на канарата и погледна нагоре – право към учудения ловец на растения.

Глава XLIX НЕОБИКНОВЕНО СЛИЗАНЕ

В този момент сигурно и мечката се изненада като Карл, но едва ли се уплаши като него. Все пак изглежда, че се стресна, защото, щом го забеляза, изведнъж стъпи с четирите си лапи на земята и за миг, като че ли се поколеба дали да обърне гръб и да изтича към храсталака, или да остане. Всъщност тя отстъпи няколко крачки, като ръмжеше и погледваше нагоре, но после изненадата и страхът ѝ сякаш попрелинаха и тя се приближи отново към скалата, готова да скочи нагоре.

Когато за пръв път видя мечката, Карл беше седнал на ръба на площадката, точно там, където се бе изкачил; а ето, че и животното се канеше да се изкачи на същото място. Като разбра намеренията ѝ, Карл скочи и почна да тъпче на едно място, без да знае какво да прави и накъде да бяга.

Той и не помисли да спре мечката. Нямахше никакво оръжие, нито нож дори; а знаеше много добре, че опитахте ли да се бори с нея, уповавайки се само на собствената си сила, то в края на краищата той или щеше да бъде удушен в обятията на огромния звяр, или пък бутнат надолу от скалата и сплескан на пита в подножието ѝ. Ето защо той и не мислеше за някаква защита, а само за отстъпление и бягство.

Но как да отстъпи? Накъде да бяга? Нищо не би му помогнало, ако се движи само по „терасата“, тъй като мечката можеше лесно да го последва; а ако тя възнамеряваше да го нападне, по-добре би било той да стои и чака там, където си беше.

Карл все още се колебаеше какво да прави, а мечката беше вече почнала да пълзи нагоре, когато той изведнъж се сети, че може да се скрие в пещерата.

Карл нямаше време да разсъждава дали това е разумно, или не. Ако се забавеше още малко, без съмнение едрото черно животно щеше да го сграбчи с лапите си. Ето защо, без да мисли повече, той се завтече към пещерата.

Щом стигна до нея, Карл влезе вътре, направи пипнешком две-три крачки и приклепна близо до входа.

За щастие той влезе в пещерата отстрани, за да може по-добре да се скрие в тъмнината. Ако беше останал в средата на „парадният вход“, той или щеше да бъде прегазен от мечката, или притиснат от огромните ѝ

лапи, преди да успее да каже „гък“! Но сега, едва бе снишил гръб и ето че мечката се зададе; продължавайки да пръхти и ръмжи, тя се втурна навътре в пещерата. По ръмженето ѝ Карл разбра, че тя отиваше все по-навътре.

Ловецът на растения се питаше какво да прави: дали да остане там, където беше, или да излезе отново на площадката.

Явно, положението му не беше безопасно. Ако мечката се върне, сигурно ще го забележи. Карл знаеше, че тия животни могат да виждат и при най-слаба светлина – дори и при пълен мрак; следователно мечката щеше да го види, а ако не го видеше, щеше да го подуши; а за Карл това беше равностойно.

Нямаше смисъл тогава да стои вътре в пещерата и макар че навън не беше по-безопасно, той реши да излезе. Вън поне щеше да бъде на светло и можеше да види своя неприятел, преди да бъде нападнат. Мисълта, че може да бъде изненадан в пещерата и сред пълен мрак, удушен от невидимия противник, го ужасяваше и отвращаваше. Ако загинеше така, тогава нито Гаспар, нито Осару щяха някога да узнаят какво е станало с него; костите му щяха да лежат в мрачната пещера, без някога да бъдат открити от човешко око. А това беше непоносимо!

Карл не можеше повече да чака и като се поизправи, втурна се навън към светлината.

Той не се спря при входа на пещерата, а се завтече по „терасата“ към мястото, откъдето се беше качил. Тук се спря и почака няколко минути, озъртайки се неспокойно ту назад към входа на пещерата, ту напред към главозамайващата стръмнина.

Ако Карл познаваше по-добре нрава на тибетската мечка или пък намеренията на тази, с която се бе срещнал, той нямаше да се страхува толкова много. Мечката, не познавайки своя неприятел, не беше по-разположена да влезе в бой, отколкото самия ловец. По всяка вероятност Карл беше първото двуногло същество, което тя срещаше в живота си. И тъй като не знаеше силата на такова едно странно създание, тя беше твърде склонна да го остави намира, стига и той да ѝ отвърне със същата вежливост.

Всъщност мечката бързаше към собственото си жилище, може би за да намери другаря си или да защити малките си, които според нея бяха в опасност, и нямаше никакво намерение да задява ловеца на растения – както се оказа по-късно.

Но как можеше Карл да знае това? През цялото време той си въобразяваше, че мечката го преследва, че се бе изкачила на скалата само за

да го нападне, че се бе втурнала в пещерата, за да го намери някъде навътре. И сега, щом открие, че го няма, ще долети отново навън, и тогава...

Известно е, че понякога една опасност прави другите да изглеждат нищожни и че неволята често дава смелост и на най-големите страхливци.

Карл не беше страхливец и при все това не посмя да се впусне надолу по скалата, докато все още чувстваше, че животът му не е застрашен. Но сега, когато разбра, че друг изход няма, слизането по скалата не му се стори толкова опасно. Поради това, пък и подтикван от страха, че меката може всеки миг да се върне, той реши да опита още веднъж.

Карл провисна надолу, колкото ръстът му позволяваше. Този път неочаквано той сгодно налучка стъпалата под краката си. Смелостта му постепенно се възвърна и той почна да мисли, че всичко ще се оправи и че след няколко секунди ще стъпи на земята, където лесно може да се отърве от мечката, като се качи на някое дърво или като се брани с пушката си, която го чакаше напълнена под скалата... През цялото време той гледаше нагоре, освен когато трябваше да погледне под себе си, за да види разположението на стъпалата.

Нямаше нищо чудно в това, че гледаше нагоре, изпълнен с тревога. Нападнеше ли го мечката в този момент, участта му щеше да бъде страшна!

Но животното все още не се показваше и Карл продължаваше да се спуска все по-надолу и по-надолу!

Той едва бе изминал половината път, а до земята оставаха още цели двадесет фута, когато изведнъж усети, че под него нямаше никакви грапавини, о които да опре краката си. Беше стъпил на някаква издатина, която за жалост се оказа нестабилна, лесно се откърти и той увисна във въздуха, без да има къде да опре дори пръстите на краката си. Сега цялата тежест на тялото му трябваше да бъде удържана само от мускулите на ръцете му!

Страшно положение наистина! И ако не успееше веднага да намери опора за нозете си, трябваше да полети надолу в пропастта.

Карл се бореше мъжки, разпери пръстите на краката си и с тях опипваше скалата ту наляво, ту надясно.

Повърхността ѝ беше гладка като огледало, нямаше никаква грапавина, на която да стъпи, Карл помисли, че вече загива!

Опита се да се хване за някоя от по-горните издатини – първо, с едната ръка, после и с другата, – но успя само да ги докосне, а не можа да

се хване за тях и да се издигне отново нагоре. И той реши, че краят му приближава!

Ръцете му като че ли се откъснаха, силите му го напуснаха, И той повярва, че е свършено вече с него!

И все пак продължаваше да се бори с онова упорство, с което младите се държат за живота; той висеше на скалата, макар и да знаеше, че всеки момент можеше да настъпи фаталният му край.

Но изведнъж чу гласове, окуражителни викове:

– Дръж се, Карл! Дръж се!

Гласовете му бяха познати. Той знаеше кой го вика, но другарите му бяха пристигнали много късно! Карл можа да им отговори само с тихо стенание.

Това беше последното му усилие. Заедно с болезнения вик ръцете му се отпуснаха и той полетя гърбом надолу от скалата.

Глава L ТАЙНСТВЕНОТО ЧУДОВИЩЕ

Карл, бедният Карл... той навярно се преби... претрепа се... умря!

Но почакайте, драги читатели! Не бързайте толкова... Карл не е мъртъв, нито пък ранен. Падането от скалата го нарани толкова, колкото ако се бе прекатурил от някой стол или ако се бе търкулнал от кушетката върху килима в гостната стая.

„Но възможно ли е това? – ще се учудите вие. – Да падне от двадесет фута, и то върху куп остри камъни, и да се спаси от смърт, от нараняване, че дори и от одраскване?“

Той наистина беше здрав и читав. И само една минута по-късно стоеше изправен в подножието на скалата, цял-целеничък, макар че едва си поемаше дъх и силите му бяха съвсем изчерпани.

Но не мислете, че тук има някаква тайна. Аз ей сега ще ви разкажа как той се спаси.

Гаспар и Осару го очакваха да се върне по-рано в хижата, но от дългото му отсъствие разбраха, че с него се е случило някакво нещастие и тръгнаха да го търсят. Те не биха го открили тъй бързо без помощта на Фриц. Кучето ги беше отвело по неговата следа, така че не губиха никакво време из долината, а минаха по най-прекия път от хижата до мястото, където го намериха.

Те пристигнаха в най-критичния момент – точно когато Карл правеше последни усилия да слезе от скалата, и му извикаха още щом го видяха, но Карл не ги чу, защото беше цял погълнат от трудното слизане и от страха от мечката. Точно тогава той загуби всяка опора под нозете си и Гаспар и Осару го видяха как увисна безпомощно на скалата.

Съобразителният Гаспар бързо се досети какво трябва да сторят. Двамата с Осару се впуснаха под скалите и протегнаха ръце да хванат Карл, ако падне. По една случайност Осару носеше върху раменете си голямо кожено наметало, което по нареждане на Гаспар той бързо смъкна, опъна го в ръце и го издигна високо над главите си. Докато вършеха това, Карл ги беше чул да викат: „Дръж се!“ Едва бяха подложили наметалото и Карл тупна точно в средата му. Макар че неговата тежест събори и тримата на земята, те скоро скочиха на крака, без да бъдат ни най-малко наранени.

– Хахаха! – изсмя се Гаспар. – Пристигнахме точно навреме, а?

Хахаха!

Разбира се, че последваха доста много радостни възклицания и поздравления по случай щастливото избавление. А това наистина беше щастливо избавление, защото – ако Гаспар и Осару не бяха пристигнали „точно навреме“, както се изрази Гаспар, и ако не бяха действали тъй бързо, бедният Карл нямаше сега да бъде жив, за да им благодари.

– Е – въздъхна Гаспар, – мисля, че с право бих могъл да кажа: „Днес е най-щастливият ми ден!“, макар че не знам дали може да се нарече така един ден, който едва ли не излезе гибелен и за двамата ми спътници...

– И за двамата ли? – попита Карл малко поучуден.

– Да, братко – отговори Гаспар. – Ти си вторият, чийто живот спасявам днес.

– Какво? И Осару ли беше в опасност? Ха, та той е съвсем мокър, вир-вода... – каза Карл, като се приближи до индуса и опипа дрехите му. – Но и ти си мокър, Гаспар! И от тебе тече вода... Какво значи това? И двамата ли паднахте в езерото? Давихте ли се?

– Да-да! – отвърна Гаспар. – Оси се дави... (Гаспар често наричаше индуса с галеното му име Оси.) – Дори нещо по-лошо от даvene. Пожестоката съдба застрашаваше нашия приятел – той щеше да бъде погълнат...

– Погълнат? – извика учудено Карл. – Погълнат! Какво искаш да кажеш, братко?

– Искам да кажа точно това, което казах... че Осару без малко щеше да бъде погълнат – тяло, кости и всичко, така че нямаше да остане и следа от него.

– О, Гаспар, ти навярно се шегуваш... В езерото няма никакви китове, та нашият беден Осару да се превърне в Йона⁵². Няма нито акули, нито пък други едри риби, които да могат да глътнат един възрастен мъж. Какво тогава искаш да кажеш? Или се шегуваш?

– Вярвай ми, братко, говоря ти съвсем сериозно. Ти и аз насмалко щяхме да загубим нашия приятел – индуса, така както и ние с него едва ли не загубихме тебе... Защото, ако Осару не беше спасен, нито той, нито аз щяхме да бъдем тук навреме, за да ти помогнем... и тогава и двамата щяхте да загинете. Какво щях да правя аз без вас и какво щеше да стане с мене? Да, след всичко това едва ли бих могъл да нарека днешния ден „щастлив“. Ден, изпълнен с угрози, с опасности – дори и когато

52. Йона – библейски пророк; според преданието бил погълнат жив от един кит. Б. пр.

човек има късмет в края на краищата да се избави от тях, – си остава неприятен ден и човек не желае да си спомня за него. Не, аз просто изтръпвам от ужас, като си помисля за днешния ден и за опасностите, които ви заплашваха!

– Но хайде, Гаспар! – прекъсна го ботаникът. – Обясни ми! Кажете ми какво се е случило, та и двамата сте мокри до кости? Кой е щял насмалко да погълне Осару? Риба, звяр или птица?

– Риба, бих казал... – добави шеговито Карл. – Ако се съди по мястото, където сте преживели приключението си. От външния вид е явно, че то трябва да се е случило във водата, а може би и под водата! Да, навярно е било някаква риба! Хайде тогава, братко, да чуем тази рибарска история...

– Наистина, в тая работа е замесена и риба – отговори Гаспар. – Осару доказа, че в езерото има риби; той улови една почти колкото него, но аз не вярвам, че може да има толкова голяма риба, която да го погълне целия – труп, крайници и прочее, без никакъв остатък, без никаква дيريا. А чудовището, което се канеше да извърши този подвиг, наистина нямаше да остави и най-малката следа, по която да разберем какво се е случило с нашия нещастен приятел.

– Чудовище ли? – извика Карл, още по-учуден, но и малко поизплашен.

– Е, не в пълния смисъл на думата... – отговори Гаспар, усмихвайки се на изненадата, изписана по лицето на брат му. – Не става дума за истинско чудовище, но за природно явление, което обаче е толкова опасно, колкото кое и да е чудовище. И ние ще трябва да се пазим от него в бъдеще, когато се навъртаме край езерото.

– Но, Гаспар, докога ще възбуждаш любопитството ми? Не мога да чакам повече! Моля ти се, не губи време и веднага ми разкажи какво ви се е случило.

– Това ще предоставя на Оси, тъй като приключението се случи с него, а не с мене. Аз не участвах дори и като наблюдател, но по една случайност се явих на „тържествения финал“ и му дадох малко по-друг край. Горкият Оси! Къде ли щеше да е сега, ако не бях пристигнал навреме... Навярно няколко фута под земята... Хахаха! Работата съвсем не е за смях, братко, но когато видях Осару и му се притекох на помощ, той беше в такова окаяно положение и изглеждаше толкова злостен, е не можех да се съдържа да не се смея; не мога да се съдържам и сега, като си спомня каква картинка представляваше той.

– Но, Гаспар! – извика Карл, поразядосан от словоизлиянията на

брат си. – Ти можеш да изкараш човека из търпение! Моля ти се, Осару, почвай и ми разкажи какво ти се е случило! Не обръщай внимание на Гаспар, остави го да се насмее. Хайде, Осару!

След тая молба Осару започна да разправя какво бе изпатил, което според Гаспар насмалко щяло да бъде съдбоносно. Но тъй като индусът говореше на доста изкълчен език, примесен с чужди думи, който читателите едва ли биха разбрали, аз ще превода неговия разказ; по-важните събития ще намерите описани в следващите глави.

Глава LI „БАНГ“

Осару бе успял да си изплете истинска рибарска мрежа. След като не му позволиха да отрови водата с вълчата билка, а наблизко нямаше бамбук, от който да си приготви кош, той потърси друг материал, за да си изплете мрежа. Скоро намери точно каквото му трябваше – едно растение, което в изобилие растеше из долината, особено по бреговете на езерото.

Растението беше едногодишно, с тънко високо стъбло, от което излизаха няколко длановидни, назъбени по краищата листа, а на върха му имаше кичур разтворени зеленикави цветове. Във външния му вид нямаше нищо забележително, освен че стъблото му беше покрито с къси, твърди влакнца, и без да се разклонява, се издигаше на около двадесет фута височина. Стъблата растяха по много накуп и когато за пръв път ги откриха – тогава и тримата наши авантюристи бяха заедно, – Гаспар каза, че те му напомняли на коноп. Това сравнение беше доста сполучливо, растението наистина беше коноп, както и Карл незабавно потвърди, истински... *Cannabis saliva*, макар че разновидността, която се среща из Индия, или по-право, добитото от нея наркотично вещество се нарича *Cannabis indica*, или индийски коноп. Това беше най-високият коноп, който Карл и Гаспар бяха виждали; някои от стъблата бяха осемнадесет фута високи, докато конопът в Северна или в Средна Европа рядко достига човешки ръст. В Италия обаче и в други южни области на Европа това растение става много по-високо и съперничи на индийския коноп по дължина на стъблото и на полученото от него влакно. Нашите приятели забелязаха, че макар стъблата да растяха заедно, половината от тях бяха по-узрели и дори започнали да увяхват. Ботаникът обясни на своите спътници, че прецъфтелите стъбла са мъжки, а другите, които още се развиваха – женски; защото конопът спада към така наречените двудомни растения, тоест мъжкият цвят или пестникът се намира на едно стъбло, а тичинките – на друго. И Карл обясни по-нататък, че мъжките растения, след като опрашат женските, не само че спират да растат, но скоро повяхват и умират; женските растения обаче продължават да се развиват и узряват напълно едва няколко седмици по-късно. Поради тая особеност на конопа хората, които го оглеждат, изкореняват мъжките стъбла, щом те изсипят пращеца си, и остават женските да растат още

четири-пет седмици.

На всички е известно, че конопът дава най-добрия материал за произвеждане на груби тъкани, както и всякакви видове въжета и канапи. За тая цел се използват влакната в стъблото и се отделят почти по същия начин, както и ленените влакна. Като изкубят конопа и го навържат на снопи, накисват го за известно време във вода. След това гръстите се изсушават, мънат се, а получените кълчища, за да станат по-чисти и по-меки, се дообработват с помощта на чепкало. За доброто качество на кълчищата няма никакво значение височината на конопа; високите и груби стъбла на италианския и индийския коноп дават същите меки влакна, както и дребния коноп, който расте в Северна Европа.

В Русия от семето на конопа се добива растително масло, което се употребява за готвене, а художниците размесват с него блажните си бои.

С конопено семе хранят и домашните птици, защото народът вярва, че снасят повече яйца. Особено много го обичат малките птички, но забелязано е следното необикновено явление: когато с него се хранят птички от рода на синигерите и кадънките, след време всичките им червени и жълти пера напълно почерняват.

Въпреки многобройните си ценни качества, това растение има и други, които са не само вредни, но и опасни. То съдържа вещество, което има силно упоително свойство и колкото и странно да изглежда, това вещество се намира в много по-голямо количество в стъблата на индийския и южния коноп, отколкото в конопа, който расте из Средна Европа. Разбира се, това се обяснява с разликата в температурата. Остане ли човек по-дълго там, където расте коноп, той скоро почва да се чувства неразположен: или глава ще го заболи, или ще му се завие свят. В топлите страни конопът действа още по-силно и причинява нещо като успокояване.

Народите на Ориента отдавна забелязали това свойство на конопа и започнали да произвеждат от него наркотично вещество, което употребяват по същия начин както опиума и с почти същите резултати – заспиват, сънуват приятни сънища, а след това се чувстват потиснати и нещастни. Тая упойка е известна на турците, персийците и индийците под различни имена като например „банг“, „хашиш“, „чинаб“, „ганга“ и други. Но каквото име и да носи, това е един вреден артикул както за физическото, така и за умственото състояние на човека.

Но Осару не се замисли за гибелното влияние на това растение и щом го видя в долината, позна го, извика от радост и се зае да си

пригответи една доза „банг“. Това той направи много лесно: стри на прах няколко изсъхнали листа, които откъсна от повехналите мъжки растения, и след това разбърка праха с малко вода. Обикновено към тази смес прибавят и някакво ароматично вещество за по-добър вкус, а Осару не обръщаше толкова внимание на вкуса, колкото на силата му; така че изпи своя „банг“ без никакви подправки и скоро се намери в царството на приятните сънища.

Осару беше много щастлив, че намери коноп. Той отдавна страдаше от липсата на „бетел“, а тютюнът, приготвен от ревен, не можеше да го замести. Конопът обаче беше истинско съкровище, от което Осару можеше не само да си пригответи омайващо питие, но и да си свие цигара от сухите му листа, които често се употребяваха за тая цел, примесени с истински тютюн. Разбира се, Осару нямаше нито грам от истинския „бурен“, с който да го смеси, иначе за нищо на света не би си пълнил лулата с дивия ревен.

Ала Осару се радваше на конопа и по друга причина. От влакната му той можеше да си изплете връв, а от връвта – мрежа, с помощта на която скоро щеше да поднесе на приятелите си прясна риба.

Всичко това не му отне много време. Той скоро оскуба конопа, завърза го на снопи, които занесе при топлия извор. Потопи го във водата и стъблата бързо омекнаха. Известно е, че топлата вода само за няколко часа оказва върху лена и конопа същото въздействие, каквото студената вода – за цели седмици.

Осару скоро разполагаше с достатъчно количество влакна, които отдели от стъблата с помощта на ръчна мъналка; и след като работи неморно няколко дни, той успя да си изплете рибарска мрежа, дълга няколко ярда.

Оставаше му само да я заложи и да види каква риба ще хване в това усамотено планинско езеро.

– А сега – за приключението на Осару!

Глава LII

ЗАЛАГАНЕ НА МРЕЖАТА

След като Карл излезе, Гаспар и Осару напуснаха хижата, но тръгнаха в различни посоки – Гаспар, с пушка на рамо, отиде в гората, а Осару се отправи към езерото с намерение да лови риба.

Тъй като с Гаспар нищо не се случи – той дори не можа да вдигне някакъв дивеч, нито пък да стреля по нещо – за него няма какво да разказвам; така че ще започна веднага да описвам приключението на Осару.

Още с пристигането си при езерото индусът намери удобно място да заложи мрежата си. Откъм едната си страна езерото образуваше малко заливче, което се простираше на двадесет или повече ярда и завършваше точно при устието на малката рекичка, изтичаща от топлия извор.

Това заливче беше по-тясно в началото и там образуваше нещо като малък приток. Водата в самия залив беше доста дълбока, но в началото, където се намираще „проливът“, нямаше повече от три фута; дъното на пролива беше покрито с бял пясък, който блестеше като сребро. От това място при хубаво време човек лесно можеше да забележи няколко вида риба, различни по големина; те влизаха и излизаха от заливчето, а бялото пясъчно дъно лъщеше под тях. Техните невинни игри и премятия представляваха интересна гледка и тримата младежи неведнъж бяха заставали на брега на пролива, за да ги наблюдават.

Но Осару винаги ги наблюдаваше по-скоро с яд, отколкото с радост, защото колкото и ясно да се виждаха тия красиви риби, той не можеше да хване нито една от тях. Дори и плитката вода на протока, където имаше и нанос, беше твърде дълбока, за да може да бъде заприщена по някакъв начин. Осару бе опитал и други средства за ловене на риба, но без никакъв резултат. Помъчил се бе да ги убива с лък и стрела, но рибите плуваха надълбоко и Осару все не можеше да ги уцели. Всъщност индусът не успяваше, защото никога не беше убивал риби със стрели, а освен това не разбираше нищо от оптика и от законите на отраженията, та все се прицелваше много високо и не улучваше набелязаната жертва.

Ако беше индианец от Северна или Южна Америка, а не индус от Индия, той би пронизвал със стрелите си по една риба при всяко опъване на лъка.

Но ето, че той не успяваше и постоянно нагазваше във водата само за да вади стрелите си, но не и за да изнесе някоя риба. Та като гледаше как свободно и безстрашно рибите си играеха над сребристия пясък, Осару изпитваше повече яд, отколкото удоволствие; и това именно го караше тъй бързо да изплете рибарската си мрежа.

Мрежата беше готова и Осару бързаше и се усмихваше, защото се радваше, че най-после ще си отмъсти; да, той действително бе обхванат от чувство на отмъщение към бедните рибки, тъй като не бе успял да ги хване, нито убие.

Осару възнамеряваше да заложи мрежата си в самия проток, в самото устие на гореспоменатия залив и затова я беше направил толкова дълга, че като я опъне на това място, да достигне от единия край до другия.

На горния край на мрежата беше проврял здрава ивица сурова кожа, защото по-лесно можеше да се сдобие с нея, отколкото с конопено въже, а на долния ѝ край беше сложил друга кожена лента, на която бяха прикрепени тежестите. Тия тежести заедно с плаващите отгоре тапи, направени от леко, сухо дърво, което Осару намери в долината, щяха да държат мрежата съвсем опъната и да я крепят във вертикално положение.

По този начин мрежата щеше да затвори тесния залив така, че само малките рибки да могат да влизат и излизат, и то тия, които биха могли да се проврат пред дупките. А дупките Осару направи доста големи, тъй като не се интересуваеше от „дребна риба“.

Той искаше да хване само една риба – някоя от тия тлъсти приятелчета, които често се бяха изплъзвали изпод стрелите му и го бяха изкарвали от търпение със своята нахално-весела игра.

Сега ще види дали ще се отърват тъй лесно от мрежата му, която бе приготвил толкова изкусно за тях.

Когато пристигна при протока, той заложи мрежата в най-тъсната част, точно в устието на залива. Това беше постигнато много лесно. Завърза единия край на кожената лента за една фиданка, която растеше на брега, близо до водата. След това, като газеше и разпределяше мрежата равномерно във водата, той стигна до отсрещната страна, където завърза другия ѝ край. Разбира се, тежестите държаха долния край надолу, а тапите не позволяваха на горния да потъне под водата.

На отсрещния бряг растеше голямо дърво – толкова голямо, че клоните му се разпростираха почти над половината от тесния пролив – и когато следобед слънцето грееше от тази страна, гъстите листа на

дървото хвърляха дебела сянка над водата и я правеха да изглежда тъмна и някак си тайнствено мрачна. По това време рибата не можеше да се вижда лесно, дори и върху фона на сребристия пясък.

Ето защо Осару беше избрал именно този час, когато, слънцето се спускаше зад дървото; той знаеше, че при ярка слънчева светлина рибите ще забележат мрежата, ще се изплашат и ще избяга далеч от нея. Затова той бе почакал да мине обед и тогава да направи първия си опит.

След като върза двата края на мрежата и нагласи всичко както си искаше, Осару седна на брега, въоръжи се с търпение и зачака да види какво ще стане.

Глава LIII ОСАРУ ЗАТЪВА

Повече от час се дя индусът и следеше всяка бръчка върху водната повърхност, всяко движение на тапите, но нито водата, нито тапите показваха, че в езерото изобщо има някаква риба. Един-два пъти на повърхността, близо до тапите, се появиха малки мехурчета и Осару си въобрази, че нещо се е хванало в мрежата, но когато нагази във водата и провери на място, не можа да открие нито дори люспа от риба и трябваше да излезе с празни ръце. Тия въздушни мехурчета над водата сигурно са били причинени или от съвсем дребни рибки, преминаващи през тесните дупки, или пък от някои по-едри парчета, които са се приближили до мрежата, докоснали са я с носа си, изплашили са се и са се втурнали обратно към вировете, откъдето бяха дошли.

Осару почна да губи търпение и да се ядосва на лошия си късмет; мислеше си колко жалък ще изглежда в очите на своите приятели, когато се прибере в хижата с празни ръце. С тая мрежа той очакваше да постигне голям успех, голяма победа и ето че сега започна да се съмнява дали няма да завърши с поражение вместо с победа.

В този критичен момент обаче му хрумна една идея, която обещаваше да му донесе успех. Идеята му беше да нагази във водата и да прави колкото може повече шум и вълнение, та да накара рибата сама да влезе в мрежата. Това наистина беше много добър план и без да губи повече време, Осару се зае да го изпълни. Той се въоръжи с дълъг прът и шепа по-едри камъни и навлезе в залива, доста далече от мястото, където беше заложена мрежата; после се втурна из водата и като цапаше с пръта и хвърляше камъните в най-дълбоките места, той вдигна достатъчно врява да изплаши рибата в цялото езеро.

Този негов план имаше голям успех. Само след пет минути, не, след две минути и половина, индусът с острия си поглед забеляза силното поклащане на тапите и разбра, че в мрежата са се хванали няколко едри риби, които се мъчат да разкъсат бримките. Той тутакси престана да удря по водата и се завтече да хване големия лов. Като наближи потока, видя, че в мрежата наистина се бе хванала една голяма риба. Тя беше към средата на мрежата и като нагази нататък, Осару скоро я сграбчи. Едрата и силна риба отчаяно се бореше и се мъчеше да се изплъзне, но Осару сложи край на усилията ѝ, като я удари силно по главата с

един камък, който все още държеше в ръце.

След това той се зае да я издърпа от мрежата; но поради жестоката борба, която рибата бе водила, тънкият канап се бе омотал и вплел тъй здраво около хрилете и перките ѝ, че образуваше някакво объркано кълбо, което Осару не можеше лесно да размотае. Това му отне цели десет минути, но в края на краищата той успя и като издигна огромната риба високо над водата, нададе победоносен вик.

Тъкмо се готвеше да изнесе ценната си плячка на брега, когато за своя изненада Осару откри, че не може да направи нито крачка. Опита се да вдигне първо единия си крак, после други, но напразно. И двата бяха здраво хванати като в менгеме. Отначало той бе само изненадан и учуден, но когато откри, че каквито и усилия да полага краката му не се помръдват, учудването му бързо се превърна в уплаха. Той изведнъж схвана причината, тъй като в това явление нямаше никаква тайна. Разбра, че докато се разправяше с мрежата, и двата му крака постепенно бяха затънали в подвижни пясъци. Пясъкът беше стигнал вече над коленете му, така че той не можеше дори да ги прегъне, а стоеше неподвижно, като че ли беше насаден.

Известно време той се бори, за да се освободи, но усилията му бяха напразни; не можеше да повдигне нито десния, нито левия си крак. Нозете му бяха затънали в пясъка и сякаш залепени с римски цимент, та не можеше да помръдне от мястото си.

Както казах, отначало Осару само се изненада, но после започна да се плаши, а накрая изпадна в ужас, като забеляза, че продължава да потъва все повече и повече! Да, без съмнение Осару затъваше все по-дълбоко и по-дълбоко. Пясъкът вече покриваше и бедрата му и тъй като водата беше дълбока около един ярд, тя почти опираше до брадата му. Само шест инча и той ще се удави! Ще се удави ей така – застанал прав, главата му все още над водата, очите му отворени и загледани в светлото синьо небе. Ах, страшно положение! Какъв ужасен край го очакваше!

Няма да бъде честно, ако не кажем, че Осару не мълчеше през това време. О, съвсем не! Тъкмо обратното! Щом разбра каква опасност го застрашаваше, той започна да крещи, да вика и да издава такива пронизителни писъци, че скалите и горите проехтяха най-малко на една миля разстояние.

Индусът имаше щастие, че Гаспар, който бродеше наоколо с пушка в ръка, по една случайност в този момент се намираще не по-далеч от миля. Острият слух на ловеца долови виковете и той веднага разбра, че те бяха отчаян зов за помощ. Без да губи нито миг, той хукна натам,

откъдето идеха виковете, и скоро пристигна на злополучното място.

Измина обаче доста време, докато Осару биде избавен от това опасно положение. Гаспар лесно достигна до индуса, но когато се опита да го изтръгне от пясъка, разбра, че беше съвсем безпомощен. Нещо повече, самият Гаспар започваше бързо да потъва, щом застанеше на едно място, така че беше принуден постоянно да се движи и да стои ту на единия, ту на другия си крак. Изглежда, че се бе нагърбил с нещо не по силите му, та сега и двамата почнаха да се тревожат как ще завърши всичко това.

Отначало Гаспар се бе смял най-сърдечно на комичната картина, която Осару представляваше – подал само глава над водата, с най-жалостно изражение на лицето, но когато разбра истинската опасност, която застрашаваше индуса, веселото му настроение бързо изчезна, смехът му изведнъж секна и върху лицето му падна тревожна сянка.

Но Гаспар беше човек, който в случай на опасност бързо решаваше и бързо действаше; той изведнъж измисли как да спаси Осару. Като извика на индуса да не мърда, Гаспар излезе на брега и отвърза и двата края на мрежата. След това изтегли дългото кожено въже, което беше провярно в горния ѝ край, изряза всичките дървени тапи, покатери се бързо до голямото дърво и запълзя по един от хоризонталните му клони, който се простираше точно над мястото, където беше затънал индуса. Гаспар хвърли единия край на въжето на Осару и му каза да го върже около себе си, а другия праметна над клона и се спусна по него във водата.

Скоро коженото въже бе затегнато около тялото на Осару – точно под мишниците му; тогава и двамата се хванаха за другия край и започнаха да теглят надолу с всички сили.

За голяма тяхна радост силата на двамата беше достатъчна, за да отслаби силата на пясъка; той се поотхлаби и взе да отпуска краката на индуса. След дълго и упорито теглене и дърпане Осару беше освободен. Тогава и двамата изтичаха на брега и същите гори и канари, които доскоро отекваха от жалостните писъци на индуса, сега прокъртяха от радостни и възторжени виковете.

Глава LIV НУЖНА Е МЕЧА МАС

Опасността, от която току-що се бе избавил Осару, прогони от главата му всякакви мисли за риболов поне през тоя ден. А при това и мрежата беше повредена от грубото издърпване на горното въже, та трябваше да бъде закърпена, преди да може пак да се заложи; и тъй Гаспар и риболовецът взеха хванатата риба и мрежата и се упътиха към хижата.

Когато пристигнаха там, останаха изненадани, че Карл още го нямаше, а ставаше вече късно; страхувайки се, че може да го е сполетяло някакво нещастие, те незабавно тръгнаха да го търсят.

Както вече знаем, следите му бяха открити от Фриц и двамата ловци пристигнаха тъкмо навреме, за да спасят живота на Карл.

– Но разкажи ни, братко! – помоли Гаспар след малко. – Защо се изкачи толкова високо?

Карл започна подробно да им разправя за своите следобедни приключения, като същевременно им откри и съкровения си план за преодоляване на скалата с помощта на няколко стълби.

Когато стигна до мечката, Гаспар се превърна целият в слух.

– Какво? Мечка ли? – учуди се той. – Мечка ли казваш, братко? Къде отиде?

– В пещерата, и още е там.

Още ли е вътре? Чудесно! Сега ще я хванем! Да вървим, по бързо!

– Не, братко, по-добре е да не влизаме при нея. Опасно е да я нападаме в пещерата.

– Съвсем не! – отговори смелият ловец. – Осару казва, че тукашните мечки са много страхливи, и че той не би се поколебал да нападне някоя от тях сам, единствено с копие в ръка. Нали така, Осару?

– Да, сахиб. Мечката много страхлива... Аз не боя от нея, никога!

– Помниш ли, Карл, как другата мечка избяга от нас като някоя сърна...

– Но тази е от друга порода – обясни Карл и захвана да описва подробно мечката, която бе срещнал.

От описанието Осару веднага разбра с каква мечка бе имал работа Карл и заяви, че тя е толкова кротка и боязлива, колкото и мечката „мързеливка“. Когато придружавал някаква експедиция, той бил убивал мечка от този род из Силхетските планини, където – заяви той – имало

много тибетски мечки. Според мнението на индуса нямало никаква опасност, ако я нападнат в пещерата или където и да било.

Най-после Карл престана да се противи. Той започна да мисли, че в края на краищата навярно мечката не е имала никакво намерение да го преследва – иначе до сега тя би излязла от пещерата, след като не го е намерила там. Сигурно нейното леговище се намираще някъде навътре в пещерата и тя се бе втурнала тъй бързо покрай него, за да се скрие. Това предположение изглеждаше твърде правдоподобно, защото ловците бяха чакали отън доста време, а мечката все още не благоволяваше да се покаже на площадката.

И тъй, тримата решиха да влязат в пещерата и ако могат, да убият мечката.

Това решение обаче беше взето само след сериозно и внимателно обсъждане. Изгънати бяха две причини, които спомогнаха на ловците не само да решат, че мечката трябва да бъде убита, но и да се убедят, че нейното убиване е от голямо значение за тях и че трябва да успеят в това свое начинание.

Първата причина беше, че имаха нужда от това животно и трябваше на всяка цена да го убият.

Не само от хубавата мечешка кожа се нуждаеха нашите ловци, при все че и тя би им послужила през студените зимни дни, който вече наблюдаваха, нито пък искаха да убият мечката само от любов към вълнуващите приключения. Не! Те имаха съвсем друга причина на ум. Те имаха нужда от трупа на мечката или по-право от мазнината, от маста и. С други думи, трябваше им мечка мас.

„Защо? За каква цел? – ще попитате вие. – Да си мажат косата, за да им расте ли?“ Нищо подобно. Косата и на тримата – от известно време неподстригана и занемарена – беше достатъчно дълга, по-дълга от колкото трябваше да бъде. Къдриците на Гаспар покриваха раменете му, а черната плитка на Осару се люшкеше надолу по гърба му като конска опашка. Пухкавите като свила коси на Карл бяха достатъчно дълги, за да подждат и за най-отчаяният отшелник. Те, те искаха да се сдобият с мечка мас не за косите си, а за кухнята. На първо място искаха да си готвят с нея, но възнамеряваха също така да я употребяват и за нещо много по важно, а именно – да си направят свещи! Така че и двете гореизложени причини ги подтикваха да се сдобият с мечка мас, още повече че другите животни, които обикновено убиваха, бяха предимно преживни животни, с много малко тлъстина по тялото; тяхното месо пускаше толкова малко мазнина, че не можеше дори да се сготви както трябва.

Вие, които живеете в страни, където има достатъчно мас и прясно масло, едва ли можете да си представите какво значи да липсват тия два важни продукта. Свинята, това ценно животно, задоволява нуждите от мазнини в повечето цивилизовани страни; а вие едва ли можете да оцените важността на този артикул, докато не попаднете в страна, дето прасето не влиза в числото на домашните животни. В такива места и половин лъжичка мазнина има голяма цена, защото без нея готвенето е трудно, а стотвеното – безвкусно.

Поради такива съображения съдбата на мечката беше решена. Ловците знаеха, че тия животни дават голямо количество доброкачествена мас, от която те се нуждаеха сега и щяха да се нуждаят още повече през дългите зимни нощи. А може би в пещерата имаше и други мечки – толкова по добре! колкото и да са, те трябва да бъдат убити.

Но Гаспар изтъкна и друга причина, което спомогна да решат да влязат в пещерата – причина много по-важна отколкото убиването на мечката.

– А не се знае – каза той – дали няма да можем да напуснем долината именно през тая пещера... Представете си, че тя върви нагоре и има друг изход на върха на планината или от другата страна.

И Карл, и Осару бяха изненадани от този намек; загатнатата възможност ги развълнува дълбоко.

– Чел съм за огромни пещери. – продължи Гаспар, – които водят от единия край на някоя планина до другия. Например Мамонтовата пещера в Америка, от която са изследвани вече цели дванадесет мили! Защо и тази да не е нещо подобно? Казваш, че ти се сторила дълбока, нали, Карл? Тогава нека да я изследваме и да видим накъде води.

Това беше Слаба надежда наистина, но все пак надежда! Навярно по-лесно щеше да бъде да се изследва пещерата, отколкото да се построят стълби за изкачване на скалата. Освен това, след като отново бяха огледали гранитната стена, те бяха стигнали до заключението, че никакви стълби не можеха да им помогнат и бяха престанали да мислят за тях. Ако пещерата наистина има и друг изход, тогава нашите ловци биха могли да се спасят от този ужасен затвор и това да тури край на всичките им тревоги.

Тия надежди, които почти изцяло бяха плод на тяхната фантазия, ги поуспокоиха за известно време. Решиха да влязат в пещерата на другата сутрин. Наистина слънчевата светлина нямаше много да им помогне и те можеха преспокойно да започнат изследването си още тая нощ, но не бяха готови. Трябваше да се снабдят с факли, с някое чепато

дърво, по което да се изкачат на площадката – а за това се изискваше време. Те щяха да си приготвят всичко необходимо за утрешния ден.

Доволни от това си решение, те се завърнаха в хижата и веднага се заеха да приготвят факли и да издялат дървото, което да им послужи вместо стълба. Трябваше да помислят и за някои други подробности, повечето от които бяха свършени, преди да си легнат.

Глава LV НА ЛОВ ЗА МЕЧКИ

Щом се развидели, и тримата пак се заловиха за работа. Най-после всичко необходимо за изследване на пещерата беше готово и рано-рано те поеа пътя към скалите.

Двама носеха „стълбата“ – тънко борово дърво, дълго около четиридесет фута, по което с брадвичката бяха направили нарязи, раздалечени един от друг от дванадесет до осемнадесет инча. Тънкият край на дървото беше оставен непокътнат, тъй като самите клони, отрязани малко по-далеч от основата, образуваха къси чепове, които щяха да послужат вместо стъпала, дори по-добре и от самите нарязи.

Колкото и да е тънко едно дърво, щом е дълго четиридесет фута и е сурово, то представлява достатъчно тежък товар за двама едри мъже. Това дърво не беше съвсем сурово; за щастие ловците бяха намерили един отдавна повален бор, който беше поизсъхнал и станал доста лек. Въпреки това обаче то поизтощи силите на Гаспар и Осару, които го носеха. Карл се бе натоварил с пушките, факлите и с дългото копие на Осару. А Фриц носеше само опашката си, но я носеше гордо и някак си наперено, сякаш съзнаваше, че го очакват необикновени събития и че тоя ден ще падне хубав лов.

Ловците напредваха бавно, спираха и почиваха често и след два часа пристигнаха в теснината под площадката.

Измина още един час, докато изправят и нагласят стълбата. Вместо да я сложат там, дето Карл се беше качил предишния ден, ловците я поставиха точно срещу входа на пещерата, понеже там имаше удобна пукнатина, която можеше да я задържи здраво и да не ѝ позволи да се измести – важно обстоятелство за една такава примитивна стълба. В тая именно пукнатина те поставиха върха на дървото и то прилегна чудесно. После натрупаха цял куп едри камъни около долния край, за да не може той да се подхлъзне или извърне настрана. По този начин стълбата стана устойчива, като че бе стегната в менгеме. Оставаше само да се качат по нея, да запалят факлите и да влязат в пещерата.

Но ето че сега ловците си зададоха въпроса дали мечката е вътре в пещерата? В това те твърде много се съмняваха, а нямаше как да проверят. От предишната вечер, когато я оставиха, досега мечката имаше достатъчно време да излезе и навярно тя си бе направила нощната

разходка... Но дали се бе прибрала? Дали си беше „у дома“, за да ги посрещне, или още скиташе навън, ограбвайки плода на дърветата и меда на дивите пчели?

Това никой не знаеше. Нямаше оставен никакъв знак, вратата беше отворена и всеки, който желаше, можеше да влезе.

За известно време нашите ловци се двоумяха и се съвещаваха дали няма да бъде по-добре да останат навън в засада и да чакат мечката да влезе или да излезе от пещерата. Положително бе, че пещерата е нейната бърлога. Изглеждаше, че тя все от тук се е качвала нагоре. Скалите бяха изподраскани и изпоцапани от нейните лапи или от лапите на някои други животни. Карл бе забелязал всичко това още при първото си изкачване. Ето защо не можеше да има никакво съмнение, че мечката ще мине пред тях в една или друга посока.

Тя можеше да бъде хваната в някаква примка, като по този начин се избегне всякакво стълкновение с нея, но това не беше по вкуса на Гаспар, нито пък на Осару, а и Фриц ясно гласуваше за истинска борба с жива мечка.

Осару уверяваше, че така, както бяха въоръжени, срещата им с мечката нямаше да бъде по-опасна, отколкото ако нападнеха някой самбурски елен. Освен това той изтъкна, че може да минат много дни, а мечката да не се мерне пред очите им, защото, ако спи в бърлогата си, няма да се покаже навън цяла седмица. Нямаше никакъв смисъл да я чакат, а трябваше да я изненадат в пещерата и да я нападнат в собствената и мрачна крепост. Ето какви бяха съветите на индийския ловец.

Нямаше място за спор. Само Карл все още слушаше разума си и настояваше да поставят примка, за да уловят животното без какъвто и да било риск, макар че и той изгаряше от желание да изследва пещерата. Думите на Гаспар му бяха направили силно впечатление; колкото и малка да беше надеждата, че предложението на брат му ще излезе вярно, все пак заслужаваше известно внимание. Може пък и да излезе вярно! И те се хванаха за него, както давещ се за сламка.

Без повече колебание те поставиха стълбата, както вече описахме. Скоро след това и четиримата – трябва да броим и Фриц като участник в това приключение – се покатериха нагоре и застанаха на площадката пред входа на пещерата.

Всеки взе в ръка собственото си оръжие; Карл – карабината, Гаспар – двуцевката, а Осару – копието, лъка, стрелите, брадвичката и ножа си.

Имаха две факли – всяка от по един ярд, а и дръжките им бяха почти толкова дълги. Факлите бяха направени от борина, останала от

издяланите дървета от моста. Треските бяха вече доста сухи и сега, свързани на малки снопчета, щяха да горят чудесно. Факлите не бяха новост за нашите ловци. И по-рано бяха правили и опитвали подобни факли, затова бяха сигурни, че нямаше да останат на тъмно в пещерата.

Влязоха в нея, без да палят факлите, като възнамеряваха да си служат с тях само когато станеше крайно необходимо. А може пещерата да се окаже малка, при все че Карл беше убеден в обратното. Съдейки по пръхтенето и ръмженето на мечката, той се спомняше че тя бе влязла доста навътре.

Този въпрос бе скоро разрешен. Когато извървяха доста крачки от входа и светлината на слънцето почна да не достига до тях, те забелязаха, че пещерата ставаше все по-широка и по-висока и като огромна черна яма зееше навътре под скалата. Наистина тя сякаш нямаше край!

Тогавя те запалеха предварително приготвената прахан; върховете на факлите, намазани с борова смола, скоро се възпламениха и пръснаха наоколо ярка светлина.

Изведнъж пещерата заблестя. Хилядите провиснали от свода сталактити, от които тук-таме капеше кристално чиста вода, отразяваха ярката светлина на факлите в безброй сияния. И на нашите млади ловци им се стори, че бяха навлезли в прочутите зали на Аладиновия дворец.

И така, издигнали високо факлите, те вървяха напред по широкия, коридор, спираха се от време на време да разгледат някои вдлъбнатини отляво или отдясно и през цялото време търсеха мечката. Все още не бяха забелязали никакви следи, макар неспокойното лаене на Фриц да показваше, че преди тях в пещерата е минала самата мечка или някое друго четириногло животно. Кучето очевидно бе подушило съвсем пресни следи и толкова бързаше, че ловците едва го настигаха.

Не след дълго Фриц неочаквано се отби настрана и почна да се занимава с нещо до каменната стена. Ловците помислиха, че дивечът е открит, те спряха и приготвиха оръжието си.

Скоро обаче Фриц отскочи назад и отново се спусна по следите. Ловците се приближиха до мястото, където Фриц се беше позабавил, и под светлината на факлите можаха да видят голям куп сухи листа и трева. Това беше уютното леговище на мечката, все още топло от огромното и тяло; но хитрият звяр не беше ги дочакал в леглото си. Събудена от гласовете на своите неприятели, мечката се бе оттеглила още по-навътре в пещерата.

Фриц отново тръгна по следите, като от време на време ръмжеше. Той съвсем не беше от бързите кучета; бавно подушваше следи и бавно

тичаше. Но имаше други добри качества. На него можеше да се разчита, защото беше безстрашен и упорит, когато се вкопчеше в противника си. Толкова сигурен беше той, че тръгнеше ли веднъж по някакви следи, човек можеше да се приготви за среща с дивеча.

Тримата ловци бяха уверени, че Фриц ги води право към мечката и затова гледаха само да следват кучето и да не го изпускат от очи. А и самият под на пещерата, затрупан на някои места с огромни камъни, а на други с остри сталагмити, не позволяваше на кучето да напредва много бързо. И мечката често се бе спирала и отбивала в страни; изглежда, че и тя мъчно си бе проправяла път в тъмнината. Тия нейни лутания и заобикалки отнемаха доста време на Фриц; те го бавеха толкова много, че нашите факлоносци, общо взето, успяваха лесно да го следват.

От време на време обаче кучето все пак изчезваше от погледа им. Тогава те се спираха и не знаеха какво да правят; но скоро пещерата проехтяваше от проточения лай на кучето и то ги упътваше накъде да вървят, за да го настигнат.

Вие навярно се учудвате как ловците изобщо биха могли да загубят дирите на мечката. Може би си мислите, че като вървят все напред, те рано или късно ще настигнат Фриц, или пък ще го посрещнат.

Така би станало, ако огромната пещера се състоеше само от една галерия. Но вместо една те видяха десетки сводести тунели, които се отпращаха в най-различни посоки. Не веднъж, а много пъти нашите пътешественици се отбиваха ту вляво, ту вдясно, като само следяха лаенето на кучето и жълтеникавия му гръб, докато то бягаше по следите. Да, те се намираха в огромна пещера с пътеки, коридори, зали и предверия, които тъй много си приличаха, та ловците си мислеха, че са попаднали в някакъв лабиринт и тъпчат все на едно и също място.

Карл вече беше почнал да мисли, че действат бързо и необмислено. Дойде му на ум, че ако не оставят знаци за ориентиране, те биха могли да се загубят много лесно.

Но преди да спрат и вземат някакво решение, до ушите им достигнаха особени звуци, звуци на две разярени животни едно куче и една мечка.

Без съмнение това бяха Баба Меца и Фриц, които очевидно се бяха вече „хванали гуша за гуша“.

Глава LVI

ЗАГУБЕНИ В ПЕЩЕРАТА

Двете животни не бяха далече, само двадесетина ярда по-навътре, така че упътвани от силния лай и „викове за помощ“, ловците лесно се ориентираха и се отправиха към „бойното поле“. Като се препъваха в безброй сталагмити и удряха от време на време глави в стърчащите върхове на сталактитите, те пристигнаха на полесражението. Светлината на факлите падна върху двете животни – кучето и мечката, които се намираха в средата на огромна подземна зала. И двете животни бяха заели бойни позиции; мечката беше стъпила върху един плосък камък, висок около три фута, а кучето се опитваше да захапне краката и ту от едната, ту от другата страна. Мечката се защитаваше с големите си лапи и от време на време се навеждаше напред с намерение да сграбчи кучето в прегръдките си.

Фриц обаче знаеше какво го очаква, ако мечката успее да го прегърне с предните си лапи; ето защо той нападаше в тил, като се хвърляше откъм опашката на мечката и я хапеше по задните бутове. За да се предпази от тия нападения, мечката непрекъснато се обръщаше назад и се въртеше на едно място като въртележка.

Това особено състезание между двете четириноги животни беше много забавно и ако нашите ловци бяха тръгнали подир мечката само от любов към спорта, биха оставили борбата да продължи, без да се намесват. Но не им беше сега до забавление. Много по-важно за тях беше да си осигурят меча мас. След като бяха видели огромните размери на безкрайните лабиринти на пещерата, те схващаха колко лесно можеха да загубят мечката. Тя би могла да им се изплъзне от ръцете така лесно, както и във, в гората.

Ето защо те побързаха да сложат край на борбата и да си осигурят лова.

Мечката едва ли би могла да застане по-удобно. Права върху камъка, тя представляваше отлична мишена както за куршумите на двете пушки, така и за стрелите на Осару. Нямаше никаква опасност Фриц да бъде ранен, ако ловците се прицелеха добре.

И ловците наистина се прицелиха добре! Няколко силни гърмежа отекнаха в пещерата, една от стрелите на Осару изсвистя във въздуха и проби дебелата космата кожа на животното. В същия миг огромното

черно туловище се строполи От камъка. Мечката се просна по гръб и обхваната от предсмъртни спазми, започна да рита с крака. Тогава Фриц скочи върху гърдите ѝ, впи зъби в бялата ѝ шия и почна да я стиска, да я дави, доколкото последният дъх напусна тялото на бедната мецана; един миг по-късно тя лежеше бездушна и неподвижна.

След това ловците прогониха Фриц и донесоха факлите по-близо, за да разгледат току-що убития звяр. Мечката наистина беше Голяма, една от най-едрите и най-тлъстите от тоя род, и очевидно щеше да ги снабди с голямо количество ценна мечка мас.

Те едва бяха помислили за това, когато друга, съвсем различна мисъл нахлу в главите им и ги накара да се спогледат, без да могат да продумат. Всеки чакаше да заговори другия и при все че никой не беше отронил нито дума, за всички беше ясно, че са изпаднали в ново безизходно положение.

„В какво безизходно положение? – ще попитате вие. – Дивечът е убит! Трупът е пред тях! Трудно ли ще е да го извлекат навън от пещерата и да го пренесат в хижата?“

Всичко това навярно ви се вижда много лесно, защото още не сте разбрали положението, в което нашите ловци бяха изпаднали; не сте разбрали защо стояха и си разменяха тревожни погледи.

Причината беше много проста: докато разглеждаха трупа на мечката, те забелязаха, че факлите им догаряха. Вярно, че не бяха още съвсем изгорели, но краят им приближаваше; нашите ловци не можеха да разчитат на светлината им, за да изминат повече от двадесетина ярда. Те вече мъждееха, едва блещукаха, още няколко секунди и съвсем щяха да угаснат. А после какво?

Наистина, какво ще правят след това? Ето въпроса, който ги разтревожи и ги накара да стоят и да се гледат един друг тъй безпомощно.

Дори и те самите не схващаха напълно опасността, която ги застрашаваше. Ясно им беше, че скоро щяха да останат на тъмно, да потънат в непрогледен мрак, но все още не им минаваше през ума, че може никога вече да не зърнат светлината! Тази ужасна мисъл още не беше изпъкнала пред тях. Те само си представяха как ще им бъде много неудобно без факли, как ще бъдат доста затруднени, а може би и застрашени, докато излязат от пещерата, мъкнейки трупа на мечката; или как ще бъдат принудени да налучкат най-напред пътя си в тъмнината, да излязат навън, да вземат нови факли и тогава да се завърнат за дивеча. Всичко това, разбира се, ще им отнеме доста време и ще им причини много неприятности – но какво от това? Нали маста на мечката и прекрасната кожа, от

която можеше да стане великолепен кожух, щеше да ги възнагради за всичките им мъки и страдания.

Уви! Едва след като факлите им съвсем угаснаха и около тях настъпи пълен мрак, едва след като се бяха опитвали и мъчили да налучкат пътя и цели часове бяха скитали из тъмната пещера, ту изкачвайки се по разпръснатите камъни, ту пропадайки в някой дълбок ров, едва след като бяха изпитали всичко това и все още не виждаха никаква светлина, не откриваха никакъв знак, по който да определят къде се намираха – едва тогава те напълно осъзнаха страшното положение, в което бяха изпаднали, и в душите им започна да нахлува ужасното предчувствие, за което споменахме по-горе – че може би никога вече няма да зърнат светлината!

Това ги ужаси най-много, когато след няколко часа безплодно скитане те застанаха един до друг, хванати за ръце, притаили дъх, треперейки от страх, потънали и тримата в дълбока непрогледна нощ!

Глава LVII ЛУТАНЕ ИЗ ТЪМНИНАТА

Техният страх беше напълно основателен, като се има предвид колко голяма беше пещерата, колко дълго – изминатото разстояние, колко много бяха криволичещите пътеки, по които се промъкваха, преследвайки мечката, и преди всичко като се има предвид непрогледният мрак, който царуваше около тях. Разбира се, те не можеха да видят нищо, не можеха да се видят един друг, не можеха да видят дори и собствените си носове.

Останете някъде на тъмно, сред пълен мрак, и вие ще разберете колко бавно се напредва, в която посока и да тръгнете. Вие не можете да вървите в права линия, дори и да няма никакви препятствия по пътя ви.

След като изминете няколко крачки, неволно ще се обърнете в друга посока и ще продължавате да се обръщате, докато изредите и четирите посоки на света. Но излишно е да ви обяснявам всичко това; играта „сляпа баба“ отдавна ви е запознала с тая истина. Сигурно си спомняте, че след като се завъртите няколко пъти с вързани очи, вие не сте в състояние да познаете накъде сте обърнати, освен ако докоснете някой предмет и по него познаете къде се намирате.

Нашите приятели бяха също като „слепи баби“ с тази разлика, че около тях нямаше никакви предмети, по които да се ориентират. Те не знаеха накъде да тръгнат, не знаеха дали отиват напред, или се връщат назад.

Смутени и объркани, те дълго стояха като парализирани и се държаха за ръце. Никои не смееше да се пусне, да не би да се загуби! Разбира се, това беше неоснователен страх, тъй като по гласовете си биха се намерили, но положението, в което се намираха, беше толкова страшно, че ги правеше да се чувстват безпомощни като деца и да търсят подкрепа един в друг.

Като постояха малко, те пак тръгнаха, хванати за ръце. Разбира се, тази предохранителна мярка беше по-необходима, когато се движеха, отколкото когато стояха. Страхуваха се да не би някой от тях да се препъне в куп камъни или да полети в някой дълбок ров – нещо, което можеше лесно да се случи, а когато се държаха така – за ръце, опасността беше по-малка, освен ако и тримата паднеха заедно.

Така скитаха нашите ловци няколко часа. Стори им се, че бяха

извървели много километри, но всъщност те напредваха твърде бавно, тъй като трябваше да опипват пътя си на всяка крачка. Тия усилия бързо ги изморяваха и те често сядаха. Да си отдъхнат, но душевната им тревога не им даваше да почиват дълго, та скоро ставаха и продължаваха да пълзят по-нататък.

Дълго вървяха нашите ловци и си въобразяваха, че са изминали много мили, но никакъв светъл лъч не ги зарадва, нищо не усетиха, нищо не напипаха, по което да се ориентират. Понякога си мислеха, че са навлезли дълбоко в планината, може би цели мили от входа на пещерата; а друг път им се струваше, че пълзят все по една и съща пътека; веднъж-дваж те разбраха, че е така, защото познаха камъните, по които бяха вече минали.

Това ги изпълни с надежда, че по този начин ще опознаят различните галерии и завои, което беше възможно, но щеше да им отнеме дълго време, а с какво щяха да се хранят, докато придобиваха тия познания? Като си помислиха за това, те изведнъж разбраха колко вятърничава беше новата им надежда.

Кучето вървеше ту пред тях, ту встрани, а понякога и след тях. То мълчеше и изглеждаше изплашено не по-малко от господарите. Те познаваха, че кучето е наблизко, защото от време на време, когато някой по-голям камък се изпречваше на пътя му, то дращеше с лапите си по него, преди да го прескочи. Би ли могъл Фриц да стори нещо повече от тях? В такъв мрак и той не можеше да види собствения си нос. Не, но същият този нос все още му служеше да се ориентира – нещо, което неговите господари не можеха да сторят.

– Хей! – извика Гаспар, когато тази мисъл мина през ума му. – Хей, братко! Осару! Защо не оставим Фриц да ни води? Защо той да не може да подуши пътя и да ни изведе от тази ужасна тъмница? Тя навярно и на него му е омръзнала, както и на нас.

– Да опитаме... Да видим какво може да се направи! – съгласи се Карл, но по гласа му личеше, че той не възлагаше големи надежди на това предложение. – Извикай го, Гаспар! Тебе те познава най-добре.

Гаспар извика на кучето по име, като прибави и няколко ласкави думи, и в същия миг Фриц се намери до него.

– Сега какво да направим? – попита Гаспар. – Да го оставим ли да тръгне само напред?

– Страхувам се, че ще застане на едно място и няма да направи нито крачка без нас – отговори Карл.

– Да опитаме.

Щом Гаспар каза това, всички се смълчаха и заслушаха.

Те чакаха дълго време, за да видят какво ще направи кучето, но то не разбираше какво искат от него, стоеше спокойно до тях и не проявяваше никакво желание да тръгне. Така че опитът пропадна.

– А сега – предложи Карл, – нека му кажем да върви напред, ние ще го следваме. Може би тогава ще ни поведе.

Казаха на Фриц да тръгне и той изпълни заповедта; ловците чуха лекото му джавкане, с което се отдалечаваше от тях. Но за голяма изненада те не можеха да открият в коя посока се бе отправило кучето. Ако гонеше някое животно, тогава то щеше да лае от време на време и щеше наистина да ги води, както бе сторило, когато, преследваха мечката. Сега обаче кучето тичаше мълчаливо и макар че понякога се чуваше как дращи с лапите си по скалите, тия звукове не се повтаряха често и не бяха достатъчно продължителни, за да помогнат на ловците. И този опит излезе неуспешен. Гаспар свирна на кучето да се върне.

И все пак това даде положителни резултати. Както много други несполуки и тази накара нашите ловци да се замислят и да потърсят нови средства. Бързомислещият Гаспар скоро беше готов с нов план; но и Осару, изглежда, беше налучкал същата възможност, когато извика:

– Вържи го за опашката!

– Не – отговори Гаспар, – не за опашката, защото тогава той няма да тръгне наникъде. Но нека го вържем с каишката за врата така, както обикновено го връзваме. Това ще бъде много по-добре мене.

Речено-сторено. Снеха каишките от роговете за барут и от чантите и направиха доста дълъг ремък, единия край на който завързаха около врата на кучето и му подвикваха да върви напред.

Гаспар държеше ремъка, а другите го следваха по гласа.

Така те изминаха повече от стотина ярда, когато кучето започна да скимти, после да лае, както правеше при откриването на някаква следа; и само след минута-две то изведнъж се спря, сякаш някой го закова на място.

Ремъкът се опъна силно и Гаспар усети, че кучето отскочи напред и ухапа нещо. Той се наведе и захвана да опипва земята пред себе си. Вместо твърдите студени камъни ръцете му напипаха дял куп дълга, рунтава козина.

Уви! Пак разбити надежди! Вместо да ги изведе навън от пещерата, Фриц ги беше върнал отново при трупа на мечката.

Глава LVIII

ЖИВОТ В ПЕЩЕРАТА

И тримата бяха дълбоко разочаровани, особено от това, че след като кучето пристигна веднъж на мястото, където беше убита мечката, отказваше да върви по-нататък. Колкото и да го заплашваха с викове, колкото и да го насърчаваха с ласкави думи, то не искаше да се отдели от трупа. Дори и тогава, когато Гаспар го взимаше на ръце и го отнасяше встрани, то всякога се връщаше на същото място. Това много ядосваше ловците.

Ядосваше ги отначало; но след като поразмислиха малко, настроението им постепенно се подобри и те стигнаха до заключението, че това поведение на Фриц съвсем не е случайно. Тази мисъл особено занимаваше Карл; според него тук се намесваха ръката на провидението и същата тази ръка щяла да ги изведе от мрачния затвор, в който те така безразсъдно бяха попаднали.

Думите на Карл подействаха ободрително; той изтъкна какво голямо щастие бе за тях, че са намерили трупа на мечката. Ако това не бе се случило, те нямаше да имат какво да ядат и както би трябвало да се очаква, скоро щяха да умрат от глад.

Сега обаче щом са при трупа на мечката, те бяха осигурени с достатъчно прясно месо за няколко дни, а в това време може би щяха да успеят да се измъкнат от пещерата. Ще трябва, разбира се, да се погрижат да не загубят мястото, където се намираще трупът; накъдето и да тръгнат, ще трябва да оставят след себе си някакви знаци, по които да могат да се върнат на същото място.

За тяхно щастие в пещерата имаше вода. На много места тя капеше от скалите в достатъчно количество, за да могат да пият, колкото си искат; а надалеч бяха преминали и малко поточе, което шуртеше в една от галериите. Ловците бяха сигурни, че можеха пак да се доберат до него и следователно не се безпокояха за вода.

Сега ги занимаваше въпросът: колко време ще мине докато намерят изхода, и колко време могат да преживеят с месото на мечката?

Това, че намериха убитата мечка, ги изпълни с нови надежди. И когато насядаха около трупа ѝ, за да се хранят, те се почувстваха пощастливи, отколкото тогава, когато я бяха повалили.

Докато се хранеха, наоколо беше толкова тъмно, че можеха да

нарекат това ядене вечеря; но тъй като не бяха яли нищо, след като закусиха, а оттогава беше изминало много време, макар и да не знаеха точно колко, те нарекоха тая първа гощавка с мечото месо обяд.

Никога досега те не си бяха приготвяли тъй лесно друг обяд или друга вечеря, защото сега месото изобщо не беше стотвено; нямаше огън, на който да го стотвят.

Но те не бяха придирчиви. Бяха се изминали доста часове, откакто закусиха, и то твърде скромно. Преди Карл и Гаспар се бяха въздържали да ядат несготвена храна, но сега, като почнаха да примират от глад, суровото месо на мечката им се стори доста вкусно. А за Осару това беше вечеря. Неговият стомах не беше чак толкова претенциозен и индусът отдавна беше изгълтал обедата си. Така че, когато двамата братя започнаха да се хранят за първи път, Осару се хранеше за втори.

Карл и Гаспар ядоха с такава охота, като че над главите им блестеше позлатен полилей с десетки запалени свещи. Но може би по-добре беше, че нямаше светлина. Техният обяд се състоеше от огромните мечи лапи, тия „вкусни хапки“, за които всеки ловец може да ви каже, че варени, печени или сурови те никак не са лоши за ядене.

Щом се нахраниха, и тримата се отправиха пълзешком натам, откъдето се чуваха водните капки. Те намериха скалата, от която водата капеше бързо, почти непрекъснато, и като подложиха уста под тази пещерна чешмичка, скоро уталожиха жаждата си.

След това се върнаха там, където бяха обядвали. И понеже бяха доста изморени от продължителните си лутания, те се изтегнаха върху скалите с намерение да поспят. Леглото им беше твърдо, но топло, тъй като вътре в големите пещери никога не навлиза студ. В тях температурата е по-постоянна и по-равномерна, отколкото вън, на открито; през лятото е по-хладно, а през зимата – по-топло, така че едва се забелязва някаква промяна в температурата. Във всеки случай двете крайности – голям студ и прекомерна горещина, никога не се усещат. Това е забелязано особено в Мамонтовата пещера в Кентъки, както и в някои други просторни пещери. И по тази причина хората започнали да мислят, че тези, които страдат от гръдни заболявания, могат да имат известна полза, ако поживеят в някоя пещера. Много такива болни са се настанили на постоянно местожителство в Мамонтовата пещера, превърната в уютен хотел, където имат възможност да се радват не само на удобства, но и на разкош! Твърде възможно е приятната и равномерна температура под земята значително да продължава живота на заболелите от туберкулоза в по-лека форма, но доста съмнително е дали по този начин те

могат да бъдат напълно излекувани, или щом болният напусне подземното си жилище, коварната болест отново го застрашава.

Но Карл, Осару и Гаспар не се интересуваха от умерената температура в пещерата. Те с радост биха я заменили с най-горещата страна на тропика или с най-леденото място на Арктика. Хапещите комари на Юга и хапещият студ на Севера бяха за предпочитане пред този мек и еднакъв климат, пред тая мрачна атмосфера, където никога не е прониквал слънчев лъч, нито пък е прехвърчал сняг.

Но въпреки че имаше за какво да се тревожат, и тримата бяха толкова уморени, че скоро се отпуснаха и унесоха в дълбок сън.

Глава LIX ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПЕЩЕРАТА

Те си поспаха доста време, макар и да не знаеха дали беше през деня, или през нощта. Можеха само да гадаят, като се мъчеха да си спомнят колко време бе изминало, откак влязоха в пещерата. Но за да разберете колко недостоверни са подобни догадки, достатъчно е да ви кажа, че между техните предположения имаше разлика от цели дванадесет часа.

Карл мислеше, че бяха скитали из пещерата почти два дни и една нощ, докато другите настояваха, че са прекарвали дванадесет часа по-малко.

За да подкрепи убеждението си, Карл спомена за техния вълчи апетит, сигурно бе изминало доста време, за да огладнеят толкова много. Освен това техният продължителен сън ги караше да вярват, че са спали именно през нощта – естественото време за почивка, което нервите познават и без часовник. Карл обаче си призна, че вторият му довод не беше много основателен, защото, когато човек прекара една нощ без сън, нервите му са готови да почиват на другия ден по което и да е време.

Все пак твърде е възможно Карл да беше прав. Дълго бяха скитали насам-натам и често си бяха почивали. Мрачни предчувствия ги измъчваха и ги караха да се движат непрестанно. Нищо чудно тогава, че бяха загубили всякаква представа за изминатото разстояние, както и за времето, което беше изтекло тъй безплодно. Поставянето на стълбата до скалата им бе отнело доста време и първият ден бе почти изминал, когато влязоха в пещерата. Ето защо твърде възможно е, че бяха легнали да спят през втората нощ от своето пребиваване в мрачното подземие.

Така или иначе те бяха спали дълго и дълбоко, макар и неспокойно. Сънуваха, че се срещат с мечки и със свирепи рунтави бикове, че увисват над страшни пропасти, в които едва не падат, че са изправени пред високи скали и напразно се опитват да ги изкачат. Но разбира се, твърде естествено беше нашите ловци да сънуват подобни сънища.

Неестествено обаче беше събуждането им. Вместо да посрещнат светлата зора на новия ден и ведрите простори, те не виждаха нищо – наоколо беше непрогледен мрак. Вместо да доловят песните на ранобудните птички и веселите звуци на пробуждащия се живот, те не чуваха нищо – наоколо царуваше гробна тишина!

Да, това място можеше да им стане гроб; за известно време – гроб за живопогребани; но рано или късно – гроб за техните бездушни тела, гробница за техните кости.

Ето с такива мисли се събудиха нашите пътешественици. Сънищата им не бяха толкова страшни, колкото действителността, която ги обкръжаваше.

Ако сънят на човека не се влияе от липсата на светлина, то още по-малко се влияе неговият апетит. Тримата ловци още един път потърсиха мечите лапи и ги довършиха без сол, без хляб, без да ги варят или пекат.

Щом се нахраниха до насита, те станаха и започнаха да се приготвят за предстоящата работа, измислена от Карл. Разбира се, преди да започнат, той беше споделил намеренията си със своите спътници.

Трябваше да предприемат походи във всички посоки от мястото, където лежеше убитата мечка. Докато факлите им още горяха, ловците бяха забелязали, че от това място се разклоняваха много галерии. Желанието им беше да обходят всичките, една подир друга. Отначало щяха да правят изследвания на по-къси разстояния, докато проучат напълно дадена галерия. А самото проучване щяха да извършат, като опипват скалистите стени и от двете страни и опознаят всички грапавини или други особености, които можеха да им послужат за пътеуказателни знаци. Ако такива отличителни белези не съществуваха, ловците щяха сами да ги създават, като натрупват камъни на определени места или откъртват някой сталактит с помощта на бравичката. Всъщност техният план беше да „маркират“ галериите, за да могат да ги разпознават, също както дърварят отбелязва пътя си през гъстата гора.

Наистина остроумен план, който с труд и постоянство можеше да се увенчае с успех. Нещо повече, това беше единственият план, който им вдъхваше надежда; защото ако тръгнаха без план в този лабиринт от проходи и разклонения, то би значело да разчитат само на случайността, а те я бяха опитали вече.

Те знаеха, че за изпълнението на този план трябваше време и търпение, но и тримата се бяха научили на търпение. Изграждането на моста ги бе научило отлично.

Може този план да не им отнеме много време, но може пък и да отнеме... Те бяха готови и за едното, и за другото.

По всяка вероятност обаче те едва ли щяха скоро да зърнат слънчевата светлина, едва ли щяха да видят светлия диск на изхода, който дори не се обърнаха да погледнат, когато влизаха в пещерата.

И така ловците възнамеряваха да тръгнат в една посока и основно

да изследват един коридор, преди да навлязат в друг. Когато стигнеха края на първия коридор или пък се убедяха по някакъв начин, че той не води към изхода, тогава щяха да го изоставят и да тръгнат в друга посока. Нашите ловци бяха уверени, че по този начин рано или късно щяха да попаднат в галерията, която ще ги изведе от този огромен затвор.

Преди да започнат да привеждат плана си в изпълнение, те още веднъж се опитаха да накарат Фриц да ги води така, както бяха сторили предишния ден, но кучето не искаше да се помръдне от мястото си, и макар че подвикванията на Гаспар го заставиха да повърви известно време, то всякога се връщаше при трупа на мечката.

Щом се убедиха напълно, че Фриц нямаше намерение да ги води, те го отвързаха и най-ревностно се заеха да изпълнят проекта на Карл.

Техният начин на действие беше доста остроумен. Те опипваха стените наоколо, докато попаднаха в широк коридор, който извеждаше от залата, в която се намираха. Решиха да изследват първо него.

И за да не направят някаква грешка, та да не могат да се върнат обратно, един от тях оставаше на определено място, докато другите двама отиваха напред, спирайки се от време на време, за да маркират пътя. Ако първите двама, които бяха като пионери, свърнеха в крива посока и не можеха да се върнат, тогава гласът на третия ги насочваше в правия път.

По този начин те напредваха без много трудности, но твърде бавно. Вие навярно ще си помислите, че те биха могли да се движат по-бързо, щом са сигурни, че ще се върнат назад. Имаше обаче препятствия, които не им позволяваха да бързат. Голям брой напречни галерии пресичаха пътя им и за да могат по-късно да изследват всяка една от тях, те трябваше да оставят по някакъв специален знак, който лесно да бъде открит и познат; а тази работа понякога им отнемаше доста време. Трябваше също така по-начесто да оставят пътеуказателни знаци, които да им помогнат при завръщането. Друга пречка представляваха огромните остри камъни, по които трябваше да се катерят, както и дълбоките пукнатини, които ги очакваха на всяка крачка.

Да, бавно и много внимателно трябваше нашите ловци да се придвижват напред и когато падна нощ, тоест когато се почувстваха изморени и гладни и поискаха да се нахранят и да си починат, техните изчисления им показваха, че не бяха се отдалечили повече от половин миля от изходния си пункт. Разбира се, никаква светлина не се мярна пред очите им през време на тия дълги, трудни часове, но въпреки това те се завърнаха в новия си лагер все още изпълнени с надежда. Утре или

вдругиден, или по-други ден – няма значение кога, – те вярваха твърдо, че някой „утрешен“ ден отново ще видят слънцето.

Глава LX

ЗАПАЗВАНЕ НА МЕЧОТО МЕСО

Едно нещо обаче ги тревожеше – докога ли щеше да изтрае храната им? Като опипваха трупа на мечката, личеше, че е голяма и тлъста и ако ядяха по малко, месото щеше да им стигне за доста дълго време. Но как да го запазят да не се развали? В това състояние, още неодрано, то сигурно скоро щеше да стане негодно за ядене, макар и да изтраеше повече, отколкото вън, на открито; месото оцелява за много по-дълго време, ако е в някоя дълбока пещера, отколкото ако е изложено на слънчева светлина.

Това е лесно обяснимо. Причините за разлагане на месото се крият в самата атмосфера – това знае всеки, който се занимава с консервиране на месо в херметически затворени съдове, в които не може да проникне въздух. Ако човек би могъл напълно да предпази парче риба, месо или зеленчук от влиянието на въздуха, предполага се, че то никога няма да се развали.

В пещерите, разбира се, има въздух, но той е по-рядък, по-постоянен и по всяка вероятност по-слабо действащ. Поради това разлагането в пещерите става по-бавно, отколкото на открито. В някои пещери са били открити тела на животни и хора, които вместо да се разложат, са запазвали първоначалните си форми, само че са се смалили и съсухрили като мумии.

Макар че тук-там се срещаше вода, общо взето, пещерата беше съвсем суха. Навред скалите бяха сухи, а на някои места бяха покрити с прах, който се разпиляваше само от едно леко докосване. Нашите ловци бяха забелязали това, още когато преследваха мечката. Приближавайки се със запалените си факли, те често бяха виждали и мечката и кучето потънали в облаци прах. Та не усещаха ли сухия въздух и в гърлата си, просто като го вдишваха?

Опасявайки се, че месото може да се развали, преди да намерят изхода на пещерата, нашите ловци се заеха да измислят някакъв начин, за да го запазят. Нямаха никаква сол, така че и дума не можеше да става за осоляване. Ако имаше с какво да накладат огън, тогава не им трябваше сол, а щяха да го изсушат. Но сега беше трудно да се снабдят с дърва, както и със сол. Ако беше някъде навън, не им трябваша ни дърва, ни сол; топлиите слънчеви лъчи лесно щяха да изсушат месото така, че да не

може да се развали цели месеци.

Уви! И слънчевите лъчи бяха така недостъпни за тях, както солта и дърветата.

За ловците следователно беше невъзможно да опазят месото както чрез осоляване, така и чрез опушване или изсушаване на слънце.

След като забелязаха колко беше сух въздухът в пещерата, дойде им на ум да нарежат месото на тънки резени и да ги окачат или прострат върху скалите; така то щеше да се запази по-дълго време, отколкото ако го оставеха на цяло. Това добро предложение беше направено от Осару. Във всеки случай, като не можаха да измислят нищо по-приемливо, те решиха да пристъпят към действие.

Но с какво да си светят? Как да одерат кожата на мечката в тъмно-то? Как да нарежат месото и да го прострат да съхне?

Тия въпроси не смушаваха ни най-малко нашите пътешественици. Те бяха свикнали вече да работят на тъмно, а що се отнасяше до одирането на кожата, Осару би извършил тая операция и в по-голяма тъмнина, ако изобщо беше възможно да съществува такава. Не, те нямаха нужда от светлина. Подпомогнат от двамата братя, Осару обърна тялото на мечката в най-удобно положение и захвана тъй пъргаво и сръчно да работи с острия си нож, като че му светеха цяла дузина свещи. Скоро той смъкна рунтавата кожа на мечката и я просна върху канарите.

Нарязването на месото не беше трудно, но изискваше време и голямо внимание, защото ако не го нарежеха на съвсем тънки парчета, то навярно би се развалило много по-бързо.

Но индийският ловец беше особено изкусен в тая работа и нарязал месото така, че ако неговите „котлетчета“ бяха изнесени на светло, никой не би познал, че са били приготвени в мрак.

Като режеше парчетата, Осару ги подаваше в ръцете на двамата братя, а те ги нареждаха върху мечката кожа, която предварително бяха прострели с козината надолу.

Когато всички кокали бяха внимателно оголени, възникна въпросът как ще бъде по-добре: да наредят тънките парчета върху скалите, или да ги окачат на някакво въже.

Осару беше на мнение, че безспорно ще е по-добре да ги прострат на въже и двамата братя се съгласиха с него. Предполагаха, че така месото ще изсъхне по-скоро, а освен това, както забеляза Гаспар, щеше да бъде по-недостъпно за Фриц, който, ако не бъде наблюдаван отблизо, щеше да се прокрадне в тъмнината и да унищожи поне половината наведнъж. Да, на всяка цена месото трябваше да бъде окачено, за да не го

стига Фриц.

Но как да сторят това? Откъде да вземат въже или канап? Нямаха нито върлини, дето да завържат въжето, нито пък въже, което да опънат между върлините. Наистина Осару имаше дълго парче връв, което беше усукал от индийския коноп, когато правеше мрежата за риба, но то беше съвсем недостатъчно. Те имаха нужда от много дълго въже; което да побере всичкото това месо. Какво да се прави?

– Да нарежем кожата! – извика Гаспар в отговор на този въпрос.

Да, едва-що изречено, и неговото предложение бе изпълнено. Тримата бързо преместиха месото настрана, опънаха суровата кожа и я нарязаха на каишки, широки около един инч, които завързаха една за друга и се сдобиха с въже, дълго от край до край на „залата“, в която се намираха. Единият край на въжето завързаха за една издатина в скалата, а другия сложиха върху малка полица на отсрещната стена и го затиснаха отгоре с тежък камък. И така в подземното им жилище беше опънат кожен ремък, също като въже за простиране на дрехи.

След като опитаха здравината му и се увериха, че ще им послужи за определената цел, те почнаха да пренасят месото къс по къс и да го нареждат върху въжето, докато не остана нито педя свободно място.

За да могат да накачат всичкото месо, трябваше да направят още едно въже; и то беше изрязано и прикрепено за скалата също както и първото. Скоро и останалото месо беше окачено и тримата ловци си отдъхнаха. Работата им за този ден беше свършена, бяха се трудили дълго и сега на драго сърце биха се оттеглили отново на почивка независимо то това, дали навън беше тъмно, или светло.

Нахраниха се и си легнаха с намерение да поспят само няколко часа, а после да станат и с нови сили да продължат да търсят път към слънчевата светлина.

Глава LXI

СЪНИЩА

Карл заспа и ето, присъни му се чуден сън. Пещерата не тънеше вече в мрак, а блестеше от светлина. Ловците виждаха всичко наоколо и тръгнаха да търсят изхода.

След като преминаха много галерии и зали, някои от които познаваха, тъй като бяха минали през тях, когато гонеха мечката, те се намериха при изхода на пещерата, огрян от слънчеви лъчи.

Краят на този необикновен сън така зарадва Карл, че той се стресна и извика от радост. Но скоро радостта му бе прекъсната и заменена с разочарование. Щастливото избавление беше само сън – лукава измама. Действителността беше все тъй нерадостна и мрачна, както и преди.

Възторженият вик на Карл събуди другарите му. Карл забеляза, че Гаспар беше много развълнуван. Той не можеше да го види, но позна това по тона на гласа му.

– О, какъв чудесен сън сънувах! – извика Гаспар.

– Сънува ли? Какво сънува? – попита Карл.

– Светлини, братко! Светлини!

Карл, обзет от суеверен страх, слушаше с голямо внимание. Стори му се, че Гаспар е сънувал същия сън като него.

– Какви светлини, Гаспар!

– О, прекрасни светлини! Много светлини, които могат да ни изведат оттук! Убий ме, ако това е било сън! Кълна ти се, мили братко, че бях почти буден, когато тая мисъл ми дойде наум... Отлична идея, нали?

– Каква идея? – попита Карл учуден и дори разтревожен да не би сънят на Гаспар да е помрачил разума му. – За каква идея говориш, Гаспар?

– За свещите, разбира се! Не се ли сещаш?

– Свещи ли? Какви свещи?

„Навярно – помисли си Карл, след като зададе своя въпрос, – навярно горкият ми брат се е умопобъркал... Полудял е от този ужасен мрак.“

– О, аз още не съм ти разправил моя сън, ако изобщо беше сън! Объркал съм се... Толкова се радвам на моята нова идея! Няма вече да пълзим в тая адска тъмнина; а ще имаме светлина – силна, обилна светлина!... Обещавам ти! Как не сме се сетили досега!

– Но за какво говориш, братко? Какво си сънувал, разкажи ни.

– Да, но сега, когато съм буден, струва ми се, че това не беше сън, не беше съвсем като сън... Започнах да мисля по този въпрос още преди да заспя, а сигурно съм продължавал да мисля и след като съм се поунесъл. Тогава именно всичко ми стана ясно. Ти знаеш, братко, казвал съм ти и по-рано, че когато ме занимава някой труден въпрос, често пъти намирам разрешението му, когато съм полузаспал. Така се случи и сега. Сигурен съм, че и този път съм налучкал правилния отговор...

– На какво си налучкал правилния отговор, Гаспар? На въпроса как да излезем от пещерата ли?

– Да, поне така мисля.

– Но кажи, тогава, какво ни предлагаш?

– Предлагам да произвеждаме лоени свещи.

„Лоени свещи!... Горкото момче! – говореше на себе си Карл. – Така си и мислех... О, милостиви небеса! Бедният ми брат си е загубил ума!“

Такива скръбни предположения изпълниха душата на Карл, но той не им даде гласност.

– Да, лоени свещи... – продължи Гаспар със същия полусериозен, полушеговит тон. – Ще си направим цяла дузина свещи!

– И от какво ще направиш свещи, скъпи братко? – попита Карл заинтересуван, с желание да разсее брата си, а не да го дразни, като му противоречи.

– От какво ли? – откликна Гаспар. – От какво друго, ако не от лойта на тая тлъста мечка?

– Наистина! – извика Карл и изведнъж промени тона си, като разбра, че в Гаспаровата лудост имаше известна последователност. – Какво казваш, от лойта на мечката ли?

– Точно така, Карл! Та не е ли цялата пълна с лой? Какво ни спира тогава да си направим свещи, с които да обиколим пещерата и да намерим изхода от нея; освен ако се окаже, че е най-големият лабиринт, създаден някога от природата.

Карл вече не мислеше, че брат му си е загубил ума. Тъкмо обратно, той разбра, че на Гаспар му е хрумнала много добра идея; и макар че все още не му беше ясно как щяха да я приведат в изпълнение, Карл въярваше, че тя заслужава внимание.

Приятни бяха тия мисли, но за Карл най-приятно беше, като разбра, че Гаспар не е загубил ума си.

Глава LXII НАДЕЖДИ

И Осару се бе присъединил към общата радост; сега и тримата бяха скупчили глави и обсъждаха Гаспаровото предложение и неговото изпълнение.

Но нямаше нужда нито Карл, нито Осару да изказват мнение относно подробностите, защото „изобретателят“ беше обмислил плана си най-обстойно. Всъщност за тия именно подробности си мислеше той, докато лежеше полузаспал, а когато се събуди, стори му се, че ги беше сънувал. Идеята да си направят свещи от лойта на мечката не беше сън; тя се въртеше в главата му още преди да си легне, още когато режеха месото.

– Да – каза той и захвана подробно да им описва всичко, което бе премислил. – Дойде ми наум за свещите още когато помагах на Осару да нареже мечката. По пипането познавах, че голяма част от месото ѝ е просто тлъстина и още тогава се запитах дали тя не би могла да гори и да ни свети; знаех освен това, че около стомаха ѝ има още повече лой, и то такава, от която се правят свещи. Щеше ли да гори? Ето въпросът, който ме занимаваше. Всъщност аз много добре знаех, че тлъстината няма да гори, докато не се стопи на мас и не ѝ се постави някакъв фитил. И тук се изпречиха трудностите, тъй като нямаме огън, пък и да имаме огън, нямаме никакъв съд, в който да я стопим.

– Да, това е вярно! – съгласи се Карл с доста унил глас.

– И аз така си мислех, Карл, и почти се отказах от цялата работа. Затова и не ви споменавах нищо. Знаех, че не можем да превърнем камъните в дърва и бях принуден да сложа край на този въпрос...

– Да-да, край... – несъзнателно повтори Карл; в гласа му нямаше нито капка надежда.

– Още не, братко! Почакай малко! – прекъсна го Гаспар и продължи да обяснява. – Както виждаш, тази мисъл се въртеше из ума ми и след време почна отново да ме занимава. С какво да си накладем огън, за да стопим маста? Знаех, че можем да си подхванем огън с помощта на праханта или на барута. Но откъде да вземем дърва, за да накладем огън? И къде да намерим съд, в който да стопим маста? Първата грижа беше огънят. Ако можехме да си набавим малко дърва или друг вид гориво, можехме да минем и без съд. Щяхме да нагорещим някой тънък

плосък камък и върху него да стопим малко от лойта. Ако не можехме да си направим истински свещи, щяхме да потопим някакъв фитил в разтопената мас и по този начин да се сдобием с кандилце, което също щеше да задоволи нашите нужди. За фитил не се тревожех; спомних си за дългата конопена връв в джоба на Осару и знаех, че тя ще послужи отлично за тая цел. Струваше ми се, че с всичко бихме се сдобили много лесно, с всичко – освен с дърва за огъня.

– Наистина, Гаспар, ти имаш изобретателен ум. Никога нямаше и да помисля за тия неща. Продължавай по-нататък!

– А сега да ви кажа направо – намерих и дърва!

– Браво! Браво! – извикаха радостно Карл и Осару. – Намерил си и дърва?

– Да, най-после намерих и дърва... Сетих се за тях, когато се мятах през нощта, а после си мислех, че съм сънувал, след което изглежда, наистина съм заспал. Но не след дълго се разсъних и почнах отново да мисля. Тогава се сетих и за съда, в който бихме могли да стопим лойта.

– Ура! Това е чудесно!

– А сега, изслушайте моя план: той е вече съвсем готов, защото докато говорех, аз все мислех... Може би и вие ще добавите нещо, но ето какво предлагам аз.

– Говори, Гаспар! Продължавай!

– Ние имаме две пушки, нали? А Осару има копие, бравичка, лък и пълнен колчан със стрели. За щастие неговият колчан е от бамбук и е сух като талаш. Предлагам най-напред с помощта на Осарувата бравичка да начупим прикладите на пушките, шомполите⁵³ и всички дървени части – когато излезем, ще си направим нови. Трябва също да начупим дръжката на Осарувото копие, лъка, стрелите и колчана му. Не се тревожи, Осару, ще си направиш друга, в гората има богат материал. След като сторим всичко това, ще можем да си накледем толкова голям огън, че да стопим мас, колкото си щем...

– Прав си, братко – прекъсна го Карл. – Но в какво ще стопим маста?

– Този въпрос и мене ме смущаваше отначало – отговори изобретателят Гаспар – и мислех, че не ще преодолеем тази трудност, но се сетих за моя барутник. Ти знаеш, че той е патент и че капакът му може да се отвинтва. Можем значи да махнем капака, да изпразним барута в джобовете си и да употребим барутника за тиган... Сигурен съм, че ще

53. Шомпол – пръчка за пълнен и чистене цевта на пушката.

издържи на високата температура, тъй като е направен от кована мед и няма никаква пукнатина. Единственият му недостатък е, че е малък, но ние можем да го напълним няколко пъти.

– И вместо фитил ти искаш да употребим връвта на Осару, като я нарежем и потопим парчетата в разтопената лой, така ли?

– Нищо подобно! – отговори Гаспар с тържествуващ тон. – Никъде нищо няма да потапяме. Това разрешение вече не ми харесва... Не ние ще си направим истински свещи, отлети в специален калъп!

– Как тъй отлети? В какво ще ги отлеем?

– О, и това ще узнаеш полека-лека. Когато Осару щеше да хваща тигъра, нали не ни каза целия си план изведнъж... Сега аз ще му се отплатя, като сторя същото... Хахаха!

Гаспар завърши думите си със смях. Това беше първият им смях, откакто бяха влезли в пещерата. И без съмнение – първият смях, който изобщо бе отеквал в тоя мрачен лабиринт.

Глава LXIII СВЕТЛИНА В МРАКА

Без да губят повече време, и тримата се заеха да накладат огън под ръководството, разбира се, на Гаспар.

Най-напред извадиха цевите на пушките и отвинтиха ударниците, след това отделиха, и другите железни части от ложата. Като удряха с един камък и с брадвичката, те изтръгнаха приклада на всяка пушка от железната рамка и го насякоха на малки парчета. Пожертваха дори и двата шомпола, но внимателно запазиха железните пръстенчета, винтовете и гайките. Те работеха сериозно и съсредоточено, тъй като сега вече твърдо вярваха, че ще се измъкнат от пещерата. Разумът им подсказваше, че оръжието, което сега разглобяваха, може би скоро щеше да им потрябва, и то дори повече, отколкото всеки друг път. Ето защо те не повредиха нито една частица, която не можеха да заместят, нито пък изхвърлиха някакво парченце. По необходимост пожертваха само дървените части, но грижливо отделиха всички железни частици, до най-малките бурмички и ги събраха и вързаха в една кърпа, за да могат по-лесно да ги носят.

След това „под брадвата“ попадна оръжието на Осару. Извадиха острия железен връх на копието му, а дългата дървена дръжка начупиха на множество малки късчета; после махнаха тетивата на лъка и го насякоха на трески; най-после натрошиха стрелите и нацепиха колчана. Всичко това представляваше отличен дървен материал, стар и сух, който щеше да се подпали и да гори като борина.

До този момент ловците не се бяха сетили и за друг източник на гориво – двете дръжки на факлите, които бяха дълги и дебели като дръжките на оборни метли. Бяха ги захвърлили, когато факлите угаснаха, и сега навярно се търкаляха някъде наблизо. Тримата започнаха да тършуват и скоро намериха и двете дръжки; нещо повече – намериха, че на края им все още има доста от смолистите борови трески.

Това беше голямо щастие наистина, тъй като с тия трески те лесно можеха да си подхванат огън. Съвсем сухи и пропити със смола, която бе текла по тях от горящите факли, те щяха да се подпалят като барут.

Ловците събраха всичкия дървен материал, който образува доста голям куп. Той щеше да бъде достатъчен за тяхната цел, без да става нужда от дървената дръжка за Осарувата брадвичка. Тя можеше винаги

да бъде извадена, но това едва ли щеше да бъде необходимо.

Сега и на тримата беше съвсем ясно, че с малкото дърва, които имаха, ако подпалят огън както обикновено, той бързо ще прегори и няма да успеят да си направят свещи. Това би било голямо нещастие и ще ги постави в още по-лошо положение. За да избегнат подобна катастрофа, те взеха следните предпазни мерки.

Запретнаха ръкави и първом си построиха нещо като малко огнище, широко само седем-осем инча. Построиха го много лесно от камъните, които се търкаляха наоколо. В това огнище поставиха само част от дървения материал, тъй като всеки знае, че в огнище се пести гориво, защото всичката топлина се отправя нагоре и съдът, поставен върху огнището, се загръва два пъти по-силно, отколкото ако виси над огън, открит от всички страни.

Но имаше и друго важно обстоятелство, което ги накара да си построят огнище.

Сетиха се, че когато дървата им пламнат буйно, те биха могли да ги запазят да не изгорят изведнъж, като хвърлят върху тях парчета от мечата тлъстина; по този начин щяха не само да продължат горенето на дървата, но и да направят огъня по-силен. Това бе едно щастливо хрумване, което изведнъж им осигуряваше достатъчно гориво за тяхната цел. Горната част на огнището беше доста тясна; така бяха поставили два камъка, че барутникът – разбира се, изпразнен предварително, – да се крепи между тях и да бъде изцяло изложен на извиващия се нагоре пламък.

Всичките тия приготовления бяха извършени на тъмно, но стигнали веднъж дотук, нашите ловци не искаха вече да работят без светлина. Те поставиха трески в дъното на огнището, а с помощта на огнивото и кремъка подпалиха праханта; горящия й край допряха до покритите със смола борови тресчици и само след миг огромното сводесто подземие, тънало толкова време в гробен мрак, заблестя като някакъв приказен дворец, пълен с диаманти!

Светлината помогна и на тримата да продължат работата си още по-бързо и по-уверено.

Осару се наведе над мечешкия труп и почна да изрязва останалите парчета мазнина, които слагаше върху скалите. Карл поддържаше огъня, който гореше ярко и равномерно, след като му притуриха няколко парчета тлъстина, а Гаспар, застанал наблизко, се занимаваше с цевите на своята пушка.

Но какво правеше Гаспар с пушката си? Тя едва ли би могла да му послужи за нещо сега, без приклад и без ударник! Аха, но вие грешите!

Тъкмо сега щеше да му послужи тя, и то незаменимо... Наблюдавайте го известно време и ще разберете, че той преследва някаква определена цел, занимавайки се с двете цеви. Вижте го само – развинтил е и двете игли на ударника и през всяка дупка прокарва някаква връв, краят на която се показва от цевта. Тази връв именно представлява фитила, предварително приготвен от конопеното въженце на Осару. И едва ли е нужно да ви казвам как Гаспар възнамерява да употреби своите две прекрасни, гладки цеви, тъй като вие навярно вече се досещате.

– Калъпи за свещи! – ще извикате вие.

– Калъпи за свещи, разбира се, – отговарям аз. – И то превъзходни калъпи; като че ли цевите са правени специално за тази цел.

И така, работата продължаваше; фитилът беше поставен на място и щом първата порция мас беше стопена, изляха я в една от цевите. Това бе повторено няколко пъти, после още няколко пъти, докато за голяма радост на нашите пътешественици и двете цеви бяха напълнени догоре.

Разбира се, цевите бяха се затоплили и маста вътре в тях беше още в течно състояние. Трябваше да чакат търпеливо, докато цевите позастинат, докато маста се сгъсти и свещите се втвърдят. За да ускорят този процес, занесоха ги на мястото, където водата капеше от тавана на пещерата; изправиха ги нагоре така, че капките да се стичат отвън по цевите. Оставиха ги там и се върнаха при огъня.

Огъня те веднага изгасиха, като оставиха само няколко искри, за да могат пак да го подхванат. Ловците постъпиха много умно: те знаеха, че ще трябва дълго да чакат, докато свещите изстинат, а искаха да направят още една отливка преди да напуснат огнището. След като провериха запаса си от гориво, видяха, че имат достатъчно, за да стопят мас за още две свещи; връв за фитил също имаха, а големият труп можеше да ги снабди с повече мазнина, отколкото им беше нужно.

Вие навярно ще се учудите защо не беше използвана и цевта на Карловата пушка. Това е лесно обяснимо. Тя беше винтовка и поради нарезите от вътрешната страна на цевта нямаше да послужи за тяхната цел. Ако бяха се опитали да отлеят и в нея свещ, нямаше да могат да я извадят и трудът им щеше да отиде на вятъра. Ловците знаеха всичко това и не счетоха за нужно дори да опитват.

Докато чакаха да изстинат отлетите свещи, нашите пътешественици се заеха да разнищят остатъка от конопената връв и да я приготвят за фитил. Те имаха време и да се нахранят, но този път не със сурово месо, тъй като на слаб огън си изпекоха по една-две пържоли, които изгълтаха с най-голямо удоволствие, и след това продължиха работата си с още

по-голямо усърдие.

Те чакаха търпеливо, докато дойде време да извадят свещите. Доста дълго чакаха, но най-последно цевите бяха студени като лед, а маста – замръзнала.

Ловците запалиха огъня отново, понагорещиха железните калъпи и започнаха бавно и внимателно да изтеглят свещите. С радостни виковете младежите посрещнаха появяването на дългата бяла пръчка, която полека-лека излизаше от цевта, и скоро цели три фута красива свещ се простря пред очите на щастливата тройка. И другата цев бе също така успешно изпразнена, така че сега чифт солидни свещи, всяка една от по три фута, бяха напълно готови да бъдат запалени.

Ловците искаха незабавно да ги опитат; оказа се, че и двете горяха превъзходно.

Не след дълго те си приготвиха още един чифт и така имаха на разположение достатъчно свещи, които да им светят непрекъснато почти сто часа! Можеха да си отлеят още няколко парчета, защото нито мазнината, нито дървата им се бяха свършили, но щяха ли да имат нужда от тях? Навярно през тия сто часа те ще зърнат друга, много по-красива светлина – светлината на величественото слънце.

И наистина за кратко време, за по-малко от една двадесета част от стотте часа, те отново видяха ярката дневна светлина.

Аз няма да описвам подробно техните лутания напред и назад, нагоре и надолу из сводестите галерии на това огромно подземие. Достатъчно е да кажа, че най-последно светлият диск – изходът на пещерата, се мярна пред очите им като метеор и като захвърлиха свещите настрана, те се втурнаха напред и с възхитени очи още веднъж видяха светлото лице на небето.

Глава LXIV ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Вие навярно си мислите, че след такива ужасни приключения кракът им никога вече нямаше да стъпи в огромната мрачна пещера. И така би станало, ако имаха някаква друга възможност да излязат от своя истински затвор – долината. Но тъй като нямаша такава възможност, у тях все още тлееше слабата надежда, че някоя от многото галерии на пещерата може да извежда от другата страна на планината или пък да има отвор отгоре, на върха.

Колкото и смътна да беше тая надежда, те не можеха да се откажат от нея, докато не изследваха изцяло и основно пещерата; за тая цел цяла седмица след своето приключение те изливаха свещи и приготвяваха огромни факли. Когато се снабдиха с голямо количество свещи и факли, изследването започна.

Ден след ден те влизаха в пещерата и скитаха с часове из нея. Ден след ден продължаваше тяхното безрезултатно търсене – безрезултатно, защото не можеха да открият никакъв друг изход.

Но едва след като изминаха няколко седмици и бяха кръстосвали всички коридори и стигнали до края на всяко разклонение на огромната пещера, те оставиха всяка надежда и се оттеглиха с помрачени сърца.

Когато нашите пътешественици привършиха последното си разузнаване и напуснаха пещерата, за да не влязат никога вече в нея, те седнаха върху скалите край изхода с унили лица, по които бе изписано дълбоко отчаяние.

Дълго седяха там, потънали в мълчание. Една и съща мисъл вълнуваше и тримата – мъчителната мисъл, че бяха безнадеждно откъснати от света и че никога вече нямаше да видят човешки лица освен своите.

Гаспар пръв наруши тишината.

– О – въздъхна той. – Ужасна е нашата съдба, ужасна... Тук трябва да живеем, тук трябва да умрем... Далече от дома, далече от света... Самотни, съвсем самотни... Ох!

– Не, не, Гаспар! – отвърна Карл, опитвайки се да бъде весел. – Не сме съвсем самотни, щом сме трима! Отсега нататък, тримата заедно ще се помъчим да намерим изход и ще го намерим!

КРАЙ

© Никола Милев, превод от английски

Thomas Mayne Reid
The Plant Hunters (Adventures Among the Himalaya Mountains), 1857

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране, разпознаване и редакция: Сергей Дубина, 15 юли 2008 г.
Последна редакция: NomaD, 21 юли 2008 г.

Публикация
Издателство „Астрала“

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8756>]